Regeringens proposition 1978/79:110

om riktlinjer för skogspolitiken, m. m.;

beslutad den 22 februari 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll denna dag.

OLA ULLSTEN

ERIC ENLUND

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till riktlinjer för skogspolitiken. Enligt förslaget skall skogen skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

I propositionen föreslås en ny skogsvårdslag som skall ersätta den nu gällande skogsvårdslagen (1948: 237). Skogsvårdslagstiftningen är ett av medlen i skogspolitiken och den nya lagstiftningen syftar till att tillgodose de allmänna riktlinjerna för denna politik.

Den nya skogsvårdslagen föreslås till skillnad från den nuvarande gälla även statens och kyrkans skogar. Enligt förslaget införs skyldighet att sörja för återväxt av skog inte bara som nu efter avverkning och när skog har skadats utan även när tillväxten avsevärt understiger den tillväxt som är möjlig. I vissa fall skall skogsvårdsstyrelsen kunna kräva att överårig skog föryngras. Skyldighet införs att vårda ungskog genom röjning. Lagen innehåller bestämmelser om begränsning av rätten att slutavverka växtkraftig skog och om ransonering av den slutavverkningsmogna skogen. Skyldigheten för skogsägare att anmäla avverkning behålls i stort sett oförändrad. Skogsvårdsstyrelsen ges möjlighet att i särskilda fall föreskriva vilka åtgärder som skall vidtas med hänsyn till naturvårdens intressen. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1980.

Det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket föreslås öka väsentligt fr. o. m. den 1 januari 1980. Sammantagna innebär förslagen en uppräkning med 90 %. En väsentlig del föreslås liksom hittills utgå inom ett särskilt skogligt stödområde i norra Sverige.

I fråga om den skogliga forskningen föreslås en kraftigt ökad statlig satsning. Sammanlagt föreslås vid sidan av Sveriges lantbruksuniversitets anslag för verksamheten en uppräkning med närmare 30 %.

Skogsägarna medverkar i finansieringen av vissa statliga åtgärder på det skogliga området via skogsvårdsavgiften. I propositionen föreslås att avgiften höjs från 0,9 promille av skogsbruksvärdet till 3 promille.

1 Förslag till

Skogsvårdslag

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Skogsmark med dess skog skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

2 § Med skogsmark avses i denna lag

1. mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål,

2. mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

3 § Denna lag hindrar inte att skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion.

4 § Denna lag skall inte tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av naturvårdslagen (1964: 822) eller annan lag.

Anläggning av skog på skogsmark

5 § Ny skog skall anläggas på skogsmark

1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt,

2. om marken ligger outnyttjad,

3. om skogen är så gles eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att dess tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig.

Åtgärd enligt första stycket skall vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges i 3 inom skälig tid.

6 § Om ett skogsbestånd är överårigt och markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning på grund av röta eller självgallring i beståndet, får skogsvårdsstyrelsen besluta att beståndet skall slutavverkas och ny skog anläggas.

7 § Vid anläggning av ny skog skall de föryngringsåtgärder vidtas som kan behövas för att trygga återväxten av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt. Föreskrifter om föryngringsmetod, markbered-

ning, sådd, plantering, vård av plantskog och andra åtgärder i nämnda syfte meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

8 § Om det är påkallat från skogsvårdssynpunkt, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp villkor för

1. användning av visst slag av skogsodlingsmaterial av inhemskt eller utländskt ursprung vid anläggning av skog,
2. handel med sådant material.

Med skogsodlingsmaterial avses frön, plantor, sticklingar och andra former av förökningsmaterial, avsedda för anläggning av skog.

9 § Röjning av plantskog eller ungskog skall ske, när skogen är så tät eller av sådan beskaffenhet i övrigt att produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas.

Om skogen är nära gallringsbar ålder, får skogsvårdsstyrelsen i särskilda fall medge att röjningen ersätts med tidig gallring.

10 § Skogsmarkens ägare är ansvarig för anläggning och vård av ny skog.

11 § Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från 5, 7 och 9 §§.

Avverkning av skog på skogsmark

12 § Avverkning på skogsmark får inte ske på annat sätt än genom

1. röjning eller gallring som främjar skogens utveckling,
2. slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog.

13 § Skog får inte slutavverkas förrän den har nått sådan ålder att endast en mindre ökning av dess medelproduktion kan erhållas, om skogen får stå kvar. Medelproduktionen beräknas som tillväxten i medeltal per år från det att skogen anlades.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den tidigaste slutavverkningsålder som skall gälla för olika trädslag inom skilda delar av landet på mark av olika bonitet.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

14 § Skogsmarkens ägare svarar för att slutavverkning bedrivs så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som årligen eller eljest periodvis får slutavverkas.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

15 § Som brukningsenhet skall räknas den skogsmark inom en kommun som tillhör samma ägare, om ej annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

16 § Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med 13 eller 14 §.

17 § Skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer underrätta skogsvårdsstyrelsen om avverkning som skall äga rum på hans mark.

Svårföryngrad skog och skyddsskog

18 § Regeringen får föreskriva att skog som är svår att föryngra på grund av dess ogynnsamma läge eller som behövs som skydd mot sand- eller jordflykt eller för att förhindra att fjällgränsen flyttas ned skall avsättas som svårföryngrad skog eller skyddsskog.

19 § I svårföryngrad skog eller skyddsskog får avverkning inte ske utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

I samband med att tillstånd ges kan skogsvårdsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring som främjar skogens utveckling.

Insektshärjning

20 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om bekämpning av insektshärjning i skog och om upparbetning av skadad skog, utforsling eller lagring av virke och andra åtgärder som behövs för att motverka uppkomsten av yngelhärdar.

Skogsmarkens ägare är ansvarig för att sådana åtgärder utförs. För förebyggande åtgärder i samband med avverkning och lagring av virke är också annan som har rätt att förfoga över skog eller virke ansvarig.

Naturvårdshänsyn

21 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas till naturvårdens intressen vid skötseln av skog, såsom i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av trädsamlingar och skogsbilvägars sträckning.

Bemyndigandet medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Tillsyn

22 § Skogsstyrelsen utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter. Skogsvårdsstyrelsen utövar den närmare tillsynen inom länet.

23 § Tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen enligt denna lag.

24 § Tillsynsmyndighet får meddela föreläggande eller förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Föreläggande eller förbud får meddelas sedan det har visat sig att myndighetens råd och anvisningar inte har följts. I brådskande fall eller när det annars finns särskilda skäl, får dock föreläggande eller förbud meddelas omedelbart.

I beslut om föreläggande eller förbud kan tillsynsmyndigheten utsätta vite.

Underlåter någon att efterkomma föreläggande, får tillsynsmyndigheten förordna att åtgärden skall vidtas på den försumliges bekostnad.

25 § Föranleder avverkning förhållandevis dyra återväxtåtgärder i större omfattning, får skogsvårdsstyrelsen i samband med avverkningen förordna att säkerhet skall ställas för fullgörandet av åtgärderna.

Säkerhet får även krävas som villkor för tillstånd enligt 19 §.

Ställs inte säkerhet i fall som avses i första stycket, får skogsvårdsstyrelsen meddela förbud att avverka skog på brukningsenheten utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

26 § Regeringen kan föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt denna lag.

Ansvar och besvär m.m.

27 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § första stycket eller 20 § första stycket,
2. bryter mot 12 §, 13 § första stycket eller 14 § första stycket,
3. bryter mot 19 § första stycket eller mot föreskrift om avverkning som har meddelats med stöd av 19 § andra stycket,
4. bryter mot avverkningsförbud som avses i 25 §,
5. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §,
6. underlåter att iaktta föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att föreskrift enligt 21 § skall efterlevas.

I ringa fall döms ej till ansvar.

Har flera medverkat till gärning som avses i första stycket gäller 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken.

Den som har överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

28 § Virke efter avverkning som innebär brott enligt denna lag eller värdet därav skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart obilligt.

29 § Talan mot skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag förs hos skogsstyrelsen genom besvär. Mot skogsstyrelsens beslut förs talan hos regeringen genom besvär.

30 § Myndighet får förordna att dess beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av förd talan.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.
2. Genom lagen upphävs skogsvårdslagen (1948: 237) och förordningen (1894:17 s. 1) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket.

3. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som har ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

4. Den som innehar skogsmark under ständig besittningsrätt och äger tillgodogöra sig skogens avkastning utöver husbehovet eller som innehar skogsmark med fideikommissrätt, skall vid tillämpningen av nya lagen anses som skogsmarkens ägare.

5. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva de avvikelser från nya lagen som kan behövas med hänsyn till övergångssvårigheter som kan föranledas av den genom lagen införda röjningsskyldigheten.

6. Tillstånd eller beslut som meddelats med stöd av 6, 7, 10, 13, 24 eller 26 § skogsvårdslagen (1948: 237) skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelse i nya lagen, om inte regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordnar annat. Med stöd av 25 § förstnämnda lag meddelade förordnanden skall gälla tills vidare. Avverkningsanmälan som gjorts före nya lagens ikraftträdande skall anses ha fullgjorts enligt nya lagen.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §	
Vägras tillstånd till avverkning av *icke utvecklingsbar* bokskog och föranleder detta att rationellt bokskogsbruk avsevärt försvåras, är ägaren av fastigheten och innehavare av särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av staten för den skada de härigenom lider.	Vägras tillstånd till avverkning av bokskog *när hinder mot avverkningen inte föreligger enligt 13 § skogsvårdslagen (1979:000)* och föranleder detta att rationellt bokskogsbruk avsevärt försvåras, är ägaren av fastigheten och innehavare av särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av staten för den skada de härigenom lider.
Vägras i annat fall tillstånd enligt denna lag, utgår ej ersättning.	Vägras i annat fall tillstånd enligt denna lag, utgår ej ersättning.
Med utvecklingsbar skog avses skog som anses utvecklingsbar enligt skogsvårdslagen (1948: 237).	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1946: 324) om skogsvårdsavgift

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (1946: 324) om skogsvårdsavgift[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[2]	
Den, för vilken vid taxering till kommunal inkomstskatt såsom skattepliktig inkomst upptagits garantibelopp för jordbruksfastighet, som vid fastighetstaxering åsatts delvärdet skogsbruksvärde, *är skyldig erlägga* skogsvårdsavgift. *Sådan avgift utgår* för varje *år med 0,9* promille av skogsbruksvärdet.	Den, för vilken vid taxering till kommunal inkomstskatt såsom skattepliktig inkomst upptagits garantibelopp för jordbruksfastighet, som vid fastighetstaxering åsatts delvärdet skogsbruksvärde, *skall betala* skogsvårdsavgift. *Avgiften utgör* för varje *beskattningsår tre* promille av skogsbruksvärdet.
Har garantibeloppet jämkats *i enlighet med vad därom i* 47 § *sista* stycket kommunalskattelagen *föreskrives*, skall *jämkning ske jämväl av* underlaget för beräkning av skogsvårdsavgift.	Har garantibeloppet jämkats *enligt* 47 § *sjätte* stycket kommunalskattelagen *(1928:370)*, skall *också* underlaget för beräkning av skogsvårdsavgift *jämkas*.
Skogsvårdsavgift *skall utgå* i helt antal kronor, *därvid iakttages att avgiftsbeloppet* vid öretal över femtio *avrundas* uppåt och vid annat öretal *avrundas* nedåt till närmaste hela krontal.	Skogsvårdsavgift *utgår* i helt antal kronor. *Avgiftsbeloppet avrundas* vid öretal över femtio uppåt och vid annat öretal nedåt till närmaste hela krontal.
2 §[3]	
Vad i 75 § *3* mom. första stycket kommunalskattelagen *stadgats* om ansvarighet för kommunal utskyld, som påförts avliden person, *skall äga motsvarande tillämpning* i fråga om skogsvårdsavgift.	Vad i 75 § *2* mom. första stycket kommunalskattelagen *(1928:370) sägs* om ansvarighet för kommunal utskyld, som påförts avliden person, *gäller också* i fråga om skogsvårdsavgift.

Denna lag träder i kraft tre veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har utkommit från trycket i Svensk författningssamling. De nya bestämmelserna i 1 § första stycket tillämpas första gången i fråga om 1981 års taxering.

[1] Senaste lydelse av lagens rubrik 1975:185.
[2] Senaste lydelse 1975:185 (jfr 1975:1181).
[3] Senaste lydelse 1953:403.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-01-11

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Enlund

Lagrådsremiss med förslag till skogsvårdslag, m. m.

---

1 Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 september 1973 tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet sakkunniga[1] för att utreda vissa frågor inom skogspolitiken.

De sakkunniga, som antog namnet 1973 års skogsutredning, avlämnade i februari 1975 delbetänkandet (Ds Jo 1975: 1) Virkesbehov och virkestillgång. I delbetänkandet redovisades dels preliminära virkesbalanser, dels förslag till ett prognossystem för skogsbruket. Förslagen remissbehandlades och utgjorde underlag för beslut om ändring i byggnadslagen (prop. 1975/76: 56, CU 1975/76: 8, rskr 1975/76: 123) och om skogsstyrelsens organisation, m. m. (prop. 1975/76: 132, JoU 1975/76:41, rskr 1975/76: 333).

Skogsutredningen avlämnade i januari 1978 slutbetänkandet (SOU 1978: 6–7) Skog för framtid. Till protokollet i detta ärende bör fogas utredningens sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1* och de lagförslag som läggs fram i betänkandet som *bilaga 2*. Beträffande nuvarande förhållanden m. m. samt utredningens närmare överväganden hänvisas till betänkandet.

Efter remiss har yttranden över slutbetänkandet avgetts av hovrätten för nedre Norrland, fortifikationsförvaltningen, statens vägverk, kammarkollegiet, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), riksskatteverket (RSV), universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), lantbruksstyrelsen, styrelsen

[1] Landshövdingen Bengt Lyberg, ordförande, samt riksdagsledamoten Roland Brännström, generaldirektören Bo S. Hedström, byråchefen Ragnar Hjorth, lantbrukaren Sven Jansson och avdelningschefen Nils-Erik Nilsson.

för Sveriges lantbruksuniversitet, skogsstyrelsen, statens naturvårdsverk, arbetsmarknadsstyrelsen, statens planverk, statens lantmäteriverk, statens industriverk, domänverket, stiftsnämnderna i Strängnäs, Växjö, Karlstad, Härnösand och Luleå, samtliga länsstyrelser, delegationen för företagens uppgiftslämnande (DEFU), delegationen för glesbygdsfrågor, Forskningsstiftelsen skogsarbeten, Institutet för skogsförbättring, statens råd för skogs- och jordbruksforskning, Hushållningssällskapens förbund, gemensamt av Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund (LRF/SSR), Skogssällskapet, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Sveriges häradsallmänningsförbund, gemensamt av Sveriges industriförbund och Svenska arbetsgivareföreningen, Skogsindustriernas samarbetsutskott (såvitt avser dess medlemmar utanför skogsägarekooperationen), Sågverkens råvaruförening och Landsorganisationen i Sverige (LO). Svenska pappersindustriarbetareförbundet, Svenska skogsarbetareförbundet och Svenska träindustriarbetareförbundet har avgett gemensamt yttrande. Vidare har yttranden avgetts av Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Svenska jägareförbundet, Svenska naturskyddsföreningen och Svenska samernas riksförbund.

Kammarkollegiet har bifogat yttranden från de stiftsnämnder som inte har anmodats avge yttrande, UHÄ hänvisar till bilagda yttranden från rektorsämbetena vid Uppsala, Lunds och Umeå universitet, lantbruksstyrelsen har bifogat yttranden från åtta lantbruksnämnder och skogsstyrelsen från samtliga skogsvårdsstyrelser. Vidare har de flesta länsstyrelser bilagt yttranden från olika länsorgan och kommuner. LO har bifogat yttrande från Svenska lantarbetareförbundet.

Härutöver har yttranden inkommit från riksantikvarieämbetet, naturhistoriska riksmuseet, kommunstyrelsen i Uppsala kommun, Kungl. vetenskapsakademiens miljövårdskommitté, Ingenjörsvetenskapsakademien, Centerns ungdomsförbund, Dalby norra skogsägareförening, Familjejordbrukarnas riksförbund, Friluftsfrämjandet, Hälsofrämjandet, Kooperativa förbundet (KF), Ljusdals miljövårdsförening, Marks miljövårdsgrupp, Miljöförbundet, Miljövärnet för Västsverige, Skövde miljöforum, Sveriges arbetares centralorganisations skogsbruksfederation, Sveriges fältbiologiska ungdomsförbund, Sveriges jordägareförbund och Södra skogsägarnas hallandsregion.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Allmänna riktlinjer för skogspolitiken

2.1.1 Inledning

Skogen dominerar naturen i Sverige. Ungefär 23,5 milj. hektar eller 57 % av landarealen är skogsmark som är lämpad för skogsproduktion. Därtill kommer vissa arealer barrskog och lövskog i fjällområdena samt naturskyddade skogsområden m. m. Totalt omfattar skogarna sålunda ca 60 % av landets yta.

Skogsnäringen, dvs. skogsbruket och skogsindustrin, är av väsentlig betydelse bl. a. för vårt lands ekonomi och för sysselsättningen. För bytesbalansen med utlandet spelar den en närmast avgörande roll. Under 1970-talet har exporten av skogsindustri- och skogsprodukter utgjort mellan 20 % och 25 % av våra exportinkomster. Närmare 300 000 människor är direkt eller indirekt sysselsatta inom näringen. Dess betydelse i sysselsättningshänseende har visserligen minskat under senare år främst genom en omfattande rationalisering inom skogsbruket. I skogslänen och vissa andra delar av landet svarar den dock fortfarande för en stor del av sysselsättningen.

Den svenska skogsindustrin har expanderat kraftigt under senare år. Avverkningarna har nästan fördubblats de senaste 50 åren samtidigt som virkesförrådet har ökat med ca 40 %. Industrins virkesbehov vid normalt utnyttjande av nu befintlig kapacitet har beräknats uppgå till 75 milj. skogskubikmeter (m^3sk) per år. Detta är något mer än den årliga tillväxten i våra skogar f. n. Virkesbehovet överstiger alltså numera den virkeskvantitet som det långsiktigt är möjligt att leverera med hittills tillämpade skogsbruksprogram. Samtidigt karakteriseras virkestillgången av dels regional obalans, dels överskott på lövvirke.

Under senare år har motsättningar mellan naturvårdens och skogsbrukets intressen blivit allt mera vanliga. Några skäl till detta är att naturvården och allmänhetens medvetenhet om miljön har växt sig starkare, att kraven på högre produktivitet i skogsbruket har ökat och att vissa av de i skogsbruket använda skötsel- och avverkningsmetoderna har förändrats. Från flera håll har framförts krav på en modernisering av den nu 30 år gamla skogsvårdslagstiftningen.

Nu angivna omständigheter har motiverat en översyn av nu gällande riktlinjer för skogspolitiken, som fastställdes av 1948 års riksdag (prop. 1948: 34, JoU 1948: 10, rskr 1948: 13). År 1965 tillsattes skogspolitiska utredningen, som senare följdes av en ny utredning, 1973 års skogsutredning (Jo 1973: 06). Skogsutredningen har i betänkandet (SOU 1978: 6) Skog för framtid lagt fram förslag till riktlinjer för skogspolitiken. Utredningen redovisar bl. a. förslag om skogsproduktionens inriktning och omfattning, förslag till ny skogsvårdslagstiftning och lagstiftning i syfte att garantera

finansieringen av vissa skogsvårdskostnader samt förslag om statligt stöd till skogsbruket.

Under senare år har vissa förändringar vidtagits inom ramen för skogspolitiken. Sålunda infördes år 1974 en allmän hänsynsregel i skogsvårdslagen för att bättre tillgodose naturvårdens intressen. Samma år beslutades av främst regionalpolitiska skäl att väsentligt öka det statliga stödet till skogsvården i norra Sverige. År 1976 infördes en statlig reglering av skogsindustrins utbyggnad samtidigt som skogsstyrelsen tilldelades resurser för att bättre kunna följa skogsproduktionens och virkeskonsumtionens utveckling. Genom en ändring i skogsvårdslagen år 1977 vidgades skyldigheten för skogsägare att vidta åtgärder för att motverka insektsskador på skog.

Givetvis måste i en översyn av skogspolitiken beaktas förutsättningarna i stort för den svenska skogsindustrin. Jag vill erinra om att skogsindustrifrågorna är föremål för utredning inom industridepartementet och att chefen för industridepartementet har för avsikt att senare ta upp dessa frågor. Jag har därför samrått med honom i de frågor som har särskild betydelse härför.

I samband med redovisningen av den fysiska riksplaneringens planeringsskede under hösten 1977 har en rad myndigheter lämnat synpunkter på skogsbruksfrågor och då särskilt frågor om skogsbrukets behandling i översiktlig fysisk planering. Dessa frågor behandlas också i arbetet inom bostadsdepartementet med förslag till ny plan- och byggnadslagstiftning. Jag har därför samrått med chefen för bostadsdepartementet.

2.1.2 Skogspolitikens mål

Som jag har nämnt fastställdes riktlinjerna för nu gällande skogspolitik genom beslut av 1948 års riksdag. Det allmänna målet angavs vara att skogsmarkens virkesalstrande förmåga skall utnyttjas effektivt, så att förutsättningar skapas för att vidmakthålla och såvitt möjligt även utvidga skogsbruket och därmed också de industrier som är beroende av skogen för sin råvaruförsörjning. Skogsmark med växande skog bör sålunda genom utnyttjande på lämpligt sätt av markens virkesalstrande förmåga skötas så, att ett tillfredsställande ekonomiskt utbyte och en så långt möjligt jämn avkastning erhålls. Skogsbruket skall alltså bl. a. bedrivas efter ekonomiska principer, dvs. som ett ekonomiskt företag inriktat på att uppnå en tillfredsställande lönsamhet. En sådan inriktning ansågs nödvändig för att skogsindustrin med framgång skall kunna hävda sig i konkurrensen på världsmarknaden. Vid sidan av de rent ekonomiska synpunkterna bör enligt riktlinjerna även vissa andra faktorer uppmärksammas. Främst bör hänsyn tas till skogens värde som sysselsättningsobjekt för befolkningen i skogsbygderna. Det ansågs vara ett beaktansvärt socialt önskemål att skogsproduktionen bedrivs så att arbetstillfällena blir någorlunda jämnt fördelade över längre perioder. En jämn fördelning av skogsuttagen ansågs vara av stor betydelse även från skogsindustrins synpunkt.

Skogsutredningen framhåller som självklart att en utgångspunkt för skogspolitiken måste vara att skogsnäringen arbetar i överensstämmelse med de övergripande samhällsekonomiska målen och i samspel med andra samhällssektorer. Näringen måste alltså bidra till att bl. a. målen om full sysselsättning, ekonomisk tillväxt, regional balans, balans i utrikesbetalningarna och om god natur- och miljövård uppfylls.

Skogarna bör enligt utredningen utnyttjas på sådant sätt att de varaktigt ger en virkesavkastning på hög nivå. Utredningen anför att en sådan inriktning står i överensstämmelse med direktiven till utredningen. Dessutom ligger den i linje med vad tillgängliga internationella prognoser över efterfrågan på skogsindustriprodukter visar på medellång sikt. Vidare motiverar osäkerheten om framtiden enligt utredningen en väl avvägd hushållning med våra skogar. Härigenom kan valmöjligheterna och handlingsfriheten i fråga om skogarnas utnyttjande behållas även i framtiden. Utredningen anser vidare att skogsproduktionen bör vara inriktad mot hög kvalitet av i huvudsak barrträdsvirke. Eftersom skogsbruket bedrivs under skiftande förutsättningar måste enligt utredningen kraven på den enskilde skogsägaren anpassas till vad som kan anses skäligt och rimligt med hänsyn till både allmänna och enskilda intressen.

Även hänsynen till sysselsättningen talar enligt utredningen för att skogsbruket inriktas på en jämn och varaktig virkesavkastning. Strävan bör vara att genom en hög intensitet i skogsskötseln söka behålla en hög sysselsättningsnivå och att genom krav på jämn eller varaktig avkastning undvika tvära omkastningar i sysselsättningshänseende.

Utredningen framhåller att kravet på en hög virkesavkastning kan behöva anpassas med hänsyn till den samlade allmänna synen på markutnyttjandet. Eftersom markresurserna är begränsade måste skogsmark tas i anspråk för byggnadsändamål och för friluftsliv och rekreation m. m. Enligt utredningen är det nödvändigt att frågor om förändring av skogsmarkens utnyttjande görs till föremål för övergripande bedömningar med utgångspunkt bl. a. i den skogspolitik som statsmakterna fastställer. Utredningen anser att principen vid ianspråktagande av skogsmark för andra ändamål än skogsbruk bör vara att i första hand sådan mark väljs som från skogsbrukssynpunkt är sämst. Utredningen framhåller att nämnda övergripande bedömningar om förändringar av markanvändningen även bör innefatta avvägningar mellan de rena skogsbruksintressena och naturvårdens intressen. Enligt utredningen bör de principer om allmänna hänsynstaganden till naturvårdens intressen som lades fast år 1974 gälla även i fortsättningen.

Utredningen sammanfattar sitt förslag till övergripande mål för skogspolitiken så, att skogsmark med växande skog skall skötas så att den varaktigt ger en med hänyn till markens virkesproducerande förmåga och övriga förutsättningar hög virkesavkastning.

Remissinstanserna är på det hela taget positiva till utredningens förslag till allmänna riktlinjer för den framtida skogspolitiken. Från många håll

betonas att den snabba utvecklingen inom både skogsbruket och skogsindustrin liksom den ökade insikten om behovet att ta hänsyn till miljövårdens intressen är motiv för att nu dra upp nya riktlinjer för skogspolitiken. Några av de remissinstanser som särskilt har behandlat frågan om avvägningen mellan skogsbrukets och miljövårdens intressen anser emellertid att utredningen har åsidosatt miljöaspekterna. De framhåller att utredningsmaterialet i denna del är otillräckligt som underlag för ställningstagande till skogspolitiken.

De flesta remissinstanserna ansluter sig till utredningens uppfattning att utgångspunkten för skogspolitiken måste vara att skogsnäringen skall arbeta i överensstämmelse med de övergripande samhällsekonomiska målen och i samspel med andra samhällssektorer. De biträder också förslaget om en politik som innebär en långsiktig och väl avvägd hushållning med våra skogar. Endast industriverket förordar, med utgångspunkt i en samhällsekonomisk diskussion, en kortsiktigare politik utan reglering av avverkningarna. I fråga om förslaget att skogsproduktionen dessutom skall inriktas på en hög produktion av i huvudsak barrträdsvirke är meningarna däremot mera delade. Flera remissinstanser, främst de som företräder miljöintressena, anser att utredningen har förordat en alltför intensiv skogsvård och en alltför stark inriktning mot barrträdsproduktion. Bl. a. företrädare för sågverksindustrin anser att inriktningen mot sågtimmerproduktion inte är tillräckligt stark.

Flera remissinstanser framhåller som positivt att de privatekonomiska intressena inte betonas lika starkt i utredningens förslag som i nu gällande mål för skogspolitiken. Andra menar att dessa intressen måste betonas mera.

Flertalet remissinstanser tar upp frågan om skogens och skogsmarkens användning för annat än skogsproduktion. Flera biträder utredningens uppfattning i denna fråga. Men det finns också många, främst organisationer och myndigheter som företräder miljöintressena, som anser att miljövårdens intressen har rönt alltför liten uppmärksamhet i utredningens målformulering. Vissa remissinstanser anser att rennäringens och kulturminnesvårdens intressen inte har blivit tillräckligt beaktade.

Jag vill till en början framhålla nödvändigheten av att skogspolitiken ges en långsiktig inriktning. Med en sådan inriktning följer att politikens mål inte en gång för alla kan ges en konkret beskrivning i form av avverkningsnivå, återväxtåtgärder, skogsbruksmetoder, hänsyn till motstående intressen m. m. Även om det övergripande målet för skogspolitiken i huvudsak kan stå fast måste vissa delmål omprövas fortlöpande med hänsyn till bl. a. samhällsutvecklingen och forskningens rön. Jag anser i likhet med utredningen och flertalet remissinstanser att skogspolitikens mål och medel nu bör omprövas.

Jag vill understryka att jag hyser tillförsikt för skogsnäringens framtid. Skogen är en av de få förnyelsebara naturresurserna. Jag är övertygad om

att skogen, oavsett de förändringar som sker i det långa perspektivet, kommer att vara en viktig råvarukälla även i framtiden. Den kommer att vara av stor betydelse inte bara för vårt eget lands ekonomi och vårt välstånd utan också i ett internationellt perspektiv. Vi måste därför ta tillvara möjligheterna att utnyttja den produktionsresurs som skogsmarken utgör. Samtidigt måste givetvis tillbörlig hänsyn tas till andra viktiga samhällsintressen. Skogen måste alltså betraktas som en nationell tillgång som skall utnyttjas för samhällets bästa.

Liksom utredningen anser jag det vara självklart att skogsnäringen måste verka i överensstämmelse med de övergripande samhällsekonomiska målen och i samspel med andra samhällssektorer. Det innebär bl. a. att näringen måste bidra till att uppfylla målen om full sysselsättning, ekonomisk tillväxt, regional balans och balans i utrikesbetalningarna men också målen för miljövårds- och naturvårdspolitiken. Detta måste vara utgångspunkten vid formuleringen av skogspolitikens mål. Målet för skogspolitiken har traditionellt varit ett sektorsmål. Motsvarande är för övrigt förhållandet när det gäller t. ex. jordbruket och en rad andra delsektorer av samhället. Målen för dessa olika områden är givetvis utformade med utgångspunkt i de allmänna samhällsmålen och de måste även vägas mot varandra och samordnas mot dessa gemensamma mål. Motsvarande bör enligt min uppfattning gälla även vid utformningen av en ny skogspolitik. Jag anser att skogsutredningen i stort har gjort en lämplig avgränsning i sin måldiskussion. Jag uppfattar den kritik som har framförts i detta sammanhang närmast som ett krav på att skogspolitiken som renodlad sektorpolitik bör anpassas bättre till samhällets intressen i övrigt.

Utnyttjandet av skogen och skogsmarken är av stor betydelse inte bara för skogsnäringen. Så t. ex. är skogarna hemvist för växter och djur som inte tål alltför drastiska förändringar i sin livsmiljö. Skogarna påverkar avgörande miljöfaktorer som t. ex. vattenbalans och lokalklimat. Skogen är också en omistlig tillgång för friluftsliv och rekreation, inbegripet sådana verksamheter som jakt, bär- och svampplockning m. m. Den utgör i vissa fall ett viktigt inslag i kulturlandskapet. För rennäringen behövs stora områden i norra Sverige som betesmarker. Även om skogsmarken utgör ca 60 % av landarealen anser jag att det av flera skäl är olämpligt att forma skogspolitiken till något av en allmän politik för markanvändningen i landet. I samhällets markanvändningspolitik måste ju en avvägning göras mellan alla intressen, även de som inte direkt berör skogen och skogsmarken. Jag vill erinra om det ökande behovet av hushållning med våra mark- och vattenresurser och behovet att göra övergripande avvägningar mellan olika anspråk som bl. a. har motiverat den fysiska riksplaneringen. Av vad jag nyss har framhållit om skogsbrukets betydelse följer att även detta måste betraktas som ett riksintresse i planeringen. Givetvis kan det inte undvikas att skogsmark tas i anspråk för andra ändamål än skogsproduktion. Jag vill emellertid betona att sådana förändringar av markanvänd-

ningen måste föregås av översiktlig planering på lokal och regional nivå, där man försöker nå lösningar som innebär att skogsmark inte tas i anspråk för andra ändamål, om likvärdiga och från skogsbrukssynpunkt lämpligare lösningar kan åstadkommas. Vidare bör i första hand sådan mark väljas som från skogsproduktionssynpunkt bäst kan undvaras i det aktuella området.

Innan jag går närmare in på målet för skogspolitiken vill jag allmänt beröra frågan hur naturvårdens och rennäringens intressen bör påverka utformningen av skogspolitiken. Vad först gäller naturvården skedde en viss samordning mellan skogspolitiken och naturvårdspolitiken genom beslut av statsmakterna år 1974 (prop. 1974:166, JoU 1974:52, rskr 1974:405). Då infördes i skogsvårdslagen en allmän aktsamhetsregel som anger att hänsyn skall tas till naturvårdens intressen. Regeln gäller all skogsmark vare sig det är fråga om skogsmark som är särskilt värdefull från naturvårdssynpunkt eller inte. Begreppet naturvård innefattar både den vetenskapliga och den sociala naturvården, dvs. även friluftsliv och rekreation i olika former. Jag vill erinra om att i begreppet natur innefattas även den kulturpräglade naturen, t.ex. gamla lövängar och betesmarker, vars bevarande i traditionsenlig hävd bidrar till kännedom om det gamla odlingslandskapet eller som utmärker sig för särskild skönhet. Enligt min mening bör den princip om hänsyn till naturvårdens intressen som lades fast år 1974 gälla även vid utformningen av en ny skogspolitik. Riktlinjerna som bygger på denna princip bör emellertid preciseras i vissa hänseenden. Hänsyn till naturvården bör sålunda ingå som ett normalt led i skogsbruket även i fortsättningen. Jag vill tillägga att skogsproduktionen ju bygger på biologiska grunder, vilket gör att naturvårdens och skogsproduktionens intressen i vissa delar är gemensamma. Givetvis kan skogsbruk inte bedrivas utan att den ekologiska balansen rubbas. För skogsbruket är det emellertid ett intresse att skogens och skogsmarkens produktionsförmåga inte försämras vare sig på kort eller lång sikt. Skogsbruket måste därför präglas av en ekologisk grundsyn. Jag vill emellertid påpeka att naturvårdens intressen kan innebära längre gående krav på hänsynstagande än vad som följer enbart härav. Jag återkommer närmare till frågor med anknytning härtill i det följande.

En fråga som skogsutredningen inte har gått in på närmare är skogsproduktionens inverkan på rennäringen. Stora skogsområden i Norrland är av väsentlig betydelse för renskötseln. Främst gäller det marker som utnyttjas för renbete under vintern. En del områden utnyttjas också året runt av de s.k. skogssamerna. Vissa åtgärder i skogsbruket kan mer eller mindre starkt påverka tillgången på renbete. I syfte att verka för att konflikter mellan skogsbruket och rennäringen löses i samförstånd har lantbruksstyrelsen tillsatt en särskild arbetsgrupp med representanter för de båda näringarna. Svenska samernas riksförbund har i sitt yttrande över skogsutredningens förslag understrukit att det från samisk sida aldrig gjorts gällan-

de att ett skogsbruk i renbetesmarkerna helt skall förhindras men att även samiska värderingar skall vara styrande då det gäller planeringen av skogsbrukets olika åtgärder. Riksförbundet framhåller emellertid att det nuvarande samrådet måste intensifieras och fördjupas och anser att det måste vara möjligt för skogsbruket att i vart fall i tiden framskjuta olika åtgärder. För egen del vill jag betona nödvändigheten av att eventuella konflikter mellan skogsbruket och rennäringen blir lösta på ett effektivt och smidigt sätt. Detta bör kunna ske dels inom den av lantbruksstyrelsen tillsatta arbetsgruppen, dels lokalt i direkt kontakt mellan skogsägarna och samebyn enligt de riktlinjer som arbetsgruppen drar upp. Detta stämmer också överens med utgångspunkterna för arbetet med att fullfölja den fysiska riksplaneringen. Förutsättningarna för samförståndslösningar bör vara goda särskilt med hänsyn till att staten är en dominerande skogsägare i berörda områden. För att ytterligare underlätta detta arbete har jag för avsikt att föreslå regeringen att lantbruksstyrelsen får i uppdrag att kartlägga samebyarnas vinterbetessituation.

Jag går nu över till frågan hur målet för skogspolitiken bör formuleras. Mina överväganden utgår därvid från vad jag nyss har redovisat i fråga om min syn på skogsnäringens roll i samhället i stort och på hur denna roll kräver hänsynstaganden till andra intressen.

Jag har nyss redogjort för skogens stora betydelse för landets ekonomi och för sysselsättningen. Denna betydelse har förstärkts kraftigt under 1900-talet. Förutsättningen härför har bl. a. varit en målmedveten satsning från skogsbrukts sida på att förbättra virkesproduktionen genom en intensifiering av skogsvårdsarbetet. Samtidigt har ett långsiktigt synsätt präglat de riktlinjer som har gällt för skogspolitiken. Den nu gällande skogspolitiken bygger på principen om hushållning med skogstillgångarna och står således väl i överensstämmelse med den moderna synen på resursutnyttjande. Enligt min mening bör detta synsätt ligga till grund för skogspolitiken även i fortsättningen. Det innebär bl. a. att vi även framdeles bör eftersträva en väl avvägd hushållning med skogarna som gör det möjligt att kontinuerligt utnyttja det virke som skogarna kan ge. I ett kontinuerligt skogsbruk ersätts avverkad skog med ny till skillnad från vad fallet är i ett exploaterande skogsbruk. När det gäller frågan om hushållningen med skogarna vill jag framhålla att motiven härtill tidigare främst har varit behovet att säkra dels skogsindustrins råvaruförsörjning på längre sikt, dels sysselsättningsunderlaget i skogsbruket. Dessa motiv är väsentliga även i fortsättningen, även om det inte är möjligt att nu avgöra hur vi i en avlägsen framtid bäst skall utnyttja vad skogen producerar. Enligt min mening är det emellertid sannolikt att nya användningsområden kommer att utvecklas och att skogarna kommer att vara en viktig, förnyelsebar råvarukälla även i framtiden. Genom ett framsynt handlande de senaste 100 åren har skogarna gett oss ett väsentligt bidrag till vårt välstånd. Vi bör eftersträva att även i fortsättningen ge skogsbruket en sådan inriktning att

handlingsfriheten och valmöjligheterna bevaras för kommande generationer. Vad jag nu har anfört innebär att jag inte ställer mig bakom det synsätt på hushållning med våra skogar som industriverket har redovisat i sitt remissyttrande. Detta ställningstagande får emellertid inte tolkas så att jag bortser från behovet av att för kortare perioder kunna variera virkesuttaget med hänsyn till konjunkturernas växlingar.

Den moderna synen på resursutnyttjande leder också till det självklara ställningstagandet att produktionsförutsättningarna hos den mark som står till förfogande för skogsproduktion bör utnyttjas på bästa sätt. Det innebär bl. a. att stor vikt bör läggas vid att skogsskötseln inriktas på hög volymproduktion av värdefullt virke. Den bör vidare inriktas på en väl differentierad produktion i fråga om trädslag. Givetvis är en sådan inriktning av skogsskötseln av grundläggande betydelse för skogsindustrins råvaruförsörjning. Det är också av sysselsättningsskäl omöjligt att bortse från industrins behov av råvara på kort sikt. Jag är emellertid angelägen att framhålla att skogsindustrins råvarubehov i nuläget inte får vara styrande för utformningen av en långsiktig skogspolitik. De principer som jag har förordat i det föregående tar, som jag har framhållit, i huvudsak sikte på att så långt möjligt bevara valmöjligheterna och handlingsfriheten för framtiden.

Skogsnäringen är som jag tidigare har nämnt av väsentlig betydelse för sysselsättningen. Särskilt gäller detta i skogslänen, främst i deras glesbygder. I dessa områden är i dag bristen på alternativa sysselsättningsmöjligheter stor samtidigt som förutsättningarna att skapa nya arbetstillfällen är begränsade. Omsorgen om sysselsättningen spelar redan i dag en väsentlig roll i skogspolitiken. Så bör vara fallet även i fortsättningen. Genom ett kontinuerligt skogsbruk med en hög volymproduktion och en god hushållning skapas en fast grund för sysselsättningen inom skogsnäringen och angränsande näringar. Vidare stärks underlaget för nödvändig service i glesbygden. En fortsatt rationalisering av skogsbruket är dock nödvändig.

Skogsbruket i vårt land bedrivs under vitt skilda förutsättningar. En hög målsättning för skogspolitiken skulle därför i vissa fall kunna fordra åtgärder som inte är förenliga med den enskilde skogsägarens krav på lönsamhet. Givetvis får kraven inte drivas för långt. De måste alltid vara rimliga. När samhället ställer upp krav på skogsproduktionen måste de sålunda anpassas både till de biologiska förhållandena och till allmänna och enskilda intressen. Jag återkommer till denna fråga när jag behandlar skogspolitikens medel.

Sammanfattningsvis anser jag alltså att skogsbruket måste verka i överensstämmelse med de övergripande samhällsmålen och i samspel med andra samhällssektorer. Jag förordar att som övergripande mål för skogsbruket skall gälla att skogsmark och skog på sådan mark skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Hänsyn skall därvid tas även till naturvårdens och andra allmänna intressen.

2.1.3 Skogsproduktionsprogram

Skogsutredningen, som enligt sina direktiv haft att redovisa alternativa skogsproduktionsprogram, har redovisat tre sådana program som i huvudsak innebär följande.

Programmen omfattar en 100-årsperiod och syftar till en uppskattning av den högsta möjliga långsiktiga avverkningsnivån efter 1970-talet under de förutsättningar som gäller för resp. program. Avverkningsnivån under 1970-talet har bedömts till 75 milj. m³sk i genomsnitt per år.

Alternativ 1 beskriver ett skogsbruk liknande det som har bedrivits under de senaste decennierna. Det innebär dock en bättre beståndsanläggning och mer omfattande bortröjning av lövsly än f. n. och kan beräknas ge ungskogar av den kvalitet som vi har i dag. Gallringshuggningarna syftar till att främja en hög produktion av barrsågtimmer genom att andelen gallring ökas och i högre grad inriktas mot lövträden i bestånden. Gödslingen av skogsmark förutsätts fortsätta i samma omfattning som under 1970-talet, dvs. ca 150 000 hektar per år. Ett program enligt detta alternativ skulle möjliggöra en bruttoavverkning av ca 75 milj. m³sk per år under 100-årsperioden, vilket i stort sett motsvarar den beräknade virkesförbrukningen under 1970-talet. För skogsindustrin innebär detta enligt utredningen att en kapacitet motsvarande dagens skulle kunna utnyttjas till i genomsnitt ca 85 %.

Alternativ 2 beskriver ett skogsbruk med betydligt högre ambitionsnivå än hittills. I förhållande till alternativ 1 förutsätts en förbättrad beståndsanläggning och viss användning av förädlat skogsfrö. Under 100-årsperioden förutsätts att contortatall planteras på 14 % av skogsmarksarealen i Norrland och nordvästra Svealand, att skogsmarksgödslingen successivt ökar från 150 000 till 450 000 hektar per år, att hälften av våra sumpskogar dikas under en 20-årsperiod och att 25 % av myrmarksarealen dikas och i förekommande fall gödslas under en 40-årsperiod. Ett program enligt detta alternativ skulle möjliggöra en successiv ökning av den årliga bruttoavverkningen från 75 milj. m³sk till 89 milj. m³sk om 100 år. Redan under 1980-talet skulle avverkningarna kunna ökas till närmare 80 milj. m³sk per år. Enligt utredningen skulle skogsindustrin under 1980-talet då kunna utnyttja sin kapacitet till ca 90 %.

Alternativ 3 avser enligt utredningen att beskriva ett skogsbruk där sådana restriktioner har genomförts för användning av kemiska bekämpningsmedel, gödsling och dikning som har aktualiserats i den allmänna debatten de senaste åren. I programmet förutsätts att antalet barrträdsplantor blir lägre och att lövträdsinblandningen i de nyanlagda bestånden, trots förhållandevis aktiva röjningar och hjälpplanteringar efter insektsskador, blir högre än i de båda andra alternativen. Vidare förutsätts att gallringshuggningarna på grund av svårigheterna att avsätta lövträdsvirke i mindre grad kan inriktas mot att ta ut lövträd. Ett program enligt detta alternativ skulle leda till att den årliga bruttoavverkningen omedelbart

måste minskas med 6 milj. m^3sk i förhållande till 1970-talets nivå, dvs. till 69 milj. m^3sk. Den möjliga barrvirkesavverkningen skulle minska med 9 milj. m^3sk medan lövvirkesavverkningen måste öka med 3 milj. m^3sk. Virkesförrådet av lövträd skulle under 100-årsperioden öka med ca 70 %. I de båda andra alternativen ligger det på i stort sett oförändrad nivå. En avverkning av denna storleksordning skulle enligt utredningen medge att en industrikapacitet motsvarande dagens skulle kunna utnyttjas till ca 75 %. En viktig förutsättning härför är att lövvirkesförbrukningen ökas med närmare 30 % motsvarande en tillverkning av ytterligare mer än 0,5 milj. ton lövvedscellulosa. Programmet skulle enligt utredningen få omedelbara negativa effekter på sysselsättningen i skogsbruket och skogsindustrin och på exportinkomsterna.

I de tre alternativen har inte beaktats möjligheterna att genom ett bättre tillvaratagande av virke och stubbar och genom import av virke öka skogsindustrins råvarutillgångar. Om ekonomiska förutsättningar kan skapas härför kan enligt utredningens beräkningar 7–8 milj. m^3 stubbvirke m. m. tillföras industrin. Importvirke kan enligt utredningen väntas bli förhållandevis dyrt och därför få endast en marginell betydelse.

Utredningen anser att alternativ 2 tillgodoser det av utredningen föreslagna målet för skogspolitiken. Utredningen förordar därför att skogsbruket i vårt land bedrivs i huvudsak enligt detta program. Programmet bör enligt utredningen ge utrymme för vardagsrationalisering och viss strukturrationalisering inom skogsindustrin. Utredningen betonar dock att en ökning av avverkningen får ske först när de i programmet ingående skogsvårdsåtgärderna har vidtagits och den beräknade effekten har uppnåtts. Programmet förutsätter att vissa åtgärder vidtas som har miljömässiga effekter. Utredningen är dock övertygad om att dessa effekter kan begränsas till vad som är acceptabelt genom tillämpning av gällande bestämmelser om användning av bekämpningsmedel och gödselmedel och genom tillämpning av de bestämmelser om hänsyn till naturvården som utredningen föreslår. Utredningen framhåller nödvändigheten av att effektiva metoder skapas för bekämpning av snytbaggen och behovet av effektiva lövröjningsmetoder.

Remissutfallet av de av utredningen presenterade produktionsprogrammen är blandat. Många remissinstanser har inte ansett det vara meningsfullt att binda sig vid något program eller har tagit ställning enbart till vissa inslag i programmen. Flera remissinstanser, särskilt sådana som företräder skogsbrukets intressen och länsstyrelser, har dock förordat alternativ 2. Ungefär lika många förordar alternativ 1 eller ett mellanting mellan alternativen 1 och 2. De som har yttrat sig om alternativ 3 avstyrker detta. Den kritik som har riktats mot programmen hänför sig i huvudsak till att remissinstanserna anser att effekterna av t. ex. gödsling, dikning och användning av kemiska bekämpningsmedel är ofullständigt kända eller att de är oacceptabla. Några remissinstanser ifrågasätter de ekonomiska möjlig-

heterna att genomföra ett program enligt alternativ 2. Någon remissinstans vänder sig mot att samtliga program förutsätter en minskning av virkesförråden under några decennier.

För egen del anser jag i likhet med flera remissinstanser att det inte är meningsfullt att lägga fast ett närmare preciserat långsiktigt skogsproduktionsprogram för det svenska skogsbruket. I det långa perspektiv det här är fråga om får handlingslinjerna inte låsas. Valet av åtgärder och formerna för deras genomförande måste fortlöpande omprövas och anpassas till utvecklingen. Jag vill emellertid ange vissa riktlinjer för utvecklingen.

Som jag tidigare har framhållit anser jag att skogsindustrins nuvarande råvarubehov inte kan få styra skogsproduktionens långsiktiga inriktning. I stället bör den direkt råvaruförbrukande skogsindustrins kapacitet efter hand anpassas till den råvarutillförsel som är möjlig inom ramen för den fastlagda skogspolitiken. På kort sikt är det emellertid av flera skäl omöjligt att bortse från skogsindustrins behov. Huvudskälet härtill är att en drastisk nedskärning av industrikapaciteten skulle ge oacceptabla konsekvenser för sysselsättningen. Utgångspunkten bör därför vara att söka åstadkomma en skogsproduktion som ger åtminstone den virkesmängd som utredningen redovisar i sitt alternativ 1. Det skulle innebära dels att avverkningen skulle kunna ligga på en nivå som är tillräcklig för ett normalt kapacitetsutnyttjande i skogsindustrin, dels att en avverkning av denna storleksordning skulle kunna bedrivas långsiktigt. Vad jag nu har sagt om skogsproduktionens inriktning skall således inte uppfattas som en definitiv låsning till en viss nivå. Givetvis måste strävan vara en ökad produktion i den mån det är möjligt och lämpligt med hänsyn till andra viktiga samhällsmål som jag tidigare har behandlat. Jag kommer att ta upp vissa hithörande frågor i fortsättningen.

Även om inget av de detaljerade program som utredningen har redovisat bör antas som långsiktigt program för skogsbruket är de enligt min mening av stort värde som allmän utgångspunkt för bedömningar av olika frågor på det skogspolitiska området.

En av de viktigaste delarna i ett skogsproduktionsprogram är givetvis anläggningen av ny skog efter avverkning. De senare årens skogsodlingar har ofta inte gett så goda resultat som tidigare. Detta beror bl. a. på de omfattande skador som vissa insekter har orsakat på plantorna sedan DDT-haltiga bekämpningsmedel blev förbjudna. Men även de plantskogar som anlades före detta förbud har en alltför låg kvalitet till följd av bristande omsorg vid planteringen, dålig plantkvalitet och för glesa planteringsförband. För att åstadkomma den skogsproduktion jag nyss har förordat fordras avsevärt bättre anläggning av ny skog. Det kan åstadkommas genom utveckling av bättre och säkrare återväxtmetoder och skogsodlingsmaterial samt genom utbildning av och information till dem som sysslar med arbetet. Omsorgsfull plantering, noggrann markberedning och användning av högklassigt skogsodlingsmaterial ger i allmänhet avsevärt

bättre nya skogsbestånd än dem som har åstadkommits under senare år och medverkar också till minskning av insektsskadorna. Strävan måste vara att helt komma ifrån sådana kemiska bekämpningsmedel som medför risk för skador på människor eller i miljön. F. n. pågår ett större forskningsprojekt som bl. a. går ut på att finna acceptabla metoder för bekämpning av snytbaggen. Innan detta är slutfört får andra åtgärder av t. ex. den art som jag nyss nämnde tillgripas. Jag utgår från att problemen kommer att kunna lösas utan en återgång till DDT-haltiga preparat.

I utredningens skogsproduktionsprogram föreslås en rätt omfattande plantering av den kanadensiska contortatallen i norra Sverige. Contortatallen bedöms kunna ge en betydligt högre volymproduktion än vår inhemska tall. Denna bedömning grundar sig på några få äldre försök och försök som är anlagda under senare år. F. n. bedriver storskogsbruket i norra Sverige en förhållandevis omfattande plantering av contortatall. Flera remissinstanser varnar för att införa främmande trädslag. Främst hänvisar man till risken för framtida bakslag i form av insekts- och svampangrepp. Några remissinstanser grundar sin negativa inställning på uppgifter om contortatallens mindre lämpliga kvalitet som råvara för sågverksindustrin. För egen del anser jag rent allmänt att man bör vara försiktig med att införa främmande trädslag. Jag anser att ytterligare forskning och försök behövs innan ett mer omfattande införande av främmande trädslag kan rekommenderas. Jag vill i detta sammanhang nämna att jag har för avsikt att föreslå att skogsstyrelsen skall ges möjligheter att begränsa användningen av främmande trädslag. I första hand bör vi alltså satsa på våra inhemska arter och därvid ta tillvara de möjligheter som skogsträdsförädlingen har visat sig kunna ge. En fortsatt satsning på förädling är därför angelägen.

Ett viktigt inslag i skogsvården är röjningen av ungskogar. Genom röjning kan skogsbeståndens trädslagssammansättning påverkas. Dessutom kan röjningen ge en positiv inverkan på dimensions- och kvalitetsutvecklingen. Skogsutredningen har betonat behovet av att mer regelmässigt och effektivt utföra ungskogsröjningar. Beroende på förhållandena i det enskilda fallet och syftet utförs ungskogsröjningar antingen manuellt eller med hjälp av kemiska växtbekämpningsmedel, s. k. herbicider. Den senare metoden har varit föremål för en omfattande allmän debatt hittills under 1970-talet. Flera remissinstanser ifrågasätter användningen av herbicider över huvud taget eller i varje fall den ökade användning som skulle kunna bli följden av en intensifierad satsning på röjning.

För egen del vill jag betona att röjning av ungskogarna är nödvändig för att nå den skogsproduktion som jag tidigare har förordat. Med hjälp av röjning kan produktionen sålunda inriktas mot en hög kvalitet. Jag vill i detta sammanhang också ta upp frågan om reglering av trädslagssammansättningen. De farhågor som har framförts om att produktionen av lövträdsvirke skulle bli alldeles för hög i förhållande till skogsindustrins beräknade efterfrågan anser jag i viss mån överdrivna. När det gäller träd-

slagssammansättningen anser jag att man bör behålla ungefär den volymandel lövträd i skogarna som vi nu har. Beträffande metoderna för att reglera sammansättningen är min allmänna inställning självklart den att användningen av herbicider och andra kemiska medel bör begränsas så långt som möjligt. Genom noggrann planering och genom att åtgärder sätts in i tid är jag övertygad om att detta är möjligt. Jag är dock medveten om att kemiska medel inte f. n. kan undvaras helt. Jag vill erinra om att den moderna och skärpta lagstiftning vi har på området utgår från att skador på människor eller i miljön genom kemiska medel skall motverkas så långt som det är möjligt. Vad jag nu har sagt om användning av kemiska medel vid röjning gäller självfallet också hyggesrensning.

Gödsling av skogsmark är ett sätt att snabbt öka produktionen av virke. Metoden har hittills använts i huvudsak inom storskogsbruket. Den skogsmarksareal som årligen gödslas uppgår nu till 170 000–180 000 hektar. Gödslingen ger en merproduktion av drygt 1,5 milj. m^3sk. Utredningen har föreslagit att gödslingen successivt skall öka till ca 450 000 hektar per år. Detta skulle mot slutet av den 100-åriga beräkningsperioden kunna ge en merproduktion av ca 5 milj. m^3sk. Flera av de remissinstanser som företräder miljöintressena avstyrker utredningens förslag. Många anser att miljöeffekterna av gödslingen måste undersökas ytterligare. Några anser att praktiska svårigheter hindrar en utökning av gödslingsprogrammet.

Gödslingen av skogsmark har hittills gett ett värdefullt tillskott av virke. Jag finner emellertid ingen anledning för staten att stimulera denna verksamhet. Däremot är det angeläget med fortsatt forsknings- och utvecklingsarbete i fråga om skogsmarksgödsling. Framför allt gäller det gödslingens inverkan från miljösynpunkt. Jag vill erinra om att skogsstyrelsen i samråd med naturvårdsverket har utfärdat särskilda anvisningar för gödsling av skogsmark. Givetvis kan utvecklingen medföra behov av anpassning av anvisningarna eller av föreskrifter av mer bindande karaktär.

I det av utredningen rekommenderade skogsproduktionsprogrammet ingår också skogsproduktion på outnyttjade marker. Det gäller definitivt nedlagd jordbruksmark och myrmark. Sedan länge utgår statligt stöd till skogsplantering på nedlagd jordbruksmark. Den planterade arealen har minskat successivt i takt med den minskade nedläggningen men kanske främst av den anledningen att anslaget har varit oförändrat under en följd av år. Budgetåret 1977/78 utgick bidrag till plantering av ca 3 000 hektar. Utredningen har föreslagit att arealen skall öka till ca 7 000 hektar årligen. Den skogsplantering av nedlagd jordbruksmark som sker med stöd av statsbidrag föregås regelmässigt av samråd mellan skogsvårdsstyrelsen, lantbruksnämnden och länsstyrelsen. Skogsplanteringsintresset får därvid vika om andra intressen finns. När skogsplantering kommer till stånd är det sålunda främst av det skälet att marken inte skall ligga outnyttjad.

Denna inriktning av verksamheten finner jag helt riktig. Definitivt nedlagda jordbruksmarker som inte bör användas för annat ändamål bör alltså även i fortsättningen utnyttjas för skogsproduktion. Jag återkommer till frågan om regler och statligt stöd för verksamheten senare.

I utredningens skogsproduktionsprogram föreslås också en ökad satsning på skogsdikning. Skogsdikning har förekommit sedan länge i svenskt skogsbruk. Under de senaste åren har den omfattat i genomsnitt 25 000–30 000 hektar om året varav merparten på marker som tillhör enskilda. Statsbidrag utgick föregående budgetår till ungefär två tredjedelar av dikningsverksamheten. Utredningen föreslår att dikningen successivt skall öka både på redan skogbevuxna, försumpade marker och på myrmarker. Dikningen beräknas kunna ge en årlig merproduktion i slutet av den 100-åriga beräkningsperioden av ca 6 milj. m^3sk. Utredningen föreslår att de dikningsföretag det här är fråga om blir föremål för obligatoriskt samråd mellan företagaren och naturvårdsmyndigheten i avvaktan på att den inventering av våtmarkerna som naturvårdsverket f. n. utför blir slutförd. Flera av de remissinstanser som företräder miljöintressena riktar kritik mot utredningens förslag i denna del. Man menar att man bör avvakta naturvårdsverkets inventering så att miljöintressena kan beaktas.

För egen del anser jag det värdefullt om skogsproduktionen kan ökas genom dikning. Det måste emellertid vara ett väsentligt krav att naturvårdens intressen därvid inte åsidosätts. För att tillgodose dessa har jag för avsikt att föreslå att skyldighet införs att till länsstyrelsen anmäla en planerad våtmarksdikning. Därmed kan våtmarksinventeringen fullföljas samtidigt som naturvårdens intressen beaktas. I detta sammanhang vill jag också nämna att vattenlagsutredningen (Ju 1969: 58) i sitt slutbetänkande (SOU 1977: 27) Revision av vattenlagen, Del 4, har föreslagit förprövningsskyldighet för dikningsföretag, inbegripet skogsdikning, som skadar motstående allmänna och enskilda intressen. Betänkandet övervägs f. n. i justitiedepartementet.

Vid remissbehandlingen har ytterligare några förslag och synpunkter framförts som om de tillgodoses påverkar skogsproduktionen negativt. Utredningen har föreslagit aktiva åtgärder för ökad skogsproduktion på mark som nu är bevuxen med mindre värdefull lövskog och på igenväxande hagmarker som ofta ligger förhållandevis nära jordbruksbebyggelse. Dessa marker skulle ofta ge en förhållandevis hög virkesproduktion om de planterades med barrskog. Någon remissinstans har tolkat detta förslag som ett hot mot kulturlandskapet och lövskogarna. Naturvårdsverket har föreslagit att en särskild lagstiftning införs som på samma sätt som i fråga om bokskogar hindrar okontrollerade avverkningar och byte av trädslag. Hagmarksliknande områden i omedelbar anslutning till jordbruksbebyggelse ingår som en naturlig del i kulturmiljön. Jag anser därför att de i allmänhet inte skall behöva utnyttjas för skogsproduktion. Bestånd av ädellövskog är givetvis värdefulla inslag i skogslandskapet. De mest omfat-

tande av dessa, bokskogarna, är redan skyddade med en särskild lagstiftning. Även övriga ädellövskogar kan ha ett stort värde för naturvården. De har emellertid på långt när inte samma omfattning. Jag är f. n. inte beredd att ta ställning till frågan om särskild lagstiftning om skydd av ädellövskogar. Min avsikt är att föreslå regeringen att låta naturvårdsverket närmare undersöka behovet av och förutsättningarna för skydd av särskilt värdefulla ädellövskogar. Naturvårdsverket bör därvid samråda med skogsstyrelsen. Under tiden får naturvårdslagstiftningen liksom hittills tillämpas. Genom den skyldighet att anmäla avverkning som f. n. gäller, och som jag för övrigt har för avsikt att föreslå skall gälla även i fortsättningen, kan länsstyrelsen i tid få den information som behövs.

Naturvårdsverket har vidare föreslagit ett 10-årigt avverkningsförbud i s. k. urskogar och urskogsliknande områden och ett 10-årigt dispensabelt avverkningsförbud i skogarna ovanför den s. k. skogsodlingsgränsen. När det gäller urskogar och urskogsliknande områden anser naturvårdsverket att skogsbruket gemensamt skall svara för kostnaderna för deras avsättning eftersom de enligt verket har stort skogsvetenskapligt värde.

När det gäller urskogarna och deras skogsvetenskapliga värde vill jag erinra om att genbankutredningen (Jo 1973: 04) nyligen har avlämnat betänkandet (Ds Jo 1978: 12) Skogliga genresurser – bevarande, utnyttjande och förnyelse. Förslagen kan sägas i viss utsträckning tillgodose ett skogsvetenskapligt intresse. De bereds f. n. inom jordbruksdepartementet och jag är därför inte nu beredd att närmare ta ställning i denna fråga. När det gäller bevarande av vissa urskogar i övrigt får naturvårdslagstiftningen tillämpas. Jag vill i sammanhanget erinra om de förslag till förstärkningar av vissa naturvårdsanslag som har lagts fram både i propositionen om tilläggsbudget II för innevarande budgetår och i 1979 års budgetproposition.

Den s. k. skogsodlingsgränsen finns endast på den mark i norra Sverige som förvaltas av domänverket. Den drogs upp i början av 1950-talet. Domänverket har bedömt att det ovanför denna gräns tills vidare är så biologiskt och ekonomiskt tvivelaktigt att bedriva skogsbruk att någon sådan verksamhet inte skall förekomma. Undersökningar pågår för att finna lösningar på dessa problem. Resultaten kan inte väntas de närmaste 20 åren. Med stöd av skogsvårdslagen har för övrig mark i norra Sverige dragits upp den s. k. gränsen för svårföryngrad skog. Avverkning ovanför denna gräns får ske först efter tillstånd av skogsvårdsstyrelsen. Sådant tillstånd brukar ges om inga återväxtproblem väntas uppstå eller om en försiktig avverkning kan göras, s. k. fjällskogsblädning. Den avgjort största markägaren i dessa områden är staten. Men det finns också enskilda mindre skogsägare som har hela sitt skogsinnehav där och är beroende av detta för sin försörjning. Visst skogsbruk inom området är också av betydelse för sysselsättningen lokalt. Att helt hindra avverkning finner jag därför inte rimligt. Genom det nyss nämnda kravet på tillstånd kan allvarliga missgrepp undvikas i tid. Genom att länsstyrelsen också underrättas

om planerade avverkningar föreligger ytterligare möjligheter att ingripa i de fall där naturvårdsintresset är särskilt starkt. Något skogsbruk i de former som förekommer i andra delar av landet kan för övrigt inte bli aktuellt de närmaste decennierna. Jag kan dessutom nämna att ett av de förslag jag framför i det följande innebär att även statens skogar i nu aktuellt område kommer under skogsvårdsstyrelsernas tillsyn på samma sätt som övrig skogsmark.

Slutligen vill jag ta upp frågan om ett bättre tillvaratagande av det virke som produceras i skogen. I slutet av år 1977 redovisades resultatet av ett projekt som bl. a. avsåg att klargöra möjligheterna att tillvarata stubbar, toppar och grenar för industriell förädling men också för energiändamål. Projektet hade finansierats gemensamt av staten och skogsnäringen. Det har bedömts att 7–8 milj. m^3 vedråvara skulle kunna bli tillgängliga under förutsättning att vissa tekniska problem blir lösta och kostnaderna inte blir för höga. Därtill kommer råvara för energiframställning. Jag finner det synnerligen angeläget att utvecklingsarbetet på detta område fortsätter. Givetvis måste så mycket virke som möjligt tas tillvara i samband med avverkningarna. Inte minst från skogsskyddssynpunkt är detta viktigt. Redan i det kortare perspektivet borde det vara möjligt att öka tillvaratagandet genom t. ex. vissa ändringar i virkesmottagningen vid industrin.

2.1.4 Skogspolitikens medel

Traditionellt har samhället använt flera olika medel för att genomföra den fastlagda skogspolitiken. Vissa är renodlat skogspolitiska medan andra mera indirekt kan verka som skogspolitiska medel. De viktigaste medlen som används i dag är skogsvårdslagstiftningen, det statliga stödet till skogsbruket och den av staten finansierade informations- och rådgivningsverksamheten som bedrivs av skogsvårdsorganisationen. Till de skogspolitiska medlen kan räknas även den service som skogsvårdsstyrelserna tillhandahåller skogsägarna. Även den statliga lantbruksorganisationens och lantmäteriväsendets arbete med att förbättra fastighetsstrukturen verkar som ett skogspolitiskt medel. Hit kan också räknas den forskning och utbildning som med statens medverkan sker på det skogliga området. Vidare har skogsbeskattningssystemet skogspolitiska verkningar.

Skogsutredningen framhåller att vid valet av skogspolitiska medel måste de faktorer som kan komma att försvåra genomförandet av den fastlagda skogspolitiken särskilt uppmärksammas. Vissa grundläggande särdrag karakteriserar enligt utredningen skogsbruket och de måste särskilt beaktas. Det gäller dels den i jämförelse med annan verksamhet mycket långa produktionstiden, dels det förhållandet att den växande skogen under lång tid har karaktären av både produktionsmedel och lätt realiserbar produkt. Dessa särdrag var den ursprungliga anledningen till att det i vårt land infördes bestämmelser om skyldighet att vidta återväxtåtgärder efter av-

verkning och om skydd för den växande skogen genom begränsning i rätten att avverka. Ett annat förhållande som kan försvåra ett genomförande av en för hela skogsbruket likartad skogspolitik är att skogarna ägs och drivs i skilda företagsformer och med starkt växlande ekonomiska förutsättningar. Enligt utredningen får många skogsägare numera sin försörjning helt eller i huvudsak från annan verksamhet och är därför inte beroende av inkomster från skogsbruket. Skogsfastigheten blir för dessa ägare i stället en form av kapitalplacering. Genomförandet av en enhetlig skogspolitik motverkas också av den på många håll i landet otillfredsställande fastighetsstrukturen som försvårar ett effektivt skogsbruk.

Skogsbruket bedrivs således under skilda ekonomiska och biologiska förutsättningar. De ekonomiska förutsättningarna varierar dessutom från tid till annan för samma skogsbrukare. Dessa skiftande förutsättningar gör enligt utredningen att de skogspolitiska medlen måste utformas så att de kan anpassas till olika situationer och skilda skogsägaregrupper. Utredningen påpekar att ett samlat system av flexibla skogspolitiska medel kräver fortlöpande uppföljning av de åtgärder som har vidtagits och prognoser över utvecklingen.

Enligt utredningens mening är det nödvändigt att också i framtiden använda lagstiftningen som styrmedel i skogspolitiken. Utredningen anser att skogsvårdslagstiftningen är i behov av en genomgripande översyn. Enligt utredningen bör vissa delar av skogspolitikens mål vara möjliga att tillgodose genom en skärpning och precisering av vissa bestämmelser i skogsvårdslagen. Det gäller bl. a. återväxtbestämmelserna och bestämmelserna om hushållning med den växande skogen. Det gäller också kraven på hänsynstagande till naturvårdens intressen.

Enligt utredningens uppfattning är det även i fortsättningen nödvändigt med en viss kontroll av skogsindustrins kapacitetsutbyggnad och därmed virkesbehov. Primärt motiveras en sådan reglering av önskemålet om en varaktig och jämn avkastning från våra skogar. Samtidigt bör en sådan kontroll enligt utredningen också kunna vara ett instrument i sysselsättningspolitiken genom att den kan möjliggöra en styrning av investeringar till vissa orter eller regioner.

Utredningen anser att skogsbruket i princip skall vara självfinansierat. Vissa angelägna åtgärder som i och för sig normalt borde kunna utkrävas av skogsägaren kan i det enskilda fallet ibland vara oskäligt betungande. Utredningen anser därför att det som ett komplement till lagstiftningen i vissa speciella fall kan behövas någon form av statligt stöd. Utredningen anser vidare att det skogsproduktionsprogram den har förordat med utgångspunkt i samhällsekonomiska värderingar i vissa delar är så långtgående att det inte kan väntas bli genomfört utan stimulans i form av statligt stöd. För att garantera viss självfinansiering av de grundläggande skogsvårdsåtgärderna föreslår utredningen att skogsägarna skall vara skyldiga att reservera medel för detta.

Rådgivning betraktas av utredningen som ett väsentligt komplement till främst skogsvårdslagstiftningen. Det är enligt utredningen även viktigt att skogsvårds- och avverkningsservicen till privatskogsbruket byggs ut. Dessa frågor behandlas i den del de avser statens insatser av skogsadministrativa utredningen (Jo 1974:03).

En förbättring av fastighetsstrukturen är enligt utredningen nödvändig för att det skall bli möjligt att i vissa områden bedriva ett rationellt skogsbruk. Utredningen anser därför att den verksamhet som med statens stöd sker i detta syfte bör fortsätta. Eftersom förbättringarna emellertid går långsamt föreslår utredningen att bildandet av s. k. gemensamhetsskogar i de svårast ägosplittrade områdena prioriteras framför andra strukturförbättrande åtgärder. Bl. a. för att skapa samverkan mellan skogsägare föreslår utredningen en ökad statlig satsning på översiktliga skogsinventeringar.

Nya och förbättrade skogsbruksmetoder och välutbildad arbetskraft är enligt utredningen förutsättningar för genomförandet av det skogsproduktionsprogram som utredningen förordar. Utredningen anser att forsknings- och utvecklingsarbetet inom skogsbruket måste intensifieras och att forskningens generellt sett långsiktiga och allmängiltiga karaktär motiverar att staten ökar sina insatser på detta område. Utredningen föreslår vidare att främst utbildningen av skogstekniker anpassas till efterfrågan och att möjligheterna till utbildning, fortbildning och rådgivning för de självverksamma skogsägarna förbättras.

Remissinstanserna har i huvudsak inget att erinra mot utredningens principiella syn på frågan om vilka skogspolitiska medel som främst bör komma till användning och hur dessa bör förhålla sig till varandra. Industriverket anser dock att starka samhällsekonomiska skäl talar för en mindre restriktiv regleringspolitik på skogsområdet än f. n.

För egen del anser jag i likhet med utredningen att det krävs medel av både rättslig, ekonomisk och administrativ art för att det mål för skogspolitiken som jag har förordat i det föregående skall uppfyllas. Givetvis är det inte möjligt att en gång för alla låsa medlens form och innehåll. Med den långsiktiga inriktning som bör prägla skogspolitiken är det nödvändigt att successivt förändra och förbättra de olika medlen. Som underlag härför fordras en fortlöpande uppföljning av medlens effekt i olika avseenden. Den prognosverksamhet som det åligger skogsstyrelsen att bedriva är ett väsentligt led i denna uppföljning som också omfattar analys av de ekonomiska aspekterna på åtgärder i skogsbruket. Givetvis måste samtidigt en viss stabilitet finnas i de skogspolitiska medlen. Med hänsyn till skogsägarnas behov av att kunna planera sin verksamhet för en inte alltför kort tid är det nödvändigt att medlen inte ändras alltför ofta. Som komplement till mera varaktiga skogspolitiska instrument kan det dock i vissa lägen finnas skäl för konjunkturbetingade åtgärder.

Jag anser i likhet med skogsutredningen att skogsvårdslagstiftningen

även i fortsättningen bör användas som medel för att ange de grundläggande krav som samhället ställer i fråga om skogsvården. Motiv härför är bl. a. behovet av en i sina huvuddrag enhetlig inriktning av skogsproduktionen oavsett formen för skogsägande och oavsett mindre och tillfälliga variationer i förutsättningarna sett från den enskilde skogsägarens synpunkt. Lagstiftningen bör innehålla föreskrifter om anläggning av ny skog, vård och skydd av den växtkraftiga skogen och hushållning med den äldre skogen. Vidare bör i lagstiftningen ställas upp sådana krav på hänsyn till naturvårdens intressen som bör ingå som ett normalt led i skogsbruket. En ny skogsvårdslagstiftning bör till skillnad från vad som nu gäller göras tillämplig även på skog som tillhör staten och kyrkan.

Reglering av skogsindustrins råvaruförbrukning sker sedan några år med stöd av 136 a § byggnadslagen (1947:385). Regleringen tillkom i avvaktan på bl. a. de avverkningsberäkningar som skogsutredningen nu har presenterat. Bestämmelserna i byggnadslagen har på ett effektivt sätt kompletterat bestämmelserna om avverkning i skogsvårdslagen. Det har hävdats att de är administrativt krångliga och att de under den allra senaste tidens lågkonjunktur för skogsindustrin har varit onödiga. Jag är emellertid inte beredd att nu förorda en ändring av dem. Frågan bör tas upp i samband med den planerade översynen av skogsindustripolitiken. Jag vill i sammanhanget också erinra om den pågående översynen av byggnadslagstiftningen. Tills vidare bör alltså bestämmelserna i 136 a § byggnadslagen behållas oförändrade.

Utredningen anser att skogsbruket i princip skall vara självfinansierat. De remissinstanser som har yttrat sig i frågan är positiva till denna inställning. För egen del anser jag att denna grundprincip bör slås fast. Det innebär emellertid samtidigt mot bakgrund av vad jag tidigare har framhållit att samhällets krav så som de kommer till uttryck i skogsvårdslagstiftningen måste vara skäliga och rimliga. Skogsägarnas möjligheter att självfinansiera åtgärder i sitt skogsbruk är givetvis beroende av genomsnittspriset på det virke som levereras. Detta är i sin tur i hög grad beroende av förhållandena på den utländska marknaden för skogsindustriprodukter. Men av väsentlig betydelse i sammanhanget är också hur rationellt skogsbruket bedrivs. Självfallet är det nödvändigt med en fortsatt målmedveten rationalisering grundad bl. a. på ett effektivt forsknings- och utvecklingsarbete. Dåligt utnyttjande av effektiva metoder får inte vara skäl för att sänka samhällets krav på en effektiv skogsproduktion.

De grundläggande krav som ställs enligt skogsvårdslagstiftningen bör sålunda alltid tillgodoses utan statligt stöd. I de fall då det är ett samhällsintresse att få till stånd en skogsvård som går utöver dessa krav som kan anses skäliga för den enskilde skogsbrukaren bör emellertid statligt ekonomiskt stöd kunna ges. Sådant stöd kan motiveras främst från regionalpolitiska utgångspunkter. Jag avser att senare återkomma till regeringen om den närmare utformningen av ett statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket och de övriga anslagsfrågor som hänger samman med skogsbruket.

I detta sammanhang tar jag upp skogsutredningens förslag att alla skogsägare skall vara skyldiga att sätta in medel för vissa skogsvårdsåtgärder på särskilt konto. Utredningen anser att det i många fall är svårt att uppbringa medel för skogsvårdsåtgärder just när åtgärderna måste vidtas. Utredningen föreslår därför att alla skogsägare åläggs skyldighet att på särskilt konto avsätta medel för sådana återväxtåtgärder och sådan röjning som enligt utredningen bör åläggas skogsägarna genom lagstiftning. Medlen för återväxtåtgärder skall motsvara de beräknade kostnaderna för åtgärderna och medlen för röjning skall årligen motsvara 1 % av fastighetens skogsbruksvärde. Systemet föreslås kompletterat med lån med statlig garanti. Mot majoritetens förslag har en ledamot i utredningen reserverat sig och anser att säkerhet för sådana åtgärder i stället bör kunna krävas med stöd av skogsvårdslagstiftningen i de fall ekonomisk garanti för skogsvårdsåtgärder behövs.

Av de ca 50 remissinstanser som har yttrat sig i frågan är ungefär hälften principiellt för och hälften emot utredningens förslag. Några remissinstanser anser att frågan bör utredas ytterligare.

För egen del vill jag anföra följande. Det är angeläget att den grundläggande skogsvården inte blir eftersatt på grund av brist på likvida medel. Någon likviditetsbrist borde normalt inte behöva uppkomma, eftersom skogsägaren får tillgång till medel i samband med att skogsvårdsåtgärderna aktualiseras första gången, nämligen vid avverkningen. Givetvis kan det i speciella fall inträffa att skogsägaren därvid helt bortser från kommande nödvändiga utlägg. Jag anser emellertid att detta problem inte bör överdrivas. Att skapa ett generellt verkande och administrativt krångligt och dyrbart system så som utredningen har föreslagit är enligt min mening att gå för långt. Det skulle innebära bl. a. att samtliga skogsägare åläggs skyldighet att avsätta medel för skogsvårdsåtgärder därför att det kan befaras att vissa skogsägare inte kommer att fullgöra sina skyldigheter enligt skogsvårdslagen. Jag anser dessutom att utredningen inte har redovisat förslagets alla konsekvenser, bl. a. i skattehänseende. I stället bör de problem som kan komma att uppstå i samband med finansieringen av den grundläggande skogsvården lösas på annat sätt. Jag kommer i det följande att föreslå att skogsvårdsstyrelsen ges vidgade befogenheter att meddela de föreläggande som behövs för att säkerställa en tillfredsställande återväxt. Vidare bör skogsvårdsstyrelsen vid behov kunna ställa krav på att skogsägaren ställer ekonomisk säkerhet för utgifter i samband med anläggning av ny skog. Sådan säkerhet bör kunna krävas när en avverkning föranleder jämförelsevis dyra och omfattande återväxtåtgärder.

Det får ankomma på skogsvårdsstyrelsen att i det enskilda fallet ta ställning till i vad mån skogsägaren skall åläggas att ställa säkerhet för framtida utgifter för återväxtåtgärder. Enligt min uppfattning talar åtskilligt för att medel, som skogsägare sätter in på bankkonto enligt skogskontolagen (1954: 142), bör kunna utnyttjas i detta sammanhang. Här inträder

emellertid den komplikationen att pantsättning av skogskontomedel i princip utlöser beskattning av de insatta medlen. Ett effektivt utnyttjande av skogskontomedel som säkerhet torde därför förutsätta lagändring. Denna problematik kan inte behandlas i detta sammanhang. Enligt vad jag har inhämtat har chefen för budgetdepartementet dock för avsikt att ta upp frågan om i vilken utsträckning medel som står inne på skogskonto skall få utnyttjas som säkerhet för framtida utgifter för skogsvård.

Rådgivning och information till skogsägarna är väsentliga inslag i skogspolitiken. Genom sådan verksamhet stimuleras skogsägarna att bedriva ett skogsbruk i linje med den fastställda skogspolitiken. Rådgivning och information kan ofta vara förebyggande i den meningen att formella ingripanden med stöd av skogsvårdslagstiftningen kan undvikas. Jag anser alltså att denna verksamhet är mycket viktig och att den även i fortsättningen bör ingå som ett väsentligt led i den statliga skogspolitiken. Även den direkta skogsvårds- och avverkningsservicen till sådana skogsägare som inte själva kan vara aktiva skogsbrukare är viktig. Sådan service erbjuds av skogsägareföreningarna och vissa större skogsägare. Även skogsvårdsstyrelserna är engagerade i verksamheten. Frågan om skogsvårdsstyrelsernas organisation och verksamhet utreds av skogsadministrativa utredningen. Denna behandlar alltså skogsvårdsstyrelsernas rådgivnings- och serviceverksamhet. Utredningen kan väntas avlämna sitt slutbetänkande under våren 1979.

Väl arronderade fastigheter med lämplig storlek är en viktig förutsättning för ett aktivt och rationellt bedrivet skogsbruk. Staten har sedan länge medverkat på olika sätt i arbetet med att förbättra fastighetsstrukturen. Det sker dels genom lantmäteriverkets verksamhet med fastighetsbildningsfrågor, dels genom den statliga lantbruksorganisationen. Flera av medlen i jordbrukspolitiken är direkt inriktade mot skogsbruket. Det gäller t. ex. det statliga stödet till jordbrukets rationalisering, jordförvärvslagstiftningen och lantbruksorganisationens köp och försäljning av jordbruks- och skogsfastigheter. Stödet till jordbrukets rationalisering har nyligen setts över. Det gäller också jordförvärvslagstiftningen. I fråga om köp- och försäljningsverksamheten vill jag erinra om att lantbruksstyrelsen har fått i uppdrag att förmedla avsevärda arealer skogsmark som har bjudits ut till försäljning under det senaste året. Samtliga dessa åtgärder är viktiga led i arbetet att ytterligare förbättra fastighetsstrukturen. Lantmäteriverket har bedömt att bättre arronderingsförhållanden behövs för ca 3 milj. hektar skogsmark. För att ytterligare effektivisera verksamheten har lantmäteriverket i samråd med lantbruksstyrelsen utarbetat förslag om hur fastighetsregleringen i ökad utsträckning skall kunna bidra till att förverkliga uppsatta mål för strukturomvandlingen inom jordbruket och skogsbruket. Förslagen, som har redovisats i promemoria den 23 augusti 1978, bereds f. n. i regeringskansliet. Strukturrationaliseringen är ett tidskrävande arbete. I avvaktan på att det skall ge resultat är det enligt min mening angeläget

att skogsägarna för att kunna bedriva verksamheten rationellt samverkar i ökad utsträckning inom de ägosplittrade områdena.

Som underlag för planering av samverkan behövs enligt skogsutredningens uppfattning översiktliga skogsinventeringar. Utredningen anser att dessa inventeringar behövs i samhällsplaneringen som ett komplement till den s. k. riksskogstaxeringen. Inventeringarna kan användas även som utgångspunkt för mer detaljerade skogsbruksplaner för enskilda fastigheter. Utredningen föreslår därför att staten aktivt stöder verksamheten med skogsinventeringar. Remissinstanserna är i huvudsak positiva till utredningens förslag i denna del. Synpunkter har framförts främst i fråga om inventeringarnas innehåll och detaljeringsgrad. Några remissinstanser anser att det bör vara en skyldighet för varje skogsägare att ha en skogsbruksplan.

För egen del anser jag att det är nödvändigt med ett tillfredsställande planeringsunderlag på alla nivåer. Detaljeringsgrad och innehåll måste givetvis anpassas till behovet i det enskilda fallet. Den översiktliga riksskogstaxeringen är därvid tillräcklig bl. a. för den typ av bedömningar som skogsutredningen har gjort i sina produktionsprogram. När det gäller bedömningar för delar av län är riksskogstaxeringen dock inte tillräcklig. Detta har visat sig bl. a. i den fysiska planeringen både på lokal och regional nivå där uppgifter med mer noggranna geografiska angivelser behövs. Översiktliga skogsinventeringar av det slag som utredningen behandlar har gjorts i relativt stor omfattning i norra Sverige. Detta har skett i samband med skogsvårdsstyrelsernas förmedling av statsbidrag och har avsevärt förenklat de administrativa rutinerna. Inventeringarna utgör också ett värdefullt underlag för planeringen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Jag föreslår därför att översiktliga skogsinventeringar i fortsättningen görs även i övriga delar av landet. Inventeringarna bör i huvudsak koncentreras till mark som inte tillhör storskogsbruket, som redan har tillfredsställande planeringsunderlag. Inventeringarna bör göras så enkla som möjligt utan att syftet med dem förfelas. Verksamheten bör bedrivas i skogsvårdsorganisationens regi och utformas i nära samråd med olika intressenter och i största möjliga utsträckning samordnas med övrig inventeringsverksamhet.

Ett viktigt användningsområde för de översiktliga skogsinventeringarna är att tjäna som underlag för skogsbruksplaner för enskilda fastigheter. Sådana skogsbruksplaner, mer eller mindre detaljerade, anser jag vara nödvändiga för att få till stånd ett aktivt och rationellt brukande av skogsmarken i landet. Det är därför angeläget att varje skogsägare skaffar sig en plan som innehåller uppgifter om åtminstone de skogsvårdsåtgärder som krävs enligt lag och om lämplig avverkning. Jag återkommer senare till regeringen till frågan om statligt ekonomiskt stöd till skogsinventeringar och skogsbruksplaner. Därvid avser jag att också ta upp frågan om utformningen av skogsbruksplanerna.

De redovisningar av skogstillståndet som har gjorts i olika sammanhang,

bl. a. av skogsutredningen, antyder att avverkningarna de närmaste årtiondena måste minska i statens skogar och att de knappast kan ökas i bolagens skogar. Om den råvarutillförsel till industrin som jag tidigare har angett skall kunna komma till stånd, måste därför avverkningarna i de privata skogarna öka. Skogsbeskattningens hämmande inverkan på viljan att avverka har diskuterats under senare år. Frågan har också aktualiserats vid remissbehandlingen av skogsutredningens betänkande. Inom budgetdepartementet pågår f. n. en beredning av de förslag som har presenterats i promemorian (Ds B 1978: 2) Beskattning av skogsbruk och de synpunkter som har framkommit vid remissbehandlingen av denna. Avsikten är att resultatet av detta arbete skall redovisas under våren 1979. Det kan självfallet förväntas att ett nytt system för skogsbeskattningen kommer att utformas så att aktiviteten i skogsbruket inte hämmas. Enligt min mening är det nödvändigt att all skogsmark som är avsedd för skogsproduktion brukas aktivt.

Utredningen framhåller att forsknings- och utvecklingsarbetet på skogsbruksområdet måste intensifieras för att de av utredningen föreslagna målen för skogspolitiken skall nås. För egen del anser jag att forsknings- och utvecklingsarbetet liksom utbildningen är betydelsefulla medel i skogspolitiken. Det finns därför anledning till ökade satsningar på dessa områden även för statens del. Givetvis är det angeläget att forskningen grundas på noggranna analyser av var behovet är störst och att verksamheten planeras med omsorg. Genom en väl avvägd fördelning mellan tillämpad forskning och grundforskning bör det vara möjligt att lösa både omedelbara och något mer långsiktiga problem. Enligt min mening är det inte möjligt att tillgodose den skogspolitik jag har förordat utan ett intensifierat forsknings- och utvecklingsarbete både på det skogsbiologiska och det skogstekniska området inbegripet miljöfrågor med anknytning till skogsproduktionen. Jag återkommer senare till regeringen rörande frågan om den framtida inriktningen och finansieringen av forsknings- och utvecklingsarbetet på skogsbruksområdet. Vad gäller utbildningsfrågorna vill jag hänvisa dels till den utökning av skogsteknikerutbildningen som har skett de senare åren, dels till den försöksverksamhet med skogsbruksutbildning som nu har startats för dem som har genomgått lantbruksutbildning.

2.2 Skogsvårdslagstiftningen

2.2.1 Inledande synpunkter

Sedan gammalt har i svensk lagstiftning funnits bestämmelser om inskränkningar i enskildas förfoganderätt över skog. Efter skogsindustrins framväxt under senare hälften av 1800-talet har lagstiftningen främst tagit sikte på att säkerställa en uthållig produktion av virke. Ett mera samlat regelsystem med sådana bestämmelser infördes första gången med 1923 års skogsvårdslag. Där föreskrevs skyldighet att vidta återväxtåtgärder efter avverkning och när vissa skador inträffat. I lagen fanns också bestäm-

melser som syftade till att skydda den yngre skogen mot för tidig avverkning. Även rätten att avverka den äldre skogen inskränktes för att tillgången på husbehovsskog inte skulle äventyras.

Skogsvårdslagen från år 1923 ersattes av den nu gällande skogsvårdslagen (1948: 237) som innebar skärpta bestämmelser med avseende på såväl skyldigheten att vidta föryngringsåtgärder som inskränkningarna i avverkningsrätten. Lagstiftningen återspeglar den skogspolitiska inriktning som jag har redogjort för tidigare.

Under senare år har två väsentliga lagändringar skett. I en bestämmelse från år 1974 slås fast att hänsyn skall tas till naturvårdens intressen och år 1977 vidgades skyldigheten att motverka insektsskador på skog.

Skogsutredningen, som anser att den nuvarande lagen är i behov av en genomgripande översyn och modernisering, föreslår en helt ny skogsvårdslag. I överensstämmelse med de riktlinjer som enligt utredningen bör gälla för den framtida skogspolitiken föreslås återväxt- och avverkningsbestämmelser som syftar till att tillgodose kravet på en varaktig och hög virkesavkastning. Lagförslagets bestämmelser i övrigt rör naturvårdshänsynen i skogsbruket, skyddet mot insektsskador, användningen och marknadsföringen av skogsodlingsmaterial samt skötseln av svårföryngrade skogar och skyddsskogar. Tillsynsmyndigheterna föreslås få bättre möjligheter än f. n. att utöva en effektiv kontroll och att aktivt medverka till att lagens bestämmelser efterlevs.

Utredningen föreslår att den nya lagen får formen av en ramlag som innehåller dels allmänna och grundläggande bestämmelser, dels bemyndiganden för regeringen eller skogsstyrelsen att meddela mera detaljerade föreskrifter. Genom en sådan uppläggning blir det enligt utredningen möjligt att smidigt anpassa bestämmelserna bl. a. till omständigheterna i det enskilda fallet och till de vid varje tidpunkt rådande förhållandena.

Lagförslaget har fått ett i huvudsak positivt mottagande av remissinstanserna. I ett fåtal fall riktas kritik mot förslaget i dess helhet. Kritiken går i dessa fall främst ut på att lagförslaget inte i tillräcklig grad tillgodoser intresset av att utnyttja skogsmarken för andra ändamål än virkesproduktion. I övrigt gäller de anmärkningar som riktas mot förslaget i huvudsak lagens beskrivning av skogsvårdens allmänna inriktning och avgränsningen av lagens tillämpningsområde.

I fråga om lagstiftningens allmänna uppläggning är flera remissinstanser odelat positiva till att lagen får formen av en ramförfattning som kompletteras med detaljföreskrifter meddelade av regeringen och skogsstyrelsen. Några remissinstanser anser att lagbestämmelserna inte är tillräckligt preciserade utan ger ett alltför stort spelrum för i administrativ ordning meddelade föreskrifter. Från några håll framhålls vikten av att detaljföreskrifterna utformas i nära kontakt med företrädare för det praktiska skogsbruket.

Jag delar utredningens uppfattning att skogsvårdslagen behöver revideras i flera väsentliga hänseenden. En rad bestämmelser i den nuvarande

lagen bör ges ett ändrat innehåll för att skogsvården skall få den inriktning jag förordar i det föregående. Ett av flera viktiga inslag i en omarbetning är att utforma bestämmelser som ger skogsvårdsstyrelserna möjlighet att utöva en effektivare tillsynsverksamhet. I likhet med utredningen anser jag att översynen bör ske i den formen att en helt ny skogsvårdslag utarbetas.

För att lagstiftningen verksamt skall bidra till förverkligande av det mål jag förordar bör den omfatta sådana bestämmelser om återväxt och avverkning som syftar till en varaktigt hög och värdefull virkesavkastning. Lagstiftningen måste emellertid också utformas så att det ges utrymme och i vissa fall garantier för hänsyn till andra allmänna och enskilda intressen.

I likhet med det stora flertalet av remissinstanserna anser jag att utredningens lagförslag som helhet väl fyller de krav som bör ställas på en lagstiftning om skogsvården. Den uppläggning utredningen valt att i en skogsvårdslag, som i huvudsak får formen av en ramlag, samla de för skogens skötsel grundläggande bestämmelserna finner jag ändamålsenlig. Några remissinstanser har som nämnts efterlyst mera preciserade lagbestämmelser. Jag avser att i det följande återkomma till frågan hur de enskilda bestämmelserna bör utformas. Rent allmänt anser jag emellertid att en skogsvårdslag inte bör syfta till någon detaljreglering av det sätt på vilket varje skogsägare skall sköta sin skog. Förutsättningarna för skogsbruk är som jag tidigare har framhållit långtifrån desamma över hela landet. Därtill kommer att näringen bedrivs i skiftande företagsformer. Det måste vidare beaktas att metoderna och tekniken i skogsbruket utvecklas fortlöpande.

Ett par remissinstanser har framhållit att företrädare för det praktiska skogsbruket bör ges ett inflytande när detaljföreskrifterna för lagens tillämpning utarbetas. Jag vill erinra om att också den nuvarande lagstiftningen förutsätter detaljanvisningar för tillämpningen. Skogsstyrelsen har ansvaret för dessa anvisningar. En ny lag som får formen av en ramlag lägger vidgade men följaktligen inte helt nya uppgifter på skogsstyrelsen. Det kan förutsättas att skogsstyrelsen liksom hittills bedriver sitt författningsarbete i kontakt med företrädare för olika intressegrupper. Jag vill också påpeka att olika intressen är representerade i ämbetsverkets styrelse.

2.2.2 *Lagens tillämpningsområde*

Nuvarande skogsvårdslag gäller skötseln av skogsmark med därå växande skog. Från lagens tillämpningsområde görs undantag för skog på kyrklig jord och på mark som tillhör staten.

I lagen finns en definition av begreppet skogsmark. En första förutsättning för att mark skall räknas som skogsmark är att den kan anses vara lämplig för skogsproduktion. I förarbetena har det förutsatts att det oftast inte innebär några svårigheter att avgöra om viss mark är lämplig för skogsproduktion eller inte. I tveksamma fall skall den för lagstiftningen grundläggande principen, att skogsbruket skall bedrivas med tillfredsstäl-

lande lönsamhet, vara vägledande vid bedömningen. Vid bedömningen av marks lämplighet för skogsproduktion skall hänsyn tas inte bara till markens skick vid bedömningstillfället utan även till den höjning av markens produktionsförmåga som kan nås genom förbättringsåtgärder av olika slag, främst dikning. Avgörande för om mark skall anses som skogsmark eller inte är om kostnaderna för de förbättringsåtgärder som krävs kan beräknas bli täckta genom skogens framtida avkastning.

För att mark som bedöms lämplig för skogsproduktion skall räknas som skogsmark fordras vidare att marken inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål. Detta krav innebär att även vissa marker som är föremål för annan markanvändning kan komma att räknas som skogsmark. Så är fallet om den pågående markanvändningen inte alls svarar mot vad som kan anses vara ett normalt rationellt markutnyttjande.

När mark som är lämplig för skogsproduktion ligger helt eller delvis outnyttjad skall den inte utan vidare anses som skogsmark. I de fall särskilda förhållanden av social eller ideell natur motiverar det, skall sådan mark inte anses som skogsmark. Enligt förarbetena kan det från kulturminnesvårds-, naturvårds- eller turistsynpunkt vara motiverat att mark som i och för sig är lämplig för skogsproduktion får ligga helt eller i huvudsak oanvänd.

Regeln att mark skall vara lämplig för skogsproduktion för att anses som skogsmark utvidgas genom en föreskrift om att också mark som av andra skäl bör hållas skogbevuxen skall räknas som skogsmark. Det gäller marker där det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt, fjällgränsens nedgående eller av annat jämförligt skäl.

Utredningens förslag till avgränsning av skogsvårdslagens tillämpningsområde överensstämmer i princip med vad som nu gäller. Lagens skötselföreskrifter skall enligt förslaget gälla vad som beskrivs som skogsmark och skog som växer på sådan mark.

Enligt utredningens definition av skogsmarksbegreppet bör som skogsmark räknas mark som är lämplig för skogsproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat godtagbart ändamål. Utredningen vill emellertid ge uttrycket "lämplig för skogsproduktion" en snävare avgränsning än vad det hittills har haft. Dit skall räknas bara sådana marker som, i det skick de befinner sig har en idealproduktion som enligt vedertagna bedömningsgrunder uppgår till minst en kubikmeter virke per hektar och år. Det betyder att marker där det behövs dikning eller andra förbättringsåtgärder för att produktionsförmågan skall nå upp till en kubikmeter faller utanför skogsmarksbegreppet och därmed också lagens tillämpningsområde. Enligt utredningen är det visserligen angeläget att marker som med företagsekonomiskt försvarbara åtgärder kan göras produktiva också tas i anspråk för virkesproduktion. Utredningen hänvisar till att det skogsproduktionsprogram som utredningen förordar förutsätter att betydande arealer myrmarker och sumpskogar dikas. Enligt utredningen

bör emellertid sådana åtgärder inte åläggas markägarna som en skyldighet jämförbar med skyldigheten att anlägga skog på produktiv skogsmark. En överföring av improduktiva marker till produktiva bör enligt utredningen ske med andra medel än skogsvårdslagens bestämmelser. De medel som åsyftas är främst statligt stöd, information och rådgivning.

Utredningens förslag till avgränsning av skogsmarksbegreppet ansluter i övrigt i sak nära till vad som gäller f. n. Den nuvarande regeln om undantag för mark som ligger outnyttjad har dock inte någon direkt motsvarighet i förslaget. Enligt utredningen bör frågan om sådana marker skall undantas från lagens tillämpningsområde prövas i varje enskilt fall. Även för marker som utnyttjas för skogsproduktion skall undantag kunna göras. Enligt utredningen kan det finnas skäl för undantagsbeslut bl. a. då det med någorlunda säkerhet kan avgöras att skogsmarken inom en nära framtid kommer att tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion. Som ytterligare exempel nämner utredningen undantag för marker i anslutning till bebyggelse.

Enligt utredningens mening är det angeläget att nu få en fullt ut enhetlig reglering av skogsvården för all skogsmark i landet oavsett ägare. Den nya skogsvårdslagen föreslås därför bli tillämplig även på statens skogar och skogar på den kyrkliga jorden. Utredningen anser inte att det föreligger några sakliga eller formella hinder för en sådan vidgning av tillämpningsområdet.

Flertalet remissinstanser har lämnat utredningens förslag till avgränsning av lagstiftningens tillämpningsområde utan erinran. Riksskatteverket framhåller att den föreslagna skogsmarksdefinitionen överensstämmer med den definition som tillämpas vid fastighetstaxering.

Några remissinstanser förordar emellertid att skogsvårdslagen ges en vidare tillämpning än vad utredningen föreslagit. Ett av de mest långtgående ändringsförslagen går ut på att all mark nedanför fjällgränsen, som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål, skall räknas som skogsmark. Som skäl anförs att en sådan vidgning av skogsmarksbegreppet bl. a. medför att skogsvårdslagens regler om naturvårdshänsyn blir tillämpliga även vid en avverkning på impediment. Ett par remissinstanser föreslår en mera begränsad vidgning av skogsmarksdefinitionen. De anser att som skogsmark liksom hittills också skall räknas marker som med samhälls- och företagsekonomiskt försvarbara åtgärder kan göras produktiva. Några remissinstanser har väckt frågan om undantag för sådan skogsmark som ingår i detaljplan.

Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot att en ny skogsvårdslagstiftning görs tillämplig på statens och kyrkans skogar. Domänverket, som tillstyrker ändringen med avseende på statens mark, förutsätter att skogsvårdsstyrelsens tillsyn i huvudsak kan ske via överläggningar och information mellan verket och styrelsen. Ett sådant förfarande innebär enligt domänverket att administrativt dubbelarbete kan undvikas.

För egen del vill jag framhålla att det givetvis är angeläget att så långt möjligt precisera det skogsmarksbegrepp som skall ligga till grund för lagens tillämpning. Behovet av en sådan precisering är särskilt påtagligt när det gäller bestämmelserna om skyldighet att anlägga ny skog. Även för bestämmelser om begränsningar i avverkningsrätten som syftar till att upprätthålla en hög och jämn virkesavkastning behövs en noggrann avgränsning. Enligt min mening utgör det skogsmarksbegrepp utredningen föreslagit i huvudsak en lämplig avgränsning av tillämpningsområdet för bestämmelserna om anläggning av ny skog och för avverkningsbestämmelserna. Detta skogsmarksbegrepp överensstämmer i stort sett med den skogsmarksdefinition som finns i nuvarande lag. En ytterligare precisering uppnås emellertid genom en lagregel som uttryckligen anger vad marken skall kunna producera för att anses lämplig för virkesproduktion. Jag förordar att en sådan precisering görs. Jag ansluter mig också till förslaget att mark som måste dikas eller på annat sätt förbättras för att bli produktiv, till skillnad från vad som nu gäller, inte bör räknas som skogsmark. Däremot kan jag inte dela utredningens uppfattning att nuvarande undantagsbestämmelse för den mark som helt eller i huvudsak är outnyttjad bör slopas. Det finns gott om marker som utan tvekan måste betraktas som outnyttjade. Det kan vara fråga om mark som tidigare använts som åker eller betesmark. Återväxt- och avverkningsbestämmelserna bör inte alltid vara tillämpliga på marker av det här slaget. Är förhållandena sådana att marken inte bör användas för virkesproduktion bör den inte räknas som skogsmark. Det kan exempelvis gälla mark i anslutning till bebyggelse som bör hållas öppen av naturvårdsskäl. Det kan också gälla marker som inom en nära framtid skall tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion. Jag är däremot inte beredd att föreslå en undantagsbestämmelse som skulle innebära att all mark som ingår i detaljplan enligt byggnadslagen faller utanför skogsvårdslagens skogsmarksbegrepp. Även för sådan mark kan behövas skydd för den växande skogen samtidigt som inget hindrar att marken tas i anspråk för annat ändamål.

Den föreslagna skogsvårdslagen innehåller emellertid också bestämmelser av ett annat slag än de jag hittills har berört. Jag syftar på bestämmelserna om skogsskydd och om naturvårdshänsyn i skogsbruket. För att skogsskyddsbestämmelserna, som rör bekämpning av skadeinsekter och åtgärder i övrigt mot insektsskador, skall tjäna sitt syfte kan de inte begränsas till att avse enbart den produktiva skogsmarken på samma sätt som de centrala reglerna om återväxt och avverkning. Det föreligger redan i dag skyldighet att ta hänsyn till skogsskyddet vid avverkning i t. ex. kraftledningsgator och på annan mark som inte är att anse som skogsmark. Det naturliga tillämpningsområdet för skogsskyddsföreskrifterna är att de skall gälla all verksamhet som kan få till följd en massförökning av insekter som kan skada skog.

Även när det gäller tillämpningen av föreskrifterna om naturvårdshän-

syn finns det anledning att anlägga ett något vidare synsätt. Det man där vill förhindra är olämpliga förfaranden i skogsbruket oavsett om dessa förfaranden drabbar den ena eller andra marktypen. Naturvårdsföreskrifterna bör alltså vara tillämpliga, inte på viss mark utan i fråga om sådana åtgärder i skogsbruket som medför olägenhet från naturvårdssynpunkt. Så t.ex. bör en slutavverkning på produktiv skogsmark inte utan vidare få omfatta slutavverkning av skogen på angränsande impediment.

Vad jag nu har anfört innebär sammanfattningsvis följande. När det gäller bestämmelserna om anläggning av ny skog och bestämmelserna om avverkning bör lagens tillämpningsområde avgränsas på det sätt utredningen föreslagit men med undantag för vissa outnyttjade marker. En undantagsregel för outnyttjad mark bör innebära att sådan mark inte skall räknas som skogsmark om den på grund av särskilda förhållanden inte bör användas för virkesproduktion. Beträffande skogsvårdslagens övriga bestämmelser bör i stället gälla att frågan om deras tillämpning får avgöras med hänsyn till bestämmelsernas syfte. Jag återkommer till dessa frågor i det följande.

Självfallet bör så långt möjligt enhetliga regler gälla för allt skogsbruk i landet. För den skogsmark som ligger utanför den nuvarande skogsvårdslagens tillämpningsområde har strävan mot en sådan enhetlighet kommit till uttryck i myndighetsinstruktioner och uttalanden i lagmotiv. En samordning av regleringen bör nu göras fullständig genom att en ny skogsvårdslag blir tillämplig också på statens skogar och skog på kyrklig jord.

2.2.3 Anläggning av ny skog

I den gällande skogsvårdslagen beskrivs tre olika fall då det föreligger skyldighet att sörja för att ny skog anläggs. Det mest långtgående kravet ställs när skog har avverkats. Är den skog som lämnats kvar efter avverkningen inte att anse som nöjaktig, gäller en ovillkorlig skyldighet att utföra återväxtåtgärder. Är skogstillståndet inte längre godtagbart av det skälet att skogen skadats genom exempelvis brand eller storm, gäller däremot en begränsad skyldighet att vidta återväxtåtgärder. Det kan då inte krävas åtgärder till större kostnad än vad som motsvarar värdet av tillvaratagna träd och av eventuell försäkrings- eller skadeersättning. Denna begränsning gäller dock inte om statsbidrag utgår till åtgärderna. Är slutligen skogstillståndet så dåligt att det kan betraktas som uppenbart otillfredsställande, skall återväxtåtgärder utföras trots att varken avverkning eller skada förekommit. Skyldigheten är emellertid villkorad på motsvarande sätt som vid inträffade skador.

När skyldigheten att anlägga ny skog gäller oinskränkt skall alla sådana åtgärder vidtas som krävs för att få till stånd en nöjaktig återväxt inom skälig tid. Hur högt kraven skall ställas får enligt förarbetena bedömas med hänsyn till förutsättningarna för en lönsam skogsproduktion i det enskilda fallet. Åtgärdsskyldigheten omfattar vård av den nyanlagda skogen till

dess den lämnat plantstadiet. Minimikraven på återväxterna anges i skogsstyrelsens anvisningar till skogsvårdslagen. Huruvida lagens krav på nöjaktig återväxt är uppfyllt skall enligt anvisningarna bedömas vid den tidpunkt då hjälpplantering senast kan ske. Den tidpunkten infaller när plantskogen nått en utveckling motsvarande den som uppnås 2–3 år efter en plantering. Enligt anvisningarna skall det då finnas ett visst minsta antal i huvudsak jämnt fördelade s. k. huvudplantor. Antalet är avpassat efter produktionsförutsättningarna och avsättningsläget.

Utredningen framhåller, med hänvisning till det produktionsprogram utredningen förordar, det nödvändiga i att skogsmarken kontinuerligt utnyttjas för produktion av högvärdigt virke. Det bör enligt utredningen krävas att åtgärder som ger ny skog av hög kvalitet vidtas snarast efter en slutavverkning och i andra fall då en förbättring av skogstillståndet bedöms nödvändig.

Beträffande förutsättningarna för skyldigheten att anlägga ny skog föreslår utredningen inte några förändringar för det fall då en avverkning gjorts. Skyldigheten föreslås inträda när markens virkesproducerande förmåga inte utnyttjas på ett godtagbart sätt. Detsamma bör enligt utredningen gälla när skogen har skadats. Den gällande begränsningen av åtgärdsskyldigheten vid inträffade skador föreslås slopad. Enligt utredningen torde återväxtkostnaderna utan vidare täckas av överskott vid avverkningen av kvarvarande skog eller av försäkringsersättning. När det gäller förutsättningarna för att i andra fall än efter avverkning eller skador kräva att ny skog anläggs föreslås en mera långtgående ändring. Utredningen konstaterar att den nuvarande bestämmelsen inte omfattar annan skog än den som vid riksskogstaxeringen betecknas som tras- och skräpskog liksom vissa yngre höggradigt glesa bestånd. Enligt utredningen bör det inte längre krävas att skogstillståndet skall vara uppenbart otillfredsställande för att skyldigheten att anlägga ny skog skall kunna göras gällande. Återväxtskyldigheten bör utvidgas till att avse alla bestånd som på grund av gleshet eller olämpligt trädslag har låg tillväxt. Skyldigheten föreslås inträda när tillväxten avsevärt understiger den för marken och skogens ålder normala. Enligt utredningen bör skyldigheten inte heller göras beroende av att statsbidrag utgår. Vidare bör skyldigheten till skillnad från vad som gäller nu omfatta även bestånd som på grund av hög ålder har låg tillväxt. Är nettotillväxten i ett mycket gammalt bestånd onormalt låg på grund av rötskador och självgallring, bör skogsvårdsstyrelsen kunna föreskriva att beståndet skall avverkas och ersättas med ny skog.

Vad beträffar de krav som i fortsättningen bör ställas på beståndsanläggningen skall enligt utredningen allmänt gälla en skyldighet att trygga återväxt av skog med tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt. Genom att ställa krav på tillfredsställande återväxter har utredningen velat markera att det i ett par hänseenden skall kunna ställas strängare krav än hittills. Sålunda bör enligt utredningen lövträdsinblandningen i barrskogen mins-

kas. Det innebär att lövträdsplantor i mindre utsträckning än hittills skall godtas som huvudplantor i barrskogsåterväxterna. Vidare bör enligt utredningen produktionsförmågan hos svagare marker och marker i dåliga avsättningslägen utnyttjas bättre än vad som följer av de krav som ställs i dag. Strängare återväxtkrav bör därför ställas främst i fråga om marker i Norrland och särskilt i dess inland. En i det här hänseendet bättre beståndsanläggning kan enligt utredningen inte genomföras utan visst stöd från samhällets sida. Någon ytterligare skärpning av de krav som i dag kan ställas på beståndsanläggningen bedömer utredningen inte vara nödvändig. Utredningen konstaterar emellertid att ansträngningarna måste ökas i avsevärd grad för att dessa krav skall uppfyllas.

Utredningen konstaterar att det enligt nuvarande lagstiftning inte ställs några krav på vård av den nyanlagda skogen efter det att skogen lämnat plantstadiet. En virkesproduktion inriktad på i huvudsak barrträd lämpade för industriell förädling kräver emellertid enligt utredningen röjning när skogen är 2–4 meter hög och alltså inte längre är att anse som plantskog. Med hänsyn härtill och till att röjningsbehovet hittills inte på långt när tillgodosetts i önskvärd utsträckning föreslår utredningen att markägarna åläggs skyldighet att utföra även ungskogsröjning.

Utredningens förslag innehåller också bestämmelser om kontroll av skogsodlingsmaterial, dvs. frön, plantor och andra former av material för skogsodling. Enligt förslaget bör särskilda föreskrifter kunna meddelas både för marknadsföringen av skogsodlingsmaterial och för användningen av sådant material. Föreskrifter när det gäller marknadsföringen bör enligt utredningen bl. a. syfta till att göra det möjligt för skogsägarna att välja lämpligt skogsodlingsmaterial. Beträffande användningen bör det enligt förslaget kunna meddelas föreskrifter som gör det möjligt att förhindra att för marken eller orten olämpligt skogsodlingsmaterial kommer till användning eller att i vissa fall begränsa användningen av t. ex. främmande trädslag.

De föreslagna skärpta kraven på beståndsanläggningen och den föreslagna röjningsplikten tillstyrks eller lämnas utan erinran av remissinstanserna. Delade meningar råder endast beträffande den del av förslaget som gäller skyldigheten att ersätta lågproducerande bestånd med ny skog. Flera remissinstanser är ense med utredningen om att en sådan skyldighet bör införas medan andra uttrycker oro för att förslaget, om det genomförs, kan få negativa konsekvenser från naturvårdssynpunkt. Man befarar att de föreslagna bestämmelserna kan komma att stå i strid mot intresset att bevara vissa lövskogar och urskogsliknande bestånd.

Institutet för skogsförbättring framhåller att en eventuell användning av klonmaterial, t. ex. sticklingar, kräver att skogsodlingen sker på ett sätt som garanterar erforderlig variation inom skogsbeståndet och regionen. I annat fall kan resultatet bli skogar som löper stora skaderisker.

Jag har i det föregående förordat att skogsproduktionen ges en inriktning

som kräver stora ansträngningar för att nå ett förbättrat skogstillstånd. Det gäller framför allt beståndsanläggningen efter slutavverkning. Det är emellertid inte tillräckligt att avverkad och allvarligt skadad skog ersätts med ny skog av hög kvalitet. Det finns i vårt land stora arealer skogsmark som utnyttjas dåligt därför att skogen är gles eller består av trädslag som ger dålig avkastning. Även den skogen bör i största möjliga utsträckning ersättas med nya bestånd. Jag ansluter mig därför till vad utredningen föreslagit beträffande förutsättningarna för skyldigheten att anlägga ny skog. Med hänsyn till den kritik som från naturvårdssynpunkt har framförts mot viss del av förslaget vill jag här återknyta till vad som bör gälla beträffande skogsvårdslagens tillämpningsområde. Som framgår av vad jag tidigare har anfört ansluter jag mig inte helt till utredningens förslag när det gäller avgränsningen av de marker på vilka bestämmelserna om anläggning av ny skog skall tillämpas. Jag har föreslagit att outnyttjade marker inte skall räknas som skogsmark om förhållandena är sådana att de inte bör tas i anspråk för virkesproduktion. Den undantagsregeln bör liksom hittills vara tillämplig på marker som är av intresse från naturvårds- eller kulturminnesvårdssynpunkt. Vidare bör den vara tillämplig på marker av hagmarkskaraktär i anslutning till bebyggelse. Beträffande skyddet av vissa ädellövskogar hänvisar jag till vad jag tidigare har anfört.

Jag ansluter mig också till utredningens förslag beträffande de skogsbestånd som på grund av hög ålder är utsatta för röta och självgallring. Undantagsvis kan det finnas ett behov av att efter en prövning i det enskilda fallet ålägga en skogsägare att avverka ett sådant bestånd och ersätta det med ny skog.

Vad beträffar kraven på beståndsanläggningen kan jag inte helt ansluta mig till vad utredningen har anfört. En bestämmelse i skogsvårdslagen som allmänt anger kravet på återväxterna bör visserligen formuleras så att i viss utsträckning högre anspråk än hittills skall kunna ställas på beståndsanläggningen. Jag är emellertid inte f. n. beredd att förorda att det med stöd av bestämmelsen ges detaljföreskrifter som i den utsträckning utredningen tänkt sig skiljer sig ifrån de nu gällande. Med de brister de senaste årens återväxter uppvisar bör enligt min mening ansträngningarna i första hand inriktas på att uppfylla krav motsvarande dem som kan ställas i dag. För att nå dit krävs det som jag tidigare har framhållit en avsevärt förbättrad beståndsanläggning. I det sammanhanget har jag nämnt vissa åtgärder som måste till för att åstadkomma en sådan förbättring. Jag delar också utredningens uppfattning att det krävs insatser bl. a. i form av markberedning i större omfattning, en ökad andel skogsodling, plantröjning och ökad röjning av lövsly. Som utredningen har framhållit krävs att skogsodlingen i många fall sker med ett ökat antal utsatta plantor. Jag vill dock påpeka att skogsodling genom sådd, med de nya metoder som håller på att utvecklas, kan få en ökad betydelse i strävandena att förbättra återväxterna. Med insatser av det slag jag nu berört kommer i många fall att kunna åstadkom-

mas återväxter som väl fyller de krav som kan ställas enligt nu gällande lag och anvisningar. Vad gäller beståndsanläggningen på de sämre skogsmarkerna är det som utredningen anfört angeläget att där höja kvaliteten på återväxterna till en nivå över den som kan krävas i dag. En sådan kvalitetshöjning kan emellertid, som utredningen framhållit, i vissa fall bara ske om staten går in med bidrag till beståndsanläggningen. I enlighet med vad jag nyss har anfört bör föreskrifterna för dessa marker utformas så att de kan göras gällande även i de fall statsbidrag inte kan ställas till markägarens förfogande. När bidrag utgår bör självfallet högre krav kunna ställas på beståndsanläggningen. Sammanfattningsvis anser jag att andelen skogsodling bör öka men att detaljföreskrifterna för beståndsanläggningen bör ges ett innehåll som vad gäller kravnivån i allt väsentligt överensstämmer med innehållet i de nu gällande tillämpningsanvisningarna.

Vad gäller ungskogsröjningen kan jag i allt väsentligt hänvisa till vad utredningen anfört. Jag ansluter mig till utredningens förslag men vill erinra om vad jag i det föregående har anfört om volymandelen lövträd i skogarna.

Jag vill framhålla den stora betydelse det har att skogsodlingen sker med material som är av lämplig härkomst och beskaffenhet. Med härkomst avser jag då både geografisk härstamning och genetiskt ursprung. Importen av skogsodlingsmaterial kan kontrolleras genom tillståndsprövning med stöd av lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor. Med hänsyn till att skogsodlingsmaterial för avsalu i ökad utsträckning produceras av andra än skogsvårdsstyrelserna finns det emellertid numera ett behov av att också i viss utsträckning reglera handeln med inhemskt skogsodlingsmaterial. Jag vill också peka på de nya metoder för förökning av skogsplantor som har utvecklats. Jag delar följaktligen utredningens uppfattning att det behövs vissa föreskrifter för handeln med skogsodlingsmaterial. Överlåtare av sådant material bör kunna åläggas en uppgiftsskyldighet som gör det möjligt för köparen av materialet att bedöma i vad mån detta är lämpligt för hans behov. Förbud bör också kunna meddelas att saluhålla olämpligt material.

Jag ansluter mig också till utredningens förslag om en bestämmelse som gör det möjligt att genom föreskrifter reglera användningen av skogsodlingsmaterial. En sådan reglering är motiverad främst av två skäl. Det inhemska skogsodlingsmaterialet är i likhet med det importerade inte lämpligt att användas på alla marker inom landet. Vidare kan en ensartad användning av ett visst skogsodlingsmaterial inom ett område leda till omfattande skador om skogen angrips av insekter, svampar eller någon växtsjukdom. En begränsning av användningen av visst skogsodlingsmaterial för att minska risker av det slaget kan komma i fråga när det gäller främmande trädslag eller klonmaterial.

2.2.4 Avverkning

De huvudsakliga bestämmelserna om avverkning i den nuvarande lagen handlar om skydd för den växande skogen mot för tidig avverkning och om en begränsning av avverkningen för att få en så jämn avkastning som möjligt. Bestämmelserna anknyter till det i lagen använda begreppet utvecklingsbar skog.

Utvecklingsbar skog får inte avverkas utan särskilt tillstånd om inte avverkningen sker genom en gallring som är ändamålsenlig för skogens utveckling. Frågan om skogen skall betraktas som utvecklingsbar eller inte skall avgöras efter en ekonomisk bedömning. En jämförelse skall göras mellan vad som är mest lönande, att låta skogen stå eller att omedelbart avverka den. Vid bedömningen skall förutsättas att skogen i framtiden sköts på ett lämpligt sätt. Så länge det kan antas bli mera lönande att låta skogen stå kvar skall den betraktas som utvecklingsbar. Avgörande vid bedömningen skall enligt förarbetena vara hur den värdeökning som kan erhållas genom skogens tillväxt ställer sig i förhållande till den avkastning som kan erhållas om skogskapitalet omedelbart realiseras och placeras på annat sätt. Vidare framhålls att skyddet för den växande skogen bör begränsas till sådana fall då bedömningen mera påtagligt talar för att skogen skall stå kvar. Vid bedömningen bör också i huvudsak bortses från tillfälliga konjunkturförändringar. I skogsstyrelsens anvisningar till skogsvårdslagen ges vägledning för bedömningen av om ett bestånd skall räknas som utvecklingsbart eller inte. Där anges också i vilka fall skogsvårdsstyrelserna bör kunna medge undantag från förbudet att slutavverka utvecklingsbar skog.

När skogen inte längre är att anse som utvecklingsbar gäller andra begränsningar i avverkningsrätten. Genom en ransoneringsregel har man velat säkerställa en viss jämnhet i virkesavkastningen. Den icke utvecklingsbara skogen får inte avverkas i en sådan omfattning att större rubbningar i avkastningens jämnhet uppkommer. Denna begränsning gäller för avverkningen på den enskilda fastigheten eller, efter skogsvårdsstyrelsens medgivande, på en enhet bestående av flera fastigheter. I tillämpningen har regeln emellertid inte omfattat de allra minsta fastigheterna. De främsta motiven för ransoneringen har varit en önskan att trygga sysselsättningen och industrins råvaruförsörjning. Dessutom har man genom bestämmelsen velat skydda husbehovsskogar mot alltför omfattande avverkningar. Någon absolut jämnhet i avverkningarna på varje fastighet eftersträvas inte. Avsikten är endast att förhindra uttag som avsevärt överstiger vad som kan betraktas som normalt med hänsyn till fastighetens virkesförråd och den årliga tillväxten.

I skogsstyrelsens anvisningar anges vissa grunder för tillämpningen av jämnhetskravet. För varje fastighet eller enhet av fastigheter meddelas en ransoneringstid för den icke utvecklingsbara skogen. Ransoneringstiden bör bestämmas så att en viss årlig avverkning blir möjlig under kommande

år. Den årliga avverkningen skall motsvara en viss andel av fastighetens ideala årsavkastning. På de mindre fastigheterna eller enheterna får ett antal tillåtna årsavverkningar sammanföras för att tas ut på en gång. För de minsta fastigheterna med en idealproduktion under 100 m^3sk per år uppställs över huvud taget inte något jämnhetskrav. Skogsvårdsstyrelsen kan i enskilda fall medge undantag från ransoneringsbestämmelsen.

För avverkning av icke utvecklingsbar skog gäller också en annan restriktion. Avverkning får inte utföras så att skogens återväxt avsevärt försvåras. Av förarbetena framgår att bestämmelsen är tillämplig på marker där det är svårt att inom skälig tid och till rimliga kostnader få till stånd ny skog om inte avverkningen av den icke utvecklingsbara skogen utförs på ett försiktigt sätt.

Utredningen föreslår bestämmelser om begränsning av rätten att avverka som i likhet med de gällande syftar till att skydda den växande skogen och *främja en över tiden jämn virkesavkastning*. Utredningens förslag omfattar också regler som anger i vilka former avverkning skall vara tillåten.

När det gäller skyddet för den växande skogen föreslår utredningen en bestämmelse som direkt knyter an till intresset av att erhålla en hög virkesavkastning. Utredningen konstaterar att om man vill uppnå en så stor volymproduktion som möjligt så bör ett bestånd behållas under den växttid som ger den högsta volymproduktionen i medeltal per år. Ett bestånd borde följaktligen inte avverkas så länge den årliga volymtillväxten är högre än den genomsnittligt sett har varit under tidigare år. I ett äldre bestånd är den årliga tillväxten visserligen avtagande men den ligger under lång tid på en hög nivå i förhållande till årstillväxten under beståndets första år. Det innebär att den i medeltal per år högsta produktionen – den högsta medelproduktionen – uppnås först efter en förhållandevis lång växttid. När det gäller tall visar enligt utredningen gjorda undersökningar att den högsta medelproduktionen av stamvirke uppnås efter en växttid på mellan som lägst 80–90 år och som högst 130 år eller mer beroende på markens virkesproducerande förmåga. För gran är tiderna ännu längre. De redovisade växttiderna gäller under gynnsamma betingelser och under förutsättning att inga skador inträffar.

När det gäller att bestämma efter vilken växttid slutavverkning tidigast skall få ske bör emellertid enligt utredningen flera olika omständigheter beaktas. För att uppnå den högsta medelproduktionen av gagnvirke krävs en ännu längre växttid än den tid som ger den högsta volymproduktionen i medeltal per år. Å andra sidan finns det enligt utredningen flera skäl som talar för att acceptera slutavverkning redan innan den högsta medelproduktionen uppnåtts. Ett skäl hänger samman med det förhållandet att när ett bestånd närmar sig den ålder då medelproduktionen är som högst är ökningen i medelproduktion från det ena året till det andra mycket liten. Enligt utredningen kan förlusten i medelproduktion stanna vid några få

procent om ett bestånd avverkas 10–20 år innan den högsta medelproduktionen uppnåtts. För att nå den högsta medelproduktionen måste alltså ett bestånd behållas under många år då tillskottet i medelproduktion är obetydligt. Kapitalkostnaderna för att nå denna högst måttliga produktionsökning kan enligt utredningen framstå som oskäligt höga. Som ytterligare skäl för att acceptera en kortare växttid anför utredningen de skaderisker det kan innebära att behålla exempelvis granbestånd på god mark till hög ålder. Med hänsyn till det anförda föreslår utredningen att slutavverkning skall få ske först när ett bestånd nått sådan ålder att endast en mindre ökning av medelproduktionen kan erhållas om beståndet får stå kvar.

Utredningen framhåller att skogsvårdslagen bara kan ange den grundläggande föreskriften i fråga om skyddet mot för tidig avverkning. Regeringen eller skogsstyrelsen måste ge detaljföreskrifter om den lägsta tillåtna avverkningsåldern för olika trädslag, regioner och boniteter. Den föreslagna grundläggande regeln bör enligt utredningen innebära skyddsgränser som, med undantag för gran på mycket goda boniteter, inte mera påtagligt kommer att skilja sig från de skyddsgränser som tillämpas f. n. Utredningen anger följande exempel. För tallbestånd mellan 80 år (goda tallmarker i södra Sverige) och 130 år (svaga marker i norra Sverige) och för granbestånd mellan 70 år (de bästa granmarkerna i södra Sverige) och 130 år (svaga marker i Norrland).

Enligt utredningen bör liksom f. n. restriktioner gälla också för avverkningen av den slutavverkningsmogna skogen. Bristen på skog i åldrarna 20–40 år i hela landet och också i åldrarna 40–60 år i Norrland och vissa delar av Svealand kan minska avverkningsmöjligheterna i framtiden om avverkningarna tillåts ske i obegränsad omfattning. För att trygga industrins råvarubehov och därmed sysselsättningen både i industrin och i skogsbruket bör enligt utredningen den avverkningsmogna skogen liksom hittills ransoneras.

Avverkningarna bör enligt utredningen hållas tillbaka så att den nuvarande ojämna åldersfördelningen rättas till på längre sikt. Samtidigt bör strävan vara att behålla skog som har ett stort virkesförråd och en hög tillväxt. Utredningen konstaterar att ett ransoneringskrav i princip måste gälla för varje enskilt fastighetsinnehav. Det föreslås därför att slutavverkningen skall begränsas på varje brukningsenhet för att främja en jämn åldersfördelning och en hög virkesavkastning. Med brukningsenhet bör avses en ägares fastighetsinnehav inom en kommun. Avsteg från denna regel skall kunna göras, om det är lämpligt med hänsyn till fastigheternas geografiska läge och arbetsmarknadsförhållandena.

Utredningen har velat finna en ransoneringsprincip som är lättare att förstå och tillämpa än den nuvarande som bygger på en uppskattning av virkesförrådet och den årliga tillväxten. Utgångspunkten bör enligt utredningen vara att den årliga slutavverkningsarealen inte skall vara större än att skogen slutavverkas i en takt som svarar mot omloppstiden. Utredning-

en anger som exempel att den genomsnittliga årliga slutavverkningsarealen inte bör överstiga en procent av skogsmarksarealen om omloppstiden är 100 år. Enligt utredningen kan dock en snabbare slutavverkningstakt vara motiverad på brukningsenheter med stor andel slutavverkningsmogen skog. Önskemålet om en hög virkesavkastning bör så långt möjligt tillgodoses genom att slutavverkningen inriktas på den delen av skogen som har lågt virkesförråd och låg tillväxt. Den angivna principen bör enligt förslaget komma till närmare uttryck i tillämpningsföreskrifter utfärdade av regeringen eller skogsstyrelsen. Fastigheter vars totala produktionsförmåga understiger ca 50 m^3sk per år föreslås bli generellt undantagna från ransoneringsbestämmelsen.

Vad gäller de huggningsformer som bör vara tillåtna innebär utredningsförslaget följande. All avverkning skall ske antingen i form av röjning eller gallring som är ändamålsenlig för skogens utveckling eller i form av slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog. Det nuvarande kravet att en gallring för att vara tillåten skall gynna skogens utveckling utsträcks alltså till att gälla också den äldre skogen.

Enligt utredningen bör en skogsägare även i fortsättningen vara skyldig att till skogsvårdsstyrelsen anmäla förestående avverkningar. Utredningen hänvisar här till de positiva erfarenheter som vunnits under den tid den nuvarande anmälningsskyldigheten varit i kraft.

Remissinstanserna ansluter sig i allmänhet till utredningens förslag till avverkningsbestämmelser. Endast industriverket ifrågasätter behovet av föreslagna begränsningar i avverkningsrätten.

Beträffande utformningen av begränsningarna föranleder det föreslagna skyddet för den yngre skogen erinringar endast från en remissinstans. Det är Skogsindustriernas samarbetsutskott som anser att det främsta kriteriet för slutavverkning inte bör vara beståndets ålder utan dess tillväxt, trädslagssammansättning och kvalitet. När det gäller ransoneringsbestämmelsen för den äldre skogen har domänverket ifrågasatt om bestämmelsen tillgodoser samhällets intressen. Verket framhåller att det visserligen är viktigt att på lång sikt skapa mesta möjliga skog, men att det är ett minst lika viktigt samhällsintresse att skogarna hanteras så att det finns virke tillgängligt när det om 20–50 år blir brist på slutavverkningsbar skog. En annan remissinstans ifrågasätter den föreslagna principen att knyta ransoneringsgraden till viss arealandel. Anmärkningarna i övrigt avser i huvudsak tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen. Sålunda framför flera remissinstanser synpunkter på utformningen av begreppet brukningsenhet. Företrädarna för den kyrkliga jorden anser att det förhållandet att stiftet är administrativ förvaltningsenhet måste beaktas vid bestämmande av vad som skall betraktas som brukningsenhet. Skogsindustriernas samarbetsutskott förutsätter att förvaltningsenhet eller motsvarande liksom hittills skall få utgöra brukningsenhet inom bolagsskogsbruket. Lantbruksstyrelsen har tagit upp frågan om när undantag skall kunna medges från

ransoneringskravet. Enligt styrelsen bör särskilda tillstånd kunna ges också vid fastighetsförvärv för strukturrationalisering och vid nyetablering på familjeföretag. Flera remissinstanser uttalar sig i frågan om hur stora fastigheter som skall lämnas utanför ransoneringskravet.

Endast ett par remissinstanser har erinringar att göra mot förslaget att behålla skyldigheten att anmäla förestående avverkningar. Flera remissinstanser framhåller att det är angeläget att en sådan skyldighet finns.

Med den inriktning som skogsbruket enligt min mening bör ha är det väsentligt att avverkningarna bedrivs så att möjligheterna att erhålla en hög virkesavkastning tillvaratas. Jag delar uppfattningen att skogsvårdslagen liksom hittills bör innehålla regler till skydd för den växande skogen. Utredningens förslag innebär att slutavverkning blir tillåten först när ett bestånd nått viss ålder. Den föreslagna principen för att bestämma lägsta tillåtna slutavverkningsålder kan tänkas innebära att vissa bestånd skyddas trots att detta inte är sakligt motiverat. Jag syftar då på bestånd som på grund av gleshet eller olämplig trädslagssammansättning har en dålig tillväxt utan att tillväxten är så låg att det föreligger skyldighet att avverka beståndet enligt bestämmelserna om anläggning av ny skog. Det skulle självfallet vara en fördel med en skyddsbestämmelse som gjorde det möjligt att med hänsyn tagen till förhållandena i det enskilda fallet bestämma den från produktionssynpunkt bästa avverkningstidpunkten. Enligt min mening är det emellertid väsentligare att den grundläggande regeln i skogsvårdslagen ger uttryck för en princip som kan omsättas i relativt enkla tillämpningsföreskrifter till ledning för varje enskild skogsägares handlande. Jag vill också erinra om den möjlighet som bör finnas att i det enskilda fallet ge dispens från kravet på viss lägsta slutavverkningsålder. Jag godtar därför utredningens förslag i denna del.

Som utredningen funnit finns det starka skäl för en fortsatt ransonering av den äldre skogen. Beträffande frågan hur en ransoneringsbestämmelse bör utformas vill jag framhålla följande. Bestämmelsen måste innebära att i princip varje skogsägare begränsar sina slutavverkningar efter ett ransoneringsprogram för det egna fastighetsinnehavet. Varje annan ordning stöter på praktiska hinder och skulle sannolikt medföra långt större inskränkningar i den enskildes rätt att förfoga över den avverkningsmogna skogen. Jag delar utredningens uppfattning att ransonerings- eller jämnhetskravet bör ställas på varje brukningsenhet och att med brukningsenhet i regel skall avses en och samma ägares skogsmarksinnehav inom en kommun. I vad mån avsteg från denna regel skall få göras måste främst prövas med hänsyn till att ransoneringen bl. a. syftar till att främja en jämn sysselsättning i skogsbruket. En uppdelning av ett skogsmarksinnehav inom en kommun eller en sammanföring av mark inom två eller flera kommuner bör följaktligen få ske bara om det är lämpligt med hänsyn till sysselsättningsunderlaget inom olika arbetskraftsområden.

Den önskade ransoneringen bör enligt utredningsförslaget uppnås genom att slutavverkningarna begränsas med hänsyn tagen främst till fastighetens skogsmarksareal och skogens omloppstid. En annan möjlighet vore att begränsa slutavverkningsuttaget till viss andel av fastighetens virkesförråd. Den sistnämnda lösningen skulle ge en effektivare ransonering med hänsyn bl. a. till att gallringsuttagen skulle kunna beaktas. Emellertid kan man här anlägga samma synpunkter som jag nyss anfört rörande bestämmelsen om skydd för den växande skogen. En grundläggande lagbestämmelse av i huvudsak det innehåll utredningen föreslagit gör det möjligt att meddela detaljföreskrifter som ger skogsägarna förhållandevis klara och enkla handlingsmönster. Det bör vara möjligt att utforma föreskrifter som för sin tillämpning inte kräver några ingående bedömningar av skogstillgången och skogstillståndet på brukningsenheten. Dessa föreskrifter som kan betraktas som ett slags huvudregler kan kompletteras med regler som förutsätter större hänsynstagande till förhållandena i det enskilda fallet och som kan ge skogsägaren möjlighet till en större avverkning än vad huvudregeln berättigar till. Från ransoneringsbestämmelserna bör mindre fastigheter undantas.

Med de möjligheter som numera finns att erhålla statlig lånegaranti vid tillskottsförvärv av skogsmark och i vissa fall även för nyetablering på familjeföretag kan jag inte finna att det, som någon remissinstans hävdar, föreligger något behov av att i dessa fall medge undantag från ransoneringskravet.

När det gäller formerna för avverkning bör dessa regleras mera fullständigt än vad som är fallet i den nuvarande lagen. Bestämmelsen om att en gallring skall vara ändamålsenlig för skogens utveckling gäller i dag inte den äldre, avverkningsmogna skogen. Skyldigheten att vid slutavverkning ta hänsyn till möjligheterna att få till stånd en återväxt är också begränsad. Jag anser det vara angeläget att det i lagstiftningen klargörs att en huggning för att vara tillåten antingen skall utföras som en beståndsvårdande åtgärd eller som en slutavverkning inriktad på att ersätta den avverkade skogen med ny sådan. De enda tillåtna avverkningsformerna i all skog bör vara antingen röjning eller gallring som främjar skogens utveckling eller slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggningen av ny skog. Jag finner det dock angeläget att understryka att det inom fjällskogsområdena kan komma i fråga andra former av avverkning som bör jämställas med slutavverkning trots att en stor del av skogsbeståndet lämnas kvar.

Avverkningsanmälan har väsentligt bidragit till att underlätta skogsvårdsstyrelsernas tillsyns- och rådgivningsverksamhet. Erfarenheterna under senare år bekräftar detta. Det finns följaktligen goda skäl för att i en ny lagstiftning föreskriva en anmälningsskyldighet motsvarande den nu gällande. Som jag kommer att utveckla i det följande har en sådan skyldighet stor betydelse också när det gäller utformningen av regler för skogsbrukets hänsynstagande till naturvården.

2.2.5 Naturvårdshänsyn

De föreskrifter som berör skogsbruket och som är av särskilt intresse från naturvårdssynpunkt finns bl. a. i skogsvårdslagen, naturvårdslagen (1964:822) och lagen (1974:434) om bevarande av bokskog. Naturvårdshänsynen i skogsbruket regleras i första hand i skogsvårdslagen.

Som jag tidigare har nämnt tillkom år 1974 två bestämmelser i skogsvårdslagen som är av särskilt intresse för naturvården. Det var dels bestämmelsen om skogsbrukets hänsyn till naturvården, dels en bestämmelse om anmälningsskyldighet vid avverkning. I lagens inledningsparagraf, som anger de allmänna riktlinjerna för skogsskötseln, fastslås den allmänna principen att skogsbruket är skyldigt att ta hänsyn till naturvårdens intressen. Skogsstyrelsen har i sina anvisningar till bestämmelsen utförligt angett vilka hänsyn som bör tas i samband med avverkning och andra skogsbruksåtgärder. I anvisningarna anges vissa hänsyn som gäller för all skogsmark. Mer långtgående inskränkningar gäller för mark där särskild hänsyn skall tas till rekreationsintressen och närboendes trevnad. Hit räknas bl. a. tätortsnära skogar och skog i anslutning till kuster, sjöar och större vattendrag. Det framhålls att anvisningarna är generella och att kravet på åtgärder därför inte kan preciseras för varje enskilt fall. Vid tvekan om konflikt med regeln om hänsyn till naturen föreligger skall råd och anvisningar inhämtas från skogsvårdsstyrelsen. Det ankommer också på skogsvårdsstyrelsen att medverka till att åtgärderna genomförs. Skogsvårdsstyrelsen har dock inte några möjligheter att tillgripa tvångsåtgärder.

Enligt bestämmelsen om anmälningsskyldighet vid avverkning åligger det skogsägarna att underrätta skogsvårdsstyrelsen om förestående avverkning. Anmälningsplikten har införts främst för att ge skogsvårdsstyrelsen möjlighet att hålla kontroll över virkesuttaget och återväxtåtgärderna. Men genom en särskild regel är skogsvårdsstyrelsen skyldig att informera länsstyrelsen om förestående avverkningar inom sådana områden som länsstyrelsen anger. Härigenom får länsstyrelsen möjlighet till samråd med markägaren innan avverkning sker. Om länsstyrelsen finner det befogat från naturvårdssynpunkt att ålägga markägaren längre gående restriktioner än vad som följer av den allmänna aktsamhetsregeln i skogsvårdslagen, får det ske med stöd av naturvårdslagen.

Samtidigt som bestämmelsen om skogsbrukets hänsyn till naturvården infördes i skogsvårdslagen gjordes flera betydelsefulla ändringar i naturvårdslagen. Så t. ex. skärptes bestämmelserna om samråd. De äldre bestämmelserna innebar endast en rekommendation om samråd. Skärpningen innebar att samråd alltid skall ske så snart ett arbetsföretag, som inte omfattas av tillståndstvång enligt annan lagstiftning, kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. I övrigt kan regeringen eller länsstyrelsen föreskriva att samråd alltid skall ske beträffande särskilda slag av företag. En sådan föreskrift kan gälla hela landet eller vissa områden. Sådant ovillkorligt samrådstvång gäller generellt i hela landet för markberedning genom

hyggesplöjning. Länsstyrelsen kan i anledning av samrådet förelägga företagaren att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Sådant föreläggande kan förenas med vite. Föreläggandena, som inte får innebära så långtgående inskränkningar att pågående markanvändning avsevärt försvåras, grundar inte någon rätt till ersättning för företagaren.

Samtidigt infördes i naturvårdslagen ett nytt skyddsinstitut, kallat naturvårdsområde, som ersatte tidigare s. k. landskapsskyddsförordnanden. Institutet naturvårdsområde är avsett att användas i stället för naturreservat i fall då aktiva skötselåtgärder behövs för vård av ett visst område och skyddsbehovet kan tillgodoses utan ersättningsgrundande restriktioner i pågående markanvändning. Länsstyrelsen kan meddela förbud mot eller föreskrifter i fråga om bl. a. plantering och avverkning inom området. Föreskrifterna kan också innebära att markägaren skall vara skyldig att tåla att röjning, plantering eller liknande åtgärd utförs på hans mark. En viktig begränsning är att föreskrifterna inte får vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras. I så fall får området i stället avsättas som naturreservat.

Bokskogslagen reglerar skötseln av bokskogarna i södra Sverige. Enligt lagen får bokskog inte avverkas utan särskilt tillstånd. Lagen innebär vidare att avverkad bokskog i princip måste föryngras med bok.

Utredningen anser att skogsvårdslagens naturvårdsbestämmelser måste tillmätas en stor betydelse. Det gäller särskilt i fråga om slutavverkningarnas inverkan på landskapsbilden och på möjligheterna att utnyttja skogen för olika fritidsaktiviteter. Enligt utredningen kan de till den nuvarande bestämmelsen knutna tillämpningsanvisningarna förutsättas väl tillgodose naturvårdsintresset inom den övervägande delen av skogsmarken. Utredningen föreslår därför att även i den nya skogsvårdslagen tas in en bestämmelse som ger stöd för föreskrifter av i huvudsak samma innehåll som nuvarande tillämpningsanvisningar.

Bestämmelserna bör emellertid enligt utredningen kompletteras med möjligheter till vissa tvångsåtgärder. Skogsvårdsstyrelserna bör således kunna ge föreläggande i det enskilda fallet om vilka åtgärder som skall vidtas för att uppfylla föreskrifterna. Sådana föreläggande skall kunna förenas med vite och överträdelser av föreläggandena skall också kunna medföra bötesstraff. Utredningen framhåller dock att skogsvårdsstyrelserna så långt möjligt bör gå fram med i första hand upplysningar och råd.

Utredningen anger särskilt två fall då det kan krävas längre gående föreskrifter än vad skogsvårdslagen ger möjlighet till för att naturvårdshänsynen skall tillgodoses. Det gäller dels skogsmark i närheten av tätorter, dels skogsmark som av bl. a. vetenskapliga skäl bör bevaras i visst skick. Utredningen pekar på kommunernas möjligheter att träffa avtal med markägaren när det gäller skogsmark för rekreation i närheten av tätorterna. När det gäller skogsmark av vetenskapligt intresse framhålls naturreservatsbildning som den lämpligaste åtgärden.

Utredningen konstaterar att dikning av våtmarker är en åtgärd som i hög grad berör naturvårdens intressen. I avvaktan på att den pågående inventeringen av våtmarkerna slutförts föreslås en generell skyldighet att anmäla sådan dikning för samråd enligt naturvårdslagen. Efter mönster av vad som gäller för hyggesplöjningen föreslås anmälan få ske till skogsvårdsstyrelsen, som därefter vidarebefordrar anmälan till länsstyrelsen.

Remissinstanserna ställer sig i allmänhet positiva till utredningens förslag. Några remissinstanser anser dock att utredningen inte i tillräcklig utsträckning beaktat de konsekvenser ett mera intensivt bedrivet skogsbruk får för naturvården. En mera genomgripande översyn av bestämmelserna om skogsbrukets hänsyn till naturvården har efterlysts av några remissinstanser. Enligt Svenska naturskyddsföreningen bör införandet av ett helt nytt institut, skogsskyddsområde, övervägas. Inom ett sådant område bör det enligt föreningen föreligga tillståndsplikt beträffande åtgärder som försämrar möjligheterna att utnyttja skogsmarken för rörligt friluftsliv.

I övrigt anförs från flera håll synpunkter på utformningen av det föreslagna regelsystemet. Flera remissinstanser uttalar sig om kompetensfördelningen mellan skogsvårdsstyrelserna och länsstyrelserna. En remissinstans anser att skogsvårdsstyrelsen bör ha ansvaret för alla hänsynstaganden som sker intill gränsen för åtgärder eller inskränkningar som föranleder ersättningsskyldighet. En annan anser att prövningen av naturvårdshänsyn bör ske enligt naturvårdslagen inom de områden som särskilt avgränsats enligt naturvårdslagens samrådsbestämmelse eller enligt bestämmelserna om hyggesanmälan. Kommunförbundet framhåller att kommunen i flertalet fall är mest lämpad för att samordna olika lokala intressen. Förbundet föreslår bl. a. att kommunen sammankallar berörda skogsägare och representanter för skogsvårdsstyrelsen och intresseorganisationer för gemensamma överläggningar. Sådana överläggningar bör enligt förbundet ingå som ett naturligt led i kommunens arbete med den översiktliga fysiska planeringen. Vid sådana överläggningar kan parterna bl. a. precisera avgränsningen av de områden som är av särskilt intresse för naturvården och friluftslivet. Förbundet pekar också på kommunens möjlighet att genom exempelvis kommunala beredskapsarbeten bidra till ett företagsekonomiskt skogsbruk inom de berörda områdena.

Naturvårdsverket anser att skogsvårdsstyrelsen skall kunna förbjuda skogliga arbetsföretag i avvaktan på länsstyrelsens ställningstagande enligt naturvårdslagen. Flera remissinstanser efterlyser föreskrifter som innebär hänsynstagande till kulturminnesvården. Det påpekas från ett par håll att om naturvårdsföreskrifterna enligt skogsvårdslagen görs tvingande, måste de ekonomiska konsekvenserna av dessa beaktas i högre grad än tidigare.

Förslagen om obligatorisk anmälan av våtmarksdikning tillstyrks av flera remissinstanser. Ett par remissinstanser anser att motsvarande skyldighet bör gälla även för andra arbetsföretag inom skogsbruket, såsom byggande av skogsbilvägar och gödsling av skogsmark.

Jag vill till en början understryka att det skogsbruk som jag förordar inte innehåller några oprövade åtgärder eller metoder. Det innebär att det finns en god erfarenhetsgrund att falla tillbaka på när det gäller att bedöma skogsbrukets konsekvenser från naturvårdssynpunkt. Frågan om vilka naturvårdshänsyn skogsbruket behöver ta sammanhänger således bl. a. också med de metoder som används inom skogsbruket. I den utsträckning som nya eller intensivare brukningsmetoder aktualiseras bör miljöeffekterna av dessa metoder klarläggas, innan metoderna tas i bruk.

Som jag tidigare framhållit måste skogsbruket bedrivas med hänsyn tagen till skogen som livsmiljö för växter och djur, till skogens inverkan på vattenbalans och lokalklimat och till möjligheterna att utnyttja skogsmarken för friluftsliv och rekreation. Vidare måste hänsyn tas till intresset av att bevara vissa inslag i kulturlandskapet. Skogsbruket måste alltså bedrivas så att förutsättningarna för en mångsidig användning av våra skogar inte rubbas.

De angivna intressena bör enligt min mening i många fall kunna tillgodoses även inom ramen för ett rationellt skogsbruk. När det gäller kraven på friluftsmiljön är det i närheten av tätorter och inom vissa andra områden som är av särskild betydelse för det rörliga friluftslivet som svårigheter kan uppkomma att reservera goda rekreationsområden utan att rationellt skogsbruk avsevärt försvåras. I övriga områden bör anspråken på god friluftsmiljö alltjämt kunna tillgodoses inom allemansrättens ram utan större hinder i skogsbruket. För att tillgodose friluftslivets och andra angivna intressen krävs emellertid en anpassning och ett hänsynstagande när det gäller olika åtgärder i skogsbruket. Liksom hittills bör de restriktioner som kan inordnas i ett rationellt bedrivet skogsbruk regleras genom hänsynsregler i skogsvårdslagstiftningen. Reglerna bör främst gälla sådana åtgärder som avverkning, beståndsvård och beståndsanläggning.

En slutavverkning förändrar för en tid på ett genomgripande sätt landskapsbilden och vissa ekologiska förändringar sker. Djurens livsbetingelser påverkas och förutsättningarna för skogsmarkens utnyttjande för friluftsliv ändras. Beträffande planering och utförande av slutavverkning bör därför föreskrifter kunna meddelas i följande hänseenden.

Vid slutavverkning bör kalhyggesytornas storlek begränsas och ges en med hänsyn till terrängen lämplig form. Marker som är av liten betydelse för virkesproduktionen på en fastighet bör regelmässigt undantas från slutavverkning, om det är påkallat av hänsyn till viltvården eller landskapsvården. Som exempel kan nämnas bergbranter, hällmarker, bäckraviner, smärre våtmarker och mindre öar. Av samma skäl bör vid slutavverkning i lämplig utsträckning skogsbryn, trädridåer, grupper av träd och buskar och enstaka träd sparas. Detsamma bör gälla beträffande mark intill bebyggelse och större vägar och mark som i större utsträckning utnyttjas för friluftsliv. Vid all slutavverkning bör tillses att framkomligheten på stigar och vägar som är allmänt utnyttjade av ortsbefolkningen inte försämras.

Beträffande beståndsanläggning, markberedning och beståndsvård bör föreskrifter kunna meddelas som innebär att dessa åtgärder utförs med hänsyn tagen till naturmiljön. Till förhindrande av negativ inverkan på naturmiljön bör föreskrifter också kunna ges beträffande skogsbilvägarnas sträckning.

Föreskrifter i de hänseenden jag nu har berört torde kunna användas för att tillgodose också vissa av kulturminnesvårdens intressen. Jag vill erinra om att fasta fornlämningar skyddas särskilt genom lagen (1942:350) om fornminnen. Vid utformningen av föreskrifterna bör samråd ske med berörda myndigheter.

Jag föreslår följaktligen att det i skogsvårdslagen tas in ett bemyndigande för regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att få meddela föreskrifter om vilka hänsyn som skall tas till naturvårdens intressen vid skogens skötsel. Sådana föreskrifter skall kunna meddelas i fråga om bl. a. hyggenas storlek och form, beståndsanläggning, kvarlämnande av grupper av träd, enstaka träd och buskar samt i fråga om skogsbilvägars sträckning. Föreskrivna åtgärder skall kunna förenas med ett rationellt skogsbruk. Därav följer att de inte får vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Jag delar utredningens uppfattning att de med stöd av skogsvårdslagen meddelade föreskrifterna inte generellt bör förenas med sanktionsbestämmelser. Det bör i stället ankomma på skogsvårdsstyrelsen att pröva när det är befogat att i det enskilda fallet meddela särskilt föreläggande som vid försummelse kan medföra bötes- eller vitesansvar. Jag vill i det här sammanhanget understryka att skyldigheten att anmäla slutavverkning kommer att få stor betydelse för skogsvårdsstyrelsernas möjligheter att ge råd och upplysningar och, i förekommande fall, meddela föreläggande.

Med de regler jag föreslår i skogsvårdslagstiftningen bör denna lagstiftning normalt kunna tillgodose de krav på naturvårdshänsyn som bör ställas på skogsbruket. Skogsvårdslagens hänsynsregler bör således betraktas som minimikrav som skogsbruket under alla omständigheter måste uppfylla och som normalt också kan förenas med ett rationellt skogsbruk. Naturvårdslagen får följaktligen främst betydelse i de fall då skyddsintresset kräver andra eller strängare föreskrifter. För vissa inslag i skogsbruket, exempelvis hyggesplöjning och våtmarksdikning, är naturvårdslagens föreskrifter om samråd aktuella. I övrigt kan behov av speciella föreskrifter föreligga inom områden som är av särskilt värde för friluftslivet eller den vetenskapliga naturvården. Exempel på sådana områden är urskogar, vissa tätortsnära områden, skärgårdar och vissa kust- och fjällområden. För inskränkningar som i det enskilda fallet är mindre ingripande kan föreskrifter meddelas genom förordnande om naturvårdsområde. När längre gående inskränkningar anses erforderliga, vilka innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras, får i stället naturreservat bildas.

Jag kan inte finna att det som några remissinstanser hävdar finns något behov av att f. n. göra en skarp gränsdragning i tillämpningshänseende mellan skogsvårdslagen och naturvårdslagen.

Vad beträffar naturvårdsverkets förslag om att skogsvårdsstyrelsen skall ges möjlighet att meddela förbud i avvaktan på länsstyrelsens ställningstaganden enligt naturvårdslagen vill jag hänvisa till att tidigare nämnda samrådsbestämmelser ger goda möjligheter till kontroll av bl. a. skogsavverkningarna. Jag vill också erinra om de möjligheter som finns att meddela interimistiska beslut i de fall det är aktuellt att bilda naturreservat eller att förklara ett område som naturvårdsområde.

Jag ansluter mig helt till Kommunförbundets uppfattning att det finns behov av en bättre samordning och samstämmighet mellan skogsvårdsmyndigheternas och de kommunala organens ställningstagande i frågor som rör skogsbruket. För att markera betydelsen härav har jag för avsikt att föreslå regeringen att i verkställighetsbestämmelserna till skogsvårdslagens regler om naturvårdshänsyn skall tas in en föreskrift av innehåll att skogsvårdsstyrelsen skall samråda med kommunen i frågor av särskild vikt med hänsyn till de lokala förhållandena. De översiktliga fysiska planer som kommunerna under senare år har upprättat bör kunna utgöra underlag för bedömningar av för vilka områden sådant samråd bör ske.

Naturvårdsverket har inlett en inventering av landets våtmarker. I avvaktan på att denna inventering har slutförts har jag för avsikt att föreslå regeringen att det införs en generell skyldighet att via skogsvårdsstyrelsen anmäla våtmarksdikning till länsstyrelsen för samråd enligt naturvårdslagen. Något behov av att f. n. ytterligare vidga den generella anmälningsskyldigheten anser jag inte föreligga. Länsstyrelsen har som redan nämnts befogenheter att föreskriva att inom visst område anmälan för samråd alltid skall göras i fråga om särskilda slag av arbetsföretag. Det finns också anledning att återkomma till frågan om våtmarksdikning i samband med de tidigare nämnda övervägandena av vattenlagsutredningens betänkande.

Vid sidan av den allmänna bestämmelsen om hänsyn till naturvården finns i den nuvarande skogsvårdslagen särskilda regler för svårföryngrade skogar och skyddsskogar. Regeringen kan förordna att särskilda bestämmelser om avverkning och återväxtåtgärder skall gälla sådana skogar. Till de svårföryngrade skogarna räknas skogar i särskilt utsatta lägen, där det kan vara omöjligt eller mycket svårt att åstadkomma en återväxt, om avverkningen sker på ett olämpligt sätt. De svårföryngrade skogarna i norra Sverige utgör också ett skydd mot att fjällgränsen flyttas ner. Skyddsskogarna är skogar som behövs för att förhindra sand- eller jordflykt. De särskilda bestämmelserna innebär att skogsvårdsstyrelsens tillstånd fordras för all avverkning utom för den som sker för husbehov. Skogsvårdsstyrelsen har dock möjlighet att ge vissa föreskrifter även för husbehovsavverkningen. När tillstånd ges till avverkning skall skogsvårdsstyrelsen också föreskriva vilka återväxtåtgärder som skall vidtas och

inom vilken tid de skall vara fullgjorda. Vid sidan av särbestämmelserna gäller skogsvårdslagens regler i övrigt. Beslut om att de särskilda bestämmelserna för skyddsskogar skall tillämpas har fattats beträffande skogen i vissa kustområden inom Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län samt på Avanäset på Fårö i Gotlands län. Bestämmelserna för svårföryngrade skogar har gjorts tillämpliga på skogen inom Gotlands län i övrigt, på Öland, inom en mindre del av Pajala kommun i Norrbottens län, större delen av Norrbottens och Västerbottens lappmarker samt mindre delar av Jämtlands och Kopparbergs län.

Utredningen anser att särskilda regler för skyddsskogar och svårföryngrade skogar skall finnas även i en ny skogsvårdslag. Tillämpningsområdet för dessa bestämmelser såsom detta bestämts genom fattade beslut föreslås oförändrat med den vidgning som följer av att skogsvårdslagen görs tillämplig på all skogsmark.

Enligt utredningen bör samma särbestämmelser gälla för både skyddsskogar och svårföryngrade skogar. Förslaget innebär i den delen att skogsvårdsstyrelsen också vid prövning av tillstånd till avverkning av svårföryngrad skog skall kunna beakta skyddet mot sand- eller jordflykt på angränsande marker.

I övrigt föreslås den ändringen att tillstånd inte skall krävas för gallring och röjning medan däremot all slutavverkning och avverkning för omläggning av skogsmarken skall vara underkastad tillståndstvång.

Länsstyrelsen i Jämtlands län och Miljöförbundet anser att tillstånd också bör krävas för röjning och gallring. Enligt länsstyrelsen i Gotlands län bör tillstånd krävas för gallring i medelålders och äldre skog. Naturvårdsverket anser att tillstånd bör prövas av skogsvårdsstyrelsen i samråd med länsstyrelsen.

För egen del ansluter jag mig till utredningens förslag. Jag vill i anledning av vad remissinstanserna anför erinra om att en röjning eller gallring för att vara tillåten måste vara ändamålsenlig för skogens utveckling. Även om det är särskilt viktigt att gallringarna utförs på ett riktigt sätt i framför allt den svårföryngrade skogen anser jag det inte befogat att kräva särskilt tillstånd också för dessa huggningar. Jag anser det inte heller nödvändigt att kräva ett formellt samråd mellan skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen i varje tillståndsärende. Jag förutsätter att skogsvårdsstyrelsen rådgör med länsstyrelsen i alla de fall då övervägandena kräver tillgång till särskild sakkunskap i naturvårdsfrågor.

Gränserna för de svårföryngrade skogarna och skyddsskogarna har dragits upp även över skogsmark som hittills fallit utanför skogsvårdslagens tillämpningsområde. Jag syftar då närmast på statens skogar. Jag har för avsikt att föreslå att skogsstyrelsen får i uppdrag att se över gränserna för svårföryngrad skog och skyddsskog. Särskilt är detta påkallat i fråga om gränsdragningen över statens marker. I avvaktan härpå bör nuvarande gränser behållas oförändrade.

2.2.6 Övriga frågor

När det gäller frågan om åtgärder mot insektshärjning i skog ansluter utredningens förslag i stor utsträckning till de gällande, nyligen ändrade bestämmelserna i den nuvarande skogsvårdslagen. Före lagändringen år 1977 avsåg bestämmelserna om skogsskydd endast sådana fall när en insektshärjning av större omfattning har inträffat eller är överhängande. Skogsstyrelsen kan då meddela föreskrifter om vilka åtgärder som skall vidtas mot insektshärjningen. Enligt en särskild lagbestämmelse förutsätter sådana föreskrifter statsbidrag till föreskrivna åtgärder. Lagändringen innebar att dessa bestämmelser kompletterades med ett bemyndigande att meddela föreskrifter om förebyggande åtgärder för att motverka härjningar av barkborrar. Sådana föreskrifter får avse upparbetning av skadad skog, åtgärder för att förhindra uppkomsten av yngelhärdar vid röjning och annan avverkning, utforsling av avverkat virke och lagring av virke i skog eller i närheten av skog. I allt utom i fråga om virkeslagringen har regeringen i skogsskyddsförordningen (1977:350) beslutat föreskrifter om vilka åtgärder som skall vidtas.

Utredningen anser sig inte ha underlag för att föreslå ytterligare föreskrifter i fråga om skogsskyddet. För att göra det möjligt att fortlöpande anpassa föreskrifterna till nya erfarenheter och till att gälla andra skadeinsekter föreslås dock i lagen ett mera vidsträckt bemyndigande än det nu gällande.

Vid sidan av problemen med snytbaggens angrepp på skogsplanteringarna, som jag tidigare har berört, förorsakas de allvarligaste insektsskadorna på skog av barkborrarna. Till dessa räknas den större och mindre märgborren som angriper tallskog och granbarkborren och den sextandade barkborren som orsakar skada på granskog. Inom vissa områden i landet är dessa angrepp f. n. så omfattande att mycket betydande bekämpningsåtgärder är nödvändiga. För att minska riskerna för stora och förödande insektsangrepp är emellertid också förebyggande åtgärder nödvändiga. När det gäller barkborrarna finns det förutsättningar för att med sådana åtgärder minska insektspopulationen och därmed riskerna för större härjningar. Gemensamt för dessa insekter är att de ynglar i avverkningsavfall, dödade eller försvagade träd och i lager av obarkat virke. De nyligen införda skogsskyddsföreskrifterna syftar till att minska tillgången på sådant yngelmaterial. Föreskrifter har emellertid ännu inte meddelats för virkeslagringen. Eftersom de obarkade virkesupplagen i anslutning till skogen utgör de mest betydelsefulla yngelplatserna, är det synnerligen angeläget att få till stånd en ändrad virkeslagring. Utformningen av föreskrifter för lagringen måste emellertid anstå till dess skogsstyrelsen och naturvårdsverket slutfört sitt uppdrag att utreda bl. a. de särskilda krav som från miljöskyddssynpunkt bör ställas på virkeslagring i vatten eller under vattenbegjutning.

Det förhållandet att skyddet mot skadeinsekter i skogen kräver både bekämpningsinsatser och förebyggande åtgärder bör liksom hittills komma till uttryck i skogsvårdslagen. Bekämpningsåtgärderna måste med nödvändighet anpassas till den föreliggande skadesituationen. Nya forsknings- och undersökningsresultat kan ge anledning att ställa krav på andra eller ytterligare åtgärder för att förebygga insektsskada. Regeringen bör bemyndigas att meddela föreskrifter om bekämpning av insektshärjning i skog, upparbetning av skadad skog, utforsling eller lagring av virke och om andra åtgärder som behövs för att motverka uppkomsten av yngelhärdar.

Jag går nu över till frågan om vem som skall anses ansvarig för olika åtgärder enligt lagen. Enligt utredningens förslag bör som huvudregel gälla att skogsmarkens ägare ensam skall bära ansvaret för att lagens bestämmelser iakttas. Från den regeln görs i förslaget undantag bara för bestämmelserna om marknadsföring av skogsodlingsmaterial och om skogsskydd. När det gäller den sistnämnda bestämmelsen föreslås, i enlighet med vad som nu gäller, ett vidare ansvar som omfattar också den som har rätt att förfoga över skog eller virke. Det innbär att exempelvis en rotpost- eller virkesköpare får ett ansvar för att skogsskyddsföreskrifterna följs.

Ett par remissinstanser anser att utredningens förslag innebär en alltför snäv avgränsning av skötselansvaret. Hovrätten för nedre Norrland anser att lagens ansvarsbestämmelser bör omfatta såväl markägaren som den som får förfoga över skog och virke. Skogsstyrelsen har inga invändningar mot att skyldigheten att vidta återväxtåtgärder läggs på skogsmarkens ägare men anser det vara tveksamt om markägaren skall bära hela ansvaret för att avverkningsbestämmelserna följs.

Enligt min mening ligger det i sakens natur att skogsmarkens ägare ensam måste bära ansvaret för vissa delar av skogsvården. Så är fallet när det gäller skyldigheten att anlägga ny skog. Detsamma gäller skyldigheten att vid avverkning ransonera den äldre skogen. Däremot är det rimligt att också andra än markägaren blir ansvariga för att övriga avverkningsbestämmelser, som gäller bl. a. skydd för den yngre skogen, och bestämmelsen om hänsyn till naturvårdens intressen efterlevs. Enligt min mening bör förutom skogsägaren var och en som får förfoga över skogen vara skyldig att följa dessa bestämmelser. De som närmast kommer i fråga för ett sådant ansvar är rotpostköpare och servitutshavare. Vad slutligen gäller bestämmelserna om skogsskydd bör kretsen ansvariga också omfatta den som får förfoga över virke.

Frågan om vem som skall bära ansvaret för skogsvården får betydelse inte bara vad gäller eventuell bötespåföljd för överträdelser utan också vid tillämpningen av de regler som bör gälla vid skogsvårdsstyrelsernas tillsynsverksamhet. För att skogsvårdsstyrelsen skall komma till rätta med eftersatta skogsvårdsåtgärder kan det enligt gällande regler krävas ett både omständligt och tidsödande förfarande. Om upprepade försök att träffa överenskommelse med skogsägaren inte leder till önskat resultat fordras

ett domstolsförfarande som ytterst får till konsekvens att skogsvårdsstyrelsen kan utföra åtgärderna på skogsägarens bekostnad. Därutöver gäller att skogsvårdsstyrelsen har möjlighet att meddela förbud att avverka skog utan särskilt tillstånd, om överenskommelse inte kan träffas eller om avverkning sker i strid mot överenskommelse. Ett avverkningsförbud gäller mot framtida ägare av fastigheten. Den som bryter mot ett sådant förbud riskerar böter.

Utredningen föreslår att den nuvarande ordningen för tvångsingripanden enligt skogsvårdslagen skall ersättas med en möjlighet för skogsvårdsstyrelsen att meddela de föreläggande eller förbud som behövs för att skogsägare och andra skall följa lagens bestämmelser. Sådana föreläggande och förbud bör riktas mot viss person och kunna förenas med vite. I första hand bör dock skogsvårdsstyrelsen försöka få rättelse till stånd genom råd och anvisningar.

Flera remissinstanser uttalar sin tillfredsställelse med förslaget. En remissinstans anser dock att möjligheten att träffa överenskommelser bör behållas och en annan anser att föreläggandena bör knytas till fastigheten.

För egen del ansluter jag mig till utredningens förslag. Det är enligt min mening nödvändigt att skogsvårdsstyrelserna ges bättre möjligheter än f. n. att verka för att skogsvårdslagstiftningens bestämmelser följs. Så långt möjligt bör en frivillig medverkan från skogsägarens sida eftersträvas. I de flesta fall torde det också vara möjligt att komma till rätta med försummelser och förhindra överträdelser genom råd och upplysningar. Behövs det tvångsingripanden bör emellertid skogsvårdsstyrelserna ha sådana befogenheter att ingripandena kan ske snabbt och med effektiva medel.

Skogsvårdsstyrelsen bör som jag tidigare har framhållit också kunna fordra en ekonomisk garanti för fullgörandet av de återväxtåtgärder som krävs efter en avverkning. Skogsvårdsstyrelsen bör enligt min mening ges möjlighet att fordra säkerhet för återväxtkostnaderna när det företas en avverkning som föranleder jämförelsevis dyra och omfattande återväxtåtgärder.

Skogsvårdsstyrelsernas tillsynsverksamhet försvåras i hög grad av den uppsplittring av ägandet som råder beträffande många skogsfastigheter. Det förhållandet att de flesta dödsbon saknar en ställföreträdare med behörighet att företräda dödsboet skapar i det här sammanhanget ofta stora problem. Frågan om ställföreträdare för dödsbon är f. n. föremål för utredning. Jag vill i sammanhanget erinra om att också frågan om att avveckla dödsbons innehav av jordbruks- och skogsmark kommer att utredas närmare.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1. skogsvårdslag,
2. lag om ändring i lagen (1974:434) om bevarande av bokskog.

Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till skogsvårdslag

1 §

Skogsmark med dess skog skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

Paragrafen, som motsvarar 1 § i utredningens förslag och den inledande bestämmelsen i nuvarande lag, innehåller en allmän beskrivning av riktlinjerna för skötseln av skogsmarken och skogen.

Enligt nuvarande lag skall skötseln av skogarna inriktas mot att åstadkomma dels ett tillfredsställande ekonomiskt utbyte, dels en jämn virkesavkastning. Enligt den föreslagna avfattningen betonas av skäl som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.1.2) att skötseln skall ges sådan inriktning att skogsmarken varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Produktionsaspekten har alltså skjutits i förgrunden. Till grund för lagens centrala bestämmelser ligger således snarare biologiska kriterier än lönsamhetskriterier. Som motiv för förändringen kan också hänvisas till de svårigheter vid tillämpningen som lönsamhetsprincipen har orsakat.

Att virkesavkastningen inte bara skall vara hög utan också värdefull understryker vikten av att produktionen inriktas mot virke av en kvalitet som lämpar sig för förädling. Genom att i målbeskrivningen ange att virkesavkastningen varaktigt skall hållas på en hög nivå ges uttryck för att skogsbruket skall inriktas mot en jämn och på lång sikt uthållig virkesavkastning.

Avsikten med bestämmelsen är endast att ge en sammanfattande beskrivning av samhällets krav i fråga om skötseln av landets skogar. Jag anser att det är till fyllest att i en sådan beskrivning ange det resultat denna skötsel skall syfta till och därutöver erinra om att hänsyn måste tas till naturvårdens och övriga allmänna intressen. Vad en sådan skötsel innebär i fråga om krav på åtgärder och inskränkningar kommer till uttryck i lagens övriga bestämmelser. Självfallet måste dessa krav utformas med hänsyn

till produktionsförutsättningarna. Jag syftar då på både de biologiska förutsättningarna och förutsättningarna i övrigt för ett ekonomiskt skogsbruk.

I paragrafen erinras om att hänsyn skall tas inte bara till naturvårdens utan också till andra allmänna intressen. Som jag har framhållit i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.1.2) skall skogsnäringen verka i samspel med andra samhällssektorer. I enlighet härmed skall hänsyn tas bl. a. till rennäringen. Vidare utgör skogarna i vissa fall skydd för sand- eller jordflykt på angränsande marker. En hög intensitet och en god planering i skogsbruket främjar sysselsättningen.

2 §

Med skogsmark avses i denna lag

1. mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål,

2. mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

Beskrivningen av vad som skall räknas som skogsmark tjänar till att avgränsa tillämpningsområdet för lagens bestämmelser om anläggning av ny skog och om avverkning. De överväganden som ligger till grund för definitionen av lagens skogsmarksbegrepp har jag redovisat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.2). Paragrafen motsvarar 2 § i utredningens förslag och 2 § nuvarande lag.

Gränsdragningen mot mark som är föremål för annan användning än virkesproduktion bör göras enligt hittills tillämpade principer. För att marken inte skall betraktas som skogsmark bör följaktligen krävas att den dels utnyttjas för visst ändamål, dels används i en utsträckning som någorlunda svarar mot ett för ändamålet normalt markutnyttjande.

Jag har inte ansett det vara nödvändigt att, som i den gällande bestämmelsen, göra undantag också för outnyttjad mark som är mera ägnad att användas till annat än skogsproduktion. Skall marken inom en nära framtid användas till annat ändamål än virkesproduktion bör sådana särskilda förhållanden anses föreligga att undantagsregeln, med den lydelse som föreslås, är tillämplig. Vad beträffar undantagsbestämmelsens tillämpning i övrigt hänvisar jag till vad jag har anfört i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.2).

Bestämmelsen i tredje stycket, som anger under vilka förutsättningar mark skall anses lämplig för virkesproduktion, har jag utformat i enlighet med utredningens förslag. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i

den nuvarande lagen. Avgörande är vad marken kan producera, dvs. den produktion som är möjlig med lämpligt trädslag och lämplig skötsel. Hänsyn skall däremot inte tas till den produktionsökning som kan uppnås genom förbättring av marken. Bedömningen skall göras med hänsyn tagen till det skick i vilket marken befinner sig.

Liksom hittills bör markens huvudsakliga beskaffenhet vara avgörande för om den skall betraktas som skogsmark eller inte. Det innebär att i produktiv mark insprängda impediment kan vara att räkna som skogsmark, medan motsatsen kan gälla beträffande skogsholmar och liknande trädsamlingar omgivna av åkermark.

Tillsynen över lagens efterlevnad kräver regelmässigt ställningstagande till om den mark det är fråga om är att anse som skogsmark. Den prövningen måste i första hand ankomma på skogsvårdsstyrelsen som tillsynsmyndighet. Utredningen har föreslagit att skogsvårdsstyrelsen vid sidan av den prövning som ingår som ett led i tillsynen skall kunna särskilt pröva om viss mark utgör skogsmark i lagens mening. Det måste emellertid ifrågasättas om markägarna eller myndigheten har något större behov av en sådan prövningsmöjlighet. Någon särskild bestämmelse om skogsvårdsstyrelsens prövning av markfrågan har jag därför inte ansett nödvändig.

Jag har i den allmänna motiveringen förordat att skogsvårdslagen görs tillämplig på all skogsmark och därmed också på den skogsmark som utgör kyrklig jord. Någon remissinstans har ifrågasatt om inte det förhållandet att skogsvårdslagen görs tillämplig på den kyrkliga jorden kräver lagändring som fordrar kyrkomötets samtycke. För förvaltningen av det kyrkliga skogsbruket gäller enligt 14 § lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord att förvaltningen skall inriktas på att egendomens avkastningsförmåga tillgodogörs på ekonomiskt bästa sätt. Bestämmelsen kan inte anses stå i strid med bestämmelserna i den föreslagna skogsvårdslagen. Någon ändring av lagen om förvaltning av kyrklig jord behövs därför inte.

3 §

Denna lag hindrar inte att skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion.

Paragrafen motsvarar 3 § första stycket i utredningens förslag och till viss del 30 § i nuvarande lag.

Bestämmelsen innebär att lagens krav på åtgärder för återväxt och restriktioner i fråga om avverkning sätts ur spel när skogsmark tas i anspråk för att användas till annat än virkesproduktion. De fall som åsyftas är ianspråktagande i sådan utsträckning och för sådant ändamål att marken inte längre blir att betrakta som skogsmark enligt 2 §. En motsvarande regel finns i 30 § nuvarande lag för de fall skogsmark omläggs till trädgård, åker, byggnadstomt, väg eller annat liknande ändamål. Omläggning till äng eller betesmark för varaktigt betesbruk får däremot inte ske utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd. För tillstånd krävs att marken är lämplig för ändamålet och inte av större ytvidd än vad som kan anses skäligt.

Under vilka förutsättningar och i vilken omfattning skogsmark skall få tas i anspråk för andra ändamål än virkesproduktion är inte en fråga som bör regleras i skogsvårdslagstiftningen. Intresset av att så långt möjligt förhindra att skogsvårdslagens bestämmelser kringgås under förebärande av en ändrad markanvändning skulle däremot kunna utgöra ett skäl för en skyldighet att inhämta skogsvårdsstyrelsens tillstånd till en omläggning. Ett generellt tillståndstvång för att motverka enstaka fall av missbruk skulle emellertid enligt min mening föra alltför långt. Det syfte ett sådant tillståndstvång skulle tjäna bör i huvudsak kunna uppnås genom den anmälningsskyldighet utredningen förordat. I enlighet med utredningens förslag bör därför skyldigheten att anmäla förestående avverkningar utsträckas till att omfatta även avverkningar som sker för att möjliggöra en ny användning av skogsmarken. Bestämmelser om anmälningsskyldigheten finns i 17 §.

Med stöd av 31 § nuvarande lag kan skogsvårdsstyrelsen bestämma viss tid inom vilken de för omläggningen nödvändiga åtgärderna skall vara vidtagna. Fullföljs inte omläggningen inom den angivna tiden, kan det ytterst få till följd att ny skog anläggs på markägarens bekostnad. Något behov av en sådan bestämmelse vid sidan av de regler om tvångsmedel som jag har tagit in i 24 § torde inte föreligga.

Vad jag nu har behandlat gäller omläggning av skogsmark i allmänhet. Jag återkommer i det följande till de särskilda regler som bör gälla i fråga om svårföryngrade skogar och skyddsskogar.

4 §

Denna lag skall inte tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av naturvårdslagen (1964: 822) eller annan lag.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i den nuvarande lagen, överensstämmer med 4 § i utredningens förslag.

I paragrafen anges hur gränsdragningen skall ske mellan skogsvårdslagens tillämpningsområde och tillämpningen av andra föreskrifter för skogsbruket. Beträffande föreskrifter utfärdade med stöd av naturvårdslagen kan en sådan gränsdragning bli aktuell framför allt när det gäller naturreservat. I den mån skötselföreskrifterna för reservatet över huvud taget inte rör skogsbruket skall skogsvårdslagen gälla fullt ut och i annat fall i de avseenden som inte regleras i skötselföreskrifterna. Exempel på annan lagstiftning som innebär inskränkningar för skogsbruket är lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog, lagen (1942: 350) om fornminnen och de förbud mot trädfällning som gäller enligt 17 och 40 §§ byggnadslagen (1947: 385) och som kan särskilt utfärdas enligt 110 § byggnadslagen.

5 §

Ny skog skall anläggas på skogsmark

1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt,

2. om marken ligger outnyttjad,

3. om skogen är så gles eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att dess tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig.

Åtgärd enligt första stycket skall vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges i 3 inom skälig tid.

Paragrafen, som motsvarar 6 § i utredningens förslag, anger under vilka förutsättningar ny skog skall anläggas och inom vilken tid detta skall ske. I den nuvarande lagen regleras dessa frågor i 14–16 §§. Jag har till viss del behandlat frågorna i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.3).

Enligt den nuvarande lagen krävs återväxtåtgärder om skogen efter en avverkning eller inträffad skada inte kan anses nöjaktig med hänsyn till naturförhållandena. Någon ändring i sak är inte avsedd med den i punkt 1 valda beskrivningen.

När det däremot gäller punkt 3 innebär bestämmelsen en skärpning i förhållande till nuvarande lag enligt vilken motsvarande skyldighet inträder först om skogstillståndet är uppenbart otillfredsställande.

Till ledning för den bedömning som förutsätts i första stycket punkterna 1 och 3 krävs verkställighetsföreskrifter. Vad som är godtagbart enligt punkt 1 bör i likhet med vad som f. n. gäller bestämmas med hänsyn till det kvarvarande virkesförrådets storlek, till i vilken utsträckning huvudstammar har lämnats kvar och till den ytmässiga fördelningen av huggningen eller skadan. En utgångspunkt vid bedömningen bör vara att skyldighet att anlägga ny skog inträder när beståndets virkesförråd nedgått till ungefär hälften av det med hänsyn till bonitet, trädslag och beståndets ålder möjliga förrådet. När det gäller punkt 3 bör skyldigheten att anlägga ny skog inträda när beståndets tillväxt är mindre än hälften av den möjliga tillväxten vid ifrågavarande beståndsålder och för marken lämpligt trädslag. Beträffande yngre bestånd bör utrymme finnas att ta hänsyn till beståndets möjligheter att i framtiden uppnå den angivna tillväxtnivån. Med olämpligt trädslag avses även trädslag av olämplig härkomst.

Enligt andra stycket ställs när det gäller den tid inom vilken ny skog skall anläggas strängare krav i de fall som avses i punkt 1 och 2 än i de i punkt 3 avsedda fallen. Även i fråga om dessa tidskrav fordras föreskrifter till ledning för tillämpningen. Enligt de nuvarande tillämpningsanvisningarna gäller som huvudregel när föryngring skall ske genom plantering eller sådd att återväxtåtgärderna skall påbörjas snarast efter en avverkning och vara avslutade inom tre år. Det vore givetvis önskvärt att en kortare tid kunde tillämpas. Den föreslagna bestämmelsen ger också utrymme för att ställa strängare krav. Emellertid delar jag utredningens uppfattning att ansträngningarna f. n. i första hand måste inriktas på att uppfylla det gällande tidskravet och att detta därför tills vidare bör behållas oförändrat.

6 §

Om ett skogsbestånd är så överårigt att markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning, får skogsvårdsstyrelsen besluta att beståndet skall slutavverkas och ny skog anläggas.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i nuvarande lag, överensstämmer med 7 § i utredningens förslag.

Som framgår av den allmännna motiveringen (avsnitt 2.2.3) är förevarande paragraf inte tillämplig i andra fall än när tillväxten är onormalt låg på grund av röta eller självgallring. Är tillväxten i ett överårigt bestånd starkt nedsatt på grund av gleshet eller luckighet, kan skyldighet att anlägga ny skog inträda enligt 5 §. Den bestämmelsen är däremot inte tillämplig om den låga tillväxten bara beror på beståndets höga ålder.

Skogsbeståndet bör anses så överårigt som anges i paragrafen när den löpande tillväxten efter avdrag för självgallring och annan virkesförlust är mindre än hälften av den genomsnittliga produktion som ett nytt bestånd kan ge.

För att skyldighet enligt denna paragraf skall inträda krävs skogsvårdsstyrelsens beslut i det enskilda fallet.

7 §

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om föryngringsmetod, markberedning, sådd, plantering, vård av plantskog och andra åtgärder som kan behövas för att trygga återväxten av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt.

Paragrafen, som motsvarar 8 § i utredningens förslag, innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter för hur anläggningen av ny skog skall gå till och hur den nyanlagda skogen skall vårdas. Frågan om de krav som närmare skall gälla har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.3). Självfallet måste kraven liksom hittills anpassas till de skilda förutsättningarna för skogsbruk som gäller i olika delar av landet.

8 §

Om det är påkallat från skogsvårdssynpunkt, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp villkor för

1. användning av visst slag av skogsodlingsmaterial av inhemskt eller utländskt ursprung vid anläggning av skog,
2. handel med sådant material.

Med skogsodlingsmaterial avses frön, plantor, sticklingar och andra former av förökningsmaterial, avsedda för anläggning av skog.

I paragrafen, som saknar motsvarighet i nuvarande lag, har bestämmelserna i 9 och 21 §§ i utredningens förslag förts samman.

Paragrafens innehåll har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.3). Bemyndigandet i punkt 1 behövs för att kunna dels förhindra användningen av skogsodlingsmaterial som är olämpligt för orten eller marken i fråga, dels begränsa användningen av främmande trädslag och klonmaterial för att därigenom minska riskerna för framtida omfattande skador.

Föreskrifter för handel med skogsodlingsmaterial, punkt 2, kan som jag nämnt i allmänmotiveringen bl. a. gälla skyldighet för den som överlåter skogsodlingsmaterial att lämna uppgifter om t. ex. materialets geografiska härstamning och genetiska ursprung så att köparen kan bedöma dess lämplighet för hans marker. Uppgiftsskyldigheten bör kunna avse alla handelsled, inte bara detaljistledet. Förbud bör också kunna meddelas att försälja olämpligt material.

Vad beträffar importen av skogsodlingsmaterial kan föreskrifter om kontroll av sådant material meddelas med stöd av lagen (1975:85) med bemyndigande att meddela föreskrifter om in- eller utförsel av varor.

9 §

Röjning av plantskog eller ungskog skall ske, när skogen är så tät eller av sådan beskaffenhet i övrigt att produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas.

Om skogen är nära gallringsbar ålder, får skogsvårdsstyrelsen i särskilda fall medge att röjningen ersätts med tidig gallring.

Frånsett vissa redaktionella ändringar överensstämmer paragrafen med 10 § i utredningens förslag. I den nuvarande lagen inrymmer 14 § en skyldighet att röja plantskogen medan däremot någon skyldighet att utföra ungskogsröjning inte föreligger.

Bestämmelsen kräver verkställighetsföreskrifter som anger när röjningsskyldighet föreligger, senaste tidpunkt för röjningen och lämpligt stamantal per hektar efter röjning. Med hänsyn till det föreliggande stora behovet av ungskogsröjning kan införandet av en röjningsskyldighet övergångsvis skapa problem. I den mån problemen inte kan lösas med tillstånd till gallring med stöd av andra stycket får särskilda föreskrifter meddelas. Ett bemyndigande att meddela sådana föreskrifter har tagits in i övergångsbestämmelserna.

10 §

Skogsmarkens ägare är ansvarig för anläggning och vård av ny skog.

Paragrafen motsvarar delvis 18 § i nuvarande lag och 5 § i utredningens förslag. Frågan om vem som skall bära ansvaret för skogens skötsel har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.6).

Enligt förevarande paragraf skall, i likhet med vad som f. n. gäller, skogsmarkens ägare svara för att ny skog anläggs. Bestämmelsen innebär vidare att markägaren har att svara för nödvändig röjning eller gallring enligt 9 §. Någon bestämmelse motsvarande den i 18 § andra stycket nuvarande lag om kostnadsansvar för tidigare ägare och innehavare av avverkningsrätt har jag inte ansett nödvändig.

11 §

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från 5 och 9 §§.

I vilka fall skogsvårdsstyrelsen har anledning att medge undantag från uppställda krav får närmare anges i verkställighetsföreskrifter. Möjligheten att medge undantag bör som regel inte komma till utnyttjande i andra fall än när kraven framstår som oskäligt betungande. Avsteg bör bl. a. kunna göras när det gäller den tid inom vilken åtgärderna för skogsodling skall vara avslutade. En förlängning av den tiden är i vissa fall påkallad för att minska angreppen av snytbaggen och andra för skogsplantorna skadliga insekter.

Det förhållandet att dispensregeln endast avser 5 och 9 §§ innebär inte att undantag i enskilda fall är uteslutna när det gäller de skyldigheter som avses i 7 och 8 §§. De sistnämnda bestämmelserna förutsätter att regeringen meddelar föreskrifter i förordning och regeringen kan därmed också reglera i vilka fall undantag skall få göras från dessa föreskrifter.

12 §

Avverkning på skogsmark får inte ske på annat sätt än genom

1. röjning eller gallring som främjar skogens utveckling,
2. slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog.

Paragrafen motsvarar 11 § i utredningens förslag och delar av 6 och 7 §§ i nuvarande lag. Frågan om tillåtna avverkningsformer har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.4).

Enligt nuvarande 6 § får en avverkning i den utvecklingsbara skogen inte utan tillstånd göras på annat sätt än genom en gallring som är ändamålsenlig för skogens utveckling. För den icke utvecklingsbara skogen regleras inte avverkningsformerna i vidare mån än genom bestämmelsen i 7 § andra stycket som förbjuder avverkning som avsevärt försvårar återväxten. Den sistnämnda bestämmelsen är enligt förarbetena tillämplig inom områden där det är svårt eller kostnadskrävande att åstadkomma återväxt. Genom att i förevarande paragraf ställa kravet att all gallring skall främja skogens utveckling och att all slutavverkning skall vara ändamålsenlig för anläggning av ny skog ges ett vidgat skydd mot att olämpliga huggningar företas i den äldre skogen. Med de krav som ställs beträffande gallringen kommer den huggningsformen endast undantagsvis i fråga i den äldre skogen.

Punkt 1 innebär för de beståndsvårdande huggningarna att dessa skall utföras så att en hög produktion av värdefullt virke främjas. För slutavverkning innebär punkt 2 i normalfallet trakthuggning med eller utan fröträd. Att annan avverkningsform undantagsvis kan komma i fråga i fjällskogsområdena har jag berört i den allmänna motiveringen.

13 §

Skog får inte slutavverkas förrän den har nått sådan ålder att endast en mindre ökning av dess medelproduktion kan erhållas, om skogen får stå kvar. Medelproduktionen beräknas som tillväxten i medeltal per år från det att skogen anlades.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar före-

skrifter om den tidigaste slutavverkningsålder som skall gälla för olika trädslag inom skilda delar av landet på mark av olika bonitet.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

Paragrafen motsvarar 12 § i utredningens förslag och 6 § i nuvarande lag. Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.4) innebär paragrafen den ändringen i förhållande till den gällande bestämmelsen att skyddet för den yngre skogen direkt knyter an till de växttider som ger en hög produktion.

Som framhållits i den allmänna motiveringen måste regeringen eller skogsstyrelsen ge närmare föreskrifter om den lägsta tillåtna avverkningsåldern för olika trädslag, regioner och boniteter för att den allmänt hållna grundregeln i första stycket skall gå att tillämpa. En bestämmelse härom finns i andra stycket.

Undantag från huvudregeln med stöd av tredje stycket bör liksom hittills kunna komma i fråga i bl. a. följande fall. Avsteg från de lägsta tillåtna slutavverkningsåldrarna kan vara motiverade för att åstadkomma en jämnare åldersfördelning eller behandlingsenheter av lämplig storlek och form i brukningsenhetens skog. Undantag bör också kunna medges för att möjliggöra avverkning av ett mindre lämpligt trädslag.

Den begränsning i avverkningsrätten som förevarande paragraf innebär gäller självfallet inte när skyldighet att anlägga ny skog föreligger enligt 5 §.

14 §

Skogsmarkens ägare svarar för att slutavverkning bedrivs så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som årligen eller eljest periodvis får slutavverkas.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

Paragrafen motsvarar 13 § i utredningens förslag och 7 § första stycket i nuvarande lag. Skyldigheten att begränsa slutavverkningen för att därigenom ransonera den äldre skogen har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.4).

Den föreslagna bestämmelsen bygger på den principen att den årliga slutavverkningsytan på varje brukningsenhet skall begränsas så att en jämn åldersfördelning upprätthålls eller uppnås. Därigenom skapas förutsättning för en jämn virkesavkastning. Vid sidan av en jämn åldersfördelning fordras för en jämn virkesavkastning också ett tillräckligt stort virkesförråd. Några tvingande regler som innebär att avverkningarna skall inriktas mot bestånd med lågt virkesförråd och låg tillväxt bör emellertid inte uppställas.

I de för tillämpningen nödvändiga föreskrifterna bör anges vilken andel av skogsmarken som med hänsyn till bonitet årligen får slutavverkas.

Dessa föreskrifter bör åtminstone f. n. inte utformas så att de innebär en hårdare begränsning av avverkningarna än den som följer av de nuvarande tillämpningsanvisningarna. Som jag har berört i den allmänna motiveringen bör i föreskrifterna också anges de större andelar som kan tillåtas dels om brukningsenheten har mera avverkningsmogen skog än normalt, dels om avverkningen inriktas på bestånd som är glesare än normalt. I vissa fall bör ett antal tillåtna årsavverkningar få sammanföras för att avverkas på en gång. I vilken utsträckning sådana sammanföringar skall få göras bör anges i föreskrifterna.

Med stöd av bestämmelsen i tredje stycket skall skogsvårdsstyrelsen i särskilda fall kunna ge tillstånd till större avverkningar än de som tillåts enligt de generella reglerna. Sådana tillstånd bör liksom hittills kunna meddelas för att möjliggöra kostnadskrävande investeringar på brukningsenheten eller en rationell avverkning som sker i samverkan mellan olika fastighetsägare. Som jag har framhållit i den allmänna motiveringen bör finansieringsfrågan vid tillskottsförvärv och nyetablering lösas på annat sätt än genom särskilda avverkningstillstånd.

Föreligger skyldighet enligt 5 § att anlägga ny skog blir förevarande paragraf inte tillämplig. Till skillnad från vad som skall gälla beträffande lagens övriga avverkningsbestämmelser skall skogsmarkens ägare ensam svara för att ransoneringsbestämmelsen iakttas.

15 §

Som brukningsenhet skall räknas den skogsmark inom en kommun som tillhör samma ägare, om ej annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 14 § i utredningens förslag och delvis 8 § i nuvarande lag.

Med det i föregående paragraf använda begreppet brukningsenhet skall i regel förstås samma ägares skogsmark inom en kommun, oavsett om detta markinnehav består av en eller flera fastigheter. Avsteg skall kunna göras så att markinnehavet inom en kommun delas upp i två eller flera brukningsenheter eller att markinnehavet i två eller flera kommuner sammanförs till en brukningsenhet. Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.4) bör sådana medgivanden komma i fråga bara om det är lämpligt med hänsyn till sysselsättningsunderlaget inom olika arbetskraftsområden.

16 §

Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med 13 eller 14 §.

Paragrafen motsvarar 16 § i utredningens förslag och 10 § i nuvarande lag.

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.4) har jag till grund för lagens avverkningsbestämmelser valt principer som skall kunna omformas till förhållandevis enkla och entydiga tillämpningsföreskrifter. Det måste emellertid förutsättas att det i vissa fall även i fortsättningen kommer att finnas ett behov av att inhämta skogsvårdsstyrelsens mening om en planerad avverkning är förenlig med lagens bestämmelser. Det gäller inte minst i sådana fall när skogstillståndet markant avviker från vad som är normalt.

17 §

Skogsmarkens ägare är skyldig att underrätta skogsvårdsstyrelsen om avverkning som skall äga rum på hans mark enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Paragrafen överensstämmer, frånsett smärre redaktionella ändringar, med 17 § i utredningens förslag och 8 a § i nuvarande lag. Frågan om avverkningsanmälan har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.4).

Med stöd av den nuvarande bestämmelsen om hyggesanmälan har föreskrifter för anmälningsskyldigheten meddelats dels i kungörelsen (1974: 1029) om anmälan av skogsavverkning, dels i skogsstyrelsens tillämpningsanvisningar. Föreskrifterna innebär i huvudsak att anmälningsskyldigheten endast omfattar sådan avverkning som föranleder återväxtåtgärder, dvs. slutavverkning. Vidare har anmälningsskyldigheten begränsats till slutavverkningar som omfattar minst 0,5 ha. Anmälan skall göras senast en månad före avverkningen utom inom de områden som särskilt angetts av länsstyrelsen, där anmälan skall göras senast två månader i förväg.

Föreskrifter med i huvudsak samma innehåll bör gälla även i fortsättningen med de tillägg som föranleds av att anmälningsskyldigheten bör utsträckas till att omfatta avverkning som sker för att ta i anspråk skogsmark för annan användning. Den frågan har jag tagit upp i anslutning till 3 §. Även när det gäller sådan anmälan kan en arealbegränsning vara motiverad. Om en anmälan om avverkning avser omläggning till åker eller bete bör lantbruksnämndens yttrande kunna inhämtas.

18 §

Regeringen får föreskriva att skog som är svår att föryngra på grund av dess ogynnsamma läge eller som behövs som skydd mot sand- eller jordflykt eller för att förhindra att fjällgränsen flyttas ned skall avsättas som svårföryngrad skog eller skyddsskog.

Paragrafen, som motsvarar 25 § i nuvarande lag, överensstämmer i huvudsak med 18 § i utredningens förslag. I den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.5) har jag föreslagit att de nuvarande gränserna i avvaktan på

en översyn skall behållas oförändrade. De nuvarande besluten från 1951 och 1954 gäller tills vidare med stöd av punkt 6 övergångsbestämmelserna.

19 §

I svårföryngrad skog eller skyddsskog får avverkning inte ske utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

I samband med att tillstånd ges kan skogsvårdsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring som främjar skogens utveckling.

Paragrafen överensstämmer med 19 § i utredningens förslag. Den svarar delvis mot bestämmelserna i 26–28 §§ och, såvitt gäller omläggning av skogsmark, 30 § i den nuvarande lagen.

Av paragrafens första och tredje stycke följer att all avverkning utom röjning och gallring skall kräva skogsvårdsstyrelsens tillstånd. Första stycket omfattar således inte bara slutavverkning utan också avverkning som sker för att ta mark i anspråk för annat ändamål. Att tillstånd inte skall krävas för ändamålsenlig röjning och gallring liksom det förhållandet att något undantag från tillståndskravet inte görs för husbehovsavverkning innebär en ändring i förhållande till vad som f. n. gäller. Frågan om tillståndsfrihet för röjning och gallring har jag behandlat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.5).

Med stöd av andra stycket kan skogsvårdsstyrelsen besluta hur avverkningen skall genomföras för att inte återväxten eller skyddsintressena skall äventyras och vilka åtgärder som skall vidtas för att tillfredsställande återväxt skall åstadkommas.

I paragrafen görs inte i något hänseende någon åtskillnad mellan svårföryngrad skog och skyddsskog. Därigenom kan det förhållandet att vissa svårföryngrade skogar också utgör ett skydd för angränsande marker beaktas vid all tillståndsprövning.

20 §

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om bekämpning av insektshärjning i skog, upparbetning av skadad skog, utforsling eller lagring av virke och om andra åtgärder som behövs för att motverka uppkomsten av yngelhärdar.

Skogsmarkens ägare är ansvarig för att sådana åtgärder utförs. För förebyggande åtgärder i samband med avverkning och lagring av virke är också annan som har rätt att förfoga över skog eller virke ansvarig.

Paragrafen har i förhållande till 20 § i utredningens förslag givits en mera preciserad avfattning som till viss del ansluter till den lydelse 34 § har i nuvarande lag.

Av vad jag har sagt i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.6) framgår att underlag f. n. saknas för ytterligare generella detaljföreskrifter utöver de som meddelats i skogsskyddsförordningen (1977:350) och skogsstyrelsens författning (SKSFS 1977: 4).

I enlighet med vad jag har anfört i fråga om skogsvårdslagens tillämpningsområde (avsnitt 2.2.2) skall bestämmelserna för skogsskyddet inte bara gälla åtgärder på mark som betraktas som skogsmark i lagens mening. Såväl bekämpningsåtgärder som förebyggande åtgärder kan vara nödvändiga på andra marker för att skydda skogen på närliggande skogsmark. Det har vidare förutsatts att kommande föreskrifter för virkeslagringen skall gälla både lagring i skog och i närheten av skog.

21 §

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av trädsamlingar, skogsbilvägars sträckning och om den hänsyn i övrigt som skall tas till naturvårdens intressen vid skötseln av skog.

Bemyndigandet medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Paragrafen motsvarar 22 § i utredningens förslag. Kraven på hänsyn till naturvårdsintressena föreslås komma till uttryck, dels, liksom hittills, i en erinran i lagens inledande paragraf, dels i föreskrifter meddelade med stöd av bemyndigandet i förevarande paragraf. I vilka hänseenden sådana föreskrifter bör kunna meddelas har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.5).

Vad beträffar föreskrifternas tillämpningsområde framgår det av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.2) att föreskrifterna bör iakttas vid varje åtgärd i skogsbruket oavsett om åtgärden berör mark som betraktas som skogsmark i lagens mening eller annan mark.

22 §

Skogsstyrelsen utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter. Skogsvårdsstyrelsen utövar den närmare tillsynen inom länet.

Paragrafen, som överensstämmer med 23 § i utredningens förslag, motsvarar 4 och 5 §§ i gällande lag.

23 §

Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen enligt denna lag.

Paragrafen överensstämmer med 24 § i utredningens förslag. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den nuvarande lagen. De handlingar som främst kan vara av intresse vid tillsynen är eventuella skogsbruksplaner.

24 §

Tillsynsmyndigheten får meddela föreläggande eller förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen skall

efterlevas. I brådskande fall eller när det annars finns särskilda skäl, får föreläggande eller förbud meddelas omedelbart och i annat fall först sedan det har visat sig att myndighetens råd och anvisningar inte har följts.

I beslut om föreläggande eller förbud kan tillsynsmyndigheten utsätta vite.

Iakttas inte föreläggande, får tillsynsmyndigheten låta vidta åtgärden på den försumliges bekostnad.

Paragrafen överensstämmer med 25 § i utredningens förslag och ersätter bestämmelserna i 12, 13, 19, 20, 22 och 32 §§ i nuvarande lag.

När det gäller att komma till rätta med åtgärder som har försummats innebär paragrafen att den nuvarande ordningen med överenskommelser med skogsägaren och ålägganden av domstol ersätts med en möjlighet att meddela föreläggande som kan förenas med vite. Sådana föreläggande kan till skillnad från de nuvarande överenskommelserna komma att gälla också andra försummelser än eftersatta återväxtåtgärder. När det å andra sidan gäller att förhindra åtgärder som inte står i överensstämmelse med lagen kan skogsvårdsstyrelsens anmaning antingen få formen av föreläggande eller förbud. Sådana föreläggande eller förbud kan komma i fråga i vidare utsträckning än det nuvarande avverkningsförbudet, t. ex. för att säkerställa att föreskrifterna om naturvårdshänsyn iakttas.

Föreläggandena och förbuden förutsätts få formen av ålägganden riktade till viss person. De får därigenom, framför allt i jämförelse med det nuvarande avverkningsförbudet, en begränsad räckvidd. Det hade visserligen varit möjligt att utsträcka föreläggandena och förbuden till att gälla också en ny ägare av fastigheten. En sådan bestämmelse skulle emellertid få en begränsad betydelse med hänsyn till att den inte kan gälla ett förelagt vite.

Som framgår av paragrafens lydelse och som har understrukits i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2.6) skall skogsvårdsstyrelserna så långt möjligt söka åstadkomma rättelse genom anvisningar och råd till skogsägaren eller den annars ansvarige.

25 §

Kan avverkning föranleda jämförelsevis dyra och omfattande återväxtåtgärder, får skogsvårdsstyrelsen i samband med att avverkning företas kräva att säkerhet ställs för fullgörandet av åtgärderna.

Säkerhet får även krävas som villkor för tillstånd enligt 19 §.

Ställs inte säkerhet i fall som avses i första stycket, får skogsvårdsstyrelsen meddela förbud att avverka skog på brukningsenheten utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, motsvarar 24 § nuvarande lag. Frågan om ställande av säkerhet har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.1.4 och 2.2.6).

Någon ändring av vad som f. n. gäller beträffande förutsättningarna för att fordra säkerhet är inte avsedd.

I tredje stycket åsyftas förbud meddelat med stöd av 24 §.

26 §
Regeringen kan föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt denna lag.

Paragrafen, som överensstämmer med 26 § i utredningens förslag, saknar motsvarighet i gällande lag. Avgifter kan komma i fråga bl. a. i ärenden om beslut enligt 16 §.

27 §
Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet
1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § första stycket eller 20 § första stycket,
2. bryter mot 12 §, 13 § första stycket eller 14 § första stycket,
3. bryter mot 19 § första stycket eller mot föreskrift om avverkning som har meddelats med stöd av 19 § andra stycket,
4. bryter mot avverkningsförbud som avses i 25 §,
5. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §,
6. underlåter att iaktta föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att föreskrift enligt 21 § skall efterlevas.
I ringa fall döms ej till ansvar.
Har flera medverkat till gärning som avses i första stycket gäller 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken.
Den som har överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Paragrafen motsvarar 27 § i utredningens förslag. I punkt 1 straffbeläggs brott mot föreskrifter om användningen av och handeln med skogsodlingsmaterial och mot föreskrifter för skogsskyddet. I det sistnämnda hänseendet finns motsvarande straffbestämmelse i 37 a § nuvarande lag. Punkt 2 gäller brott mot avverkningsbestämmelserna och punkt 3 brott mot bl. a. bestämmelsen att skogsvårdsstyrelsens tillstånd skall inhämtas för avverkning i svårföryngrad skog och skyddsskog. Motsvarande straffbestämmelser finns i 36 § 1 mom. i den gällande lagen. Vad beträffar punkt 4 finns motsvarande straffbestämmelse f. n. i 36 § 2 mom. Punkt 5 om ansvar för den som inte iakttar vad som föreskrivs om avverkningsanmälan motsvarar delvis nuvarande 37 §. Som jag tidigare har sagt bör straffansvar inte följa på brott mot föreskrifter om naturvårdshänsyn i andra fall än när skogsvårdsstyrelsen meddelat föreläggande eller förbud med angivande av i vilka hänseenden föreskrifterna skall iakttas. Detta följer av punkt 6.

28 §
Virke efter avverkning som innebär brott enligt denna lag eller värdet därav skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart obilligt.

Paragrafen, som motsvarar förverkanderegeln i den av utredningen föreslagna ansvarsbestämmelsen, överensstämmer i sak med 39 § i gällande lag.

29 §

Talan mot skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag förs hos skogsstyrelsen genom besvär. Mot skogsstyrelsens beslut förs talan hos regeringen genom besvär.

I paragrafen, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, ges besvärsbestämmelser som motsvarar 43 § i nuvarande lag.

30 §

Myndighet får förordna att dess beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av förd talan.

Paragrafen saknar motsvarighet i utredningens förslag. Inte heller i den nuvarande lagen finns någon direkt motsvarighet till den föreslagna bestämmelsen utom att meddelat avverkningsförbud träder i kraft genast även om det överklagas.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.
2. Genom lagen upphävs skogsvårdslagen (1948: 237) och förordningen (1894: 17 s. 1) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket.
3. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som har ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.
4. Den som innehar skogsmark med fideikommissrätt eller under ständig besittningsrätt och äger tillgodogöra sig skogens avkastning utöver husbehovet, skall vid tillämpningen av nya lagen anses som skogsmarkens ägare.
5. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva de avvikelser från nya lagen som kan behövas med hänsyn till övergångssvårigheter som kan föranledas av den genom lagen införda röjningsskyldigheten.
6. Tillstånd eller beslut som meddelats med stöd av 6, 7, 10, 13, 24 eller 26 § gamla lagen skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelse i nya lagen, om inte regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordnar annat. Med stöd av 25 § meddelade förordnanden skall gälla tills vidare. Avverkningsanmälan som gjorts före nya lagens ikraftträdande skall anses ha fullgjorts enligt nya lagen.

Lagen bör träda i kraft den 1 januari 1980. Med hänsyn bl. a. till den förvaltningsreform som har genomförts beträffande den kyrkliga jorden kan den i punkt 2 nämnda förordningen upphävas. Det är lämpligt att beslut härom fattas i samband med införandet av den nya skogsvårdslagen.

Till de rättighetsinnehavare som enligt punkt 4 skall jämställas med skogsmarkens ägare när det gäller ansvaret för skogsvården hör bl. a. de åbor som anges i 3 § första stycket nuvarande lag.

De i punkt 6 uppräknade tillstånden och besluten är tillstånd till avverkning som innebär avsteg från bestämmelsen om skydd för den yngre skogen och bestämmelsen om ransonering, förhandsbesked att en viss

avverkning är förenlig med avverkningsbestämmelserna, avverkningsförbud och tillstånd att avverka utan hinder av sådant förbud, beslut att fordra säkerhet och tillstånd till avverkning i svårföryngrad skog eller skyddsskog.

4.2 Förslaget till ändring i lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog

Ändringen i 6 § bokskogslagen föranleds av att begreppet utvecklingsbar skog inte används i den föreslagna skogsvårdslagen.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. skogsvårdslag,
2. lag om ändring i lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Bilaga 1

Sammanfattning av utredningens förslag

Skogsutredningen har enligt sina direktiv haft två huvuduppgifter. Den första har varit att utarbeta ett system för en s. k. rullande virkesbalansutredning och med hjälp av detta system redovisa alternativa utvecklingslinjer för den svenska skogsnäringen. Den andra har varit att lägga fram detaljerade förslag till styrmedel inom skogspolitiken.

Frågan om virkesbalanser skulle enligt direktiven behandlas med förtur. Utredningen avgav därför i februari 1975 delbetänkandet (Ds Jo 1975:1) Virkesbehov och virkestillgång. I betänkandet redovisades exempel på långsiktiga avverkningsberäkningar som hade utförts med hjälp av ett nytt beräkningssystem konstruerat för utredningens räkning. Beräkningarna betecknades av utredningen väsentligen som underlag för utredningens fortsatta bedömningar. I betänkandet framförde utredningen vidare förslag om inrättande av ett fast organ för permanent skoglig prognosverksamhet. Ett sådant organ har nu inrättats vid skogsstyrelsen. Utredningen räknar med att skogsstyrelsen kommer att fortsätta arbetet med avverkningsberäkningar m. m. i huvudsak enligt de principer som utredningen har tillämpat.

Utredningen har i det fortsatta arbetet vidareutvecklat beräkningsmodellen för avverkningsberäkningar. Bl. a. är det nu möjligt att vid beräkningarna direkt ta hänsyn till faktorer som positivt och negativt påverkar skogsproduktionen. Som underlag för de beräkningar som nu presenteras har utredningen låtit värdera dessa faktorer både teoretiskt och praktiskt. Den teoretiska värderingen har gjorts av forskare på de specifika områdena. Som grund för den praktiska värderingen har legat bl. a. en skogsvårdsenkät till hela skogsbruket. Utredningen har vidare till sin hjälp haft en referensgrupp sammansatt av forskare och praktiker inom skogsbruket.

I enlighet med direktiven redovisar utredningen alternativa skogsproduktionsprogram. Programmen sträcker sig över en 100-årsperiod och utgår liksom beräkningarna i utredningens delbetänkande från skogstillståndet så som det har framkommit vid riksskogstaxeringen åren 1968–1972. I samtliga program förutsätts bruttoavverkningen under 1970-talet vara i genomsnitt 75 milj. m^3sk (skogskubikmeter) per år vilket kan jämföras med den i delbetänkandet förutsatta volymen 84 milj. m^3sk per år. Nedjusteringen föranleds av att averkningarna till följd av lågkonjunkturen för skogsindustrin har blivit lägre än vad som tidigare kunde förutses, att brännved förbrukningen har minskat, att importen av virke har ökat och att tillvaratagandet av fällda träd har förbättrats. Med hänsyn till det långsiktiga mål för skogspolitiken som anges i utredningens direktiv syftar samtliga redovisade alternativ till en uppskattning av den högsta möjliga långsiktiga avverkningsnivån efter år 1980 vid de förutsättningar som gäller för resp. alternativ.

Utredningen har valt att begränsa redovisningen till tre alternativ. Givetvis är det möjligt att utarbeta program med andra förutsättningar och resultat. Utredningen har dock tvingats avstå från att utarbeta ett alternativ som belyser en fortsättning av dagens intensitet i skogsbruket. Nödvändiga data om utvecklingsmöjligheterna för de bestånd som har anlagts under de senaste åren saknas nämligen. *Alternativ 1* beskriver visserligen ett skogsbruk liknande det som har bedrivits under de senaste decennierna. Det innebär dock en bättre beståndsanläggning och mer omfattande bort-

röjning av lövsly än f. n. och kan beräknas ge ungskogar av den kvalitet som vi har i dag. För sådana ungskogar finns lämpliga data som underlag för långsiktiga beräkningar. Gallringshuggningarna syftar till att främja en hög produktion av barrsågtimmer genom att andelen gallring ökas och i högre grad inriktas mot lövträden i bestånden. Gödslingen av skogsmark förutsätts fortsätta i samma omfattning som under 1970-talet, dvs. ca 150 000 ha per år. Ett program enligt detta alternativ skulle möjliggöra en bruttoavverkning av ca 75 milj. m³sk per år under 100-årsperioden vilket i stort sett motsvarar den beräknade virkesförbrukningen under 1970-talet. För skogsindustrin innebär detta att en kapacitet motsvarande dagens skulle kunna utnyttjas till i genomsnitt ca 85 %.

Alternativ 2 beskriver ett skogsbruk med betydligt högre ambitionsnivå än hittills. I förhållande till alternativ 1 förutsätts en förbättrad beståndsanläggning och viss användning av förädlat skogsfrö. Under 100-årsperioden förutsätts att contortatall planteras på 14 % av skogsmarksarealen i Norrland och nordvästra Svealand, att skogsmarksgödslingen successivt ökar från 150 000 till 450 000 ha per år, att hälften av våra sumpskogar dikas under en 20-årsperiod och att 25 % av myrmarksarealen dikas och i förekommande fall gödslas under en 40-årsperiod. Ett program enligt detta alternativ skulle möjliggöra en successiv ökning av den årliga bruttoavverkningen från 75 milj. m³sk till 89 milj. m³sk om 100 år. Redan under 1980-talet skulle avverkningarna kunna ökas till närmare 80 milj. m³sk per år. Skogsindustrin skulle under 1980-talet då kunna utnyttja sin kapacitet till ca 90 %.

Alternativ 3 avser att beskriva ett skogsbruk där sådana restriktioner har genomförts för användning av kemiska bekämpningsmedel, gödsling och dikning som har aktualiserats i den allmänna debatten de senaste åren. I programmet förutsätts att antalet barrträdsplantor blir lägre och att lövträdsinblandningen i de nyanlagda bestånden, trots förhållandevis aktiva röjningar och hjälpplanteringar efter insektsskador, blir högre än i de båda andra alternativen. Vidare förutsätts att gallringshuggningarna på grund av svårigheterna att avsätta lövträdsvirke i mindre grad kan inriktas mot att ta ut lövträd. Ett program enligt detta alternativ skulle leda till att den årliga bruttoavverkningen omedelbart måste minskas med 6 milj. m³sk i förhållande till 1970-talets nivå, dvs. till 69 milj. m³sk. Den möjliga barrvirkesavverkningen skulle minska med 9 milj. m³sk medan lövvirkesavverkningen måste öka med 3 milj. m³sk. Virkesförrådet av lövträd skulle under 100-årsperioden öka med ca 70 %. I de båda andra alternativen ligger det på i stort sett oförändrad nivå. En avverkning av denna storleksordning skulle medge att en industrikapacitet motsvarande dagens skulle kunna utnyttjas till endast ca 75 %. En viktig förutsättning härför är att lövvirkesförbrukningen ökas med närmare 30 % motsvarande en tillverkning av ytterligare mer än 0,5 milj. ton lövvedscellulosa. Programmet skulle få omedelbara negativa effekter på sysselsättningen i skogsbruket och skogsindustrin och på exportinkomsterna.

I de tre alternativen har inte beaktats möjligheterna att genom ett bättre tillvaratagande av virke och stubbar och genom import av virke öka skogsindustrins råvarutillgångar. Om ekonomiska förutsättningar kan skapas härför beräknas 7–8 milj. m³ stubbvirke m. m. kunna tillföras industrin. Importvirke kan väntas bli förhållandevis dyrt och därför få endast en marginell betydelse.

I direktiven till utredningen anges att målet för skogspolitiken bör utformas så att möjligheter skapas för en långsiktig hög produktion i skogsindustrin och därmed också en hög intensitet i skogsbruket. Utgångspunkten

bör vara att skogsmarken skall utnyttjas på bästa sätt från samhällets synpunkt. Utredningen utgår från att skogsnäringen måste arbeta i överensstämmelse med de övergripande samhällsekonomiska målen och i samspel med andra samhällssektorer. Härigenom kan den bidra till att uppfylla målen bl. a. om full sysselsättning, ekonomisk tillväxt, regional balans, balans i utrikesbetalningarna och om god natur- och miljövård. Utredningen föreslår mot bakgrund härav att det sammanfattande målet för skogspolitiken blir att skogsmark med växande skog skall skötas så att den varaktigt ger en med hänsyn till markens virkesproducerande förmåga och övriga förutsättningar hög virkesavkastning.

De skogsbestånd som anläggs i vårt land är färdiga för slutavverkning först efter i genomsnitt 100 år. Åtgärder som vidtas i skogsbruket nu påverkar således våra handlingsmöjligheter långt fram i tiden. Det är omöjligt att i dag bedöma hur våra skogar kan komma att utnyttjas i en så avlägsen framtid. Det är emellertid inte uteslutet att deras betydelse kommer att vara större än nu. Osäkerheten om framtiden motiverar enligt utredningens bestämda uppfattning en väl avvägd hushållning med våra skogar. Skogsskötseln bör mer än hittills inriktas på en hög volymproduktion och på en produktion av virke av hög kvalitet. En sådan inriktning av skogsbruket har inte bara en rent ekonomisk syftning utan innebär också ett väsentligt led i strävan att bevara och utveckla skogen som miljö. Den ger goda valmöjligheter och handlingsfrihet i fråga om skogarnas utnyttjande i framtiden. En intensiv skogsskötsel kan också medverka till att upprätthålla sysselsättning och service särskilt i våra glesbygder. Genom krav på jämn eller varaktig avkastning kan tvära kastningar i sysselsättningen undvikas.

En från produktionssynpunkter optimal skogsskötsel kan i vissa hänseenden och i vissa fall kräva åtgärder som inte är förenliga med skogsbrukets krav på lönsamhet. Kraven på en hög virkesavkastning får därför inte ställas så höga att de inte med beaktande av såväl allmänna som enskilda intressen kan anses skäliga och rimliga.

Ett ensidigt krav på hög virkesavkastning med hänsyn till markens virkesproducerande förmåga kan behöva anpassas med hänsyn till den samlade allmänna synen på markutnyttjandet. Konkurrensen om de markresurser vi har till förfogande gör att skogsmark måste tas i anspråk för andra ändamål, t. ex. för byggnadsändamål, vägar, naturvård och friluftsliv. Det är nödvändigt att frågor om förändring av skogsmarkens utnyttjande görs till föremål för övergripande bedömningar med utgångspunkt bl. a. i den av riksdagen fastställda skogspolitiken och med hänsynstagande till skogsindustrins råvaruförsörjning och sysselsättningen i skogsbruket. Samhällets övergripande intresse av ett rationellt bedrivet skogsbruk måste tillgodoses i den regionala och kommunala planeringen.

Frågan om skogsbrukets förhållande till naturvården och friluftslivet behandlades så sent som år 1974 av riksdagen. De principer som låg till grund för ändringarna i detta avseende i skogsvårdslagen och naturvårdslagen den 1 januari 1975 bör gälla även i fortsättningen. Flera bestämmelser i den nuvarande och den nu föreslagna skogsvårdslagstiftningen gagnar även naturvårdsintressena. Även om skogsbruk nu liksom tidigare givetvis innebär ingrepp i de ekologiska förhållandena är det, inom de ramar som statsmakterna har ställt upp, i linje med det allmänt omfattade önskemålet om en ekologisk grundsyn. Man kan på goda grunder utgå från att anspråken på god friluftsmiljö även i fortsättningen kan tillgodoses inom allemansrättens ram utan speciella åtgärder.

Vid ianspråktagande av skogsmark för andra ändamål än skogsbruk bör

principen sålunda vara att i första hand sådan mark väljs som från skogsbrukssynpunkt allmänt och i det enskilda fallet är sämst. I de fall andra anspråk inte utesluter skogsbruk, t. ex. vid samutnyttjande av skogsmark för naturvård och skogsbruk, får inskränkningar i skogsbruket inte göras större än vad som är oundgängligt för att ändamålet med inskränkningarna skall kunna tillgodoses.

Av de redovisade skogsproduktionsprogrammen tillgodoser alternativ 2 det föreslagna övergripande målet för skogspolitiken. Programmet innebär en målmedveten satsning på en ökad produktion av högkvalitativ råvara för skogsindustrin. Det förutsätter en förbättrad anläggning av nya skogsbestånd och en förbättrad beståndsvård. Det förutsätter vidare en ökad skogsmarksgödsling och ökad dikning av sumpskogar och myrmarker. Programmet innebär sålunda en betydlig ambitionsökning i skogsbruket inom ramen för en god hushållning med våra skogar. Det kräver stora investeringar och en realisering av programmet förutsätter därför att priserna på skogsbrukets produkter kan hållas på en från företagsekonomisk synpunkt acceptabel nivå och att rationella metoder kommer att användas i skogsvårdsarbetet. Det är realistiskt att räkna med att det kan ta längre tid att nå den höga nivå som programmet förutsätter än vad som framgår av de redovisade beräkningarna. Utredningen vill betona att en ökning av avverkningen får ske först när de i programmet ingående skogsvårdsåtgärderna har vidtagits och den beräknade effekten har uppnåtts.

Utredningen har haft i uppdrag att lägga fram detaljerade förslag till de styrmedel som behövs för att tillgodose skogspolitikens mål. Utredningen lägger därför fram förslag till ny skogsvårdslagstiftning och förslag om hur skogsvården skall finansieras. Information och rådgivning riktad till skogsbrukarna är väsentliga komplement härtill. Dessa frågor behandlas av skogsadministrativa utredningen.

Den föreslagna skogsvårdslagen är ett av de viktigaste medlen för att genomföra den av utredningen förordade skogspolitiken. I lagen ges de grundläggande bestämmelserna för skogsskötseln. Bestämmelserna föreslås bli tillämpliga på all mark som enligt lagen utgör skogsmark, oavsett vem som är markägare. Lagen syftar till att upprätthålla en skogsskötsel som varaktigt ger en hög virkesavkastning. Bestämmelserna som rör skyldigheten att anlägga ny skog och bestämmelserna som reglerar avverkningen är centrala i detta avseende.

Liksom i gällande lag ställs krav på återväxtåtgärder efter avverkning och inträffade skador. Därutöver föreslås en vidgad skyldighet att med ny skog ersätta bestånd som på grund av gleshet eller olämpligt trädslag är otillfredsställande. I begränsad utsträckning skall vidare en avveckling och nyanläggning kunna föreskrivas när skogen är höggradigt överårig. För beståndsanläggningen föreslås skärpta krav med avseende på trädslagssammansättningen och utnyttjandet av de sämre skogsmarkernas produktionsförmåga. För att de föreslagna, i begränsad utsträckning strängare fordringarna skall uppfyllas krävs avsevärt ökade insatser, särskilt på de bättre skogsmarkerna. Det är sålunda nödvändigt att plantering eller sådd tillämpas i större omfattning än tidigare i stället för självföryngring. I många fall kommer det att fordras ett ökat antal plantor vid plantering. Vidare är det nödvändigt med förbättrad plantvård, planteringsteknik och plantröjning, inbegripet en ökad röjning av lövsly. Skyldigheten att anlägga ny skog av tillfredsställande beskaffenhet föreslås innefatta även vård av ungskogen genom röjning. Härigenom främjas en produktion av önskade trädslag och kvalitativt gott virke.

De bestämmelser som föreslås gälla för avverkningen ansluter i stor utsträckning till motsvarande regler i den nuvarande skogsvårdslagen. Rätten att avverka begränsas för att främja en hög och jämn virkesavkastning. En bestämmelse som förbjuder slutavverkning av den växtkraftiga skogen avser att i största möjliga utsträckning tillgodose kravet på en hög virkesavkastning. Slutavverkning skall i princip inte få ske så länge ett skogsbestånds årliga tillväxt är högre än dess beräknade medeltillväxt. För att främja en långsiktigt jämn virkesavkastning behövs ytterligare begränsning av avverkningsrätten. Den ojämna åldersfördelningen i landets skogar gör det nödvändigt att ransonera den slutavverkningsmogna skogen. Mot bakgrund av det skogsbrukssätt som praktiskt kan tillämpas här i landet, traktbyggesbruk med likåldriga bestånd, föreslår utredningen en bestämmelse som i princip innebär att den genomsnittliga slutavverkningsytan skall anpassas till skogens omloppstid. Allmänt skall avverkningen inte få ske i andra former än genom röjning eller gallring som är ändamålsenlig för skogens utveckling eller genom slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog.

I övrigt föreslår utredningen bestämmelser rörande bl. a. naturvårdshänsynen i skogsbruket, avverkningsanmälan, skogsskyddet och användning och marknadsföring av skogsodlingsmaterial. Särskilda bestämmelser föreslås gälla för svårföryngrade skogar och skyddsskogar.

Skogsvårdsstyrelserna ges nya och vidgade befogenheter i fråga om tillsynen av lagens efterlevnad. Det hittillsvarande, i vissa hänseenden omständliga systemet av tvångsmedel föreslås ersatt med regler som ger skogsvårdsstyrelsen möjlighet att utfärda vitessanktionerade förelägganden eller förbud.

Skogsbruket bör liksom hittills normalt självt finansiera de åtgärder som bör vidtas och som bl. a. krävs i skogsvårdslagstiftningen. Förutsättningar härför är bl. a. tillräckligt höga priser på skogsbrukets produkter och en fortlöpande rationalisering. Erfarenheterna visar att det i många fall är svårt att uppbringa medel för skogsvårdsåtgärder just när åtgärderna måste vidtas. För att garantera att medel finns tillgängliga för sådana återväxtåtgärder och röjning som föreskrivs i skogsvårdslagen föreslår utredningen att alla skogsägare skall vara skyldiga att på särskilt konto avsätta medel härför. Medel för återväxtåtgärder skall avsättas då slutavverkning har skett och medel för röjning med ett visst belopp varje år. Systemet föreslås kompletterat med lån med statlig garanti.

Det skogsproduktionsprogram som utredningen förordar innebär ökade kostnader för skogsvård. Dessa kan med hänsyn till de krav som kan ställas på skogsägaren och till normala företagsekonomiska förutsättningar komma att i vissa delar av landet bli högre än vad som är rimligt. Samtidigt är det mycket angeläget från regionalpolitisk synpunkt att en hög skogsproduktion kan upprätthållas i norra Sverige. Utredningen föreslår därför ett utvidgat statligt stöd till vissa åtgärder i detta område. För hela landet föreslås stöd till omplantering eller hjälpplantering av skadade skogskulturer, till plantering av definitivt nedlagd jordbruksmark och till dikning och i förekommande fall grundläggande gödsling av myr och sumpskog. Vidare föreslås stöd vid omfattande skador av skogsinsekter och ett utökat stöd till upprättande av skogsbruksplaner. Stödet till skogsväghållning föreslås bli väsentligt utvidgat. Stödet till de olika åtgärderna i skogsbruket föreslås utgå i huvudsak som bidrag varierande mellan 30 och 90 % beroende på åtgärd och region. Fullt utbyggt beräknas det kosta staten ca 320 milj. kr. per år. Vissa kompletteringar i form av statlig garanti för lån föreslås inom en sammanlagd ram av 16 milj. kr.

En förbättring av fastighetsstrukturen är nödvändig för att det skall bli möjligt att i vissa områden bedriva ett rationellt skogsbruk. Den verksamhet som med statens stöd sker i detta syfte bör därför fortsätta. Förbättringarna går emellertid långsamt. I de svårast ägosplittrade områdena bör därför bildande av s.k. gemensamhetsskogar prioriteras framför andra strukturförbättrande åtgärder. Genom samverkan mellan skogsägare kan vidare effektiviteten i skogsbruket ökas snabbare. Som underlag för planering av samverkan behövs översiktliga skogsinventeringar. Sådana behövs även för samhällsplaneringen i stort som komplement till riksskogstaxeringen. Översiktliga skogsinventeringar kan vidare användas som utgångspunkt för mer detaljerade skogsbruksplaner för enskilda fastigheter. Utredningen föreslår att skogsvårdsstyrelsernas verksamhet med översiktliga skogsinventeringar vidgas till att omfatta hela landet. Staten bör svara för hela kostnaden härför, ca 12 milj. kr. per år.

Nya och förbättrade skogsbruksmetoder och välutbildad arbetskraft är förutsättningar för genomförandet av det skogsproduktionsprogram som utredningen förordar. Utredningen anser att forsknings- och utvecklingsarbetet inom skogsbruket måste intensifieras inte minst på skogsvårdsområdet. Forskningens generellt sett långsiktiga och allmängiltiga karaktär motiverar att staten ökar sina insatser på detta område. På utbildningsområdet bör främst utbildningen av skogstekniker anpassas till efterfrågan och möjligheterna till utbildning, fortbildning och rådgivning för de självverksamma skogsägarna förbättras.

Bilaga 2

Utredningens lagförslag

1 Förslag till

Skogsvårdslag

Härigenom föreskrives följande.

Inledande bestämmelser

1 § Skogsmark och därå växande skog skall skötas så att den varaktigt ger en med hänsyn till markens virkesproducerande förmåga och övriga förutsättningar hög virkesavkastning.

2 § Med skogsmark avses i denna lag

1. mark som är lämplig för virkesproduktion och som ej i väsentlig utsträckning användes för annat godtagbart ändamål,

2. mark på vilken det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

Fråga om mark är att anse som skogsmark prövas av skogsvårdsstyrelsen.

3 § Denna lag äger ej tillämpning om skogsmark tages i anspråk för att i väsentlig utsträckning användas för annat godtagbart ändamål än virkesproduktion.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan föreskriva att lagen ej skall tillämpas i fråga om viss skogsmark.

4 § I fråga om skogsmark för vilken har föreskrivits inskränkningar i skogsbruket med stöd av naturvårdslagen (1964: 822) eller annan lagstiftning gäller denna lag endast i den mån den ej strider mot vad som sålunda har föreskrivits.

5 § Ansvarig enligt denna lag är, om ej annat anges, skogsmarkens ägare.

Anläggning av ny skog

6 § Ny skog skall anläggas

1. om markens virkesproducerande förmåga på grund av avverkning eller skada ej tillgodogöres på ett godtagbart sätt,

2. om skogsmark i andra fall än som avses i 1 ej är skogbevuxen,

3. om skogsbestånds tillväxt på grund av gleshet eller olämpligt trädslag avsevärt understiger den tillväxt som är möjlig.

Anläggning av ny skog skall i fall som avses i första stycket 1 och 2 ske utan dröjsmål och i fall som avses i första stycket 3 inom skälig tid.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om skyldigheten att anlägga ny skog enligt första och andra stycket.

7 § Om skogsbestånd är så överårigt att markens virkesproducerande förmåga tillgodogöres endast i ringa utsträckning, kan skogsvårdsstyrelsen föreskriva att beståndet skall slutavverkas och ny skog anläggas.

8 § Vid anläggning av ny skog skall de föryngringsåtgärder vidtagas som kan behövas för att trygga återväxt av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt.

Närmare föreskrifter om föryngringsmetod, markberedning, sådd, plantering, plantskogsvård eller andra åtgärder enligt första stycket meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

9 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan förbjuda eller fastställa villkor för användning av visst skogsodlingsmaterial vid anläggning av ny skog.

Med skogsodlingsmaterial avses frö, planta, stickling och andra former av förökningsmaterial för anläggning av skog.

10 § Röjning av plantskog eller ungskog skall ske, om skogen är så tät eller av sådan beskaffenhet att produktionen av lämpligt virke väsentligt hämmas.

Om skog är nära gallringsbar ålder, kan skogsvårdsstyrelsen medgiva att röjning får ersättas med tidig gallring.

Närmare föreskrifter om röjningsskyldigheten enligt första stycket meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Avverkning

11 § Skog får avverkas endast genom

1. röjning eller gallring som är ändamålsenlig för skogens utveckling,
2. slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog.

12 § Skogsbestånd får ej slutavverkas förrän beståndet nått sådan ålder att endast en mindre ökning av dess medelproduktion, beräknad som tillväxten i medeltal per år från beståndets anläggning, kan erhållas genom att låta det stå kvar.

Närmare föreskrifter om den tidigaste slutavverkningsåldern för olika trädslag och mark av olika bonitet inom skilda delar av landet meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

13 § Slutavverkning av skog på brukningsenhet får bedrivas endast i sådan omfattning att en jämn åldersfördelning och en hög virkesproduktion främjas.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilken andel av brukningsenhets skogsareal som med hänsyn till storlek, bonitet och skogens ålderssammansättning årligen eller eljest periodvis får slutavverkas.

14 § Som brukningsenhet skall räknas den skogsmark inom en kommun som tillhör samma ägare, om ej annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

15 § Skyldighet att i vissa fall slutavverka skog följer av bestämmelserna i 6 och 7 §§.

16 § Skogsvårdsstyrelsen är skyldig att på begäran meddela beslut huruvida avverkning är förenlig med bestämmelserna i 12 eller 13 §.

17 § Skogsmarks ägare är skyldig att enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer underrätta skogsvårdsstyrelsen om avverkning som skall äga rum på hans mark.

Svårföryngrad skog och skyddsskog

18 § Regeringen får föreskriva att skog på grund av dess utsatta läge eller med hänsyn till behovet av skydd mot sand- eller jordflykt skall avsättas som svårföryngrad skog eller skyddsskog.

19 § I svårföryngrad skog eller skyddsskog får avverkning ej ske utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

I samband med att tillstånd ges enligt första stycket kan skogsvårdsstyrelsen föreskriva åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

Tillstånd enligt första stycket fordras ej för röjning eller gallring som är ändamålsenlig för skogens utveckling.

Skogsskydd m. m.

20 § Skogsmarks ägare eller annan som äger förfoga över skog eller virke är skyldig att vidtaga de åtgärder som behövs för att motverka eller bekämpa insektshärjning i skog.

Närmare föreskrifter om skyldighet enligt första stycket meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

21 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som gäller marknadsföring av skogsodlingsmaterial.

Naturvårdshänsyn

22 § Vid skogens skötsel skall hänsyn tagas till naturvårdens intressen.

Närmare föreskrifter om åliggande enligt första stycket meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Tillsyn

23 § Skogsstyrelsen utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter. Skogsvårdsstyrelsen utövar den närmare tillsynen inom länet.

24 § Tillsynsmyndigheten har rätt att efter anfordran erhålla de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen enligt denna lag.

25 § Tillsynsmyndigheten får meddela föreläggande eller förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. I brådskande fall eller när särskilt skäl eljest föreligger, får föreläggande eller förbud meddelas omedelbart och i annat fall först sedan det visat sig att myndighetens råd och anvisningar ej följts.

I beslut om föreläggande eller förbud kan tillsynsmyndigheten utsätta vite.

Efterkommes ej föreläggande, får tillsynsmyndigheten låta vidtaga åtgärden på den försumliges bekostnad.

26 § Regeringen kan föreskriva att särskilda avgifter skall tagas ut i ärende enligt denna lag.

Ansvar m. m.

27 § Till böter dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreläggande eller förbud som meddelats för att 11 § eller för att föreskrift meddelad med stöd av 12 § andra stycket, 13 § andra stycket, 20 § andra stycket eller 22 § andra stycket skall efterlevas. Detta gäller dock ej om föreläggandet eller förbudet har förenats med vite.

Till böter dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 9 § första stycket,
2. bryter mot 11 § eller föreskrift som meddelats med stöd av 12 § andra stycket eller 13 § andra stycket, om ej gärningen är ringa,
3. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som föreskrivits med stöd av 17 §,
4. bryter mot 19 § eller åsidosätter villkor som föreskrivits i samband med tillstånd enligt denna paragraf,
5. bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 20 § andra stycket, om ej gärningen är ringa eller
6. bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 21 §.

Virke som varit föremål för brott enligt denna lag eller värdet därav skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.
2. Genom lagen upphäves
   skogsvårdslagen (1948: 237)
   förordningen (1894: 17 s. 1) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket.
3. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.
4. Den som innehar skogsmark med fideikommissrätt eller under ständig besittningsrätt och äger tillgodogöra sig skogens avkastning utöver husbehovet, skall vid tillämpningen av denna lag anses som skogsmarkens ägare.
5. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva de avvikelser från denna lag som behövs med hänsyn till övergångssvårigheter som kan föranledas av den genom lagen införda röjningsskyldigheten.
6. Föreskrifter, förordnanden eller beslut som meddelats med stöd av äldre bestämmelser skall anses meddelade med stöd av motsvarande be-

stämmelse i denna lag, om ej regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordnar annat.

Avverkningsanmälan som gjorts vid lagens ikraftträdande skall anses ha fullgjorts enligt denna lag.

2 Förslag till

Lag om insättning på skogsvårdskonto

Härigenom föreskrives följande.

1 § Insättning på skogsvårdskonto enligt denna lag skall göras av den, för vilken vid taxering till kommunal inkomstskatt såsom skattepliktig inkomst upptagits garantibelopp för sådan jordbruksfastighet som vid fastighetstaxering åsatts delvärdet skogsbruksvärde.

2 § Skogsvårdskonto skall utgöras av särskilt konto i bank. Med bank avses riksbanken, affärsbank, sparbank eller föreningsbank.

Bank som mottager medel på skogsvårdskonto skall lämna uppgifter om in- och utbetalning från kontot enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

3 § Insättning på skogsvårdskonto skall göras

1. med belopp motsvarande en procent av det skogsbruksvärde som åsatts de i förvärvskällan ingående fastigheterna vid senaste allmänna fastighetstaxering, om detta värde överstiger 10 000 kronor,

2. med kronor för varje hektar skogsmark på vilken avverkning skett, om efter avverkningen ny skog skall anläggas genom plantering eller sådd, eller med kronor för varje hektar om anläggningen skall ske genom självföryngring.

Vid beräkning av insättningsbelopp enligt första stycket 2 skall avrundning ske till närmast hela antal hektar.

4 § I 3 § 1 angiven insättning skall göras för varje beskattningsår.

I 3 § 2 angiven insättning skall göras för det år som utgör beskattningsår för intäkt genom avverkningen. Belöper inkomsten av avverkningen på flera beskattningsår, skall för varje år så stor andel av det i 3 § 2 angivna beloppet insättas som svarar mot den på året belöpande andelen av inkomsten.

5 § Från det sammanlagda insättningsbeloppet för visst beskattningsår får avräknas de faktiska eller beräknade kostnaderna för sådana i 9 § angivna skogsvårdsåtgärder som utförts under året.

Belopp som skall insättas på skogsvårdskonto, avrundas nedåt till jämna hundratal kronor.

6 § Till ledning för bestämmande av det belopp, som skall insättas på skogsvårdskonto skall vid självdeklaration fogas utredning enligt av riksskatteverket fastställt formulär.

Vid deklaration skall vidare fogas bevis från banken rörande verkställd insättning på skogsvårdskonto.

7 § Vid beräkning av nettointäkt av jordbruksfastighet enligt kommunalskattelagen (1928: 370) och lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt får avdrag göras för belopp som enligt denna lag har insatts på skogsvårdskonto.

8 § Belopp som enligt denna lag för visst beskattningsår skall insättas på skogsvårdskonto, skall vara insatt på kontot senast den dag allmän självdeklaration enligt 34 § taxeringslagen (1956: 623) skall avlämnas för beskattningsåret.

9 § På skogsvårdskonto insatta medel skall användas för bekostande av återväxtåtgärder eller röjning på i förvärvskällan ingående fastigheter.

För självverksamhet och annat ej avlönat arbete skall kostnad som avses i första stycket beräknas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, skogsstyrelsen.

Regeringen eller, efter regeringens bestämmande, skogsstyrelsen får meddela föreskrifter som avviker från bestämmelsen i första stycket.

10 § Medel som har varit innestående tio år på skogsvårdskonto skall av banken återbetalas till insättaren.

11 § Belopp, för vilket uppskov med taxeringen erhållits, skall upptagas som intäkt av jordbruksfastighet för det beskattningsår under vilket uttag eller återbetalning skett.

Har belopp som avses i första stycket uttagits från skogsvårdskonto men ej använts enligt 9 § före utgången av det beskattningsår under vilket uttaget skett, skall, om skogsvårdsstyrelsen gjort anmälan därom, till beskattning upptagas även ett belopp motsvarande en tiondel av det uttagna beloppet.

12 § Vid överlåtelse av fastighet skall medel på skogsvårdskonto för vilka uppskov med taxeringen erhållits, till den del medlen hänför sig till den överlåtna fastigheten, upptagas vid beskattning som intäkt av jordbruksfastighet för det beskattningsår, under vilket överlåtelsen ägt rum.

13 § Betalas ej belopp inom tid eller på sätt som föreskrives i denna lag skall länsstyrelsen besluta om indrivning enligt de bestämmelser som gäller vid indrivning av skatt enligt uppbördslagen (1953: 272). Det åligger taxeringsnämnden att lämna länsstyrelsen erforderligt underlag för sådant beslut.

14 § Den som till ledning för myndighets beslut i fråga om insättning enligt denna lag avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder att sådan insättning sker med för lågt belopp dömes till böter. Detsamma gäller den som med avsikt att insättning skall ske med för lågt belopp underlåter att avge handling och därigenom föranleder att för låg insättning sker.

I ringa fall dömes ej till ansvar enligt första stycket.

Ansvar enligt första stycket inträder ej för den som frivilligt vidtager åtgärd, som leder till att insättningen kan ske med rätt belopp.

15 § Föreligger särskilda skäl, får skogsvårdsstyrelsen medge befrielse helt eller delvis från skyldighet att göra insättning på skogsvårdskonto.

16 § Talan mot beslut av skogsvårdsstyrelsen enligt denna lag föres hos skogsstyrelsen genom besvär. Mot skogsstyrelsens beslut föres talan genom besvär hos regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog

Härigenom föreskrives att 6 § lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §	
Vägras tillstånd till avverkning av *icke utvecklingsbar bokskog* och föranleder detta att rationellt bokskogsbruk avsevärt försvåras, är ägaren av fastigheten och innehavare av särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av staten för den skada de härigenom lider.	Vägras tillstånd till avverkning av *bokskog när hinder mot avverkningen ej föreligger enligt 12 § skogsvårdslagen ( )* och föranleder detta att rationellt bokskogsbruk avsevärt försvåras, är ägaren av fastigheten och innehavare av särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av staten för den skada de härigenom lider.
Vägras i annat fall tillstånd enligt denna lag, utgår ej ersättning.	Vägras i annat fall tillstånd enligt denna lag, utgår ej ersättning.
Med utvecklingsbar skog avses skog som anses utvecklingsbar enligt skogsvårdslagen (1948: 237).	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

Bilaga 3

Sammanställning av remissyttranden

1 Skogspolitikens mål

Remissinstanserna ansluter sig i allmänhet till det av utredningen formulerade skogspolitiska målet. Flera framhåller vikten av att lönsamhetskravet i skogsbruket och skogsmarkens utnyttjande för andra intressen beaktas i större utsträckning.

1.1 Statskontoret: Statskontoret finner – – – inte anledning göra någon annan bedömning av skogsnäringens framtid än den som utredningen har gjort. – – – Enligt statskontorets mening är det nödvändigt att överväganden om skogsindustrins framtid läggs till grund för beslutet om virkesproduktionens närmare omfattning och inriktning.

I uppdraget ingick – – – att göra en bedömning av hur skogsnäringens expansionsmöjligheter påverkas av kraven på rekreationsmöjligheter för allmänheten. – – – Statskontoret saknar för sin del ett sådant underlag. I en tid då allmänheten sätter allt mer värde på att med stöd av allemansrätten få ta i anspråk skog och mark för sin fritid hade det varit väsentligt att få dessa frågor riktigt belysta.

Statskontoret anser i likhet med utredningen att skogsnäringens stora betydelse för landets ekonomi och för sysselsättningen, inte minst i glesbygderna, är avgörande skäl för en skogspolitik som siktar till att öka tillväxten i våra skogar. Med hänsyn till svårigheterna att göra ekonomiska beräkningar för skogsbruket finner statskontoret det väl motiverat att skogspolitiken grundas på kravet att markens långsiktiga produktionsförutsättningar skall utnyttjas på bästa sätt. Ett sådant långsiktigt synsätt bör också i allmänhet stå i god överensstämmelse med naturvårdsintresset.

I underlaget (till beslut om skogspolitiken) bör bl. a. ingå en analys av skogsvårdens andel av de totala kostnaderna för skogsnäringens produkter.

Skogsutredningen föreslår att skogsskötseln inriktas på hög volymproduktion av i huvudsak barrträdsvirke. Produktionen skall vara av hög kvalitet och väl differentierad i fråga om trädslag, dimensioner och kvalitet. Statskontoret ansluter sig till dessa allmänna riktlinjer för skogspolitiken.

1.2 Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet: Styrelsen kan i huvudsak ansluta sig till de mål som har utstakats för skogspolitiken, och vill understryka utredningens uppfattning att skogsmarken skall utnyttjas på bästa sätt från samhällets synpunkt. En väl avvägd hushållning med våra skogar är därför som utredningen framhållit nödvändig.

1.3 Skogsstyrelsen: *Allmänt.* Skogsstyrelsen har principiellt ingen avvikande mening beträffande delmålen om varaktig virkesavkastning och hög volymproduktion med hänsyn till miljö, sysselsättning och lönsamhet samt effektivt markutnyttjande. – – –

Markanvändningsfrågor. Produktionsminskning genom arealbortfall

har långt större betydelse än den inverkan tillämpningen av naturvårdslagen har eller kan beräknas få. Betydande skogsmarksarealer har således omförts och kommer att omföras till tomtmark för permanentbebyggelse och fritidsbebyggelse, till kraftledningsgator och dämningsmark, till vägar och skjutfält. Med hänsyn till önskemålet om en hög virkesproduktion bör inskränkningarna i skogsdriften minimeras genom att i första hand lågproduktiva skogsmarker tas i anspråk.

– – – Sett ur ett riksperspektiv förefaller produktionsförlusterna i avsatta naturreservat rimliga med hänsyn till naturvårdens intressen.

Där i stället rekreationsaspekterna och hänsyn till landskapsbilden överväger bör man söka åstadkomma ett naturligt samutnyttjande av marken.

1.4 Arbetsmarknadsstyrelsen: Arbetsmarknadsstyrelsen anser det – – – värdefullt att utredningen föreslagit en ökad ambitionsnivå för skogspolitiken.

1.5 Domänverket: *Allmänt.* Enligt domänverkets uppfattning är utredningen så gott som helt inriktad på skogsproduktionen, medan skogsindustrin fått obetydlig belysning. – – – Det hade varit en styrka om skogsindustrins utvecklingsmöjligheter hade ägnats större uppmärksamhet som en bakgrund till presenterade mål för skogspolitiken.

Domänverket stöder det mål för skogspolitiken som utredningen formulerat. Utöver vad utredningen framför, vill verket som ännu ett starkt argument framhålla Sveriges skogsbruks roll i ett globalt framtidsperspektiv med krav på att reproducerbara resurser utnyttjas och behålles i produktivt skick.

På ett starkare sätt än utredningen gjort, vill verket betona, att skogsindustrins råvarubehov inte allena får styra skogspolitiken. – – –

Skogsutredningens förslag innebär – – – inte något revolutionerande nytt utan i huvudsak redan tillämpade åtgärder enligt verkets skogsvårds- och miljövårdsprogram.

Domänverket noterar med tillfredsställelse, att det klart uttalas, att ett av de långsiktiga skogsvårdsmålen är hög kvalitet på virket. Verket instämmer i detta. Så långt en bedömning är möjlig, måste det svenska skogsbruket inriktas på att producera barrvirke av hög kvalitet med stor andel sågtimmer. – – –

I ett annat skogsvårdsprogram däremot inriktat enbart på produktion av fiber oavsett dimension och kvalitet blir möjligheten att producera sågad vara mindre och valfriheten begränsad. – – –

– – – Vi kan självfallet inte undandra oss ansvaret inför kommande generationer att, sedan vi nyttjat den befintliga skogen, anlägga ny skog, som till kvalitet och trädslagssammansättning fyller högt ställda krav. Detta är en uppfattning, som sedan ett sekel rätt i vårt land. Den omfattas av flertalet andra skogsländer på jorden och vinner f. ö. alltmera erkännande. Det handlar om hushållning med en av våra viktigaste förnyelsebara resurser. – – –

För de mycket långsiktiga skogsvårdsåtgärderna kan ekonomiska räntabilitetsberäkningar inte få vara vägledande. – – – Följer man anvisningarna i sådana kalkyler leder det till en dålig skogsvård och utarmning av skogsresursen. Den långsiktiga skogsvården måste i stället bedömas utifrån ett resurspolitiskt betraktelsesätt.

Markanvändningsfrågor. Domänverket har den bestämda uppfattningen att rörligt friluftsliv och rationellt skogsbruk går att förena. En stor del av

den i dag befintliga äldre skogen är ett resultat av skogsbruksmetoder, som inte nämnvärt avviker från dagens. – – –

Vi kan på goda grunder vara övertygade om att människorna i det långa perspektivet kommer att vara i starkt behov av skog och skogsprodukter. Allmänheten måste därför acceptera, att mogen skog skördas och ersättes med ny, som sedan skötes på ett ansvarsfullt sätt. Inom den alldeles övervägande delen av skogsmarken behövs då inga stora uppoffringar från skogsbrukets sida för att höja attraktionsvärdet när det gäller landskapsbild och rörligt friluftsliv.

På grund av läget är det ibland befogat med ett längre gående hänsynstagande till naturvårds- och fritidsintressen. Fortfarande är det dock oftast fråga om relativt begränsade ekonomiska intrång. – – –

Om krav på särskilda s. k. rekreationsskogar skall tillgodoses i stor omfattning runt både små och stora tätorter, blir konsekvenserna allvarliga för skogsnäringen och för skogshushållningen på lång sikt.

Ett bortfall av skogsproduktion måste givetvis accepteras inom naturreservat för vetenskaplig och social naturvård. Verket finner det angeläget att en samordning av olika vetenskapliga intressen sker, och att skogsbruk tillåtes så långt detta inte strider mot syftet med reservaten.

Att skogsmark måste tas i anspråk för annan markanvändning – t. ex. bostadsbebyggelse – kommer naturligtvis även i fortsättningen att vara en nödvändighet. En styrning mot skogsmark med låg produktionsförmåga är därvid högst angelägen.

1.6 Stiftsnämnden i Växjö: *Allmänt.* Utredningen ser som ett viktigt mål för skogsproduktionen barrvirke och sågtimmer av hög kvalité. Stiftsnämnden vill kraftigt understryka vikten av denna målsättning. – – –

– – – Kommande generationer torde – – – vara mest betjänta av att vårt skogsbruk inriktas på att en så stor handlingsfrihet som möjligt skapas. En hög produktion av barrvirke av god kvalité som kan förväntas bli efterfrågad i högre grad än löv- och barrvirke av sämre kvalité bör därför eftersträvas.

Markanvändningsfrågor. – – – Skogsvårdens- och miljövårdens mål är – – – förenliga. Följden härav blir att inskränkningarna för skogsbruket till följd av naturvårdshänsyn bör bli ganska begränsade.

– – – Stiftsnämnden vill – – – starkt understryka att allmänhetens rekreationsverksamhet med fördel kan bedrivas i ett rationellt skogsbruk och att avsättning av rekreationsskogar blir av så liten omfattning som möjligt.

1.7 Stiftsnämnden i Härnösand: – – – Skogsbruket bör arbeta med högt ställda krav på virkesavkastning men med beaktande av de ekonomiska realiteter som gäller i vårt dynamiska samhälle.

1.8 Stiftsnämnden i Luleå: Stiftsnämnden instämmer i betänkandets rekommendationer om den allmänna inriktningen av det framtida svenska skogsbruket.

1.9 Länsstyrelsen i Uppsala län: – – – Det är som utredningen betonar nödvändigt att skogsbruket i framtiden bedrivs på sådant sätt att virkestillväxten blir så hög som de driftsekonomiska villkoren, de biologiska förhållandena och andra miljöförhållanden kan anses medge. Givetvis bör det även i framtiden bli fråga om ett välbalanserat, optimalt virkesuttag på en

sådan nivå som den genomsnittliga årliga tillväxten medger.

– – – Den glidning mot ett starkare betonande av de övergripande samhälleliga målen, på bekostnad av de mer kortsiktiga företagsekonomiska, som utredningen förespråkar synes både naturlig och riktig.

1.10 Länsstyrelsen i Jönköpings län: *Allmänt.* Sett ur länets synpunkt är det viktigt att skogsbruket inriktas på produktion av sågtimmer av hög kvalité. – – –

Markanvändningsfrågor. Naturvårdshänsynen i skogsbruket har ibland i den allmänna debatten sagts vara ett hot mot rationellt skogsbruk och innebära ett stort produktionsbortfall. Länsstyrelsen anser att så inte är fallet. – – –

Länsstyrelsen förutsätter att skogsbruk och friluftsliv kan samordna sina intressen inom t. ex. tätortsnära områden och andra med ett mera påtagligt rekreativt värde. I dessa fall måste samordningen i normalfallet innebära en modifiering inom ramen för normalt skogsbruk. Någon direkt inskränkning i markutnyttjandet blir det således inte.

Utredningen anför att principen vid ianspråktagande av skogsmark för andra ändamål än skogsbruk bör vara att i första hand sådan mark väljes som från skogsbrukssynpunkt är sämst. För vissa konkurrerande intressen om skogsmarken, t. ex. fritidsbebyggelse, vägar och kraftledningar torde denna princip kunna upprätthållas, medan för naturvårdens del denna valmöjlighet normalt inte står till buds. – – –

1.11 Länsstyrelsen i Kalmar län: – – – Länsstyrelsen anser att målet för skogspolitiken utformats riktigt av utredningen men att den i direktiven påtalade frågan om skogspolitikens miljömässiga konsekvenser blivit mycket knapphändigt beaktad. Länsstyrelsen instämmer även i utredningens bestämda uppfattning att osäkerheten om framtiden motiverar en väl avvägd hushållning med våra skogar. – – –

Skogsskötseln bör, som utredningen framhåller, inriktas på en hög volymproduktion och på en produktion av virke av hög kvalitet. De krav som målsättningen för med sig måste vara ekonomiskt skäliga. – – – Länsstyrelsen vill vidare poängtera att kraven på hög virkesavkastning bör i möjligaste mån anpassas till naturvårdens intressen.

1.12 Länsstyrelsen i Gotlands län: – – – Länsstyrelsen vill inledningsvis framhålla, att den delar utredningens uppfattning, att skogsbruket skall bedrivas kontinuerligt och intensivt så att en hög produktion möjliggörs i industrin. Målet bör, som utredningen framhåller, vara en hög volymproduktion genom att skogsmarkens produktionsförutsättningar utnyttjas på bästa sätt. – – –

– – – Förslaget att skogsmarken och skogen skall skötas så att den varaktigt ger en med hänsyn till markens produktionsförmåga och övriga förutsättningar hög virkesavkastning tillstyrkes. Länsstyrelsen utgår då i från att bland övriga förutsättningar inryms även de privatekonomiska förutsättningarna och att detta kommer att närmare utvecklas i lagens tillämpningsföreskrifter.

1.13 Länsstyrelsen i Hallands län: *Allmänt.* – – – Länsstyrelsen delar utredningens uttalande om att skogspolitikens mål liksom hittills bör vara ett kontinuerligt och intensivt bedrivet skogsbruk i syfte att möjliggöra en så hög produktion som möjligt. Denna målsättning ter sig tämligen naturlig

med hänsyn till skogsbrukets ställning som råvaruleverantör till den för landets ekonomi så viktiga skogsindustrin.

Markanvändningsfrågor. Enligt länsstyrelsens mening måste skogsbruket få samma förutsättningar som jordbruket i länet och inte enbart betraktas som en tillgång för andra intressen. Skall högproduktiv jordbruksmark bevaras kan det från nationalekonomisk synpunkt ifrågasättas om inte det är lika viktigt att bevara högproduktiv skogsmark, inte minst ur det perspektivet att produktionscykeln för skog är cirka 70–80 år, på vissa marker ännu längre. I varje fall är det av väsentlig betydelse att långsiktiga mål sätts upp för skogsproduktionen i den fysiska planeringen.

1.14 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: *Allmänt.* Skogsnäringen spelar – – – en mycket betydelsefull roll i länets näringsliv och är inom vissa delar av länet den dominerande näringsgrenen. – – – Det finns all anledning att sätta målet för svenskt skogsbruk högt och att med bibehållen ekologisk grundsyn vidta de åtgärder som är möjliga för att stödja det.

Markanvändningsfrågor. Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att de modifieringar i skogsdriften som föreskrivs i nu gällande tillämpningsanvisningar i de allra flesta fall är tillfyllest, men ser det ändå som en brist, att utredningen inte ens försökt belysa konsekvenserna av sådana åtgärder som mera drastiskt påverkar miljön.

1.15 Reservation inom länsstyrelsen i Älvsborgs län: Ledamöterna Agardtsson, Engqvist, Peterson och Rudolfsson **samt suppleanten** Blomberg anmälde jämte **naturvårdsdirektören** Rahmn vid beslutets fattande skiljaktig mening innebärande följande tillägg före sista stycket till avsnittet "Skogspolitikens mål": "Utredarna har emellertid ensidigt koncentrerat sig på uppgiften att möjliggöra maximal råvarutillgång för den befintliga industrikapaciteten i landet. Det innebär att frågor om t ex regionalpolitik, sysselsättning, miljökonsekvenser, friluftsliv, energiskogar och annan alternativ markanvändning ej getts tillräckligt utrymme och än mindre vägts samman med de intressen som skogsbruket företräder. Först när en sådan ur samhällets synvinkel tillfredsställande avvägning gjorts kan man bedöma vad som är en på lång sikt möjlig nivå i skogsproduktionen."

1.16 Länsstyrelsen i Örebro län: – – – länsstyrelsen anser att den framtida skogspolitiken bör utgöra en avvägning mellan olika samhällsintressen där även miljö- och rekreationsintressena bör ingå. När det gäller målsättningen i stort delar dock länsstyrelsen utredningens uppfattning. – – – – – – Skogsindustrin i länet är av sådan regionalekonomisk betydelse att den måste ges möjlighet att utvecklas. Länsstyrelsen är medveten om att de stora satsningarna i framtiden måste göras på vidareförädlingssidan, men framhåller ändock att utrymme måste skapas för den ökade virkesåtgång som en naturlig och nödvändig vardagsrationalisering ger upphov till.

1.17 Länsstyrelsen i Västmanlands län: Svenskt skogsbruk bör – – – väsentligen satsa på produktion av barrträd som ger sågade trävaror och långfibrig massa och papper.

Länsstyrelsen är – – – enig med utredningen om det övergripande målet för samhällets skogspolitik: – – – Det är emellertid viktigt, att denna målsättning ej kommer i strid med markägarnas krav på rimlig lönsamhet i skogsbruket.

1.18 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: – – – Länsstyrelsen tillstyrker – – – utredningens förslag att skogsskötseln skall inriktas på hög volymproduktion av i huvudsak barrträdsvirke och att produktionen skall vara inriktad mot hög kvalitet. De allmänna kraven måste dock på ett rimligt sätt anpassas till de enskilda skogsägarintressena.

1.19 Länsstyrelsen i Norrbottens län: – – – Att en hög virkesavkastning sätts som övergripande utgångspunkt är att hälsa med tillfredsställelse inte minst med tanke på de effekter i olika produktionsled som blir följden av vikande eller ökande råvaruproduktion.

1.20 Skogsindustriernas samarbetsutskott: *Allmänt.* Utredningen bedömer att konsumtionen av skogsindustriprodukter i världen, och främst inom vår huvudmarknad Västeuropa, kommer att stiga och att det därför rimligen bör finnas utrymme för en ökad avsättning av svenska skogsindustriprodukter. Vi delar denna uppfattning. Våra möjligheter att prismässigt hävda oss på världsmarknaden anser utredningen som mera svåröverskådliga. Det är givetvis svårt att med någon säkerhet kunna uttala sig härom. Även om situationen för dagen är långt ifrån gynnsam, råder inom näringen tillförsikt inför framtiden. Vår industri är modern och slagkraftig och läget i förhållande till huvudmarknaden är till vår fördel. Den målsättning för skogsbrukets framtida utveckling som skogsutredningen föreslagit kan vi därför ansluta oss till. Speciellt betydelsefullt är att målsättningen ger handlingsfrihet i framtiden – oberoende av om skogen i en framtid kommer att sågas eller kokas, eller delvis användas för energiproduktion.

Att skogsproduktionen bör inriktas mot barrvirke av god kvalitet framstår som naturligt i den internationella marknadsbilden. För vår sågverksindustri och efterföljande förädlingsled är det av största vikt att god timmerråvara finns tillgänglig. För massaindustrins del väntas konkurrensen bli hårdast för kortfibriga massor, vilka i ökande omfattning kommer att baseras på snabbväxande lövträd från kulturskogar och i viss mån också på råvara från tropiska urskogar. Möjligheterna att vidga de globala råvarutillgångarna får anses mer begränsade på barrträdssidan.

Den snabbt växande efterfrågan i utvecklingsländerna kommer troligen i huvudsak att tillgodoses genom uppbyggnader av egna industrier. Den svenska skogsindustrin bör dock ha möjligheter att öka sin avsättning även på dessa marknader.

Utredningen understryker att skogsbruket måste bedrivas i överensstämmelse med ekologins lagar och på sådant sätt att en god miljö tryggas för människor och djur. Vi delar denna uppfattning. – – –

Markanvändningsfrågor. Samarbetsutskottet vill hävda att ett aktivt skogsbruk är till övervägande fördel för friluftslivet. Våra dagars lättillgängliga skogar är i hög grad en produkt av långvarig och medveten skogsskötsel. De verkliga urskogarna upptar mycket begränsade områden. Urskogarna är av ett betydande intresse ur forskningssynpunkt, men är för allmänheten vanligtvis otillgängliga och svårforcerade.

– – – Samarbetsutskottet slår vakt om allemansrätten och avvisar uppgifterna om att den skulle vara hotad. De enda tillfällen då den inte kan utnyttjas är när avverkning och skogsvårdsarbeten pågår och skogsmarken således utgör arbetsplats. En viktig förutsättning för att allemansrätten skall kunna upprätthållas är emellertid att markägarens näringsutövning respekteras och att allmänheten visar hänsyn genom att avstå från nedskräpning och skadegörelse.

Samarbetsutskottet delar uppfattningen att naturvårdsintresset för den övervägande delen av skogsmarken även i fortsättningen kan tillgodoses genom skogsvårdslagen och motsvarande anvisningar. Vi kan också instämma i utredningens slutsatser beträffande den begränsade praktiska användbarheten av institutet naturvårdsområden (19 § NVL).

1.21 Svenska pappersindustriarbetareförbundet – Svenska skogsarbetareförbundet – Svenska träindustriarbetareförbundet: *Allmänt.* Förbunden anser att följande mål skall gälla för den framtida utvecklingen inom skogsnäringen:

1. Internationellt konkurrenskraftig industri, som kan få avsättning för sina produkter både på export och inom landet. Förutsättningar härför är bl a att vidareförädlingen ökar och att råvarupriserna hålls under kontroll.
2. Uthålligt skogsbruk för att trygga sysselsättningen i skogen och industrins råvaruförsörjning på lång sikt.
3. Tryggad sysselsättning och regional balans. Bristen på råvara begränsar möjligheterna till utbyggnader och kan i vissa fall tvinga fram nedläggningar av industrier. Samhället måste ha möjlighet att styra utvecklingen så att målen för sysselsättning och regionalpolitiken tillgodoses.
4. Miljö och rekreation. Människornas behov av att vistas i skog och mark måste beaktas. Kemiska medels verkan på människor och miljö måste noggrant studeras och forskning för att få fram alternativa metoder ges ökat stöd.

Uppfyllandet av dessa mål kan enligt förbundens mening endast ske genom att samhället påtar sig ett reellt ansvar för utvecklingen inom skogsindustrin, dels genom en statlig kontroll och styrning av virkesförbrukningen, dels genom en statlig övervakning och reglering av utbyggnader inom skogsindustrin med syfte att åstadkomma en total samordning av strukturomvandlingen inom skogsnäringen.

Förbunden instämmer i den målsättning som utredningen fastslagit. En förutsättning för den höga målsättningen för skogspolitiken måste dock vara att skogsindustrins internationella konkurrenskraft kan upprätthållas.

Markanvändningsfrågor. – – – Förbunden anser att hänsynstagande till berättigade naturvårdsintressen är nödvändigt och bör kunna göras utan störningar i produktionen på den alldeles övervägande delen av skogsmarken. – – –

1.22 Tjänstemännens centralorganisation: – – – De aktuella svårigheterna för skogsindustrin måste betecknas som konjunkturella och får ej tas till intäkt för en lägre ambitionsgrad i det långsiktiga utnyttjandet av de svenska skogstillgångarna. – – –

TCO förordar att det framtida skogsproduktionsprogrammet ges en hög ambitionsnivå. Den höjda ambitionen vad gäller produktionen måste utvecklas successivt och åtföljas av lika ambitiösa skogsvårdande åtgärder. – – –

1.23 Svenska arbetsgivareföreningen – Sveriges industriförbund: – – – Ett definitivt ställningstagande till den föreslagna skogspolitiken är inte möjligt utan en samtidig bedömning av skogsindustrins framtida konkurrensförutsättningar. Enligt utredningens bedömningar kommer konsumtionen av skogsindustriprodukter i världen, och särskilt inom vår egen huvudmarknad Västeuropa, att stiga vilket bör skapa goda avsättningsmöjligheter för den svenska skogsindustrin. Denna uppfattning delas av industrin. – – –

1.24 Landstingsförbundet: *Allmänt.* Förbundsstyrelsen har inget att invända mot det av utredningen angivna övergripande målet för skogspolitiken – – –.

Markanvändningsfrågor. – – – Den anpassning till samhällets övergripande syn på markutnyttjandet som måste ske innebär enligt styrelsens uppfattning att skogsbrukets och skogsindustrins krav på produktionsresultat och råvaruförsörjning alltid bör vägas mot markanspråk för andra ändamål, inom ramen för den samhällsplanering som bedrivs på lokal, regional och central nivå. – – –

1.25 Ingenjörsvetenskapsakademien: IVA delar den positiva syn på skogsbrukets framtid som kommer till uttryck i utredningen. Grundtanken är härvid att skogsbruket och skogsindustrin anpassas efter varandra. Målsättningen mot en högklassig vedråvara samt handlingsfrihet i ett långt perspektiv bör bibehållas. – – –

Målsättningen om ekonomisk bärkraft i skogsbruket får inte innebära att skogsmarker som inte uppvisar företagsekonomisk lönsamhet undandras från skogsdrift och virkesproduktion. Virkesproduktionen för industrins råvaruförsörjning, för sysselsättning och för glesbygderna är av sådan vital samhällelig vikt att ökade statliga satsningar för att vidmakthålla och förbättra sämre skogsmarkers produktionsförmåga bör göras jämsides med en intensifiering av skogsvården inom bärkraftiga områden.

1.26 Kooperativa förbundet ansluter sig till utredningens målsättning och vill understryka den betydelse som skogsnäringen har för landet.

1.27 Delegationen för glesbygdsfrågor: – – – Skogsbrukets betydelse från sysselsättningssynpunkt har – – – totalt sett minskat. Näringen har trots detta fortfarande stor betydelse i flertalet glesbygdskommuner där andra sysselsättningsmöjligheter är otillräckliga eller svåra att skapa. Delegationen anser mot denna bakgrund i likhet med utredningen, att en strävan i skogspolitiken bör vara att genom en hög intensitet i skogsskötseln söka behålla en hög sysselsättningsnivå i dessa områden. Det är vidare angeläget att genom krav på jämn och varaktig avkastning undvika tvära omkastningar i sysselsättningen.

1.28 Kammarkollegiet: *Allmänt.* – – – Kollegiet kan inte finna att utredningen med det föreslagna målet avsett att bryta mot lönsamhetskravet. – – –

Markanvändningsfrågor. Det är med en viss förvåning som kollegiet finner att utredningen helt förbigått de problem som storskogsbruket innebär för renskötseln. Intressekonflikten är väl känd och borde därför ha belysts. Kalhuggningar, markberedningsåtgärder såsom hyggesplöjning, lövbekämpning med fenoxisyrepreparat, skogsgödsling m. m. är åtgärder som antingen är direkt förödande för renbetningen eller i vart fall starkt oroar de renskötande. – – –

Eftersom utredningen helt förbigått dessa för renskötseln mycket allvarliga problem bör enligt kollegiets mening en särskild utredning tillsättas med uppgift att närmare belysa frågorna.

1.29 Lantbruksstyrelsen: *Allmänt.* – – – De båda näringarna jordbruk och skogsbruk utnyttjar – – – gemensam arbetskraft och gemensam samhällsservice. Både jord- och skogspolitiken har regionalekonomisk betydel-

se och har därför tilldelats regionalpolitiska uppgifter.

Enligt lantbruksstyrelsens mening är det med hänsyn till dessa förhållanden av stor vikt att vid utformningen av skogspolitiken beakta dessa gemensamma intressen så att dess inriktning och målsättning överensstämmer med jordpolitiken i övrigt. – – –

Utredningen har – – – formulerat en målsättning som huvudsakligen bygger på ett samhällsekonomiskt betraktelsesätt, där industrins råvaruförsörjning väger tungt. Detta är enligt styrelsens mening en riktig ansats men mot bakgrund av de nya jordbrukspolitiska riktlinjerna finns starka skäl att mera beakta företagsekonomiska aspekter för de råvaruproducerande skogsbruksföretagen än vad utredningen gjort.

Lantbruksstyrelsen ansluter sig i övrigt till det av utredningen angivna målet – – –.

Markanvändningsfrågor. Det moderna skogsbrukets negativa sidoeffekter på andra verksamheters användning av skogsmarken – – – har inte behandlats av utredningen. Detta måste betecknas som en stor brist.

Rennäringen är en verksamhet som påtagligt känner av det moderna skogsbrukets negativa sidoeffekter – – –.

I lantbruksstyrelsens yttrande – – – över den fysiska riksplaneringens planeringsskede framhåller styrelsen att konflikter mellan renskötsel och skogsbruk i första hand bör lösas i samförstånd mellan de båda näringarna. Lantbruksstyrelsen har också tillsatt en särskild arbetsgrupp, med representanter för skogsbruk och rennäring, som har till uppgift att just verka för samförståndslösningar vid konflikter mellan parterna i fråga.

För att samförståndslösningar skall vara möjliga krävs anpassning och tillmötesgående – från båda parter. Samrådsarbetet skogsbruks-rennäring bör – – – kunna leda fram till en viss samordning av avverkningarna i tiden med hänsyn till rennäringens behov och önskemål, och kanske också att vissa för renskötseln viktiga marker, t ex de ytmässigt begränsade övernattningsbetena, helt undantas från avverkning.

1.30 Statens planverk: *Allmänt.* Planverket anser det vara ytterst angeläget att skogsbrukets intresse beaktas i största möjliga utsträckning med hänsyn till näringens stora betydelse för landets ekonomi och för sysselsättningen i stora delar av landet. En stor och varaktig tillgång på skogsråvara är angelägen. – – – När ställning ska tas till framtida skogsproduktionsprogram måste en samlad bedömning av skogsmarkens utnyttjande för olika ändamål på lång sikt göras. Säkerställandet av den framtida tillgången på skogsråvara utgör ett starkt motiv för att begränsa ianspråktagandet av produktiv skogsmark för andra ändamål och att nödvändigt intrång från bebyggelse, anläggningar m m styrs till de mindre produktiva markerna.

Markanvändningsfrågor. Planverket anser att möjligheterna till ett samutnyttjande av skogsmark för skogsbruk och andra intressen som renskötsel, friluftsliv m m måste vara en förutsättning för skogspolitiken. Skogsbruket måste i sin fortlöpande verksamhet uppmärksamma kravet på att skogsmarken i ett längre tidsperspektiv ska vara i ett skick som medger mångsidig användning. Effekterna av skogsbruket bör vägas mot övriga samhällsintressen och riktlinjer bör ges så att brukningsformerna anpassas till varierande lokala förutsättningar.

I de kommunala planer som antagits av kommunerna under planeringsskedet har ett stort antal förordnanden enligt naturvårdslagen föreslagits för att säkerställa riksintressanta objekt. En stor del av dessa berör skogs-

mark. Ett genomförande av dessa förordnande skulle ta mycket lång tid. Planverket har gjort den bedömningen att det inte kan vara rimligt att genom förordnanden tillgodose alla kartlagda bevarandeintressen. Dessa intressen måste istället i ökad omfattning tillgodoses genom generella aktsamhets- och hänsynsregler vilka preciseras i samband med den översiktliga kommunala planeringen i samråd mellan kommun, länsstyrelse och företrädare för skogsbruket.

Planverket anser det inte rimligt att statliga medel ska föras över till skogsbruket för beaktande av samhällets samlade intressen av en god miljö. Skogsbruket måste i likhet med andra näringar acceptera de begränsningar av inkomsterna som hänsynen till allmänna samhällsintressen för med sig.

– – – Enligt planverkets uppfattning kan intrången på skogsmark och konflikter med konkurrerande markintressen begränsas genom en mer samordnad planering, en utökad skoglig information till kommunerna samt ett utökat samrådsförfarande mellan kommun, skogsvårdsstyrelse, markägare och andra berörda parter.

Planverket anser att kommande planlagstiftning bör ge kommunerna stöd för att formulera allmänna riktlinjer för de områden där skogsbruket bör bedrivas med särskild hänsyn till andra markintressen. Dessa riktlinjer bör utarbetas i samarbete mellan kommun, skogsvårdsstyrelse, länsstyrelse och markägare och utgöra underlag för skogsvårdsorganisationens tillämpning av de allmänna hänsynsreglerna enligt skogsvårdslagen. En behandling av skogsbruket i den kommunala planeringen ger möjligheter till bättre information mellan olika parter och till ett ökat medborgarinflytande vad gäller skogsmarkens utnyttjande.

1.31 Länsstyrelsen i Stockholms län: Länsstyrelsen vill beträffande skogsbruket och miljövården i förekommande fall, innefattande även kulturminnesvården, först konstatera att skogen är en tillgång som skall nyttjas på ett för samhället totalt sett bästa sätt. Till de övergripande samhällsintressena hör därvid, vid sidan av en hög virkesproduktion, skogens funktion som en mycket värdefull rekreationskälla jämte dess specifika naturvärden.

1.32 Länsstyrelsen i Södermanlands län: *Allmänt.* – – – Även om metod- och mätproblem föreligger anser länsstyrelsen att en övergripande samhällsekonomisk analys är nödvändig innan en ny skogspolitik läggs fast.

Markanvändningsfrågor. – – – Skogen – – – är inte enbart ekonomiskt betydelsefull som skogsråvara utan även värdefull för jakt och viltvård, friluftsliv och rekreation. Tillvaratagande av bär och svamp är en del av rekreationen och är inte heller försumbar ur ekonomisk synvinkel.

1.33 Länsstyrelsen i Östergötlands län: – – – Enligt länsstyrelsens mening borde – – – skogsindustrin inrätta sin kapacitet utifrån skogsbrukets möjligheter att tillhandahålla virke av viss volym och kvalitet utan att till skogsbruket motstående intressen trädes alltför när. – – –

1.34 Länsstyrelsen i Kronobergs län: Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att osäkerheten om bl a skogsindustrins framtidsutsikter motiverar en väl avvägd hushållning med våra skogar, så att det även i framtiden skall finnas goda valmöjligheter och stor handlingsfrihet att möta uppkommande situationer. Länsstyrelsen anser därför inte att en så kraftig

kursomläggning, som utredningen föreslagit, är realistisk eller önskvärd. En allmän målsättning att inom ramen för ett skogsbruk liknande vårt nuvarande, eftersträva en hög volymproduktion av i huvudsak barrträdsvirke av hög kvalitet, tillstyrker länsstyrelsen dock i princip.

Länsstyrelsen vill betona vikten av att de krav som denna målsättning för med sig måste te sig skäliga och rimliga både med hänsyn till allmänna och enskilda intressen. Det innebär att lönsamhetskravet måste finnas med i målsättningen. Det betyder också att rimliga avvägningar skall ske gentemot t. ex. naturvårds- och andra allmänna intressen.

Länsstyrelsen anser i detta sammanhang att det är av största vikt att skogarnas produktionsförmåga på lång sikt skall vara bestämmande för vår framtida skogsindustris kapacitet och inte tvärtom. Det är inte rimligt enligt länsstyrelsens mening att en utbyggnad av industrikapaciteten tvingar fram produktionshöjande åtgärder i skogsbruket i efterhand av sådant slag eller i sådan omfattning att det strider mot andra väsentliga allmänna intressen.

1.35 Länsstyrelsen i Malmöhus län: Den aktuella utredningen har mycket starkt betonat skogens betydelse som virkesproducent. En bedömning rörande konsekvenserna av den föreslagna avverkningspolitiken för skogens roll som rekreationsområde, miljö för en vild fauna och flora, vattenregulator m. m. har endast perifert berörts. Grunden för ett framtida skogsbruk är emellertid ett utnyttjande och bevarande av markens uthålliga biologiska produktionsförmåga. I ett framtida skogsbruk måste därför stor hänsyn tas till marken som naturresurs. Tekniska metoder som hotar marken bör ej tillåtas.

1.36 Länsstyrelsen i Skaraborgs län: *Allmänt.* Länsstyrelsen konstaterar – – – att utredningen i huvudsak behandlat skogen och dess framtid som ett sektorintresse. Detta är särskilt påtagligt i de avsnitt där man utgår från skogsindustrins råvarubehov för att tillgodose industrins kapacitet. Även om detta är av grundläggande betydelse måste likväl konstateras att skogsfrågorna inte har fått den samlade belysning som krävs för att länsstyrelsen på ett tillfredsställande sätt skall kunna ta ställning till den långsiktiga inriktningen och omfattningen av skogsproduktionen.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens huvudmål – en målmedveten satsning på ökad produktion av skogsråvara – men anser – – – att detta mål måste kompletteras med mål som inrymmer naturvårdens, kulturminnesvårdens m fl intressen av skogen. – – –

Markanvändningsfrågor. Även om kulturminnesvårdens intressen inte påverkar skogsproduktionens storlek på samma sätt som naturvårdsintressena så anser länsstyrelsen att även dessa frågor fått en alltför knapphändig behandling. – – –

1.37 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: *Allmänt.* Länsstyrelsen biträder utredningens formulering av skogspolitikens mål. Styrelsen vill dock kraftigt understryka betydelsen av sambandet mellan skogsbrukets ekonomiska förutsättningar och den långsiktiga produktionens storlek. – – –

Markanvändningsfrågor. Länsstyrelsen anser det inte rimligt att formuleringen (ang. ianspråktagande av skogsmark) görs mera restriktiv än motsvarande riktlinjer för hänsynstagande till jordbruksmark. Det bör därför framgå att det i första hand är de allmänna bedömningarna ur samhällsbyggnadssynpunkt som bör bli avgörande. Om det däremot finns alternativ

som ur samhällsbyggnadssynpunkt är likvärdiga bör skogsbrukssynpunkter bli utslagsgivande.

1.38 Länsstyrelsen i Jämtlands län: *Allmänt.* Länsstyrelsen delar helt utredningens grundläggande uppfattning att en jämn och hög skogsproduktion skall eftersträvas. Utredningen framhåller därutöver att skogsskötseln mer än hittills bör inriktas på en produktion av virke av hög kvalitet. Detta är för länets förhållanden utomordentligt angeläget. – – –

– – – Länsstyrelsen finner att utredningen i sina förslag om plantrikare återväxter, lövregleringar och något förlängda omloppstider till viss del har mött upp till sina intentioner om grövre dimensioner och god kvalitet, men i andra avseenden icke gjort detta, exempelvis genom den kraftiga satsning som utredningen förordat i mellersta Norrland på trädslaget Pinus contorta.

Markanvändningsfrågor. – – – För en icke obetydlig del av de stora arealer fjällnära skogsmark som finns inom länet är friluftslivs- och naturintressena starka. – – – Skogsbrukets intressen måste i dessa områden relativt ingående vägas mot bl a de regionala och lokala turist- och rekreationsintressena och dess effekter för bl. a. sysselsättning och service. Länsstyrelsen anser att särskilda utredningar på det regionala planet snarast bör göras för dessa områden. – – –

Framdragningen och konstruktionen av kraftledningsgator bör ses över. Som det nu är synes dessa ledningar dras utan större hänsyn till minimering av produktionsbortfall för skogsbruket. Det är mycket stora arealer som blir improduktiva på grund av de säkerhetszoner som kraftledningarna nu kräver.

1.39 Länsstyrelsen i Västerbottens län: *Markanvändningsfrågor.* – – – Styrelsen delar utredningens – – – synsätt när det gäller utnyttjandet av skogsmarkerna i Norrlands inland. Dock anser styrelsen att viss återhållsamhet bör iakttas i fråga om skogligt utnyttjande av de marker i Norrlands inland, som ligger ovanför skogsodlingsgränsen. Motivet härför är främst otillräckliga kunskaper och erfarenheter om föryngringen av dessa marker. – – –

Länsstyrelsen anser det angeläget att den påbörjade inventeringen av skogsmarkerna ovan skogsodlingsgränsen intensifieras till ledning för ett mera långsiktigt avverknings- och skogsskötselprogram. I ett sådant program får självfallet hänsyn tas till de naturvårdsintressen, som föreligger inom dessa särpräglade områden. En närmare precisering av dessa intressen måste för den skull komma till stånd. Erforderligt inventeringsarbete bör kunna bedrivas utan tillgripande av det 10-åriga avverkningsförbud, som Naturvårdsverket föreslår i sitt yttrande över den fysiska riksplaneringens planeringsskede.

1.40 Lantbrukarnas riksförbund – Sveriges skogsägareföreningars riksförbund: *Allmänt.* Vi är medvetna om svårigheterna att göra en meningsfull bedömning av den framtida pris- och kostnadsutvecklingen inom skogsbruket. Vi anser emellertid att det borde varit en självklarhet för utredningen att bättre belysa konsekvenserna av sina förslag i relation till alternativa utvecklingslinjer för lönsamheten inom skogsbruket.

– – – Vi anser att man inom regionalpolitiken kan öka arbetstillgången genom ett intensivare skogsbruk.

Vi anser att skogsutredningen – – – för mycket skjutit fram andra sam-

hällsintressen i förgrunden. Sålunda har industrins tidsnära behov av virke kommit att i hög grad störa den mera långsiktiga målsättningen att bygga upp optimalt produktiva virkesförråd. – – –

Målet för skogsskötseln bör vara produktion av barrvirke av god kvalitet, med en hög andel i grövre dimensioner. – – – Härigenom kan kravet på ett långsiktigt ekonomiskt skogsbruk, vilket är förutsättningen för en lönsam skogsindustri, bäst förverkligas. – – –

Vilken skogsskötselmodell vi än väljer, kommer vi emellertid även i framtiden att producera betydande kvantiteter lövvirke. Tillräckliga resurser måste därför satsas på forskning om alternativ användning av detta virke. – – –

– – – Vi vill betona hur väsentligt det är att alla skogspolitiska åtgärder vidtas mot bakgrund av skogsbrukets alldeles speciella villkor, där världsmarknadens *växlingar även i framtiden kan beräknas slå igenom så starkt.*

– – – Målsättningen för skogsbruket får givetvis inte i alltför hög grad påverkas av kortsiktiga svängningar på marknaden, men vi vill understryka att en längre period med låga virkespriser medför att ambitionsnivån för den framtida skogsproduktionen måste sänkas.

Slutligt avgörande för den möjliga prisnivån blir givetvis skogsindustrins internationella konkurrenskraft och den därav beroende betalningsförmågan. – – –

– – – Vi delar utredningens mening att en hög ambitionsnivå bör väljas för den framtida skogsproduktionen och att den, som utredningen anger, inriktas mot grovt barrvirke av god kvalitet. Vi kan också i stort instämma i de motiv som utredningen anför.

Markanvändningsfrågor. – – – Från bondeskogsbrukets sida och särskilt bland de självverksamma skogsägarna, har alltid stor hänsyn tagits till naturvårdens primära krav och känslomässiga värderingar. De som äger och brukar dessa skogar för att där vara bosatta och hämta sin inkomst har i regel en djupt rotad känsla för naturen. De har därför tagit den hänsyn till naturen som är möjlig inom ramen för ett långsiktigt ekonomiskt skogsbruk. Kravet på långsiktig ekonomi kan aldrig efterges från skogsbrukets sida.

– – – Vi vill här slå fast, att utnyttjandet av den förnyelsebara naturresursen skog även i framtiden i första hand måste styras av skogsbrukets behov. Rätt avvägda hindrar inte dessa ett skäligt hänsynstagande till andra intressen.

– – – Vi vill – – – framhålla att även om vissa arealer inte undantas från skogsproduktion kan t. ex. inskränkningar i möjligheterna att tillämpa rationella metoder medföra så höga kostnader att detta leder till ett betydande produktionsbortfall.

1.41 Forskningsstiftelsen skogsarbeten: – – – Utredningen har enligt vår uppfattning gett skogsbrukets lönsamhet och dess inverkan på skogspolitiken en alltför knapphändig behandling. – – –

1.42 Skogssällskapet: *Allmänt.* Mot utredningens utbyte av målsättningen god företagsekonomi mot kravet på hög virkesproduktion har skogssällskapet intet att erinra. – – – Den reservationen måste dock fogas till ställningstagandet att den enskildes ekonomi icke får åsidosättas för tillgodoseende av samhällets primära uppgifter.

Markanvändningsfrågor. – – – En politik som främjar ett uthålligt skogsbruk främjar även naturvård och friluftsliv. För stora delar av vårt

land utgör ett självbärande och kontinuerligt skogsbruk den främsta förutsättningen för att naturtillgången skog blir bevarad och tillgänglig för människorna. En tillbakagång för skogsbruket skulle sannolikt åsamka naturvården större problem än nu tillämpade skogsbruksmetoder. – – –

Då det planmässiga, långsiktiga och ekologiskt anpassade skogsbruket framstår som positivt i miljövårdshänseende och med hänsyn till friluftslivet anser skogssällskapet att utredningen till denna del fullgjort sina direktiv genom att anlägga en ekologisk grundsyn i sina förslag beträffande den framtida skogsvården. Tveksamhet anföres mot myrdikning, ohämmad gödsling och införandet av främmande trädslag.

1.43 Sveriges häradsallmänningsförbund: – – – Allmänningsförbundet vill framhålla – – – att målet för skogsproduktionen skall vara att producera sågtimmer av god kvalitet.

1.44 Svenska kommunförbundet: *Allmänt.* – – – Styrelsen anser att man borde ha anlagt en helhetssyn på hela skogsnäringen genom att behandla också skogsindustrins problem. – – –

– – – Skogsnäringens betydelse för sysselsättningen, den regionala utvecklingen och handelsbalansen måste enligt styrelsen väga tungt, när den framtida skogspolitiken utformas.

– – – Kraftfulla åtgärder måste – – – sättas in för att utnyttja skogsmarken bättre och för att öka tillväxten.

– – – En god hushållning med våra skogar måste eftersträvas och de produktionsformer som väljs måste vara ekologiskt acceptabla.

Markanvändningsfrågor. Möjligheterna att samutnyttja skogsmarken måste uppmärksammas. Skogsbrukets brukningsformer bör bättre än hittills anpassas till de lokala förutsättningarna. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt skogens och skogsmarkens betydelse för djurlivet, friluftslivet, svamp- och bärproduktionen och för miljön i vid bemärkelse.

Styrelsen anser att skogsbrukets intressen samt friluftslivets och naturvårdens intressen normalt kan förenas. – – – Motsättningar som hittills förekommit mellan skogsbruket och andra intressen bör i framtiden kunna mildras om skogsbruksfrågorna uppmärksammas tidigt i den kommunala planeringen.

Utredningen framhåller – – – att det är "av största vikt att samhällets övergripande intresse av ett rationellt drivet skogsbruk tillgodoses i den regionala och kommunala planeringen". Styrelsen kan ansluta sig till denna värdering men vill betona att möjligheterna måste bevaras att i den kommunala planeringen göra avvägningar mellan skogsbrukets intressen och andra intressen.

1.45 Sågverkens råvaruförening: Trots att sågverksindustrin varit – är och på goda grunder kan antas bli skogsbrukets i särklass viktigaste avnämare för skogsprodukter – – – har de hänsyn utredningen tagit till skogsindustrin ensidig slagsida åt cellulosaintressena. Utredningen präglas av volymtänkande, kvalitetsaspekterna undertrycks.

Under beaktande av skogens mångsidiga utnyttjande för friluftsliv, bärplockning, jakt osv. borde målet för svenskt skogsbruk, högkvalitativ timmerskog, slås fast mycket klarare och entydigare än vad utredningen gör. – – –

1.46 Svenska samernas riksförbund: *Allmänt.* SSR ser som ytterst anmärk-

ningsvärt att skogsutredningen så totalt kunnat avskärma sig från i förhållande till skogsbruket, "motstående intressen". Utredningens förslag blir härigenom en renodlad sektorsutredning, vilken på detta sätt endast ger en mycket begränsad bild av den verklighet i vilken skogsbruket är en del. Härigenom saknas också förutsättningar för en samlad bedömning kring frågor om bl. a. skogsbruk och rennäring liksom gäller för förhållandet mellan skogsbruk och naturvård även om det finns mer redovisat på den sistnämnda punkten. Även i detta sammanhang lider dock utredningens förslag av den avgörande bristen på ansatser till ett ekologiskt synsätt.

Beträffande – – – för rennäringen och samerna centrala frågor, har skogsutredningen inte redovisat antydan till förslag. Det är därför bl. a. med hänsyn till dessa förhållanden helt nödvändigt att skogsutredningens förslag inte blir föremål för genomförande.

Markanvändningsfrågor. – – – SSR får understryka att det från samisk sida aldrig gjorts gällande att ett skogsbruk i renbetesmarkerna helt skall stoppas eller förhindras. Däremot görs det gällande att jämväl samiska värderingar skall vara styrande då det gäller planeringen av skogsbrukets olika åtgärder. Detta ställer bestämda krav på förutsättningarna för nuvarande samrådsförfarande som måste intensifieras och fördjupas. Vidare måste det som ett led i detta vara möjligt för skogsbruket att i vart fall i tiden förskjuta vidtagandet av olika åtgärder. Slutligen måste det genom – – – fondbildning eller på annat sätt tillskapas former där skogsbruket ersätter rennäringen för de skador som faktiskt åstadkommes av skogsbruksåtgärder innebärande bortfall av renbete och tillskapande av merarbete och olägenheter i övrigt för de samiska näringarna.

1.47 Friluftsfrämjandet: *Allmänt.* Tämligen ensidigt uppehåller sig utredarna vid frågor kring maximal volymsproduktion av cellulosa och berör mera flyktigt andra aspekter såsom ekologiska överväganden, friluftsliv, allemansrätt etc.

Detta gör betänkandet "Skog för framtid" till ett betänkligt snävt underlag för de viktiga politiska beslut, som skall avgöra skogens framtid för mer än 100 år framåt i tiden.

Friluftsfrämjandet anser betänkandet "Skog för framtid" vara ett otillräckligt underlag för ett beslut om skogens framtida bruk.

Den omständigheten att det svenska skogslandskapet utgör en viktig del av norra Europas sista "vildmarker" gör att vårt skogsbruk ställs inför svåra avvägningsproblem mellan exploatering och bevarande. Dessa avvägningar blir så mycket svårare som vår skog växer mycket långsamt och effektiviteten i våra tekniska åtgärder är så stor, att dagens missgrepp kan få vittgående följder om 100 år.

Dessa avvägningar bör göras i samverkan mellan olika intressegrupper i samhället.

Markanvändningsfrågor. Förutsättningen för många människors friluftsliv är att skogsbruket i tätorternas närhet bedrivs på ett sätt, som medger för den vanliga människan att komma i kontakt med naturen. För friluftsfrämjandets omfattande verksamhet bland barn, ungdom, vuxna och pensionärer är tillgången till en välbelägen och lämplig skogsmiljö ett oeftergivligt krav.

1.48 Centerns ungdomsförbund: *Allmänt.* Den genomgående synen som utredningen antagit, är att skogen skall ses som en producent av virke. – – – Vi kan inte dela denna syn på skogen. Virkesproduktionen måste

ses endast som en del av de uppgifter och förtjänster som skogen har. – – –

CUF anser att detta är så allvarliga brister att utredningen under inga omständigheter får utgöra utgångspunkt för ett skogspolitiskt beslut. En parlamentarisk utredning bör tillsättas, som får i uppdrag att utreda de utvecklingsvägar som skisserats ovan, innan något beslut fattas.

Under tiden en sådan utredning arbetar finns det en rad åtgärder som kan vidtas inom den nuvarande skogspolitikens råmärken, för att minska de negativa miljöeffekerna och påbörja en utveckling mot ekologiskt riktiga brukningsmetoder.

Markanvändningsfrågor. Om oljepriserna fortsätter att stiga, – – – vilket man kan förmoda, innebär det att det blir lönsamt att utnyttja en allt större del av skogsproduktionen till energiframställning.

Energiskogar diskuteras ganska lite i utredningen. CUFs åsikt är att vi inte idag är beredda att tillstyrka en satsning på denna odlingsform. – – –

1.49 Miljöförbundet: *Allmänt.* Miljöförbundet anser, att utredningen – – – på ett otillåtligt sätt nonchalerat miljöaspekterna och grovt frångått sina direktiv. – – –

– – – Genom ett på flera punkter medvetet taktiskt skrivsätt söker utredningen undvika diskussion i ytterst väsentliga miljöfrågor trots att en sådan diskussion uttryckligen beställs i direktiven. – – –

Miljöförbundet anser att utredningens brister på dessa punkter är så allvarliga att materialet är helt otillräckligt som underlag för utformandet av en framtida skogspolitik.

Det är vår mening att lövveden bör ses som en tillgång och inte som en börda. Den både kan och bör utnyttjas. Från nationalekonomisk synpunkt förtjänar den svenska lövskogen att få en större betydelse inom pappersstillverkningen, som råvara för sågverken och som energikälla.

Sammanfattningsvis vill vi framhålla att skogsindustrins kapacitet måste anpassas till tillgången på råvara, d. v. s. vad skogsmarken med hänsyn tagen till anspråk från övriga nyttjandeformer och biologiska begränsningar kan producera. Den motsatta vägen, att söka anpassa skogsproduktionen till den aktuella industrikapaciteten, är en omöjlig utgångspunkt för en medveten samhällelig styrning av skogspolitiken.

Markanvändningsfrågor. – – – En grundläggande strävan måste vara att varje utnyttjandeform ska inkräkta så lite som möjligt på de övriga. Oundvikliga målkonflikter måste lösas genom avvägningar med ett bibehållande av ekosystemets produktionsförmåga som en absolut förutsättning och med största långsiktiga samhällsnytta som mål.

1.50 Hälsofrämjandet: Hälsofrämjandet ser inte skogen enbart som en råvarukälla utan i lika stor utsträckning som en del i ett ekologiskt system och som en tillgång både ur försörjningssynpunkt – – – och som rekreationsområde för olika friskvårdsaktiviteter – – – men inte minst som en resurs för kommande generationer.

Att bär och svamp utgör en viktig närings- och livsmedelsresurs finns dokumenterat under årtionden. Det skapar arbetstillfällen och tillför både samhället och den enskilde inte föraktliga värden i form av värdefulla kosttillskott till vår dagliga mat. Enligt HF:s mening måste även dessa frågor beaktas vid en samfälld bedömning av skogens värde som råvaru- och näringskälla.

Motion och rekreation är en av de viktigaste delarna i friskvården och

där spelar friluftsmiljön en avgörande roll. Enligt HF:s uppfattning bör så långt möjligt tillräckliga områden avsättas, där trädbestånd, övrig flora, djurliv och mikrobiologisk aktivitet får frodas fritt. – – –

1.51 Rektorsämbetet vid Stockholms universitet: Rektorsämbetet konstaterar – – – att miljövårdsaspekter rörande skogen som rekreationsresurs skjutits åt sidan till förmån för skogen som virkesproducent. – – –

1.52 Rektorsämbetet vid Lunds universitet: – – – Rekreationsintressena anses i princip inte komma i kollision med skogsbruksåtgärderna, vilket förefaller ytterst tveksamt. Detta negligerande av skogsmarkens för samhället övriga stora värden är synnerligen beklagligt och borde leda till en omprövning av utredningen.

1.53 Statens naturvårdsverk: *Allmänt.* – – – Utredningen har inte gett det stöd som behövs för de ansvariga politiska överväganden som naturvårdsverket ser som en nödvändig förutsättning för att skogspolitiken skall kunna tillämpas praktiskt av myndigheterna.

De synsätt som de sakkunniga använder i sina rekommendationer beaktar utpräglat de virkes-, sysselsättnings- och handelsekonomiska aspekterna och tar därför inte tillräcklig hänsyn till övriga samhällsintressen.

En allsidigt avvägd skogspolitik kan uppnås om de övergripande huvuddragen i markresurspolitiken först dras upp med ledning av den fysiska riksplaneringen, varvid även natur- och miljökonsekvenserna ingår i bedömningen. Denna avvägning mellan olika samhällsintressen beträffande skogens användning kan inte göras av myndigheterna utan måste beslutas av ansvariga politiker till ledning för berörda myndigheter.

– – – Den av utredningen förordade skogspolitiken kan komma att innebära ökade och delvis okända risker för naturen och miljön och därmed ökade konflikter mellan skogsbruk och natur- och miljövård. En huvudprincip skall vara att den som utnyttjar en naturresurs även skall ha ansvaret för hänsynen till natur och miljö. Verket anser därför att ansvaret och kostnaderna för förebyggande av riskerna och uppstående olägenheter för andra samhällsintressen med utredningens föreslagna skogspolitik skall bäras av skogsbruket.

– – – Primärt måste skogspolitiken avse att tillvarata skogens produktion av såväl virke som tjänster av olika slag i en balanserad avvägning. Den virkesproduktion som därvid är möjlig och lämplig bör ligga till grund för industrins virkesanvändning och inte omvänt. – – –

I övrigt noterar verket som positivt utredningens deklaration att lönsamhetsprincipen inte längre helt bör dominera det sammanfattande målet – – –.

Markanvändningsfrågor. – – – Utredningen har gjort bedömningen att förutsättningarna för behandling av bl. a. naturvårdsfrågorna ändrats genom riksdagsbeslutet 1974 om ändringar i SVL och NVL. Verket delar inte denna bedömning.

– – – Jakten är en betydande areell näring som inte beaktats av utredningen, men som har direkt samband med skogsbrukets skötselmetoder. Detta gäller även fisket – – –.

Naturvårdsverkets uppfattning är att ett skogsbruk i nuvarande omfattning bör kunna bedrivas på de flesta marker. Undantagen från denna huvudregel kan begränsas till mera känsliga områden. – – – Den allmänna naturvårdshänsynen, som riksdagen tidigare beslutat om, skall ingå som

ett normalt led i skogsbruket. Detta förutsätter att skogsbruket bedrivs med en ekologiskt grundad målsättning, så att naturvårdshänsynen endast skall kunna beröra en relativt liten del av skogsbrukets virkesproduktionsunderlag och av sysselsättningen.

– – – Samhället måste avsätta de medel som blir nödvändiga för att bibehålla balansen mellan olika intressen. Självfallet kommer naturvården att kräva större resurser ju radikalare metoder skogsbruket använder och ju större omfattning de får.

1.54 Statens industriverk: Någon närmare samhällsekonomisk analys av skogspolitikens mål och medel genomförs inte. Eftersom skogspolitiken enligt industriverkets uppfattning måste grundas på sådana överväganden, har tyngdpunkten i verkets yttrande lagts på samhällsekonomiska synpunkter på olika komponenter i skogspolitiken och på det ömsesidiga beroendeförhållande mellan skogsbruket och skogsindustrin.

Ur samhällsekonomisk synpunkt bör det i skogen bundna kapitalet förvaltas så att högsta möjliga förräntning av kapitalet erhålles. Detta innebär att om delar av virkeskapitalet skulle ge högre långsiktig avkastning om det realiserades och investerades i andra näringsgrenar, bör detta ske, om inte samhällsekonomiska skäl talar emot en sådan omplacering.

Det bör uppmärksammas, att utredningen inte undersökt vad ett ifrågasättande av nuvarande restriktioner för vad som betraktas som avverkningsmogen skog skulle innebära. – – – Avskaffas avverkningsregleringen vore det möjligt att anpassa åldern på den skog som avverkas efter rådande och förväntade pris- och kostnadsrelationer, vilket innebär att någon "svacka" inte skulle behöva uppkomma i framtiden även om avverkningen under en period skulle vara större än tillväxten.

Enligt industriverkets uppfattning är det principiellt felaktigt att – – – basera den framtida skogspolitiken på uppställda mål om en viss storlek (och i viss mån också en viss trädslagssammansättning) på virkeskapitalet om hundra år, och om maximal volymproduktion av virke med hänsyn härtill under hundraårsperioden. – – – Politikens mål måste vara att vid eventuella skillnader mellan företags- och samhällsekonomiska kostnader och intäkter påverka resursfördelningen så att den så långt möjligt blir samhällsekonomiskt optimal.

– – – Industriverket kan – – – inte dela utredningens uppfattning att osäkerheten om skogsbrukets långsiktiga utvecklingsförutsättningar skulle vara ett argument för en hög volymproduktion av virke i syfte att nå handlingsfrihet. En hög och långsiktig kapitalbindning måste självfallet alltid innebära minskad – inte ökad – handlingsfrihet – – –.

– – – En planeringshorisont på 100 år är enligt industriverkets mening inte meningsfull.

– – – Sannolikt skulle en mindre restriktiv skogspolitik leda till en viss krympning av skogsnäringen på lång sikt. Strukturutvecklingen skulle emellertid med största sannolikhet ske betydligt långsammare än om den nuvarande utbudsbegränsningen för skogsråvara består. Det senare skulle enligt verkets uppfattning sannolikt leda till omfattande nedläggningar och betydande finansiella och sysselsättningsmässiga problem de närmaste åren.

1.55 Riksantikvarieämbetet: *Markanvändningsfrågor.* – – – Dagens och morgondagens rationella skogsbruk bevarar inte längre den bestående skogsmarken intakt utan är i sig en exploatering som förutom direkta in-

grepp i markytan genom skogsmaskiner och markberedning också omfattar förändringar av landskapet till följd av igenplantering av tidigare öppen mark och ändrad sammansättning av skogsbestånden. Skogsbruket måste härmed jämställas med övriga former av exploatering.

– – – Ett bevarande av skogsmark med varierad vegetationssammansättning är viktigt för förståelsen av den svenska kulturmiljöns utveckling. Det är därför angeläget att vissa karakteristiska avsnitt skyddas också landskapsmässigt.

– – – Skogsmarkens stora betydelse som natur- och kulturresurs måste beaktas. Driftsformerna måste därför kunna varieras med hänsyn till förutsättningarna i olika områden för att skapa bättre anpassning till kulturlandskapet och de kulturhistoriska lämningarna i deras miljö.

1.56 Svenska naturskyddsföreningen: *Allmänt.* Betänkandet är så illa underbyggt och förslaget till skogsvårdslag så utformat till nackdel för såväl naturvården som skogsbruket, att skogsutredningens förslag inte kan tjäna som underlag för beslut om landets skogspolitik. Jämfört med förslaget är nu gällande skogsvårdslag i det stora hela betydligt mer framsynt och skyddande också för skogsbruket.

I nu gällande skogsvårdslag kan vissa mindre ändringar göras för att förbättra vården av befintlig skogsmark, framför allt gällande återplantering och skötsel av ungskog. Arbetet på underlag för en långsiktig skogspolitik bör fortsätta. Därvid måste integreringen med övriga samhällsbehov vara en ledstjärna. Den utredning, som tillsattes 1978 (naturresurs- och miljöutredningen), torde komma att ge ett bättre underlag för en sådan politik. Det är ingen tvekan om att dess betänkande måste avvaktas, i synnerhet som nuvarande skogsvårdslag med vissa mindre förändringar är fullt tillräcklig för en tid framåt. Också sambandet med markanvändningslagstiftningen måste utredas och planorganens inflytande över skogsmarkanvändningen regleras.

– – – En framtida skogspolitik måste – – – bygga på att det i allt väsentligt är nuvarande skogsmark och ingen annan mark som ska användas för skogsproduktion. – – –

Markanvändningsfrågor. – – – Vidare kommer energiproduktionen att ändras och det relativa värdet av vedbränsle kommer att öka, i synnerhet i tätare bebyggda landsbygdsområden. Ett ökat lövinslag kan då vara försvarligt samtidigt som det är lämpligt från marksynpunkt. Energiskogsproduktion kan komma att bli en ekonomiskt och samhällsmässigt attraktiv markanvändningsform, som dock kan få mycket stora miljöeffekter. Från olika samhällssynpunkter, inte minst naturvårdens och jordbrukets, kan det vara lämpligt att i stället för att ta myrmarks- och jordbruksarealer i anspråk för sådan odling lägga om traditionell skogsmark till sådan produktion och att utnyttja den spontana lövträdsväxten efter en slutavverkning till energiproduktion.

– – – Skogen utgör en av de främsta källorna för människors rekreation, som blir allt viktigare också från rent samhällsekonomisk synpunkt för att kompensera det högindustrialiserade samhällets påfrestande levnadsförhållanden. – – –

Vidare producerar skogen bl. a. bär och svamp. Flera av skogens viltstammar kan utnyttjas genom jakt. Skogen är en viktig regulator för vattenbalansen. Den är livsmiljö för en mängd växter och djur som bidrar till ekosystemens mångformighet och stabilitet och som representerar ett oersättligt genetiskt kapital vars förvaltning vi människor är ansvariga för.

Ekologisk stabilitet kommer för övrigt att gynna välfärden också med en snävare definition och den är oundgänglig för ett med säkerhet långsiktigt skogsbruk.

Användningen av skogsmarken måste därför planeras utifrån samhällets behov och en ekologisk grundsyn, vilket omfattar långt mer än att försörja skogsindustrin med råvara. – – –

Inte bara för andra samhällssektorer utan för skogsbruket självt är det av största vikt att olika områden skyddas som naturreservat. Det behövs t. ex. ett större antal naturskogs- och urskogsområden där den ekologiska successionen varit och fortsätter att vara så spontan som möjligt så att den skogliga forskningen får referensmaterial. – – –

Vidare måste det finnas stora arealer med skog bestående av för orten eller regionen inhemska trädslag och trädformer, sannolikt föremål för blädning, kanske luckblädning eller mycket små hyggen med självsådd. – – –

Utöver nämnda skyddsbehov – – – och utöver skyddsbehoven för rörligt friluftsliv, krävs också möjligheter att bevara naturmiljöer som skydd för vissa arter och för hela ekosystem. De skyddsbehoven är synnerligen starka.

– – – Kommunernas möjlighet att påverka skogsmarkens användning måste förbättras.

1.57 Naturhistoriska riksmuseet: Riksmuseets uppfattning av skogsutredningens arbete är att det avgivna betänkandet alltför ensidigt beaktar skogsindustrins behov för att kunna läggas till grund för skogspolitiska åtgärder. En kompletterande utredning med beaktande av skogens övriga utnyttjandeformer och värden måste göras och konsekvenserna för miljö och ekosystem av olika ingrepp måste undersökas och redovisas.

1.58 Kungl. vetenskapsakademiens miljövårdskommitté: – – – Förslagen i utredningens betänkande om ett effektivt skogsutnyttjande måste, särskilt då som de framläggs i alt. 2, betecknas som klart otillfredsställande från naturvårdssynpunkt. Utredningens ensidiga satsning på ett större virkesuttag och dess åsidosättande av övriga intressens anspråk på utnyttjande av skogsmark gör att betänkandets program i dess nuvarande utformning inte bör tas som underlag för ett politiskt beslut. Programmet kan inte genomföras "utan att konflikt uppstår med viktiga bevarandeintressen".

1.59 Svenska jägareförbundet: – – – Enligt jägareförbundets mening bör betänkandet, innan de av utredningen framförda förslagen läggs till grund för lagstiftnings- eller andra åtgärder, i första hand ytterligare övervägas inom en expertgrupp representerande bl. a. ekologisk, botanisk och zoologisk expertis, vilken inte är särskilt väl företrädd vare sig inom utredningen eller remissinstanserna.

1.60 Fältbiologerna: *Allmänt.* – – – En skogspolitik som säger sig vila på en "ekologisk grundsyn" måste rimligen i första hand utgå från de naturgivna förutsättningarna och syfta till ett skogsbruk och en industriell verksamhet som långsiktigt bevarar naturresursen skog, inte endast som virkesproducent, utan också som ett levande ekosystem med dess flora och fauna, som ekologiskt stabiliserande system och som rekreationskälla.

Markanvändningsfrågor. Fältbiologerna finner att utredningen i sitt arbete försummat utgångspunkten att skogsmarken ska utnyttjas från sam-

hällets synpunkt på bästa sätt och starkt överbetonat industrins önskemål på skogsutnyttjandet.

Erforderliga medel för att avsätta omistliga reservat måste ställas till förfogande. Nuvarande takt för säkerställande är alldeles för låg.

Fältbiologerna ansluter sig till Naturvårdsverkets krav om ett stopp för avverkning av urskogar och fjällskogar i 10 år, så att man hinner utreda hur dessa skogar kan skyddas.

Fältbiologerna förordar också att en ädellövskogslag, motsvarande bokskogslagen, ska införas.

1.61 Sveriges jordägareförbund: Sveriges Jordägareförbund kan – – – ej godtaga det angivna målet för skogspolitiken – en hög virkesavkastning. Skogspolitiken måste integreras i de övergripande samhällspolitiska målsättningarna. Det kan ej vara rimligt att samhällets mål beträffande skogsbruket ges en så inskränkt och ensidig syftning som att uppnå hög virkesproduktion. – – –

1.62 Miljövärnet för Västsverige anser att utredningen är så bristfällig att den omöjligt kan ligga till grund för ett skogspolitiskt beslut. Miljövärnet förordar en komplettering av utredningen. – – –

2 Skogsproduktionsprogrammen

I huvudsak följande uppfattningar har deklarerats av remissinstanserna: 1. Det av utredningen förordade produktionsprogrammet bör genomföras eller åtminstone utgöra riktpunkt för skogsvården. 2. Tveksamhet råder om detta produktionsprogram är praktiskt genomförbart eller om de miljöeffekter programmet har kan accepteras. 3. Ett beslut innebärande förord för endera av de redovisade programmen bör inte fattas eller kan fattas först på grundval av ytterligare kunskaper om miljöeffekterna.

2.1 Lantbruksstyrelsen: *Allmänt.* Starka samhällsekonomiska och regionalpolitiska motiv talar enligt styrelsens mening för en hög produktion i skogsbruket och utredningens alternativ 2 bör därför kunna läggas till grund för denna målsättning. – – – Som en ytterligare förutsättning utöver de av utredningen angivna måste enligt styrelsens uppfattning en radikal förbättring av företags- och ägandestrukturen ske inom stora delar av landet.

Beståndsanläggning och beståndsvård. Lantbruksstyrelsen vill betona att de arealuppgifter som utredningen redovisar om nedlagd åker som behöver skogsodlas är osäker. Det är därför angeläget att utvecklingen på detta område noggrant följs av berörda myndigheter och att skogspolitiska jordpolitiska och regionalpolitiska åtgärder samordnas. – – –

2.2 Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet: *Allmänt.* Styrelsen anser att utredningen till övervägande del gjort realistiska bedömningar av hur mycket virkesproduktionen kan höjas genom ökad satsning på produktionshöjande åtgärder. Styrelsen tillstyrker därför en ambitionsnivå motsvarande utredningens alternativ 2. – – – Styrelsen vill emellertid betona att nuvarande kunskapsnivå är för låg för att de långsiktiga ekologiska verkningarna av vissa produktionshöjande åtgärder helt skall kunna över-

blickas. Detta gäller bl. a. odling av contortatall, upprepad gödsling av fastmarker samt dikning. En satsning i stor skala på sådana åtgärder måste därför förenas med en kraftigt ökad forskning, främst inriktad mot de ekologiska konsekvenserna.

Styrelsen anser att utredningen borde ha redovisat flera och bättre analyserade alternativ, som klarare hade motiverat utredningens förslag. – – –

Utredningen har inte närmare analyserat sitt förslag med avseende på de ekonomiska konsekvenserna av olika åtgärder. Därmed har den också riskerat att ambitionsnivån på vissa punkter blivit för högt ställd.

Utredningens förslag bygger bl. a. på nuvarande kunskapsnivå när det gäller hur långt intensifieringen av skogsvårdsinsatser kan drivas utan att allvarliga miljöstörningar inträffar. – – – En viss försiktighet när det gäller de långsiktiga konsekvenserna av produktionshöjande åtgärder är därför nödvändig – – –.

Dikning. – – – Styrelsen delar utredningens uppfattning att naturvårdsverkets landsomfattande våtmarksinventering bör vara genomförd och utvärderad innan större dikningsföretag får genomföras. Dessutom bör resultat från naturvårdsverkets undersökningar rörande konsekvenser av skogs- och myrdikning avvaktas.

2.3 Skogsstyrelsen: *Allmänt.* – – – Skogsstyrelsen anser att skogsvårdsarbetet bör bedrivas med utredningens alternativ två som mål. Detta torde enligt styrelsens mening inte nås beträffande alla åtgärder inom respektive tidsperiod men bör ändå anses vägledande för skogsmarkens utnyttjande till en långsiktig hög virkesproduktion.

Beståndsanläggning och beståndsvård. – – – När det gäller att öka plantantalet i skogsodlingarna kan tillgången på lämplig arbetskraft och tillgången på lämpligt plantmaterial regionalt bli begränsande faktorer. – – – Genom en bättre skötsel av återväxterna med i tid insatta hjälpplanteringar och lövslybekämpning i de unga återväxterna kan en förbättring av den framtida produktionen i den utsträckning som utredningen angivit ändå uppnås.

Ett oeftergivligt krav för att uppnå detta resultat är emellertid att effektiva medel för att hindra snytbaggens skadegörelse kan tillämpas samt att lövslybekämpning med herbicider tillåts. Det kommer därutöver att krävas en betydande ökning av resurser framför allt i form av välutbildad arbetskraft men också av tekniska hjälpmedel.

– – – Enligt skogsstyrelsen mening kommer endast vissa områden i Sverige att vara självförsörjande med tallfrö från befintliga plantager. Dessa plantagers produktion beräknas i huvudsak inte kunna tillgodogöras längre än till sekelskiftet. Nya plantager måste i väsentlig omfattning anläggas före 1985 för att trygga försörjningen.

Om arbetet med förädling av skogsodlingsmaterial kan bedrivas i hög takt genom främst anläggande av erforderliga plantager och proveniensförflyttningar av gran, anser skogsstyrelsen det vara fullt möjligt att på sikt uppnå minst den förädlingseffekt om 10–12 % som utredningen anger.

– – – Skogsodling av jordbruksmark har under senare år successivt minskat vilket inte bara är ett resultat av begränsande bidragsramar utan också beroende av andra skäl. Skogsstyrelsen bedömer dock att det redovisade programmet är möjligt att genomföra vilket bl. a innebär en mångdubbling av detta skogsodlingsarbete i norra delarna av landet.

Kemiska bekämpningsmedel. Den av utredningen genom utförd enkät

beräknade ökningen av röjningarna förutsätter en intensiv satsning på alla röjningsformer inklusive kemisk lövbekämpning. – – –

Användningen av kemiska lövbekämpningsmedel är enligt skogsstyrelsens uppfattning motiverad av flera skäl. – – – Riskerna för såväl människor som miljö bedömer skogsstyrelsen vara mycket små om föreskrifterna följs.

– – – Även om det i och för sig vore önskvärt att man kunde undvika kemiska medel i återväxtarbetet kan man uppenbarligen inte klara snytbaggeproblemen tillfredsställande med markberedning och andra skogsbruksåtgärder. Det är därför angeläget att en effektiv insekticid får användas. De arbetsmedicinska undersökningar som gjorts beträffande DDT och Lindan ger inte anledning anta att dessa ämnen, om de omhänderhas på rätt sätt, skulle medföra några skadliga effekter på människor. Inte heller för miljön tycks de åstadkomma några påtagliga skadliga effekter.

Gödsling. – – – Skogsstyrelsen vill tillstyrka programmet som ett mål för gödslingsverksamheten men uttrycka viss tveksamhet inför möjligheterna att nå arealen 450 000 ha per år om 20 år. Sannolikt kommer programmet att ta längre tid att genomföra.

– – – Beträffande gödsling finns utförliga anvisningar för hantering och spridning av handelsgödselmedel vid skogsgödsling. Såvitt skogsstyrelsen på nuvarande kunskapsgrund kan bedöma finns inga påtagliga risker för negativa miljöförändringar om dessa anvisningar följs.

Dikning. – – – Den ökning av dikningen som utredningens förslag innebär är i motsats till skogsmarkgödslingen framför allt beroende av intresset från storskogsbruket vars dikningsverksamhet under en lång följd av år i huvudsak varit inriktad på s. k. skyddsdikning.

Skogsstyrelsen bedömer dock att det anförda programmet om dikning av 1 milj. ha sumpskog – – – är möjlig att genomföra.

– – – Med hänsyn till att myrmarkerna utgör den enda skogsmarksreserv som har någon egentlig omfattning, anser skogsstyrelsen att det bör vara av stort intresse från samhällets sida att det föreslagna programmet fullföljs. Överföringen av torvmark till produktiv skogsmark är viktig för att kompensera bortfallet av skogsmark för andra ändamål.

Främmande trädslag. – – – Skogsstyrelsen tillstyrker förslaget och bedömer att en kontinuerlig import av frö i den omfattning som erfordras enligt angiven odlingsplan bör kunna genomföras för norra delen av landet. Styrelsen anser det dock som synnerligen angeläget att utförda planteringar med contortatall får en intensiv och systematisk uppföljning så att man därmed får ökad kunskap och så tidigt som möjligt kan vidtaga åtgärder i händelse av att oförutsedda eller i dag okända kalamiteter uppstår.

2.4 Ledamoten Bertil Jonasson reserverar sig beträffande tillstyrkan till utredningens förslag angående verksamheten med gödsling, kemisk lövbekämpning, användning av DDT samt dikning av myrmarker enligt produktionsalternativ 2. Jonasson anför att åtgärderna visserligen är i hög grad produktionsbefrämjande, men bör endast sättas in i takt med att försök och forskning bättre än nu klarlagt verkningarna av dessa åtgärder. Jonasson anser vidare att högsta möjliga insatser bör sättas in för utförande av röjning, gallring och plantering för att uppnå hög produktion och ökad sysselsättning.

2.5 Arbetsmarknadsstyrelsen: – – – Variationerna i arbetskraftsefterfrågan kommer att reduceras enligt det andra alternativet. Det betydande in-

slag av skogsvårdsåtgärder som detta alternativ innebär kan också bedömas underlätta möjligheterna att upprätthålla sysselsättning och service i glesbygden.

Från dessa utgångspunkter delar arbetsmarknadsstyrelsen utredningens uppfattning att det andra alternativet bör förordas. Styrelsen anser dock att det hade varit värdefullt med en mera ingående analys av den framtida sysselsättningsutvecklingen. – – –

2.6 En ledamot av arbetsmarknadsstyrelsen (Stridsman) anför i reservation: Jag vill inte biträda styrelsens uppfattning att förorda det andra alternativet. Det förutsätter bl. a. att DDT eller motsvarande medel och fenoxisyror får användas som normala inslag i skogsdriften. Jag hyser dessutom tveksamhet till de föreslagna programmen för skogsgödsling och dikning. Särskilt antaganden om den ökade myrmarksdikningen förefaller vara optimistiska.

2.7 Domänverket: *Allmänt.* – – – Det är naturligt för domänverket att förorda produktionsalternativ 2. Intensiteten i domänverkets skogsvårdsarbete liksom för storskogsbruket i övrigt ligger nära detta alternativ. På grund av vunna erfarenheter vågar verket också hävda, att detta skogsproduktionsprogram är väl förenligt med andra intressens utnyttjande av skogsmarken och med en långsiktigt bevarad ekologisk balans.

Samtidigt skall beaktas att skogsvårdsprogram och avverkningsuttag hänger direkt samman. För att uppnå den långsiktiga tillväxt- och förrådsökning, som anges i program 2 är det nödvändigt att skörda den mogna skogen i den takt som också anges i program 2. Detta medför övergångsvis en viss sänkning av det totala virkesförrådet – något som alltså inte är liktydigt med dålig skogsvård. – – –

Särskild försiktighet anbefalles beträffande den stora skogsmarksarealen ovanför den s. k. skogsodlingsgränsen – uppdragen av domänverket i början av 1950-talet. På markerna ovanför skogsodlingsgränsen gör verket inga slutavverkningar. Beståndsvårdande gallring kan däremot förekomma. På mycket lång sikt kan forskning och försöksverksamhet möjligen skapa ny teknik för skogsbruk i dessa områden. Några stora ändringar av skogsodlingsgränsens läge kan verket dock inte förutse för överskådlig tid.

Beståndsanläggning och beståndsvård. – – – Utredningens förslag till väsentligt ökad omfattning av stamkvistning tillstyrkes. – – –

Innan jordbruksmark användes för annat ändamål än jordbruk skall noga undersökas om det är ekonomiskt möjligt att genom sammanläggning, utarrendering eller annan åtgärd behålla marken i någon form av jordbruksdrift. Om detta inte är möjligt bör vid överföring till skogsproduktion lämplig inblandning av löv övervägas av landskapsvårdsskäl. Möjligheten att anlägga viltåker eller viltvatten skall prövas.

Kemiska bekämpningsmedel. En nyligen lämnad rapport från skogsstyrelsen bekräftar, att doppning av plantor i DDT-lösning före utsättning inte innebär risker för de som hanterar plantorna. Nya fakta har dessutom framkommit innebärande dels att DDT bryts ner betydligt snabbare i skogsmarken än vad man tidigare trott, dels att vattenkvalitén ej påverkas i den omgivande miljön efter utsättning av doppade plantor. Riskerna för ekosystemen får därför bedömas som mycket små.

Med anledning härav vill domänverket nu tillstyrka att doppning av plantor i DDT-lösning åter blir tillåtet.

– – – Nya restriktioner på användningen av fenoxisyror skulle få allvarliga konsekvenser. Så länge inga forskningsresultat om hälsofara eller annan negativ påverkan finns, bör medlen också få användas inom ramen för gällande föreskrifter.

– – – Den opinion som skapats mot skogsbruket har bl. a. medfört eftersatt vård av ungskogar, som inte kan repareras. Den har alltså medfört att vi till kommande generationer överlämnar en sämre skogstillgång än vad som annars varit möjligt.

Gödsling. – – – Under förutsättning att samordning kan ske på enskilda mindre marker bedömes föreslagen omfattning realistisk. Med föreskrivna regler för spridningen ser verket inga miljömässiga risker med föreslagen gödsling. – – –

Dikning. Domänverket biträder utredningens förslag inom detta avsnitt. – – – Verket vill i första hand sätta in åtgärder för att höja skogsproduktionen på redan plant- och skogbeväxta torvmarker, som dessutom oftast redan varit föremål för dikningsingrepp. Utan kombination med gödsling har dock inte tillräcklig reaktion erhållits. – – –

Den nyligen påbörjade våtmarksinventeringen – – – behöver – – – inte avvaktas då det – – – finns stora arealer icke kontroversiella torvmarker att ta i anspråk för högre skogsproduktion. Verket tillstyrker ändå av utredningen föreslagen allmän anmälningsplikt för att olycksfall i arbetet skall undvikas och erforderligt samråd komma till stånd.

Främmande trädslag. Försöken med Pinus contorta är så lovande, att en satsning i föreslagen skala med 6 % av landets skogsmarksareal täckt med detta trädslag om 50 år kan tillstyrkas. Förutom den högre produktionen kan ett par andra fördelar med contortan nämnas. Skogsodlingsmaterial av detta trädslag finns tillgängligt för höjdlägen där brist råder på inhemskt frö även på längre sikt. Vidare visar contortan hög frosthärdighet och resistens mot knäckesjuka. Den klarar även konkurrensen bättre än vanlig tall på starkt lövbemängda marker.

I Nordamerika och Kanada användes virket till såväl sågtimmer som stolpar. Hittills vunna erfarenheter i Sverige tyder också på att i varje fall konstruktionsvirke av tillfredsställande kvalitet kan erhållas. Den snabba tillväxten talar för att stamkvistning av contorta bör ge gott resultat.

2.8 En av personalrepresentanterna i domänverkets ledningsgrupp (Ahlin) anför i reservation: I remissvaret – – – framhålls nödvändigheten av att återinföra DDT vid plantering.

Mot detta beslut reserverar jag mig härmed.

2.9 Stiftsnämnden i Karlstad: Stiftsnämnden finner avgörande skäl tala för en hög målsättning och förordar därför liksom utredningen alternativ två.

2.10 Stiftsnämnden i Luleå: Skogsproduktionsprogrammet enligt betänkandets alternativ 2 synes närmast motsvara det skogsskötselprogram som nu gäller för kyrkans skogar inom Luleå stift. Stiftsnämnden förordar därför detta alternativ för det framtida skogsbruket. – – –

2.11 Länsstyrelsen i Malmöhus län: *Allmänt.* De särskilda insatser, som enligt utredningsalternativet 2 erfordras för landet i stort för att uppnå en högre virkesproduktion, har inte tillnärmelsevis samma aktualitet i Malmöhus län. Mot bakgrund av den beskrivna produktionsutvecklingen i länet kommer länet att ändå uppnå den virkesproduktion som åsyftas i alt 2.

Beståndsanläggning och beståndsvård. Bokskogarna är skyddade enligt bokskogslagen – – –. Ej utdikade kärr är predestinerade för lövproduktion i första hand med al eller björk. På sikt kan man därför förutsätta att såväl bokskogen som lövkärren blir bestående lövskog. Dessa två beståndstyper kommer att svara för knappt 30 % av länets skogsareal.

För den resterande delen lövskog kan man räkna med att skogsbruket har intresse av att successivt minska dessa arealer och ersätta dem med granskog. I vilken takt detta kommer att ske beror på flera faktorer, framför allt på avsättningsmöjligheter för lövvirke. Det är därför utomordentligt angeläget att kraftinsatser sättes in för att bibehålla och vidareutveckla befintliga, lövförbrukande industrier.

– – – Enligt länets skogsvårdsstyrelse kan det – – – vara motiverat att stärka det ekonomiska stödet för plantering efter avverkning av sämre skog och länsstyrelsen har ej någon erinran häremot.

Som rimlig målsättning till år 2000 kan anges att totala barrskogsarealen i länet ökas med 10 % till nivå 60 %. Denna ökning kan uppnås genom minskning av den sämre lövskogen med motsvarande 10 %, vilket utgör en areal av ca. 8 000 ha. – – –

Gödsling. Gödsling bedömes – – – vara motiverad endast i undantagsfall och får endast marginell betydelse.

Dikning. Med hänsyn till lövkärrens relativt begränsade omfattning, deras betydelse för växt- och djurlivet och allmänna ekologiska betydelse anser länsstyrelsen att en mera omfattande dikningsverksamhet ej bör tillgripas. Endast i enstaka fall på fastigheter med relativt stor arealandel dikningsbara kärr bör dikningsföretag stödjas med allmänna medel.

Tillgången på ej trädbevuxna våtmarker i form av mossar av olika typer är begränsad i länet och kan uppskattas till ca 5 % av skogsarealen. Dessa objekt bör därför endast i undantagsfall utdikas med hänsyn till naturvårdsintressena.

Främmande trädslag. Hittills utförda försök med främmande trädslag har dock knappast visat några avgörande fördelar som motiverar en produktion i större skala. Den vanliga granen av god proveniens från mellaneuropa – – – synes vara det pålitligaste valet för skånska förhållanden.

2.12 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: *Allmänt.* Utredningen har beträffande effekter av produktionshöjande åtgärder kraftigt dämpat förväntningarna i förhållande till optimalt resultat. Styrelsen finner detta realistiskt – – –.

Länsstyrelsen betraktar icke vart och ett av de tre alternativen som paket att i sin helhet antas eller förkastas. De betraktas i stället som produktionsnivåer – – –. Länsstyrelsen förutser inga större svårigheter att uppfylla ett produktionsmål enligt alternativ 1.

Styrelsen bedömer det – – – möjligt att på lång sikt uppnå ett produktionsmål motsvarande alternativ 2 ehuru i långsammare takt än den utredningen anger.

Länsstyrelsen anser alternativ 3 oacceptabelt – – –.

– – – Länsstyrelsen biträder därför utredningens förslag att skogsbruket bör inriktas mot en målsättning enligt alternativ 2 – – –.

Gödsling. – – – Med hänsyn till den redan i dag höga aktiviteten inom storskogsbruket och svårigheterna att med de för småskogsbruket rådande förutsättningarna beträffande denna åtgärd drastiskt etablera en hög nivå förefaller det dock osäkert om gödslingen skall kunna nå upp till den av utredningen förutsatta omfattningen.

Främmande trädslag. Styrelsen – – – kan – – – acceptera det före-

slagna programmet genom möjligheten att under en relativt lång tid av successiv uppbyggnad samla och utnyttja erfarenheterna av detta trädslag.

Denna inställning förutsätter dock att tillsynsmyndigheten genom lag eller tillämpningsföreskrifter ges möjligheter att om nödvändigt begränsa omfattningen av andelen skogsodling med Pinus contorta.

2.13 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: *Allmänt.* Länsstyrelsen bedömer det i huvudsak möjligt att uppnå minst alt. 1 och vill dessutom tillstyrka att skogsvårdsambitionerna sätts lika med förslagen i alternativ 2, dvs. att man i beståndsanläggningen eftersträvar bestånd som är minst lika goda som de bättre bestånden som anlades på 1950-talet.

Beståndsanläggning och beståndsvård. Länsstyrelsen delar – – – utredningens och expertgruppens uppfattning att man borde kunna uppnå minst den kvalitet som dagens ungskogar uppvisar. Detta kräver bl. a. bättre plantvård, ökat plantantal, ökad lövsanering och en utbyggd plantproduktion.

– – – Styrelsen tillstyrker att man i så stor omfattning som möjligt använder förädlat frö och att man snarast utformar ett fortsatt fröplantageprogram med tillvaratagande av erfarenheter och förädlingsresultat från hittillsvarande plantager. Därutöver erfordras en effektiv plantskoleorganisation så att det förädlade materialet på bästa sätt kan omsättas i plantor.

Länsstyrelsen kan liksom utredningen konstatera att nedläggning av jordbruksmark nästan helt upphört. Redan nedlagda marker som inte återgår till brukning eller används till annat lämpligt ändamål bör skogsodlas så snart som möjligt. Innan så sker bör samråd ha skett med lantbruksnämnden och naturvårdsenheten.

Kemiska bekämpningsmedel. Styrelsen anser – – – att röjning i plantskog och ungskog måste intensifieras inte minst för att reglera trädslagsblandningen så att produktionen främst inriktas på barrskog. I svårt lövbemängda bestånd måste oftast kemisk bekämpning utnyttjas från såväl ekonomisk som arbetskraftsmässig synpunkt. – – –

Kemiska metoder bör så långt möjligt användas i begränsad omfattning. Verkningar av dessa liksom alternativa, mekaniska metoder bör ytterligare utforskas.

Gödsling. – – – Styrelsen anser att utredningen överskattat möjligheterna att praktiskt genomföra ett stort gödslingsprogram inom småskogsbruket – – –.

Om gödslingen av våra skogar skall väsentligt utökas bör också gödslingens verkningar noga följas. Fortsatt forskning bör ske inom detta område.

Dikning. Länsstyrelsen finner inte skäl ifrågasätta dikningsbarheten från teknisk och ekonomisk synpunkt. Från ekologisk synpunkt finns ännu inte utrett om dikning och gödsling av våtmarker är acceptabel i den omfattning som skogsutredningen föreslår. Utvecklingen på detta område bör därför följas noga och samråd ske mellan skogsbruket och naturvården.

Främmande trädslag. – – – Under förutsättning av en sträng provenienskontroll synes Pinus contorta kunna accepteras i norrländska höjdlägen där den bevisligen ger en bättre volymproduktion är svensk tall.

Att införa Pinus contorta i stor och koncentrerad omfattning kan medföra betydande ändringar i natur- och landskapsmiljön. Länsstyrelsen anser att contortatallens inverkan på miljön bör ytterligare prövas innan storskaliga inplanteringar sker.

– – – Länsstyrelsen ställer sig tveksam till en alltför hög användning av contortatall.

2.14 Länsstyrelsen i Västerbottens län: *Allmänt.* – – – Styrelsen ansluter sig – – – till utredningens val av skogsproduktionsalternativ II som mål för skogsbruket och finner att detta alternativ bäst motsvarar utredningsdirektivens intentioner.

Beståndsanläggning och beståndsvård. Beträffande de produktionshöjande åtgärderna i alternativ II bedömer styrelsen det särskilt angeläget med förbättrad beståndsanläggning. För att åstadkomma detta kan ytterst lagen tillgripas. Länsstyrelsen vill dock erinra om att en ökad plantering också ställer krav på skogsvårdsstyrelsens plantproduktion. Under de senaste åren har denna varit klart otillräcklig och kan inte nå önskvärd nivå förrän finansieringsproblemen lösts. – – –

Gödsling. – – – Styrelsen bedömer att det krävs omfattande insatser av rådgivning och planläggning bland enskilda skogsägare för att nå redan den gödslingsnivå, som förutsätts i alternativ I. – – –

Dikning. Möjligheterna att genomföra det dikningsprogram, som ingår i alternativ II, bedömer länsstyrelsen som mycket gynnsamma för Västerbottens del. – – –

Främmande trädslag. – – – Länsstyrelsen förordar i nuläget viss försiktighet beträffande contortatallen men i takt med att erfarenheter vinns från uppföljningen av de tämligen omfattande planteringar som skett under senare år, skapas ett säkrare underlag för ställningstagande i contortafrågan. Skulle de förväntningar, som ställs på contortatallen infrias, så bör det vara möjligt att kunna realisera contortaprogrammet i alternativ II.

2.15 Länsstyrelsen i Norrbottens län: *Allmänt.* Länsstyrelsen anser att utredningens förslag till hög ambitionsnivå står i god överensstämmelse med – – – anförda regionalpolitiska beslut.

Länsstyrelsens samlade bedömning är att alternativ 2 bör utgöra riktmärke för den framtida skogspolitiken. – – –

Kemiska bekämpningsmedel. – – – Ett intensivt snabbt insatt beståndsanläggningsarbete med högt antal barrplantor kan ge ökade möjligheter att manuellt reglera trädsslagsblandningen till barrträdens förmån – – –.

Gödsling. – – – Skogsmarksgödsling genomförs i nuläget inom länet inom storskogsbruket på en nivå som motsvarar utredningens alternativ 2 totalt. Uppfattningarna om den realistiska omfattningen inom privatskogen divergerar men under alla förhållanden torde etablerandet av ett i och för sig möjligt program komma att ta avsevärd tid.

Dikning. Dikning av sumpskog ligger redan i dag på en sådan nivå att den i ett 20-årigt perspektiv närmar sig alternativ 2-nivå. Dikning/gödsling av kala myrar i större omfattning kan aktualiseras i ett senare skede och bör därmed hinna bli föremål för de naturvårdsinventeringar och forskningsinsatser som bör ligga till grund för nyanserad användning av dessa marker. – – –

Främmande trädslag. Beträffande contortan torde det också vara realistiskt att "skynda långsamt". – – –

2.16 Institutet för skogsförbättring: *Beståndsanläggning och beståndsvård.* – – – Utredningen har när det gäller effekter av förädlat frö valt att lägga sig på en lägre nivå än vad institutets material pekar på.

Gödsling – Främmande trädslag. Den bedömda effekten av gödsling och användning av främmande trädslag är också försiktigt bedömd av utredningen.

2.17 Sveriges häradsallmänningsförbund: *Allmänt.* – – – Skogsutredningen förordar att skogsbruket i vårt land bedrives i huvudsak enligt programmet med den högsta ambitionsnivån, alternativ 2. Sveriges Häradsallmänningsförbund vill för sin del gärna stödja denna målsättning – – –.

Kemiska bekämpningsmedel. – – – Problemet med bekämpning av snytbaggeangrepp på planteringar i syd- och mellansverige måste på något sätt få en tillfredsställande lösning. Beträffande lövskogstillväxten måste kemisk bekämpning få ske mot lövsly i barrskogsföryngringarna. Det måste utarbetas effektiva program för hur lövinslaget skall hållas nere, på många håll är det i dag kanske det största hindret för en god beståndsanläggning.

Gödsling – Dikning – Främmande trädslag. Utredningens förslag till gödslingsprogram förefaller realistiskt, medan vi däremot känner oss mera tveksamma inför den relativt stora satsningen på nydikningen. Contortatall är inte aktuell inom häradsallmänningarnas områden.

2.18 Skogsindustriernas samarbetsutskott: *Allmänt.* Ett förverkligande av alternativ 2 – – – medger i ett längre perspektiv bättre utnyttjande av våra industriella resurser.

Alternativet innebär, som utredningen påpekar, en avsevärd intensifiering jämfört med 1970-talets skogsbruk. I vissa inlägg i den pågående debatten har det t. o. m framställts såsom alltför ambitiöst. De åtgärder som innefattas kan dock knappast uppfattas som i och för sig orealistiska; de tillämpas redan i stora delar av skogsbruket. – – –

Det blir den framtida lönsamheten i skogsnäringen och de arbetstillfällen och exportinkomster som därigenom kan skapas som ytterst blir avgörande för om alternativet skall visa sig innebära en för hög ambitionsnivå. Det är Samarbetsutskottets uppfattning att samhället har goda skäl att satsa på en fortsatt expansiv utveckling av skogsbruket. Investeringar i produktiva skogar kan ge mycket god utdelning i framtiden. Skogsråvaran kan utnyttjas på många sätt och en successiv anpassning ske till nya förhållanden. Alternativet erbjuder en önskvärd grad av handlingsfrihet.

Dagens ekonomiska förutsättningar kan möjligen synas otillräckliga för ett förverkligande av alternativ 2. Men man måste i det skogspolitiska sammanhanget alltid komma ihåg att vi här handlar med exceptionellt långsiktiga tidsperspektiv. I detta långsiktiga perspektiv bör enligt utskottets mening målsättningen vara så pass hög som utredningen anger i alternativ 2 – detta alltså trots att man kan tveka om möjligheterna att på kort sikt till alla delar sätta detta i praktisk tillämpning.

– – – Alternativ 3 kan icke av Samarbetsutskottet accepteras som målsättning för svenskt skogsbruk. Samtliga produktionsalternativ förutsätter – – – en viss förrådsminskning i början av 100-årsperioden som åtföljs av en förrådsuppbyggnad under periodens senare del. – – – Mot bakgrunden av den aktuella ålderssammansättningen anser vi detta vara en riktig politik. En låsning av virkesförrådet till lägst nuvarande nivå skulle innebära en sänkning av avverkningarna under de närmaste decennierna, vilket får allvarliga konsekvenser på flera områden.

Samarbetsutskottet konstaterar att en viss ökning av gallringsandelen krävs för att upprätthålla virkesuttagen på beräknad nivå. Kostnaden för gallring är emellertid f. n. i runda tal dubbelt så hög per kubikmeter som vid slutavverkning. Detta är med hänsyn till skogsindustrins konkurrenskraft allvarligt. I avvaktan på att mekaniserade och mera ekonomiska metoder för gallring hinner att utvecklas måste därför undvikas att driva gall-

ringskravet för långt. Skärpta bestämmelser vad gäller röjning av plant- och ungskog minskar på sikt behovet av gallring.

Kemiska bekämpningsmedel – Gödsling – Dikning. Den praktiska erfarenheten från 25 års herbicidbehandling, 15 års gödsling och flera decenniers dikningsverksamhet styrker uppfattningen att dessa skogsvårdsåtgärder inte strider mot en ansvarsfull miljövård. Mot bakgrunden härav och med hänsyn till den stora betydelse för den framtida skogsproduktionen som dessa aktiviteter har finner Samarbetsutskottet, i likhet med utredningen, att de naturligen bör ingå i ett progressivt produktionsprogram.

– – – Samarbetsutskottet anser att dispens åter skall meddelas skogsbruket för att under kontrollerade former få använda DDT-preparat för skydd mot insektsskador på skogsträdplantor.

2.19 Svenska pappersindustriarbetareförbundet – Svenska skogsarbetareförbundet – Svenska träindustriarbetareförbundet: Mot bakgrund av skogsnäringens stora samhällsekonomiska betydelse och de positiva prognoser som gjorts för skogsindustrins produkter, förordar förbunden alternativ 2 – – –. Den framtida politiken för skogsnäringen bör ha denna höga målsättning – under förutsättning att industrins internationella konkurrenskraft kan försvaras.

– – – Då det gäller användandet av kemiska preparat i skogsbruket vill förbunden understryka att användandet endast får ske i den mån de är ofarliga för de människor som skall handha dem. Restriktivitet på detta område leder dock inte nödvändigtvis till sänkning av produktionen, utan i allmänhet finns manuella metoder att tillgå. Avgörande för om produktion kommer till stånd eller valet av produktionsmetod måste även innefatta en ekonomisk avvägning.

Med här redovisade hänsynstaganden tillstyrker förbunden de olika produktionsbefrämjande åtgärder, såsom förbättrad beståndsanläggning, intensifierad plantskog- och ungskogsskötsel, förädlat skogsodlingsmaterial, gödsling, dikning m. m., som alternativ 2 innebär.

2.20 Ingenjörsvetenskapsakademien: IVA ansluter sig till utredningens förslag Alternativ 2 som uppfattas som en realistisk målsättning – – –.

2.21 Statskontoret: Skogen har lång produktionstid. Skogsbruket måste därför planeras under stor osäkerhet. Just osäkerheten om framtidsutsikterna anser skogsutredningen motivera en väl avvägd hushållning med våra skogar, som gör det möjligt att ha kvar handlingsfriheten i framtiden. Med denna utgångspunkt kan enligt statskontorets uppfattning inte några större minskningar av virkesförrådet medges. Behovet av att industrins kapacitet anpassas till råvarutillgångarna synes mot denna bakgrund vara större än vad som framgår av utredningens betänkande.

– – – Osäkerheten om det föreslagna skogsproduktionsprogrammets miljöeffekter ger anledning till viss försiktighet när produktionsmålet anges. Statskontoret anser därför att produktionsmålet bör sättas något lägre än det som föreslås av skogsutredningen.

2.22 Länsstyrelsen i Uppsala län: – – – En höjning av råvaruproduktionen inom det svenska skogsbruket till 80 miljoner m^3 per år under 80-talet för att därigenom medge ett 90-procentigt kapacitetsutnyttjande av skogsindustrin utgör givetvis ett mycket önskvärt mål för skogspolitiken.

Enligt länsstyrelsens mening bör en sådan övergripande målsättning för skogspolitiken inrymma bevakning av och hänsynstagande till ekologiska och miljömässiga frågor. Det får inte uteslutas att det realistiska målet för svenskt skogsbruk kan ligga på en något lägre nivå. – – –

2.23 Länsstyrelsen i Östergötlands län: – – – Enligt länsstyrelsens mening kan det anses tveksamt om produktionsnivån enligt alternativ 2 kan realiseras utan att de negativa följderna i naturmiljön blir för omfattande. – – – De ekonomiska uppoffringarna blir för omfattande och som följd därav kan priset på vedråvaran blir så högt att skogsindustrins konkurrensförmåga blir försämrad.

Ett antagande av produktionsalternativ 2 förutsätter enligt länsstyrelsens mening att frågorna om gödsling, dikning m. m. ingående studeras både ur ekologisk och ekonomisk synpunkt innan dessa produktionsfrämjande åtgärder kommer till användning i större skala. – – –

Länsstyrelsen vill föreslå en produktionsnivå som ligger mellan utredningens alternativ 1 och 2.

2.24 Länsstyrelsen i Gotlands län: *Allmänt.* – – – Skogsgödsling och skogsdikning torde – – – inte kunna bidra till nämnvärd ökad produktion. Normal kvävegödsling ger ingen eller ringa effekt på Gotland. Huvuddelen av den dikningsbara skogsmarken är dikad. – – –

– – – Länsstyrelsen anser att den framtida produktionen bör inriktas mot en nivå som ligger mellan alternativ 1 och 2.

Beståndsanläggning och beståndsvård. – – – Länsstyrelsen anser att i ett program för framtida ökad skogsproduktion måste all kraft sättas in för att förbättra återväxtresultatet. Härvid spelar bemästrandet av snytbaggeproblemet en avgörande roll.

2.25 Länsstyrelsen i Blekinge län: *Allmänt.* Länsstyrelsen måste – – – ställa sig tveksam till möjligheterna att nå den ytterligare höjda målsättningen i alternativ II. Till tveksamheten bidrar synpunkter i fråga om miljövård och ekologi.

– – – Skillnaderna mellan alternativen I och II ur miljösynpunkt bör – – – för Blekinges del bli obetydliga, och det finns enbart ur dessa synpunkter knappast anledning att för länets del avstyrka en målsättning enligt alternativ II.

– – – Försurnings- och tungmetallproblemen är – – – klart kopplade till varandra, och det är uppenbart att dessa förhållanden måste beaktas på ett annat sätt än hittills; – – – Vi bedömer det som synnerligen angeläget att problemen snarast tas upp till behandling. Likaså är det ej klarlagt vad följderna för länet blir från hydrologisk synpunkt t. ex. vad gäller vattenförsörjning, bevattningsmöjligheter, recipientutnyttjande, rekreationsvärden m m om utredningens förslag alternativ II genomförs.

För att man ändå långsiktigt bör satsa på den högre ambitionsnivån talar emellertid att skogen som en av våra få förnyelsebara råvarutillgångar måste utnyttjas intensivt. – – – En målsättning enligt alternativ II är således ur allmän samhällssynpunkt synnerligen önskvärd. Då programmet avser en 100-årsperiod och alltså är mycket långsiktigt bör det – – – ändå kunna få gälla som riktmärke för skogsbruket; – – –

Beståndsanläggning och beståndsvård. – – – En lösning av snytbaggeproblemet är – – – för länets del en absolut förutsättning för att man över huvud taget skall kunna undvika försämrad produktion. Insatserna i röjning och gallring måste dessutom kraftigt öka.

2.26 Länsstyrelsen i Hallands län: – – – Skogsbruket är i första hand en ekonomisk hantering och bedömningen av förutsättningar, möjligheter och villkor får utgå från detta faktum. Sett utifrån detta konstaterande kan det förefalla både rimligt och logiskt att förorda det produktionsalternativ som tillför branschen mest råvara, nämligen alternativ 2. Detta kräver emellertid en rad produktionsåtgärder och andra insatser till vars möjliga och lämpliga genomförande stor tveksamhet måste anföras, i varje fall i vissa av de avsnitt som föreslås. – – –

Sett utifrån den övergripande målsättning som anges – – – kan emellertid alternativ 2 kunna tjäna som en långsiktig inriktning av det svenska skogsbruket. Därvid bör utvecklingen inte drivas i högre takt än vad vunna erfarenheter på skilda områden medger.

Det av utredningen redovisade alt. 3 anser länsstyrelsen orealistiskt – – –.

2.27 Två av de i ärendets slutliga handläggning deltagande tjänstemännen (Mårtenson och Olsson) har uttalat sig för följande lydelse av länsstyrelsens i Hallands län yttrande: – – – Länsstyrelsen är – – – inte beredd att som mål för den svenska skogspolitiken förorda utredningens alternativ 2. – – –

2.28 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Även om ytterligare produktionsalternativ hade varit tänkbara och intressanta för utredning är det länsstyrelsens uppfattning att de tre valda alternativen kan utgöra lämpliga utgångspunkter för en diskussion kring den framtida skogsproduktionens omfattning.

– – – Länsstyrelsen finner emellertid att konsekvensbeskrivningar från ekologisk synpunkt av de olika alternativen till stor del saknas och i den mån de förekommer är mycket knapphändiga. Detta måste betecknas som en betydande brist – – –.

– – –Utan tvivel ökas uthålligheten i skogsmarkens produktionsutnyttjande genom en lägre intensitet. Länsstyrelsen anser därför att mycket talar för att man närmast bör sikta på alternativ 1 möjligen med en ytterligare intensifiering av normala skogsvårdsåtgärder som skogsodling, röjning och gallring och inriktning i högre grad på ett helträdsutnyttjande. Därigenom skulle man möjligen nå en volym som ligger något över vad som beräknats i utredningen för detta alternativ.

Även sysselsättningseffekterna behandlas knapphändigt i betänkandet. Framför allt saknas en analys av vad skillnaderna i detta hänseende skulle innebära för de olika alternativen.

2.29 Länsstyrelsen i Örebro län: *Allmänt.* I sitt slutbetänkade har skogsutredningen nu framlagt tre olika skogsbruksalternativ och belyst sysselsättningseffekterna av dessa alternativ. Däremot saknas nästan helt bedömningar av de olika alternativens miljövårdskonsekvenser vilket länsstyrelsen finner vara en mycket allvarlig brist hos utredningen mot bakgrund av de långtgående förändringar av naturmiljön som tagits som förutsättningar för det skogsvårdsprogram utredningen själv förordar. Utredningen har också i allt väsentligt avstått från att närmare belysa skogens växande betydelse som rekreationskälla och vilken påverkan detta får på den skogliga handlingsfriheten. – – –

– – – Länsstyrelsen kan – – – ansluta sig till utredningens uppfattning att – – – beräkningsalternativ 2, bör utgöra målsättningen för den långsik-

tiga skogspolitiken. Länsstyrelsen vill dock anföra tveksamhet mot de förutsättningar för detta alternativ som gäller fastmarksgödslingen, myrdikningen och utnyttjandet av främmande trädslag. I praktiken innebär detta att länsstyrelsen förordar en utvecklingslinje som ligger mellan alternativen 1 och 2. Det helt gift- och gödslingsfria skogsbruk med stort inslag av lövträd som alternativ 3 innebär finner länsstyrelsen inte realistiskt med hänsyn till sysselsättningseffekterna både på kort och lång sikt samt med hänsyn till att nu använda kemiska medel brukats sedan länge och trots omfattande undersökningar ännu inte visat sig ha någon bestående negativ inverkan på naturmiljön.

I sammanhanget – – – konstaterar länsstyrelsen med tillfredsställelse att utredningen avstått från att i beräkningarna ta med de marginalkvantiteter som kan tänkas komma från avverkningsavfall och stubbar.

Beståndsanläggning och beståndsvård. Enligt länsstyrelsens uppfattning ligger de största möjligheterna att på sikt öka tillväxten i den svenska skogen i en avsevärt förbättrad skogsvård på dagens skogsmarker och med traditionella skogsbruksmetoder – – –.

Gödsling. – – – Om ett gödslingsprogram enligt utredningens förslag skulle börja tillämpas är det från miljövårdssynpunkt nödvändigt att ett nät av ogödslade referensområden läggs ut i hela landet.

Dikning. Länsstyrelsen kan beträffande dikning av sumpskogarna ansluta sig till utredningens förslag, men finner den föreslagna satsningen på dikning och gödsling av rena myrmarker alltför omfattande för att vara en realistisk förutsättning. – – –

Främmande trädslag. Förslaget till användning av främmande trädslag berör visserligen inte direkt Örebro län men länsstyrelsen anser – – – att utredningen här drar förhastade slutsatser och skapar förväntningar kring contortatallen som kan bli svåra att uppfylla.

2.30 Länsstyrelsen i Västmanlands län: – – – Det är länsstyrelsens uppfattning, att man inom skogsbruket måste utnyttja tillgängliga möjligheter att höja skogsproduktionen – – –. Landets skogsindustri behöver mycket virke både nu och i framtiden. Man kan därför ej inom skogsbruket från tid till annan välja att satsa sina resurser på den ena eller den andra åtgärdsgruppen. Det långsiktiga arbetet för att höja skogsproduktionen måste ständigt pågå med jämn och hög intensitet oavsett konjunkturens förändringar. Man kan däremot låta växlande ekonomiska förutsättningar inverka på omfattningen av de åtgärder som har effekt på kort sikt.

– – – Skogsutredningen har ej särskilt behandlat den inverkan på naturmiljön som avancerade avverkningsmetoder, gödsling, omfattande skogsdikningar eller införande av främmande trädslag kan betyda för upplevelsen av natur och miljö. – – – Länsstyrelsen anser, att det hade varit mycket värdefullt, om utredningen – trots de uppenbara svårigheterna som ligger i ämnet – hade ägnat mer utrymme åt att belysa detta problemkomplex.

– – – Det blir – enligt länsstyrelsens bedömning – fullt möjligt att successivt reglera dessa skogsbrukets åtgärder för att höja produktionen, om hänsyn till natur och miljö skulle kräva detta.

Länsstyrelsen bedömer, att det skall bli möjligt att i stort sett och på lång sikt genomföra de skogsproduktionshöjande åtgärder som utredningen föreslagit. Länsstyrelsen förutsätter emellertid, att klara former för samråd och information skapas mellan skogsägare och berörda myndigheter. – – –

– – – Styrelsen anser sig – – – ej bunden att förorda någotdera av de tre redovisade alternativen. – – –

Länsstyrelsen finner, att svenskt skogsbruk bör arbeta i den riktning som produktionsalternativ 2 anger. – – –

Alternativ 3 – – – har av utredningen ansetts vara helt oacceptabelt. Länsstyrelsen instämmer i denna bedömning.

2.31 Två av de i länsstyrelsens i Västmanlands län slutliga handläggning deltagande tjänstemännen (Wahlgren och Hägg) anmälde avvikande mening och anför: – – – Sålunda har inte klargjorts vilka konsekvenser de i alternativet 2 angivna förslagen till omfattande dikningar, gödslingar, införande av främmande trädslag och en mer märkbar övergång till barrvirkesproduktion får från miljövårdssynpunkt. Med hänsyn härtill finner vi det för närvarande olämpligt att ta ställning till genomförande av ett sådant intensifierat skogsbruk som redovisas i alternativ 2 – – –.

2.32 Länsstyrelsen i Kopparbergs län: För länsstyrelsen framstår utredningens skogsproduktionsprogram 2 – – – som i och för sig angeläget ur sysselsättningssynpunkt. Trots detta vill länsstyrelsen inte utan vidare ansluta sig till programmet med hänsyn till att det innebär relativt långtgående ingrepp i naturen. – – – De långsiktiga ekologiska konsekvenserna av dessa åtgärder är enligt länsstyrelsens mening inte tillräckligt utredda för att läggas till grund för ett skogsbruksprogram. Utan närmare undersökningar kan länsstyrelsen inte heller tillstyrka ett program som eventuellt kan skapa konflikter mellan skogsbruket och den allmänna opinionen.

Länsstyrelsen vill betona att det i Kopparbergs län finns stora brister och eftersläpningar i dagens skogsbruk. – – – I det perspektivet framstår det som mer angeläget för närvarande att ytterligare öka insatserna inom det området.

2.33 Länsstyrelsen i Jämtlands län: *Allmänt.* – – – Länsstyrelsen tillstyrker den del av alternativ 2 som avser ökade ambitioner vid beståndsanläggningarna. – – –

Gödsling. Beträffande den i alternativ 2 föreslagna utökningen av skogsgödslingarna tillstyrker länsstyrelsen i princip dessa, men anser att man tillsvidare bör avvakta med en kraftigare utökning till dess eventuella negativa sidoeffekter på miljön vid omfattande gödsling har ytterligare utretts.

Dikning. En ökning av dikningarna av sumpskog och myr för skogsproduktion bör kunna ske i enlighet med utredningens alternativ 2. Länsstyrelsen vill dock ifrågasätta om den föreslagna takten i dikningarna är praktiskt realiserbar. – – – Myrdikningarna bör dock ej ske förrän översiktliga planer upprättats för vilka områden som i första hand bör dikas och vilka som från miljösynpunkt bör sparas.

Främmande trädslag. – – – Länsstyrelsen anser den föreslagna inplanteringstakten vara högre än som maximalt kan accepteras från olika synpunkter, bl a med tanke på de kvalitetsaspekter och den inriktning mot sågtimmerproduktion som länsstyrelsen förordat.

2.34 Delegationen för glesbygdsfrågor: – – – Skogsbruket ger för många människor i glesbygdsområdena de enda sysselsättningsmöjligheterna eller det nödvändiga komplementet till annan sysselsättning. Mot denna bakgrund är det från glesbygdernas synpunkt mycket som talar för alterna-

tiv 2. Delegationen är dock icke beredd att oreserverat ansluta sig till detta alternativ. Hänsyn måste tas inte enbart till sysselsättningen utan även till hur miljön påverkas m. m. – – –

2.35 Hushållningssällskapens förbund: *Allmänt.* Förbundet konstaterar, att alternativ 2 innesluter ett skogsbruk på mycket hög ambitionsnivå. Mycket talar för att målsättningen för svenskt skogsbruk bör vara i överensstämmelse härmed icke minst av den anledningen att alternativet tryggar sysselsättningen och ger ekonomisk tillväxt, utan att skogsindustrin skulle behöva byggas ut. – – – Ifrågasättas kan emellertid om det verkligen är möjligt att förverkliga programmet inte minst med hänsyn till olika biologiska faktorer – – –.

Dikning. Det torde vara möjligt att öka insatserna vad gäller dikning av sumpskog i enlighet med utredningens förslag. I många fall torde redan rensning av befintliga dikessystem ge avsedd effekt.

Förbundet avvisar dikning (och gödsling) av myrmark i den utsträckning utredningen förordat. Av såväl produktionsekonomiska som miljömässiga skäl bör dikning av myrar komma i fråga i större skala, först när möjliga produktionshöjande åtgärder på fast mark och i sumpskog blivit utförda.

2.36 Skogssällskapet: *Allmänt.* Virkesproduktionen bör ökas och förbättras genom dikning, gödsling och växtförädling. Råvaran måste tillvaratagas så fullständigt som möjligt. För dagen bedöms framtidens virkesproduktion böra inriktas på våra inhemska barrträd. I den mån utländska trädslag införes bör detta ske inom planmässiga skogsbruk hos industriföretag som vid misslyckande kan avbryta produktionen och tillvarataga virket utan bestående skada. Okontrollerad spridning bör ej tillåtas.

Beståndsanläggning och beståndsvård. I det skogspolitiska program som antages – – – måste klart utsägas att föryngringsytorna skall beskogas på ett tillfredsställande sätt. Välslutna ungskogar med en biologiskt väl anpassad lövträdsinblandning måste bli riktpunkt för den framtida skogsvården. – – –

2.37 Svenska kommunförbundet: *Allmänt.* Styrelsen är tveksam till det föreslagna höga produktionsprogrammet enligt alternativ 2. – – – En modifiering av alternativ 2 skulle innebära en något högre produktion än idag, dvs produktionen blir ett mellanting mellan alternativ 1 och alternativ 2. Omfattningen och innebörden av de åtgärder som vidtas för att man skall nå avsedd årlig avverkning får enligt styrelsen inte stå i strid med kraven på ett ekologiskt anpassat skogsbruk, där hänsyn tas till naturvårdens och friluftslivets intressen. Nivån för den årliga avverkningen måste väljas så, att en hög sysselsättning tryggas utan att skogsbruket inkräktar på miljövårdens intressen.

– – – Styrelsen anser att utredningen borde ha utrett de olika alternativens miljöeffekter ingående och presenterat ett mera realistiskt naturvårdsalternativ än alternativ 3.

Kemiska bekämpningsmedel – Gödsling – Dikning – Främmande trädslag. Det är högst osäkert om kemiska bekämpningsmedel kommer att kunna utvecklas och användas så som alternativet förutsätter. – – – Vidare anser styrelsen att påverkan på miljön av gödsling och dikning måste prövas ingående, innan sådana åtgärder får komma till användning i större skala. Inplanteringen av främmande trädslag måste ske med stor försiktighet.

2.38 Koopertiva förbundet: – – – KF vill framhålla att det på längre sikt kan vara svårt att förverkliga ett ambitiöst skogsproduktionsprogram av främst ekonomiska och ekologiska skäl.

Enligt KF:s uppfattning bör samhällets åtgärder inriktas på en fortsatt gynnsam utveckling av skogsbruket. Investeringar i produktiva skogar kan ge mycket god utdelning i framtiden. KF befarar emellertid att den inriktning som alternativ 2 innebär kan komma att kräva så betydande kostnader och åtgärder att dessa inte kan inrymmas under de betingelser som skogsindustrin sannolikt har att förvänta. – – – Vidare måste kraven från miljösynpunkt och de ekologiska aspekterna beaktas. KF vill därför framhålla att alternativ 2 innebär en alltför hög ambitionsnivå. – – –

2.39 Dalby Norra skogsägareförening u. p. a.: Avverkningsalternativ I förordas men med en något högre ambitionsnivå avseende beståndsanläggning, dikning samt övrig marktillståndsförbättring än vad utredningen avser med alternativet.

2.40 Hovrätten för nedre Norrland: – – – Hovrätten ställer sig tveksam till om det i dagsläget är realistiskt att räkna med användning av kemiska bekämpningsmedel, skogsgödsling, dikning, inplantering av främmande trädslag och andra produktionsfrämjande åtgärder i sådan omfattning som erfordras för att förverkliga det av skogsutredningen förordade, såsom alternativ 2 betecknade skogsproduktionsprogrammet. Redan ett förverkligande av alternativ 1 torde komma att kräva betydande ansträngningar. Enligt hovrättens mening synes sistnämnda alternativ utgöra en mer realistisk grundval för utformningen av den framtida skogspolitiken och de styrmedel som erfordras. Med hänsyn till angelägenheten av att bevara den framtida handlingsfriheten är det vidare rimligt att inte i stort sett enbart satsa på en hög volymproduktion utan även för framtiden säkerställa behovet av kvalitativt godtagbart sågtimmer.

2.41 Fortifikationsförvaltningen: Av de tre redovisade skogsproduktionsprogrammen ansluter sig förvaltningen till alternativ 1. Någon högre ambitionsnivå bedöms ej kunna uppnås med hänsyn till den militära verksamheten och till förväntad utökning av militärt slitage inom befintliga markområden.

2.42 Stiftsnämnden i Strängnäs: Beträffande utredningens tre olika program vill stiftsnämnden förorda alternativ 1. – – –

– – – Det föreslagna starka ianspråktagande av myrmarker genom dikning och den markanta ökningen av skogsmarksgödslingen förefaller både ur ekonomisk och ur naturvårdssypunkt omotiverat.

2.43 Stiftsnämnden i Härnösand: Stiftsnämnden förespråkar de produktionsprogram som beskriver ett skogsbruk som liknar det vi haft under senare år. – – –

2.44 Länsstyrelsen i Södermanlands län: Länsstyrelsen ifrågasätter om en så markant kursomläggning av skogspolitiken som utredningen förespråkar (alternativ 2) är realistisk. – – –

Från naturvårdssynpunkt synes alternativ 2 vara oacceptabelt emedan det skulle gå ut över mångformigheten och biotoprikedomen i den svenska skogen, vilket skulle medföra drastiska förändringar av landskapets karak-

tär och ha långt gående konsekvenser för faunan, floran och det rörliga friluftslivet. Alternativet skulle i stor utsträckning innebära ett hot mot våtmarkerna framförallt i södra och mellersta Sverige, där avkastningen kan antas bli högre med hänsyn till de klimatiska förutsättningarna.

Mot bakgrund av ovanstående synpunkter anser länsstyrelsen att utredningens alternativ 1 bör ligga till grund för den framtida skogspolitiken. – – –

2.45 Länsstyrelsen i Kalmar län: – – – Länsstyrelsen vill ifrågasätta om alternativ 2 bygger på en realistisk grund. – – – Länsstyrelsen har funnit att alternativet 1 i nuläget bäst motsvarar vad som torde vara förenligt med samhällsnyttan. I ett längre perspektiv bör man dock diskutera möjligheterna att närma sig alternativ 2. – – – Ett skogsbruk som närmar sig alternativ 2 förutsätter att ett omfattande inventerings- och utredningsarbete baserade på ekologiska grunder först föreligger.

2.46 Fem av länsstyrelsens i Kalmar län ordinarie ledamöter (Christersson, Johansson, Kronblad, Nilsson och Schultz) **samt en suppleant** (Jonsson) reserverar sig mot länsstyrelsens uttalande för alternativ 1 till förmån för alternativ 2.

2.47 Lantbrukarnas riksförbund – Sveriges skogsägareföreningars riksförbund: *Allmänt.* Den avverkningsnivå som utredningen redovisat för alternativ 2 anser vi – – – för hög under de första perioderna. Den kommer att leda till alltför kraftiga sänkningar av virkesförråden.

– – – Det program som redovisas i alternativ 3 kan enligt vår mening inte accepteras.

Vi är i princip beredda att acceptera det skogsvårdsprogram som redovisas i alternativ 2.

För att målet skall kunna nås krävs – – – att skogsbruket har bättre tillgång till skogsodlingsmaterial av god kvalitet. Vidare måste man kunna använda rationella metoder både vid beståndsanläggning och lövbekämpning. Det förutsätter bl a att DDT och fenoxisyror eller motsvarande medel får användas samt att skogsmarksgödsling och dikning betraktas som normala inslag i skogsdriften. – – –

Vi kan inte acceptera det i alternativ 2 redovisade avverkningsprogrammet.

För privatskogsbruket är en jämn och hög produktion av grovt barrvirke av god kvalitet ett primärt mål. Vi anser att det föreslagna programmet för privatskogsbruket får konsekvenser för förråds- och dimensionsutvecklingen som klart strider mot detta mål och därför inte kan accepteras. För flertalet enskilda skogsägare måste den föreslagna, kraftiga förrådssänkningen upplevas som orimlig. – – –

Avverkningsprogrammet förutsätter att vi får en gallringsandel som är klart högre än under den senaste 10-årsperioden. Möjligheterna att uppnå så hög andel måste betraktas som små, med tanke på den ogynnsamma kostnadsutvecklingen vid gallringsavverkning. – – –

Vår slutsats blir att det föreslagna avverkningsprogrammet inte får tillämpas i praktiken. I första hand innebär detta att virkesuttagen under de första perioderna måste sänkas i förhållande till utredningens nivå. Om det skisserade skogsvårdsprogrammet inte genomförs i sina huvuddrag – eller om åtgärderna förskjuts framåt i tiden – måste uttagen minskas ytterligare. – – –

– – – För att få rimlig lönsamhet i skogsbruket krävs en ökad avsättning av lövvirke. Vi anser att statliga åtgärder behövs för att öka lövvirkesanvändningen. – – – Om lövvirkesavverkningen inte kan genomföras i planerad omfattning, måste en ytterligare revidering av avverkningsprogrammet göras.

Gödsling – Dikning. Vi hyser – – – tveksamhet när det gäller möjligheterna att genomföra de föreslagna programmen för skogsgödsling och dikning. Särskilt antagandena om den ökade myrmarksdikningen finner vi för vissa delar av landet alltför optimistiska. Vi delar utredningens ambitioner, men konstaterar att för att målet skall kunna nås krävs en mycket god lönsamhet i skogsbruket.

2.48 Svenska jägareförbundet: *Allmänt.* Generellt kan sägas att utredningen – i och med att den rekommenderat alternativ 2 – inte synes ha tagit någon nämnvärd hänsyn till de senaste årens hårda miljödebatt. Ett allmänt ointresse för ekologiska sammanhang kännetecknar skrivningen. Man berör inte på något sätt att effekten på landskapet blir annorlunda vid en realisering av de olika alternativen. De effekter i detta avseende, som ett strikt genomförande av alternativ 2 kommer att få, är enligt jägareförbundets mening såväl utomordentligt genomgripande som svåröverskådliga. Begreppen viltvård eller faunavård förekommer inte i texten, knappast heller viltskador. – – –

Svenska jägareförbundet finner det svårförståeligt att utredningen helhjärtat satsat på ett skogsproduktionsprogram, som dels är dyrbart och kräver långsiktigt goda konjunkturer för att kunna genomföras, dels också måste leda till många impopulära och ekologiskt oriktiga ingrepp i miljön. – – –

– – – Enligt jägareförbundets mening har skogsbruket under de senaste åren visat tendenser att utvecklas i en för faunan mera gynnsam riktning. Mot bakgrund av dessa erfarenheter finner jägareförbundet att en målsättning anpassad till utredningens alternativ 1 skulle fotas såväl på en totalt sett säkrare som ekologiskt riktigare grund och dessutom medge erforderliga hänsynstaganden till en art- och individrik skogsfauna – – –.

Beståndsanläggning och beståndsvård. Den starkt minskade lövinblandningen i skogsbestånden, som alternativ 2 förutsätter, kommer att redan vid beståndsanläggningen kräva en mycket kraftig bekämpning av lövträdsgrupper och lövuppslag i plantbestånden. Detta kan förutsägas få en starkt negativ effekt på såväl viltfaunan som på ett varierande fågelliv i skogsmarkerna. – – –

Gödsling. – – – Med det nu föreslagna omfattande skogsodlingsprogrammet torde – – – gödsling, bl a av på dikade myrmarker anlagda bestånd, att komma ifråga för att ge dessa bestånd en god start. Viltskadorna torde i sådana sammanhang komma att kunna bli förödande och icke tolerabla.

Dikning. – – – Kantzonerna mot våtmarkerna är för skogsfaunan en av de värdefullaste naturtyper som finns. Det dikningsprogram som alternativ 2 förutsätter kommer att minska tillgången på dessa biotoper i utomordentligt hög grad, vilket kommer att medverka till en svår utarmning av faunan.

Främmande trädslag. – – – Den stora satsningen på contorta är särskilt äventyrlig med tanke på den tämligen okända risken för viltskador.

2.49 Fältbiologerna: *Allmänt.* – – – De program utredningen förordat tillfredsställer i högre grad skogsindustrins intressen än samhällsintressen.

Av ovan anförda skäl anser Fältbiologerna att avverkningsnivån i skogsproduktionsprogrammet kan ställas lägre än det utredningen föreslagit, vi förordar istället en avverkning i nivå med alternativ 1, cirka 70 m³sk, men att denna volym tas fram genom ett miljövänligare och mera kvalitetsinriktat program.

Beståndsanläggning och beståndsvård. Fältbiologerna finner det motiverat att ambitionen när det gäller beståndsanläggning höjs. Man bör tillse att plantmaterial av tillräcklig kvalitet och högre ålder än hittills används. Planteringarna bör i högre utsträckning markberedas och markberedningen måste anpassas lokalt.

Det är angeläget att de eftersatta ungskogsröjningarna kommer att skötas bättre framledes. – – – Röjningarna får ej i alltför hög grad inriktas på att eliminera lövträd.

En ökad andel av gallring i virkesuttaget måste eftersträvas, bl a för att ge en bättre virkesråvara till industrin. Kalhyggenas storlek måste begränsas. En regionvis övre gräns för kalhyggesstorleken skulle kunna fastslås i Skogsvårdslagen. – – –

Kemiska bekämpningsmedel. – – – Fältbiologerna tar – – – avstånd från användningen av herbicider inom skogsbruket. – – – Förbudet mot DDT måste kvarstå. – – – Utvecklingen av alternativa metoder måste intensifieras.

Gödsling. – – – En ingående analys av direkta miljöeffekter och långsiktiga förändringar i markkemi är nödvändig innan en ökning av gödslingsintensiteten kan tillåtas. – – – Fältbiologerna ser det inte försvarbart att fortsätta gödslingen med hänsyn till miljöriskerna – – –.

Dikning. – – – I avvaktan på naturvårdsverkets våtmarksinventering bör ingen sumpskog dikas. Möjligen kan efter inventeringen, då sumpskogsarealer betydelsefulla för naturvården undantagits, en initialgödsling på den då dikade sumpskogen vara befogad.

Fältbiologerna kräver ett stopp för vidare dikning av myrmarker och därmed också gödsling på myrmark. Resultaten av naturvårdsverkets inventering måste vara klara innan man kan fastslå vilka myrar som ska dikas eller bevaras. – – –

Främmande trädslag. De försöksodlingar av Pinus contorta, som gjorts på några provytor, dock ej fullt en generation är ett alltför osäkert underlag för att tillåta plantering i stor skala. – – –

– – – Fältbiologerna hyser principiellt samma betänkligheter mot granen i Skåne som mot contortatallen eller andra främmande trädslag.

2.50 Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund: – – – Det är inte möjligt att bortse från de mycket kraftiga ingrepp i den nuvarande miljön och de rådande ekologiska förhållandena ett accepterande av det intensifierade skogsbruk som alternativ 2 skulle innebära. Det förefaller tveksamt om de svenska pastoraten och skogsägande församlingarna är beredda att ge sysselsättningspolitiska och regionalpolitiska frågor sådan dignitet att dessa frågor helt skulle överskugga de för kommande generationer så viktiga värden, som ett bibehållande av de hittills gällande ekologiska och miljömässiga förhållandena utgör. Ur denna synpunkt synes alternativ 1 eller ett mellanting mellan alternativ 1 och 3 vara mer acceptabelt.

2.51 Hälsofrämjandet: – – – Det är enligt HF:s uppfattning uppenbart att man tar stora ekologiska risker om man ensidigt satsar på modern skogsdrift – – –.

Hälsofrämjandet vill – – – uttala sig för alternativ 3, då vi anser att detta ur ekologisk och miljösynpunkt är vida överlägset de två andra alternativen – – –.

2.52 Riksrevisionsverket: Utredningens konstruktion och val av skogsproduktionsprogram har till stor del styrts av en önskan att nå ett bättre kapacitetsutnyttjande i industrin. – – – Eftersom en betydande del av industrin arbetar på export, torde det vara nödvändigt att låta valet av skogsproduktionsprogram även påverkas av en bedömning av den svenska skogsindustrins framtida konkurrensmöjligheter.

– – – Det finns – – – anledning anta att ett genomförande av utredningens förslag i dess helhet kommer att få betydande konsekvenser för miljön och för möjligheterna att använda skogsmarken för rekreationsändamål. – – – Mot denna bakgrund anser RRV att det finns behov av en mer ingående kartläggning av utredningsförslagens konsekvenser i dessa avseenden, innan förslagen genomförs i den omfattning som utredningen angett.

2.53 Rektorsämbetet vid Uppsala universitet: Utredningen har inte belyst miljöeffekterna av de olika alternativa skogsbruksutformningar som diskuteras.

2.54 Rektorsämbetet vid Lunds universitet: – – – De föreslagna skogsbruksåtgärderna i Alt 2 – – – vrider långsamt även skogsbruket mot en negativ energibalans. – – –

2.55 Rektorsämbetet vid Umeå universitet: Vi delar inte utredarnas uppfattning att alternativ 2 är realistiskt eller rekommendabelt, och vi anser ej heller att något av de andra alternativen utan vidare kan godkännas såsom underlag för en proposition om skogspolitiken. – – –

2.56 Statens naturvårdsverk: *Allmänt.* Utredningen borde ha presenterat ett vägledande avsnitt om vilka konkreta insatser på forskning och teknik som skulle krävas för att kunna genomföra det föreslagna programmet. Härigenom skulle även bättre underlag ha erhållits för val av alternativa program som hade varit både bättre anpassade till övriga samhällsintressen och till nu befintlig vetenskap.

Av de tre skogsproduktionsprogram som presenteras rekommenderar utredningen alternativ 2.

Därvid förutsätts att detta alternativ får vissa miljömässiga effekter som dock anses kunna bemästras med gällande bestämmelser för bekämpningsmedel och gödselmedel och den allmänna hänsynsregeln i SVL. – – –

Naturvårdsverket delar inte denna uppfattning. De åberopade skydds- och hänsynsreglerna är anpassade till hittillsvarande skogsbruk. Deras effekt vid en avsevärt mer ambitiös virkesproduktion kan inte bedömas utan särskilda studier – – –. Naturvårdsverket ansluter sig inte i alla avseenden till något av alternativen. – – –

Verket anser att det är en grundförutsättning för ett ekologiskt synsätt på skogsbruket att se till att vardagslandskapet i skogen erbjuder tillräckligt varierande och allsidiga miljöer för att människan, djur och växter skall trivas. Det föreligger uppenbar risk för att det av utredningen förordade programalternativet 2 inte stämmer med denna förutsättning,

att, i den mån skogspolitiken likväl skulle inriktas enligt alternativ 2,

skogsbruket åläggs ansvaret och kostnaderna för forskning, försöksverksamhet och tillfredsställande kontrollprogram för att i tid förhindra skadeverkningar på andra samhällsintressen. – – –

Beståndsanläggning och beståndsvård – Kemiska bekämpningsmedel – Gödsling – Dikning – Främmande trädslag. I avvaktan på ökade kunskaper anser verket att målsättningen beträffande föryngringsprogrammet sedd mot bakgrunden av redan nu föreliggande svårigheter är alltför ambitiös – – – ,

att ändringar i floran och kraftigt minskad slyvegetation kommer att t. ex. försämra livsvillkoren för djurlivet. – – – ,

att beräknade produktionsökningar blir så kostnadskrävande att ett därvid nödvändigt bidragssystem måste övervägas samhällsekonomiskt i vidaste mening – – –.

– – – Beslut om storskalig inplantering av främmande trädslag bör föregås av samråd med naturvårdsmyndigheterna. – – –

– – – Naturvårdsverket ifrågasätter om hyggesplöjning inte bör begränsas under en period tills långvarigare erfarenhet vunnits av redan utförda hyggesplöjningar.

Gödsling bör undvikas nära inpå bebyggelse.

– – – Konsekvenserna av dikning och gödsling av myrmark undersöks f. n. med medel från verket. Även konsekvenserna av sumpskogsdikning borde undersökas på liknande sätt. – – –

2.57 Statens planverk: *Allmänt.* – – – Enligt planverkets uppfattning medför alternativ 2 risker för omfattande miljöpåverkan vilket inte belyses i utredningen. – – –

Enligt planverket är de olika skogsproduktionsprogrammens effekter för andra intressen och konsekvenserna i miljövårdshänseende alltför bristfälligt belysta för att ge underlag för en samlad bedömning av en framtida skogspolitik.

Med tanke på de konflikter som förekommer i dagens skogsbruk anser planverket att det är tveksamt om ett skogsbruk enligt alternativ 2 går att förena med de förutsättningar som enligt verket bör gälla för skogsmarkens användning.

Beståndsanläggning och beståndsvård. – – – Planverket vill påtala att framtida energipolitiska ställningstaganden kan – – – innebära att andra trädslag, t. ex. björk kan bli aktuella.

2.58 Länsstyrelsen i Stockholms län. Vad gäller valet av alternativ delar länsstyrelsen i princip utredningens uppfattning om värdet av en hög produktion. Inom vissa delar av Stockholms län kan en inriktning av skogsbruket i enlighet med intentionerna i alternativ 2 vara lämplig. För andra delar av länet måste dock – – – andra samhällsintressen väga mycket tungt. – – –

2.59 Två av ledamöterna i länsstyrelsen i Stockholms län (Nilsson och Söderström) anför i reservation: – – – Länsstyrelsen anser därför att inget av de framlagda alternativen är tillfredsställande. En förnyad utredning bör göras för att vidareutveckla och modifiera alternativ 3 med särskilt beaktande av ovan anförda synpunkter. – – –

Frågan om skogsvården är central och utredningen bör lägga fram alternativa förslag till mer verkningsfulla styrmedel än de föreslagna.

2.60 En av ledamöterna i länsstyrelsen i Stockholms län (Jacobson) anser i reservation att länsstyrelsens ovan återgivna uttalande skall ha följande lydelse: "För Stockholms län måste dock, med hänvisning till vad ovan sagts, andra samhällsintressen väga tungt. . . ."

2.61 Länsstyrelsen i Jönköpings län: – – – Länsstyrelsen tar – – – inte odelat ställning för ett visst alternativ bland de föreslagna programmen. – – – Råvarusituationen visar dock att man måste få till stånd en väsentligt ökad produktion inom skogsbruket. Intensiteten måste höjas inom många områden och länsstyrelsen vill för sin del särskilt betona vikten av bättre skötsel av plant- och ungskogarna. – – –

Beståndsanläggning och beståndsvård. – – – För att röjningen verkligen skall komma till utförande i erforderlig omfattning krävs stimulans av typen bidrag, rådgivning osv. men även den av utredningen föreslagna röjningsplikten synes nödvändig att införa.

– – – Då länsstyrelsen nu förordar en ökad röjning så avses därmed i första hand ökad mekanisk röjning.

Dikning. Länsstyrelsen har den principiella uppfattningen att det sannolikt är möjligt att för skilda ändamål utnyttja en stor del av länets myrmarker utan att för den skull spoliera för naturvården betydelsefulla områden. En förutsättning är emellertid att en noggrann inventering genomförs innan omfattande förändringar påbörjas. – – –

2.62 Länsstyrelsen i Kronobergs län: *Allmänt.* Länsstyrelsen anser att utredningen borde ha innehållit en närmare analys av konsekvenserna i miljövårdshänseende av de alternativa produktions- och avverkningsprogram som utarbetats. Genom att utredningsdirektiven i detta avseende inte har beaktats tillräckligt, saknas väsentligt underlagsmaterial som är nödvändigt för att kunna ta ställning till de alternativa programmen.

Det från skogsproduktionssynpunkt mest ambitiösa produktionsprogrammet, alternativ 2, är enligt utredningen mest gynnsamt ur sysselsättningssynpunkt. För alternativ 3 saknas anmärkningsvärt nog en beräkning av sysselsättningseffekterna. Med hänsyn till det faktum att sysselsättningen totalt inom skogsnäringen utgör en allt mindre del av de totalt sysselsatta, bör inte eventuella skillnader mellan alternativen övervärderas enligt länsstyrelsens uppfattning. Sannolikt kommer helt andra faktorer än produktionsvolymens storlek att ha den största betydelsen för sysselsättningen i skogsnäringen.

Länsstyrelsen anser – – – att så väsentliga delar saknas i utredningens analys av de olika produktionsprogrammen, att det inte nu är möjligt att omsätta de skogspolitiska målen i ett bestämt produktionsprogram.

Beståndsanläggning och beståndsvård. Av avgörande betydelse för att uppnå en hög volymproduktion är att befintliga skogar sköts på ett tillfredsställande sätt. Enligt länsstyrelsens uppfattning bör därför sådana åtgärder som beståndsanläggning efter avverkning, röjning och gallring prioriteras före t. ex. omfattande nydikning eller införande av nya trädslag i stor skala. – – –

Gödsling. – – – Osäkerheten är – – – stor beträffande vilka effekter myr- och fastmarksgödsling i stor skala kan få på vattendragen och på växt- och djurlivet på lite längre sikt. – – –

Dikning. – – – I Kronobergs län befaras – – – att den föreslagna ökade dikningsverksamheten kan ytterligare förvärra försurningen av vattendragen, speciellt i länets västra del, där försurningen redan är svår samtidigt som våtmarker upptar en stor andel av landarealen. – – –

2.63 Länsstyrelsen i Kristianstads län: – – – Länsstyrelsen – – – vill framhålla att de tre alternativ som utredningen beräknat inte kan anses vara alternativ i egentlig mening. Andra kombinationer av de ur produktionssynpunkt positiva och negativa faktorerna kan sannolikt bli mera aktuella. – – –

– – – Länsstyrelsen – – – vill framhålla risken av att basera industri på stora tänkta produktionsökningar i skogsbruket. Alternativ 2 har inte den kraktären att det kan godtas som med stor sannolikhet genomförbart. Det främsta skälet härtill är att det kommer i konflikt med andra allmänna intressen – – – med kommunala markanvändningsplaner och även med markägarnas egna intressen. Dessa konflikter medför att det finns stora risker för att ett skogsbruk enligt alternativ 2 aldrig kan genomföras på hela den areal utredningen tänkt sig. – – –

2.64 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: *Allmänt.* Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att utgångspunkten bör vara att skogsmarken skall utnyttjas på från samhällets synpunkt bästa sätt. Länsstyrelsen anser det också viktigt att en skogspolitik utformas så att möjligheter skapas för en långsiktig hög produktion i skogsindustrin.

Länsstyrelsen anser därför att det är fel att såsom utredarna gör koppla skogspolitikens mål till ett beräkningsalternativ som anger en viss bestämd produktionsvolym.

Kemiska bekämpningsmedel. – – – Länsstyrelsen vill starkt betona behovet av att metoder utarbetas som möjliggör en effektiv bekämpning av snytbaggen. Länsstyrelsen är inte främmande för tanken att ge skogsbruket en temporär dispens för DDT-behandling av plantor under ett visst antal år, för att ge skogsbruket möjlighet att finna andra medel eller metoder att motverka snytbaggeskadorna.

Det är angeläget att forskningen kring dessa preparat fortsätter och att de uppnådda resultaten förs ut till allmän kännedom på ett för allmänheten begripligt sätt.

Gödsling. Länsstyrelsen föreställer sig att en gödslingsinsats av den omfattning som förutsätts i alternativ 2 skulle innebära ett så omfattande och besvärligt organisationsarbete att det är tveksamt om resultatet i form av ökad tillväxt motsvarar arbetsinsatsen.

I likhet med vad som sagts om användningen av kemiska bekämpningsmedel bör även miljöeffekterna av skogsgödslingen utforskas ytterligare innan åtgärder sätts in på bred front.

Dikning. Visserligen har Älvsborgs län genom sin i jämförelse med landet i övrigt höga årsnederbörd stora arealer försumpade marker av olika slag, men länsstyrelsen vill ändå ifrågasätta om en dikningsverksamhet av den storleksordning det skulle bli fråga om är försvarbar med hänsyn till miljöeffekter och annat.

I varje fall är det angeläget, att forskningen ges möjligheter att grundligt undersöka vilka effekter i olika avseenden ett så omfattande dikningsprogram kan föra med sig innan verksamheten ges full omfattning.

2.65 Länsstyrelsen i Skaraborgs län: *Allmänt.* Länsstyrelsen finner det motiverat att de närings- och sysselsättningspolitiska konsekvenserna av de olika produktionsalternativen utreds mer ingående. Därvid bör sysselsättningen i förädlingsleden särskilt beaktas.

– – – Bristen på konsekvensanalyser av skilda slag gör det omöjligt att ta ställning till något bestämt kvantitativt mått på virkesuttaget. Alternati-

vet 2 innebär sannolikt så stora påfrestningar på konkurrerande intressen att det svårligen kan genomföras.

Dikning. Innan större utdikningar påbörjas bör naturvårdsverkets våtmarksinventering avvaktas och vattenbalansanalyser genomföras.

2.66 Länsstyrelsen i Värmlands län: De redovisade beräkningsresultaten framstår – – – som mycket allvarliga ur värmländsk synvinkel. Minskade avverkningar kan leda till minskad sysselsättning i länets skogsbruk och skogsindustri.

Mot bakgrund av de anförda förhållandena framstår det som synnerligen angeläget med en hög ambitionsnivå för skogsvården. Skogsmarkens produktionsförmåga bör utnyttjas väl även där de företagsekonomiska förutsättningarna på kort eller medellång sikt för ett intensivt skogsbruk är ogynnsamma. Ett alternativ med högre produktionsutfall än alternativ 1 ligger då nära till hands. Länsstyrelsen kan likväl inte oreserverat förorda alternativ 2. Detta alternativ ter sig i vissa delar praktiskt och ekonomiskt svårgenomförbart och även i andra delar tveksamt med hänsyn till övriga till skogsmarkerna knutna intressen.

För skogsvården tillgängliga medel bör för överskådlig tid främst användas för konventionella åtgärder på befintlig skogsmark. – – – Andra åtgärder som dikning och gödsling av myrmark bör tillämpas först efter mycket noggranna bätnadskalkyler och övriga överväganden i varje enskilt fall.

Ett långsiktigt skogsbruk måste självfallet bygga på en god kännedom om och hänsynstagande till de ekologiska förhållandena. Sak samma gäller för allt naturvårdsarbete. Det finns således en gemensam utgångspunkt men det är helt klart att vissa av naturvårdens mål står i motsatsställning till det producerande skogsbrukets mål. – – –

Sammanfattningsvis vill länsstyrelsen därför anföra att brister i analysen av många viktiga förhållanden gör det omöjligt att nu omsätta de skogspolitiska målen i kvantitativa termer.

2.67 Statens råd för skogs- och jordbruksforskning: *Gödsling.* – – – Hur stor del av gödslingsgivan, som lagras i humusen och mineraljorden för att senare utlakas i samband med slutavverkning, är icke tillfredsställande utrett.

Dikning. – – – Vi saknar i dag kännedom om – – – hur en dikning påverkar produktionen i angränsande skogsområden.

2.68 Svenska arbetsgivareföreningen – Sveriges industriförbund: – – – Den av utredningen förslagna höjda ambitionsnivån när det gäller skogens förnyelse och skötsel påverkar självfallet skogsindustrins råvarukostnader. – – – Ett alltför ambitiöst skogsvårdsprogram kan således motverka sitt eget syfte.

2.69 Sågverkens råvaruförening: *Allmänt.* Dels måste effektiva program utarbetas om hur lövinslaget i nyskogen skall hållas nere, dels måste användningen av lövvirke ökas kraftigt för att ta igen underlåten lövvedsavverkning och för att löpande hålla lövtillväxten i schack.

Den svenska skogen passar för produktion av 14–15 miljoner kbm sågade trävaror, 8 miljoner ton cellulosa och en del skivor. Detta betyder att omfattande cellulosaindustrikapacitet över landet bör avvecklas. Pågående cellulosaindustriutbyggnad i södra Sverige sker således enligt Råvaru-

föreningens mening utan råvarumässig täckning. En viss avveckling av sågverk i södra Sverige bör sannolikt också ske, för att god överensstämmelse skall uppnås mellan skogens möjligheter och industristrukturen.

Vi måste inse att industrin är för stor för den svenska skogen – industrikapacitet måste läggas ner. Samhällets stöd till svaga företag urholkar branschens ekonomi – skogen kan därmed på sikt få svårt att avsätta sitt virke till acceptabla priser - skogsvården kan komma i kläm.

Främmande trädslag. Uppenbarligen ger contortan i ungdomen god volymproduktion, men dess kvalitetsegenskaper måste beskrivas mycket säkrare än i utredningen, innan den kan rekommenderas på det förbehållslösa sätt, som utredningen gör.

2.70 Tjänstemännens centralorganisation: *Kemiska bekämpningsmedel.* – – – Det bör också observeras att skogsbruket – – – i alltför stor utsträckning, synes ha gjort sig beroende av kemiska preparat för såväl skyddsbehandling av skogsplantor som bekämpning av ej önskvärd lövskog. För att komma till rätta med dessa problem erfordras en väsentligt ökad forskning och en helt annan satsning på förebyggande åtgärder än för närvarande.

Dikning. Utredningen anger att 25 procent av den totala arealen myrmark skulle vara lämplig för dikning. Detta synes vara en väl hög uppskattning. – – – I första hand bör befintliga dikningsobjekt underhållas. Nya dikningsprojekt bör utföras främst i sumpmark.

Främmande trädslag. Utredningens planer på en introduktion av ett främmande trädslag – – – understödjes. – – – Inplanteringen bör – – – ske i begränsad takt för att möjliggöra en anpassning till nya forskningsrön och praktiska erfarenheter. Dessutom talar det faktum att contortatallen i huvudsak lämpar sig för massavedframställning för en tämligen begränsad inplantering – – –.

2.71 Landstingsförbundet: – – – Förbundsstyrelsen vill – – – framhålla att bedömningar av behov om ökad skogsproduktion inte får grunda sig på ett statiskt synsätt beträffande varken skogsindustrins produktionsinriktning och lokalisering eller råvarans utnyttjande. Mot denna bakgrund ser styrelsen en precisering beträffande skogsproduktionens omfattning som mindre angelägen.

– – – Enligt förbundsstyrelsen är det synnerligen angeläget att – – – denna intensifierade skogsvård organiseras och bedrivs i överensstämmelse med sysselsättnings- och regionalpolitiska riktlinjer.

2.72 Svenska naturskyddsföreningen: *Kemiska bekämpningsmedel.* Biocidanvändning får inte vara ett normalt inslag i skogsbruket och bör underkastas tillståndsprövning. – – – Användning av klorerade kolväten, i synnerhet DDT, får inte förekomma ens tillfälligt. – – – Om andra biocider tillåts i vissa situationer, t. ex. för lövbekämpning, bör skogsägaren betala en avgift – – –.

Gödsling. Motsvarande bör gälla för gödsling av skogsmark. – – – Gödsling får inte ses som ett normalt inslag – – –.

Dikning. – – – Undantagsvis kan det kanske vara möjligt att dika ytterligare vissa arealer myrmark, men oavvisliga krav från naturvårdens sida för att detta ska få ske är dels att den aktuella markens naturvärden klarlagts genom en tillfredsställande inventering, dels att dikningen föregås av en allsidig tillståndsprövning.

Främmande trädslag. Användning av trädslag som är främmande för lokalen eller regionen måste i fortsättningen vara tillståndspliktig.

2.73 Svenska samernas riksförbund: *Allmänt.* SSR finner att skogsutredningens förslag enligt i första hand alternativ 2 inte kan läggas till grund för ett genomförande av förslagen utan en övergripande bearbetning som måste beakta ekologiska synpunkter innefattande rennäringen på ett helt annat sätt än vad som har varit rådande inom skogsutredningens arbete.

Gödsling. – – – Pågående försök av renförsöksavdelningen inom lantbruksuniversitetet har klart visat på att renen under i vart fall första året efter en gödsling undviker detta område. – – – Effekterna av utredningens förslag enligt angivet alternativ 2 skulle följaktligen innebära att betydande arealer i praktiken tas bort från rennäringens pågående markanvändning.

2.74 Friluftsfrämjandet: *Allmänt.* I linje med vår uppfattning att skogsmark skall brukas för många ändamål borde man – – – ha bedömt hur väl de olika alternativen uppfyller de övriga mål som kan sättas upp.

Gödsling. Innan en ökad gödsling sker i större skala – – – bör forskningsresultat föreligga, som klart visar vilka följderna blir för hela ekosystemet av en sådan åtgärd.

Dikning. Friluftsfrämjandet förutsätter att varje ingrepp i våtmarksmiljön avgörs från fall till fall och först efter en noggrann bedömning av åtgärdens ekologiska konsekvenser. Något beslut i denna fråga bör ej tas förrän Naturvårdsverket avslutat sin våtmarksinventering.

Främmande trädslag. Utredningen berör inte alls contortatallens inverkan på skogen som rekreationsmiljö. Contortatallen kastar inte sina döda grenar. Detta påverkar skogen rent estetiskt och försämrar framkomligheten.

2.75 Miljöförbundet: *Allmänt.* Avsaknaden av ett miljövårdsanpassat skogsproduktionsprogram, behandlat på samma sätt som de övriga program som utredningen tagit upp, begränsar starkt möjligheterna att allsidigt diskutera de vägar som står till buds för en framtida skogspolitik.

Den skogspolitik utredningen förordar innefattar en skogsskötsel i huvudsak enligt alternativ 2. De konsekvenser och risker för miljön detta skulle föra med sig är enligt vår mening så allvarliga att de inte kan accepteras.

– – – En så snabb och omfattande påverkan på skogsmiljön som alternativets samlade effekter innebär skulle medföra otillåtligt stora risker. Den hårda inriktningen på ökad virkesproduktion skulle dessutom starkt försämra förutsättningarna för hänsynstagande till andra intressen som renskötsel, friluftsliv etc.

Beståndsanläggning och beståndsvård. Den förbättring av beståndsanläggningen samt det ökade utnyttjandet av förädlat skogsodlingsmaterial som utredningen föreslår är väsentliga för att erhålla ett långsiktigt uthålligt skogsbruk. – – – Skogsodling på nedlagd jordbruksmark bör med tanke på den markförstöring den innebär inte få förekomma i den utsträckning som utredningen föreslår. – – –

Kemiska bekämpningsmedel. Man bör vara mycket vaksam på de lokala förhållandena när man väljer markberednings- och föryngringsmetod. Utredningens behandling av det gällande DDT-förbudet föranleder oss att med kraft påpeka att det ska stå fast.

– – – Vi anser att kemisk lövbekämpning skall upphöra vilket bl. a. mo-

tiveras av outredda effekter av giftanvändningen på lång sikt. – – –

Gödsling. Miljöförbundet anser att skogsgödslingen snarast ska upphöra. – – –

Dikning. Vi anser att ingen myrmarks- eller sumpskogsdikning bör få förekomma i avvaktan på naturvårdsverkets våtmarksinventering. – – –

Främmande trädslag. Skogsodlingsmaterial med utländsk härkomst bör endast i yttersta undantagsfall användas bl. a. med tanke på deras biologiska olämplighet i de svenska skogsekosystemen. – – –

2.76 Centerns ungdomsförbund: *Allmänt.* Enligt Centerns Ungdomsförbund finns det inget alternativ i utredningen som vi kan ställa oss bakom. Däremot vill vi bestämt avvisa alternativ 1 och 2. – – –

Kemiska bekämpningsmedel. Centerns Ungdomsförbund har vid flera tillfällen krävt att all användning av kemiska bekämpningsmedel i skogen skall förbjudas. Ett ekologiskt inriktat skogsbruk som bygger på självverksamma skogsbrukare är inte heller i behov av kemiska preparat. – – –

Gödsling. – – – CUF anser att användningen av handelsgödsel i skogsbruket omedelbart ska stoppas.

Dikning. – – – I den mån dikning kommer att användas måste det ske i marginell skala och på ett sådant sätt att de ekologiska förändringarna minimeras.

Främmande trädslag. Fortsatt inplantering av Pinus contorta (contortatallen) måste stoppas. – – –

3 Skogspolitikens medel, allmänt

Utredningens allmänna ställningstaganden till olika skogspolitiska medel har i mycket liten utsträckning föranlett kritiska synpunkter. Ett par remissinstanser efterlyser andra medel än de av utredningen diskuterade.

3.1 Statskontoret: Skogen är en råvara och en naturresurs av stor betydelse såväl för landets ekonomi som ur miljösynpunkt. Från samhällets sida bör därför långtgående krav kunna ställas på skogens skötsel. Statskontoret ansluter sig till de allmänna synpunkter som utredningen – – – anför beträffande skogspolitikens medel.

3.2 Riksrevisionsverket: – – – RRV vill understryka utredningens uppfattning – – – om behovet av en fortlöpande uppföljning och utvärdering av använda styrmedel.

3.3 Skogsstyrelsen: Även om en för skogsbruket gynnsam ekonomisk utveckling kan förutsättas medge en hög grad av självfinansiering av skogsvården anser skogsstyrelsen liksom utredningen att en rad skäl föreligger för samhället att underlätta för skogsägarna att finansiera skogsvården. Utöver de skäl som utredningen anför vill skogsstyrelsen lägga det förhållande som redan med dagens skogsvårdsintensitet är ett stort problem, nämligen bristen på arbetskraft för skogsvården framför allt inom privatskogsbruket. Skogsstyrelsen har den uppfattningen, att insatser från samhällets sida som kan underlätta finansieringen av skogsvården också underlättar en rekrytering av den erforderliga arbetskraften. Hur tillräcklig

arbetskraft över huvudtaget skall bli tillgänglig för utförandet av utredningens skogsproduktionsprogram är ett problem som utredningen måhända borde ha ägnat större intresse än vad man gjort.

3.4 Domänverket: – – – Utredningen borde – – – mera utförligt ha motiverat sina förslag till utökade skogsvårdsåtgärder från miljömässig synpunkt. – – – Detta hade stärkt motiven för utredningens förslag.

– – – Även i fortsättningen bör skogsvårdslagen vara det främsta medlet för skogspolitisk styrning. – – –

3.5 Länsstyrelsen i Södermanlands län: – – – Det är – – – nödvändigt att man inte inför krav på åtgärder, som medför ökade råvarukostnader.

3.6 Länsstyrelsen i Kalmar län: Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att det i fortsättningen är nödvändigt med en viss kontroll av skogsindustrins kapacitetsutbyggnad och därmed virkesbehov. – – –

3.7 Länsstyrelsen i Gotlands län: Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning, att en viss kontroll av skogsindustrins kapacitetsutbyggnad är nödvändig även i fortsättningen. Vad utredningen uttalar om information, rådgivning och utbildning och om service till de enskilda skogsägarna kan länsstyrelsen också ansluta sig till.

3.8 Länsstyrelsen i Örebro län: – – – Då en ökad satsning på skogsvården är positiv både för det framtida skogstillståndet och för sysselsättningen bör den stödjas både genom lagstiftningsåtgärder och direkta statliga stödåtgärder.

3.9 Länsstyrelsen i Västmanlands län: – – – Bättre planering och bättre kunskaper skulle utan tvivel kunna höja skogsproduktionen i landet påtagligt helt inom ramen för nu tillämpade normer och principer.

– – – Styrelsen utgår från att bönder och andra privata kommer att avverka i sina skogar i en lugnare takt än vad utredningen rent teoretiskt har utgått ifrån: – – – Som konsekvens av detta följer, att produktion och sysselsättning ej kan upprätthållas på önskad nivå i den nu befintliga skogsindustrin. Sannolikt måste man räkna med nedläggning av äldre enheter och med en mycket begränsad utbyggnad av nya. Någon form av etableringskontroll blir nödvändig.

3.10 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: – – – Särskilt inom småskogsbruket torde finnas risk för ett konjunkturberoende skogsvårdsprogram. Detta kan icke betraktas som tillfredsställande i synnerhet då det gäller verkligt långsiktiga åtgärder såsom beståndsanläggning. Vid fastställande av ett produktionsmål är det därför angeläget att samhället genom stimulans och föreskrifter verkar för att utjämna av denna anledning förutsedda variationer.

3.11 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att ökade resurser satsas på rådgivning till skogsägarna och att skogsvårdsstyrelsernas servicefunktioner bibehålls.

3.12 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: – – – Om man i dessa trakter skall upprätthålla en hög virkesproduktion med krav på intensiv skogsvård

fordras att samhället tar den del av kostnaderna som överstiger de företagsekonomiska intressena.

Länsstyrelsen anser att utredningen föreslår en riktig kombination av skogspolitiska medel främst skogsvårdslagen, statsbidrag samt informations- och rådgivningsverksamhet. Därtill bör angränsande lagstiftning rörande exempelvis jordförvärv och skogsbeskattning få en sådan utformning att en önskvärd skogspolitik inte motverkas.

3.13 Länsstyrelsen i Västerbottens län: – – – En förstärkning av rådgivningsresurserna – – – är en nödvändighet för att realisera program 2.

3.14 Svenska pappersindustriarbetareförbundet – Svenska skogsarbetareförbundet – Svenska träindustriarbetareförbundet: – – – Förbunden vill – – – understryka vikten av att åtgärder vidtas för att få till stånd en balanserad prisutveckling som möjliggör en satsning på intensiva utvecklingsåtgärder, utan att industrins internationella konkurrenskraft hotas.

3.15 Svenska kommunförbundet: – – – Redan nu måste uttaget anpassas så att sysselsättningen garanteras in på 2000-talet och någon ytterligare sänkning av virkesförrådet kan inte accepteras. Styrelsen anser att en spärr mot överavverkning måste införas i skogsvårdslagstiftningen.

3.16 Skogsindustriernas samarbetsutskott: – – – Kan alternativ 2 förverkligas, skulle detta gradvis tillåta ett högre kapacitetsutnyttjande och sannolikt även viss virkesförbrukande nyutbyggnad. Effekten av ett praktiskt genomförande av alternativ 2 är dock endast till mindre del på förhand diskonterbar och kan följaktligen inte i vad avser kapacitetsutvecklingen inom industrin föregripas genom ytterligare nya utbyggnader krävande ökad nettoförbrukning av svenskt virke under det närmaste årtiondet.

Det bör vidare observeras att den av utredningen redovisade virkestillgången är baserad på den biologiska potentialen under det att den ekonomiska tillgängligheten kan vara en annan. – – –

Under rådande förhållanden måste för den närmaste framtiden alternativ 1 bli vägledande när det gäller bedömningen av skogsindustrins virkesförsörjningsmöjligheter. – – –

Samarbetsutskottet vill – – – framhålla att det nu konstaterade läget kan föranleda en omprövning av den mycket detaljerade reglering av skogsindustrins virkesförbrukning som föreskrives enligt 136 a § BL i den lydelse den fått genom riksdagsbeslut våren 1976. Statsmaktens prövning av utbyggnader inom skogsindustrin ur råvarusynpunkt bör primärt kunna inskränkas till de fall där det rör sig om verkligt ny utbyggnad som medför väsentlig ökning i respektive företags nettoförbrukning av virke.

Den återhållsamhet i virkesförbrukningen som framdeles kan visa sig erforderlig bör företrädesvis åstadkommas genom frivillig samverkan inom ramen för en sålunda förenklad lagstiftning. Långtgående förberedelser för ett avtal om sådan samverkan har vidtagits.

3.17 Lantbrukarnas riksförbund – Sveriges skogsägareföreningars riksförbund: – – – Det måste – – – vara ett samhällsintresse att stimulera de kombinerade jord- och skogsbruksföretagen. Framförallt bör självverksamheten ökas. Samhället bör därför bidra till en intensifierad satsning på rådgivning, information, utbildning, forskning och utvecklingsarbete inom detta område.

Under senare år har tendensen till passivt ägande inom privatskogsbruket förstärkts. – – – Vi förväntar därför att jordförvärvslagstiftningen och de skogspolitiska åtgärderna får en sådan utformning att aktivt ägande och brukande underlättas och stimuleras. I detta sammanhang kan också skattelagstiftningen spela en framträdande roll.

3.18 Statens naturvårdsverk: En eventuell subventionspolitik för att intensifiera virkesproduktionen, t. ex. för skogsodling efter dikning av torvmarker eller för att främja effektivare skogsodlingsmetoder får inte leda till att virkesproduktionsintresset överväger naturvårdens bevarandesynpunkter.

3.19 Sågverkens råvaruförening: Det svaga utbudet av slutavverkningsskog är av två skäl oroande. Dels underförsörjs sågverksindustrin, med produktionsbortfall som följd, och med en orimlig priskonkurrens mellan köparna om utbjudet virke, dels kommer pågående inordning av skogsbruket i långsiktiga skogsbruksplaner i olag; främst restaurering av gles gammelskog och jämn tillförsel av plantskogsarealer i botten av omloppstiden.

Utredningen borde kompletteras med en kartläggning av de olika skogsägaregruppernas avverkningsbenägenhet och orsakerna till nuvarande kraftigt neddragna aktivitet på framförallt de privata markerna. Om nämligen det låga utbudet slutavverkningar består trots, eller tack vare höga timmerpriser, måste utbudsstimulerande åtgärder sannolikt vidtas.

3.20 Svenska samernas riksförbund: – – – SSR vill också ta upp frågan om tillskapande av en särskild fond till vilken skogsbruket skall avsätta medel att användas inom rennäringen för att bestrida kostnader för den tillskottsutfodring och annat som redan i dag är nödvändig att vidtaga till följd av det betesbortfall skogsbruket åsamkar rennäringen.

3.21 Statens industriverk: Någon samhällsekonomisk analys som stöd för det förordade produktionsprogrammet och de föreslagna förändringarna av skogsvårdslagen och den statliga stödpolitiken till skogsbruket har – – – inte genomförts av 1973 års skogsutredning. – – – En sådan analys har emellertid genomförts av den tidigare skogspolitiska utredningen. Mot bakgrund bl. a. av denna utrednings analys står det enligt verkets uppfattning klart att starka samhällsekonomiska skäl talar för en mindre restriktiv regleringspolitik på skogsområdet – inte för en skärpning av denna politik.

Industriverket tillstyrker utredningens förslag att behålla kravet på koncession för nya skogsindustrier (Byggnadslagens § 136 a), men anser att prövningsgrunden bör ändras från att avse förbrukningen av träfiberråvara till att avse en bedömning av de samhällsekonomiska effekterna av anläggningens tillkomst.

4 Skogsvårdslagstiftningen

Förslaget till skogsvårdslag har fått ett i huvudsak positivt mottagande. Kritiska synpunkter och ändringsförslag rör främst detaljer som t. ex. den inledande bestämmelsen om skogsvårdens allmänna inriktning och bestämmelsen om hur skogsmarken och därmed tillämpningsområdet skall avgränsas.

4.1 Hovrätten för nedre Norrland: *Allmänt.* – – – Hovrätten vill då det gäller förslaget till ny skogsvårdslag, från de synpunkter hovrätten närmast har att företräda ifrågasätta behovet av en helt ny lag. – – – Det torde – – – vara så att påtalade brister i den nuvarande skogsskötseln inte är att tillskriva en olämplig lagstiftning utan främst sammanhänger med bristande resurser hos skogsvårdsstyrelserna. Till detta kommer att de flesta av de föreslagna lagändringarna i och för sig skulle kunna vidtagas inom ramen för nu gällande skogslagstiftning. – – –

Hovrätten vill emellertid inte direkt motsätta sig att 1948 års lag ersättes av en ny lag, varigenom den ökade satsningen på skogsvården kommer till bättre uttryck.

Den föreslagna lagstiftningen synes på ett lämpligt sätt ge de grundläggande ramföreskrifter för skogsbruket som erfordras mot bakgrund av de mål som uppställts. Hovrätten tillstyrker därför den föreslagna lagen med de erinringar som nedan anföres. Reservationsvis anser sig dock hovrätten böra påpeka att lagen är ämnad att ingå som en viktig del i den föreslagna skogspolitiken, där andra väsentliga delar utgöres av regler om statligt stöd till de i flera avseenden mycket långtgående förpliktelser, som enligt lagen och dess tillämpningsföreskrifter är avsedda att åläggas de enskilda markägarna. Utan att dessa bidragsmöjligheter samtidigt närmare regleras bör åtgärder som ej kan anses företagsekonomiskt betingade ej åläggas markägare i lag.

1 § Hovrätten har i och för sig inget att erinra mot att lagen inleds med en mera allmänt hållen paragraf. – – – Det är angeläget att riktlinjer av ovan angiven art ej erhåller en snävare utformning än som avsetts och inte i alltför hög grad binder skogspolitiken vid mål som i framtiden kan komma att frångås. Beträffande såväl kravet på varaktighet som hög virkesavkastning har sålunda utredningen anfört att det ej under alla omständigheter – – – kommer att kunna ställas krav på åtgärder som fullt ut krävs för att uppnå dessa mål. Detta bör enligt hovrättens mening även komma till uttryck i lagtexten genom angivande av att målet för skogspolitiken bör vara en i huvudsak varaktig och hög virkesavkastning.

– – – För att inte alltför ensidigt binda den framtida skogspolitiken bör – – – riktlinjerna utformas så att i såväl lagen som dess tänkta tillämpningsföreskrifter utrymme ges för såväl kvantitets- som kvalitetstänkande.

– – – Det förhållandet att önskemålen om skogsproduktion i vissa fall får vika för andra intressen bör om möjligt komma till klarare uttryck i lagtexten som i nu föreslaget skick – – – alltför markerat framhåller kravet på virkesavkastning och därigenom ger en alltför ensidig bild av de riktlinjer som man vid skötsel av skogsmark bör rätta sig efter. I första hand bör enligt hovrättens mening, på sätt nu gäller, stadgandet om hänsyn till naturvårdsintressen ingå som en del i första paragrafens allmänna riktlinjer.

Inledande bestämmelser. – – – Hovrätten vill helt ansluta sig till utredningens förslag att göra skogsvårdslagen tillämplig på all skogsmark – – –. Hovrätten vill – – – peka på att vissa ändringar bör göras i lagen (1970: 939) om förvaltning av kyrklig jord, om den föreslagna skogsvårdslagen blir tillämplig även på kyrkans jord. Exempelvis bör de i nämnda lags 14 § angivna allmänna riktlinjerna vad beträffar skogsskötseln utformas så att de överensstämmer med riktlinjerna i den nu föreslagna skogsvårdslagstiftningen. Därjämte bör – – – de samordningsfrågor lösas som kan uppstå i anledning av att olika organ enligt 1970 års lag och enligt den föreslagna skogsvårdslagen skall handha tillsynen. – – – Angivna förhållanden talar för att skogsvårdslagen ej bör göras tillämplig på kyrkans jord

utan att angivna frågor löses och kyrkomötets samtycke erhålles.

– – – I betänkandet framhålls – – – i specialmotiveringen till 5 § att inte heller den nya skogsvårdslagen innebär någon inskränkning i samernas rätt till skog enligt rennäringslagen. Hovrätten anser att det även i en ny skogsvårdslag kan vara motiverat att uttryckligen erinra härom i lagtexten, lämpligen i anslutning till lagens inledande paragrafer.

Anläggning av ny skog. Innehållet i förevarande paragraf (9 §) torde lämpligen sammanföras med bestämmelserna i 21 §.

Tillsyn. – – – I lagtexten bör klart anges från vem tillsynsmyndigheten har rätt att erhålla upplysningar och handlingar.

– – – Genom att ej längre som riktlinje för skogsskötseln ange att skogsbruket skall ge tillfredsställande ekonomiskt utbyte för den enskilda markägaren kan krav på framförallt intensivare beståndsvård som den nya lagen ställer medföra att situationer uppkommer, där markägaren ålägges att vidtaga åtgärder som ej kan anses företagsekonomiskt försvarbara eller som får anses särskilt betungande för honom. Utredningen har mot bakgrund härav uttalat att statligt stöd under sådana förhållanden bör utgå för erforderliga åtgärder. Hovrätten delar helt denna uppfattning och anser för sin del att detta även bör komma till uttryck i lagtexten. Det kan ske på så sätt att under rubriken tillsyn lämpligen införes ett stadgande om att för de fall skyldighet att vidtaga åtgärder enligt skogsvårdslagen med hänsyn till omständigheterna skulle framstå som oskäligt betungande, skall skogsvårdsstyrelse ej äga rätt att ålägga markägaren eller annan ansvarig att vidtaga åtgärden, därest skäligt bidrag till kostnaderna ej kan erhållas.

Ansvar. I ansvarsbestämmelserna har utredningen valt att i huvudsak straffbelägga brott mot direkta föreskrifter som utfärdats i enlighet med bemyndiganden i lagen och ej straffbelägga förseelser mot de genomgående generella reglerna i den ramlagstiftning skogsvårdslagen är avsedd att vara. Mot ett så utformat sanktionssystem finns enligt hovrättens mening ingenting att erinra. – – – Frågan om utdömande av förelagt vite som ansvars- och förverkandefrågor kommer att handläggas vid domstol med talerätt endast för allmän åklagare. Hovrätten har ej heller något att erinra mot detta.

– – – Förverkande kan för närvarande bara ske av virke som någon olovligen avverkar och ej om någon fälls till ansvar för andra brott mot skogsvårdslagen. För det fall en utvidgning av möjligheten att förverka virke ej är avsedd – något som hovrätten för övrigt ej förordar – bör det i den föreslagna lagtexten klart anges vid vilka brott förverkande kan komma i fråga.

– – – Ansvarsbestämmelserna bör – – – enligt hovrättens mening utformas så att det framgår att jämte markägare jämväl annan som äger förfoga över skog och virke skall kunna fällas till ansvar för brott mot bestämmelserna i skogsvårdslagen.

Övrigt. – – – Hovrätten – – – anser för sin del att det kan vara motiverat att i lagen ge anvisningar för fullföljd av talan – – –.

4.2 Fortifikationsförvaltningen: *Inledande bestämmelser.* Fortifikationsförvaltningen motsätter sig inte, att – – – produktiv skogsmark tas in under skogsvårdslagen under förutsättning att vid lagens tillämpning hänsyn tas till rådande förhållanden. Förvaltningen förutsätter dock att – – – övningsimpediment ej hänförs till skogsmark i lagens mening.

4.3 Kammarkollegiet: *Allmänt.* Kammarkollegiet tillstyrker i princip förslaget till ny skogsvårdslag. – – –

Inledande bestämmelser. Kollegiet har övervägt huruvida – i enlighet med vissa stiftsnämnders önskemål – en specialregel rörande ansvarigheten för kyrkans skog skulle i förtydligande syfte behöva intagas i skogsvårdslagen. Med hänsyn till bestämmelsen i 4 § kyrkliga förvaltningslagen har kollegiet emellertid funnit en sådan specialreglering kunna undvaras.

Avverkning. – – – En utvidgning av begreppet brukningsenhet har på grunder som närmare utvecklats i specialmotiveringen till 14 § ansetts kunna ske efter särskilt tillstånd. Förutsättningar för en sådan utvidgning får – – – anses föreligga för kyrkans del med dess inom stiftet enhetliga driftsledning. Kollegiet utgår från att en tillfredsställande reglering av enheternas storlek kan ske stiftsvis med stöd av blivande tillämpningsbestämmelser.

4.4 Statskontoret: *1 §.* – – – I texten till den föreslagna skogsvårdslagen finns det inget krav på lönsamhetsberäkningar. Det krav på lönsamhet som likväl ytterst måste finnas är av samhällsekonomisk natur. Statskontoret tillstyrker att skogsvårdslagen utformas i enlighet med denna princip.

Skogsutredningen framhåller att kraven på en riktig skogsskötsel givetvis måste anpassas till vad som är ekonomiskt rimligt. Statskontoret utgår ifrån att denna anpassning kommer till uttryck i generella riktlinjer för tillämpningen av skogsvårdslagen. Det bör inte vara möjligt att medge undantag från produktionskravet i individuella fall med hänvisning exempelvis till en rådande lågkonjunktur med tillfälligt låga virkespriser.

Avverkning. – – – Det är enligt statskontorets mening angeläget att anmälningsplikten bibehålls.

Tillsyn. Det nuvarande domstolsförfarandet för att komma till rätta med överträdelser av skogsvårdslagen är krångligt och föga effektivt. Det föreslås ersatt med ett administrativt förfarande som ger skogsvårdsstyrelserna rätt att utfärda förelägganden. Statskontoret tillstyrker förslaget. Dess genomförande bör kunna underlätta skogsvårdsstyrelsernas lagtillsyn. För att undvika att det drar onödigt långt ut på tiden innan skogsvårdsåtgärder genomförs, bör det enligt statskontorets mening även i fortsättningen vara möjligt att träffa överenskommelser med markägarna.

4.5 Riksrevisionsverket: *Allmänt.* RRV delar utredningens uppfattning att en ny skogsvårdslagstiftning lämpligen kan utformas som en ramförfattning innehållande grundläggande föreskrifter och att denna kompletteras med en tillämpningsförfattning med mera detaljerade bestämmelser.

Inledande bestämmelser. Enligt RRVs mening är det också lämpligt att, som utredningen föreslår, de grundläggande bestämmelserna i en ny skogsvårdslagstiftning görs tillämpliga på all skogsmark. Det kan dock noteras att en sådan förändring kan få vissa organisatoriska konsekvenser genom att tillsynsmyndigheternas ansvarsområde utökas.

Tillsyn. – – – RRV finner utredningens förslag på denna punkt vara väl motiverat.

4.6 Riksskatteverket: *Inledande bestämmelser.* RSV har ingen erinran mot definitionen av skogsmark i 2 §. Definitionen överensstämmer i praktiken med den skogsmarksdefinition som finns i skogsvärderingsinstruktionen – – – vilken tillämpas vid fastighetstaxering. RSV vill emellertid i sammanhanget framhålla vikten av att erhålla dels klara avgränsningar mot i annan lagstiftning definierade ägoslag och dels enhetlig utformning av förekommande ägoslagsdefinitioner. – – –

Avverkning. RSV har ingen erinran mot definitionen av brukningsenhet i 14 §. Definitionen överensstämmer i princip med den indelning i taxeringsenheter man använder vid fastighetstaxering. – – –

Övrigt. Angående tidpunkten för skogsvårdslagens ikraftträdande får RSV anföra följande. Reglerna för allmän fastighetstaxering 1981 kan antas komma att i förekommande fall hänvisa till ägoslagsdefinitioner i annan lagstiftning samt till härför meddelade tillämpningsanvisningar. Det är därför angeläget att berörda myndigheter hinner utarbeta dessa anvisningar så att de kan beaktas vid 1981 års fastighetstaxering.

4.7 Lantbruksstyrelsen: *Inledande bestämmelser.* Enligt 2 § i lagförslaget skall skogsvårdsstyrelsen pröva fråga om mark är att anse som skogsmark. Flera lantbruksnämnder – – – anser att samråd mellan lantbruksnämnd och skogsvårdsstyrelse bör äga rum i tveksamma fall eller då marken alternativt synes kunna användas för jordbruksproduktion. Lantbruksstyrelsen instämmer i detta – – –.

Lantbruksstyrelsen har – – – inga erinringar mot förslaget att all skogsmark, och då även lantbruksnämndernas egna innehav – – – underordnas skogsvårdslagen.

Anläggning av ny skog. Lantbruksstyrelsen ansluter sig till utredningens förslag – – –. De skärpta kraven kan förväntas ha en positiv effekt ur struktursynpunkt genom att passivt ägande försvåras.

Avverkning. Lantbruksstyrelsen kan biträda förslaget att tillämpa jämnhetskravet för varje brukningsenhet, men vill peka på vissa problem som kan uppkomma vid ägarbyten. När en viss fastighet som byter ägare och läggs till en annan fastighet, bildas en ny brukningsenhet och avverkningsmöjligheterna på den förvärvade fastighetens område förändras. Om området läggs till en mycket stor enhet kan all slutavverkningsmogen skog få avverkas, medan avverkningsrestriktionerna kan komma att skärpas om det läggs till en mindre, utvecklingsbar enhet. Följden härav blir att den mindre enheten som kanske bäst behöver göra tillköp, kommer i ett sämre konkurrensläge, genom att det blir svårare att finansiera förvärvet med avverkningsinkomster.

Finansieringsproblem kan också uppkomma vid förvärv i samband med generationsskiften eller vid nyetablering. Under etableringsskedet är avverkningsbehovet normalt större än vad det är under senare delen av innehavstiden.

Enligt styrelsens mening har utredningen inte beaktat dessa förhållanden tillräckligt i de föreslagna undantagen från de allmänna avverkningsreglerna. Särskilt tillstånd till avverkning bör enligt styrelsens bestämda uppfattning utöver vad som föreslagits kunna få medges vid fastighetsförvärv för strukturrationalisering eller nyetablering på familjeföretag.

Genom att strukturförhållandena varierar mycket kraftigt mellan olika delar av landet finner lantbruksstyrelsen skäl att inte låsa den undre gränsen för tillämpningen av jämnhetskravet till ett och samma belopp för hela landet.

4.8 Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet: *Allmänt.* Styrelsen biträder i allt väsentligt utredningens förslag, men vill ifrågasätta om inte lönsamhetsmomentet borde betonas starkare i själva lagtexten.

Inledande bestämmelser. Styrelsen anser att den anförda definitionen av skogsmark i vissa fall kan leda till komplikationer. Detta kan illustreras med det fall att en markägare inom en avverkningstrakt t. ex. vill slutav-

verka ett bestånd på s.k. bergimpediment, dvs. mark som producerar mindre än en skogskubikmeter per hektar och år. Här föreligger enligt förslaget till skogsvårdslag inget återväxttvång och inte heller är lagförslagets § 22 angående naturvårdshänsyn direkt tillämpbart. – – – Mot denna bakgrund vill styrelsen ifrågasätta om det inte vore lämpligt att utvidga skogsmarksbegreppet till att exv. innefatta all mark nedanför fjällgränsen, som ej i väsentlig utsträckning används för annat godtagbart ändamål. Inom denna vidare ram kan sedan skogsvårdslagens tillämpningsområde föreskrivas på ett mer flexibelt och ändamålsenligt sätt än vad som nu är möjligt. – – –

4.9 Skogsstyrelsen: *I §.* – – – Då kravet om hög avkastning även kan sägas inrymma hög sysselsättning inom skogsbruket och rationellt markutnyttjande är det enligt skogsstyrelsens mening rimligt, att de restriktioner, som framför allt kommer att påverka valet av ambitionsnivå i skogspolitiken återspeglas i lagtexten nämligen de ekonomiska förutsättningarna och hänsynen till naturvården.

Med ekonomiska förutsättningar måste avses sådana som har såväl samhälls- som företagsekonomisk anknytning. – – – Med begreppet måste även generellt avses endast långsiktiga och varaktiga förhållanden, så att inte ambitionsnivån i skogsskötseln tillåts fluktuera med tillfälliga konjunktursvängningar.

Inledande bestämmelser. Skogsbruket bedrivs också f.n. på icke produktiv skogsmark. Vissa former av avverkningar kommer således att kunna ske på impediment. Drivningsvägar, virkesupplag och skyddsdiken på impediment är i dag naturliga delar i skogsdriften.

Det är – – – enligt skogsstyrelsens mening angeläget att en samordning mellan olika lagstiftningar i definitionsavseende sker. Olika definitioner på samma eller likartade begrepp kan verka förvirrande både för allmänheten och vid lagtillämpning. – – –

Enligt skogsstyrelsens uppfattning fyller det föreslagna skogsmarksbegreppet ej de krav som tidigare redovisats. Ett vidare skogsmarkbegrepp än det utredningen föreslagit skulle bättre överensstämma med gängse språkbruk och därmed underlätta tolkning och tillämpning av lagen. Inom ett vidare skogsmarksbegrepp skulle skogsvårdslagens alla bestämmelser undantaget de för anläggning av ny skog kunna tillämpas. – – –

Skogsstyrelsen föreslår att 2 § utformas enligt följande.

Med skogsmark avses i denna lag mark, som ej i väsentlig utsträckning utnyttjas för annat godtagbart ändamål, och utgörs av

1. produktiv mark varvid menas att den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar
2. impediment belägna nedom trädgränsen
3. mark på vilken det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Lagens 6–10 §§ äger ej tillämpning på impediment.

Utredningen föreslår att omläggning av skogsmark ej längre skall vara beroende av tillstånd från skogsvårdsstyrelsen. Skogsvårdsstyrelserna anses ändå få möjlighet att ingripa genom att avverkning som görs för omläggning skall anmälas. – – –

Även texten i lagens 2 § – – – bör verka i den riktningen att skogsvårdsstyrelserna får ett större inflytande över markanvändningsfrågorna.

Tillsammans ger detta intrycket av att utredningen menar att markan-

vändningsfrågor vad gäller skogsmark har en större betydelse nu än tidigare och att skogsvårdsstyrelserna skall få större möjlighet att påverka dessa. Skogsstyrelsen delar denna uppfattning men menar att det då vore konsekvent att i lagen eller förordningen ge skogsvårdsstyrelserna en ökad rätt till prövning av omläggning.

– – – För de fall omläggning är aktuell för större områden, exempelvis dämningar, kraftledningsgator, gruvbrytning, vägbyggen, bebyggelse etc. vore det värdefullt om samrådsförfarandet vore inskrivet i bestämmelserna.

Vad gäller inhägnad av skogsmark för vilt är nuvarande bestämmelser ej fullt tillfredsställande. Skogsvårdsstyrelserna bör beredas möjlighet att delta i samråd och beslut även i en sådan markanvändningsfråga och aktuella bestämmelser bör utformas i den riktningen.

– – – Inte mycket synes vara att erinra mot att den reproduktionsplikt som blir en följd av en avverkningsrättsinnehavares avverkning läggs på skogsmarkens ägare. Att däremot – – – lägga hela ansvaret på skogsmarkens ägare för att avverkningsbestämmelserna följs kan vara tveksamt. – – – Ansvarsbestämmelserna borde indirekt även göra det möjligt att straffa avverkningsrättsinnehavaren för medhjälp.

Anläggning av ny skog. – – – Skogsstyrelsen tillstyrker de förslag som utredningen gjort i detta avseende.

Avverkning. Skogsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det i ännu högre grad än vid den nuvarande lagens tillkomst är angeläget att genom lagbestämmelser ransonera den äldre skogen. – – –

Enligt förslaget skall också den nya lagen reglera vilka huggningsformer som ska vara tillåtna i den äldre skogen. Detta är en angelägen ändring av lagstiftningen, då olämpliga genomhuggningar i äldre skog blivit allt vanligare vilket har medfört att virkesförråden och därmed den löpande volymtillväxten sjunkit.

Skogsstyrelsen ansluter sig helt till utredningens framförda förslag till skäl för särskilt tillstånd. – – –

För att förhindra den situation som i dag ofta uppstår att på markägarens "uppdrag" bestämma den högsta tillåtna volym som får avverkas bör antingen i lagtexten eller i förarbetena uttryckligen anges att det är viss av markägaren angiven (planerad eller påbörjad) avverkning som skall bedömas.

Vad gäller 16 § föreslår skogsstyrelsen att ordet beslut utbyts mot förhandsbesked. Härigenom vinner lagtexten i tydlighet och ansluter till viss övrig lagstiftning. Skogsstyrelsen bör få utnyttja medgivandet enligt 26 § att föreskriva att särskilda avgifter uttas för sådant besked.

Skogsvårdsstyrelserna delar enhälligt den positiva uppfattning som framförts av utredningen beträffande anmälan om avverkning. – – – Skogsvårdsstyrelserna har genom anmälningsplikten fått reella möjligheter att genom rådgivning tidigt påverka återväxtfrågorna samtidigt som bestämmelserna om avverkning och naturvårdshänsyn kan tillgodoses på ett praktiskt och enkelt sätt. – – – Anmälningsplikten har inneburit möjligheter för skogsvårdsstyrelserna att bygga upp rationella arbetsrutiner – – –.

Svårföryngrad skog och skyddsskog. – – – Skogsstyrelsen tillstyrker de förändringar som föreslagits – – –.

Naturvårdshänsyn. Dikningen berör i hög grad naturvårdens intressen. Ett väl etablerat samråd föreligger nu mellan skogsvårdsstyrelser och länsstyrelser vid sådan skogsdikning som utförs med statsbidrag och således i regel planläggs av skogsvårdsstyrelse. Den dikning som sker utan skogs-

vårdsstyrelses eller länsstyrelses vetskap är av mycket begränsad omfattning och avser då mycket små inom respektive fastighet lokaliserade företag. Dessa torde i ytterst få fall utgöra ett verkligt hot mot naturvårdens intressen. Skogsstyrelsen anser därför att ett formellt anmälningsförfarande inte är motiverat. – – – Med hänsyn till att våtmarksinventering rimligen snart bör komma till stånd över hela landet och en samrådsskyldighet redan föreligger enligt naturvårdslagen talar övervägande skäl mot utredningens förslag. Det föreslagna högre bidraget till skogsdikning torde också innebära att allt färre dikningsföretag utförs utan myndigheternas vetskap.

Tillsyn. Beträffande detta kapitel vill skogsstyrelsen understryka värdet av den föreslagna moderniserade lagstiftningen som innebär en nödvändig effektivisering och förenkling i förhållande till sanktionssystemet i nuvarande lag.

Ansvar. Skogsstyrelsen tillstyrker de förslag som framlagts under detta kapitel. När det gäller övergångsbestämmelsernas tillämpning punkt 6 förutsätter skogsstyrelsen att skogsvårdsstyrelserna även kan ombilda sådan överenskommelse som träffats med stöd av 12 eller 19 §§ 1948 års lag till motsvarande beslut enligt det nya lagförslaget.

4.10 Statens naturvårdsverk: *Allmänt.* – – – Ser man – – – skogspolitiken som en resurspolitik i vidare mening, vilket t. ex. har skett vid arbetet med den fysiska riksplaneringen, framstår SVL som endast den del i markresurslagstiftningen som begränsar sig till skogsdriftsektorn. Det måste krävas av en allsidigt övergripande skogsresurslagstiftning att den har en för samhället samlande målsättning och att de därunder sorterande sektorsinriktade lagarna, t. ex. SVL, ges sin speciella inriktning, men att det gemensamma samhällsmålet skrivs in som portalparagrafer i de inledande bestämmelserna till de olika sektorslagarna. – – –

Skogsdriften och den för detta ändamål avpassade SVL bör också sättas i sitt sammanhang genom att däri anges de för skogsbruket grundläggande lagar som reglerar markpolitiken, t. ex. jordabalken, fastighetsbildningslagen, jordförvärvslagen, naturvårdslagen, miljöskyddslagen och som utgör grunden för ägarnas markutnyttjande. – – – Behovet av en sådan övergripande lagformulering är uppenbart och den är en förutsättning för att de olika sektorsintressena skall kunna fungera i gott samförstånd. Den övergripande synen saknas även i nuvarande SVL. – – – Om SVL ändras nu är det väsentligt att den formuleras så att den passar in i en kommande övergripande målformulering som bl. a. bör bli resultatet av den fysiska riksplaneringen.

1 §. – – – Förslaget är ofullständigt och alltför otydligt. I stället förordas en formulering som motsvarar naturvårdslagens, förslagsvis:

"Skogsmark med därpå växande skog är en nationell naturtillgång som skall skyddas, vårdas och skötas, så att den varaktigt ger människor, djur och växter en god miljö och en med hänsyn till markens produktionsförmåga och övriga allmänna intressen hög avkastning av virke och andra nyttigheter. Den är tillgänglig för alla enligt allemansrätten.

Närmare föreskrifter och åligganden om hänsyn enligt första stycket meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer".

Till följd härav bör – – – 22 § strykas.

Inledande bestämmelser. – – – Frågan om vad som är att beteckna som skogsmark kan få verkan bl. a. på ersättningsfrågor enligt NVL vid tolkning av vad som är att anse som pågående markanvändning. Det är

därför inte tillfredsställande ur naturvårdssynpunkt att skogsvårdsstyrelsen ensam skall pröva om mark är att anse som skogsmark. – – –

Anläggning av ny skog. 7 §. Här bör ingå uttryckligt undantag för urskogsliknande skogar och andra skogar som ägaren i samråd med länsstyrelsen vill bevara, så att de inte avverkas genom alltför nitisk lagtillämpning.

Avverkning. 11 §. Som punkt 3 bör tilläggas "Länsstyrelsen kan förordna om hinder mot avverkning enligt naturvårdslagen".

17 §. Enligt de motiveringar som närmare framgår av verkets yttrande över den fysiska riksplaneringen sid. 116, bör ordet "avverkning" ersättas med "skogligt arbetsföretag". Det bör framgå att sådan underrättelse skall vidarebefordras till länsstyrelsen när natur och miljö påverkas av åtgärden.

Svårföryngrad skog och skyddsskog. – – – Mark som avses i 2 § punkt 2 har som regel stort intresse för naturvården. Därför bör i 19 § andra stycket tilläggas efter ordet skogsvårdsstyrelsen "i samråd med länsstyrelsen".

Naturvårdshänsyn. Det är angeläget att samrådsförfarande enligt NVL 20 § tillämpas beträffande dikning och gödsling.

Tillsyn. 24 §. Med hänsyn till de delade meningar som förekommit mellan vissa skogsvårdsstyrelser och länsstyrelser om utlämnande av data för prövning enligt NVL bör här tilläggas ett andra stycke med lydelsen: "Det åligger tillsynsmyndigheten att i mån av tillgång lämna länsstyrelsen erforderligt underlag för beslut enligt NVL".

25 §. Enligt verkets förslag – – – bör efter första stycket infogas ett nytt stycke med lydelsen: "Åtgärd enligt första stycket får även avse skogligt arbetsföretag i avvaktan på länsstyrelsens prövning enligt naturvårdslagen". Avsikten härmed är att skogsvårdsstyrelsen skall kunna samarbeta med naturvårdsmyndigheterna så att t. ex. en planerad dikning eller avverkning som strider mot ett – – – dokumenterat naturvårdsintresse skall kunna stoppas i avvaktan på länsstyrelsens prövning av företaget enligt t. ex. 11 eller 20 § NVL. – – –

4.11 Statens planverk: *Allmänt.* Enligt planverkets uppfattning bör skyldigheterna för markägarna enligt skogsvårdslagen inte utformas så kategoriskt att ett rimligt hänsynstagande till andra intressen och ett samutnyttjande av skogsmarken försvåras.

Inledande bestämmelser. Planverket ställer sig positivt till föreslagen vidgning av lagen till att gälla all skogsmark. – – –

Skogsvårdsstyrelsernas verksamhet bör enligt planverkets uppfattning samordnas med såväl den kommunala markanvändningsplaneringen som andra regionala sektormyndigheters verksamhet. Kommuner och regionala myndigheter måste ges möjlighet till inflytande på skogsvårdsstyrelsens verksamhet när andra intressen är berörda.

– – – Byggnadsplaner för exempelvis fritidsbebyggelse innefattar i många fall grönområden som består av skogsmark. Dessa marker måste i första hand ses som komplement till bebyggelsen och kan inte vara lämpliga för intensivt skogsbruk även om virkesproduktion alltjämt är möjlig. För att tolkningssvårigheter inte ska uppstå anser planverket att det klart bör framgå att skogsmark som ingår i detaljplan inte omfattas av skogsvårdslagen.

Naturvårdshänsyn. – – – Erfarenheterna från tillämpningen av dessa bestämmelser som trädde i kraft 1975 är ännu för begränsade för att visa

om intentionerna med lagstiftningen är tillgodosedda. Tillämpningen av bestämmelserna kan dessutom bedömas endast mot bakgrund av dagens skogsbruk. Ett intensivare skogsbruk, vilket utredningen förordar ger andra förutsättningar vilka enligt planverkets uppfattning måste påkalla en omprövning av skogsvårdslagstiftningen i detta hänseende.

4.12 Domänverket: *Allmänt.* – – – Föreslagen uppdelning i ramförfattning och tillämpningsförfattning enligt modern lagstiftningsteknik synes ändamålsenlig.

1 §. Utelämnandet av "ekonomiskt utbyte" är en viktig ändring. Även om den i praktiken inte kommer att nämnvärt påverka lagtillämpningen anser verket ändringen vara principiellt betydelsefull. Den understryker, att den långsiktiga hanteringen av den förnyelsebara naturresursen skog inte endast får styras av företagsekonomiska normer utan mera av samhällsövergripande resurspolitiska överväganden.

Inledande bestämmelser. – – – Att statens mark enligt förslaget skall tas in under skogsvårdslagen är – – – en ändring av formell art, som tillstyrkes.

En reell skillnad blir, att verket kommer att inrymmas i skogsvårdsorganisationens tillsynsuppgift. För undvikande av administrativt dubbelarbete förutsätter verket, att denna tillsyn i huvudsak kan ske via överläggningar och information mellan verket och skogsvårdsorganisationer rörande planer och uppföljningsrutiner. – – –

Domänverket – – – föreslår följande formulering av andra och tredje stycket i 2 §:

"Vid bedömning av marks lämplighet för skogsproduktion skall hänsyn tas till möjliga förbättringsåtgärder, som är företagsekonomiskt eller samhällsekonomiskt försvarbara. Fråga om mark är att anse som skogsmark prövas av skogsvårdsstyrelsen.

Mark, som enligt vedertagna bedömningsgrunder inte kan producera minst en kubikmeter om året per hektar, är undantagen från lagens tvingande bestämmelser".

En sådan formulering skulle vara mera logisk. Dessutom skulle själva lagtexten direkt ge uttryck för en mera dynamisk syn på markanvändningen. – – –

Anläggning av ny skog. Verket har inget att erinra mot bestämmelserna om anläggning av ny skog. Verket vill dock betona vikten av att de närmare föreskrifter, som där finns aviserade, inte blir alltför detaljerade. – – –

Domänverket betraktar det passiva ägandet av skogsmark som ett problem för skogsnäringen och därmed samhällsekonomin. Därför välkomnar verket möjligheter för skogsvårdsstyrelsen att framtvinga anläggning av ny skog, då den befintliga uppenbart inte utnyttjar markens produktionsförmåga på tillfredsställande sätt.

Avverkning. – – – Den princip för val av slutavverkningstidpunkt som anges i 12 §, anser verket vara riktig. I denna fråga är det dock än mera angeläget att tillämpningsanvisningarna ges en sådan utformning att en rationell hantering av skogarna inte äventyras. – – –

Utformningen av 13 § medger en tolkning, som innebär att det viktigaste målet är att på mycket lång sikt (minst en omloppstid) skapa mesta möjliga skog. Detta är naturligtvis i och för sig önskvärt. Verket ifrågasätter emellertid allvarligt om denna paragraf är ägnad att tillgodose samhällets intressen. Med hänsyn till skogarnas ålderssammansättning, som ovillkorligen

medför en minskad tillgång på slutavverkningsbar skog om 20–50 år, måste det vara ett minst lika viktigt samhällsintresse, att skogarna hanteras så att mesta möjliga virkestillgångar finns tillgängliga vid den tidsperioden. – – –

Beträffande definitionen av brukningsenhet vill verket mycket kraftigt understryka vad utredningen själv konstaterat, nämligen att för större skogsägare bör bedömningar rörande jämnheten i virkesuttaget göras för naturliga arbetskrafts- och avsättningsområden. – – – Det finns ingen anledning att orsaka större skogsägare och även samhället stora inoptimalförluster genom ett stelbent generellt jämnhetskrav per kommun. – – –

Naturvårdshänsyn. – – – Enligt det nya förslaget skall den som bryter mot föreläggande eller förbud enligt 22 § kunna dömas till böter. Föreläggande eller förbud skall också kunna förenas med vite.

Om skäl anses föreligga för en sådan ändring, har domänverket inget att invända. – – –

I praktiken har naturvårdslagens 19 § och 20 § fått liten tillämpning på skogsbruket. Ännu mindre anledning till detta finnes, om anvisningar till nya skogsvårdslagen görs tvingande. Intill gränsen för ersättningsbara intrång på skogsbruket, bör skogsvårdsstyrelserna ha ansvaret för en fungerande integrering av naturvårdsintressena i skogsvården.

Detta får som konsekvens, att skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna på ett annat sätt än tidigare måste ta ställning till de ekonomiska konsekvenserna av föreskrifter och föreläggande meddelade med stöd av 22 § och förbundna med sanktionsmöjligheter.

4.13 Stiftsnämnden i Strängnäs: *Inledande bestämmelser.* Stiftsnämnden finner att kravet på att lagen skall omfatta alla skogsägarekategorier som rimligt. – – –

Anläggning av ny skog. Med hänsyn till de stora arealer av oröjda ungskogar anses det väsentligt att även ungskogsröjning innefattas av reproduktionsplikten.

Avverkning. 13 §. Stiftsnämnden vill för sin del ej tillstyrka den kategoriska begränsningen av skogsägarens möjligheter att på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt avverka mogen skog på små fastigheter.

14 §. För kyrkans del är det väsentligt att som brukningsenhet få räkna ett stifts skogsförvaltnings samlade skogsinnehav, vilket enligt gällande lag samförvaltas.

Skogsskydd. 20 §. Kyrkans speciella förvaltningsform nämligen, att stiftsnämnden förvaltar den pastoratsägda skogen gemensamt bör beaktas vid utformning av bestämmelserna.

4.14 Stiftsnämnden i Växjö: *Allmänt.* I den nya skogsvårdslagen bör enligt utredningens mening den växtkraftiga skogen skyddas för att inriktningen mot en hög medelproduktion skall uppnås. Stiftsnämnden ansluter sig i stort till denna grundläggande inriktning men vill samtidigt betona att en avvägning alltid måste ske mot lönsamhetskravet.

Inledande bestämmelser. Stiftsnämnden har inget att erinra mot att den nya skogsvårdslagstiftningen även kommer att omfatta kyrkans skogar. Det finns knappast någon anledning varför samhället skulle ställa andra krav på kyrkans skogsbruk än på andra markägares.

Avverkning. – – – Det är – – – i många fall ej förenligt med en rationell hantering att i enlighet med förslaget sträva efter jämnhet i åldersfördelning och produktion per brukningsenhet – i detta fall lika med ett eller

några pastorats skogar. I stället bör för större märkägare innehavet inom exempelvis större industriers upptagningsområden eller inom områden som ur arbetskraftssynpunkt bör ha en enhetlig behandling vara föremål för denna jämnhet i produktionen.

4.15 Stiftsnämnden i Karlstad: *Inledande bestämmelser.* Utredningen föreslår att all skogsmark, således även kyrkans, omfattas av skogsvårdslagen. Stiftsnämnden finner för sin del inga större nackdelar härav – – –.

Avverkning. – – – Stiftsnämnden får föreslå att sådana bestämmelser utfärdas som innebär att stiftsnämndernas förvaltningsområde får utgöra den enhet för vilken jämnhet skall föreligga.

4.16 Stiftsnämnden i Härnösand: *Anläggning av ny skog.* Nämnden vill påpeka att självföryngring är en möjlig föryngringsmetod på vissa marker. Det är av vikt att denna metod kan utnyttjas där så är lämpligt.

Bedömningen av röjningstidpunkt har i lagtexten som stöd skogens täthet eller beskaffenhet. Dessa faktorer är de två viktigaste vid valet av röjningstid men hänsyn måste också tas till bl. a. risk för viltskador, snöbrott och andra kalamiteter.

Avverkning. – – – Nämnden förutsätter att särskilda regler utformas så att brukningsenhetsbegreppet kan prövas att omfatta större enheter än kommun.

4.17 Stiftsnämnden i Luleå: *Inledande bestämmelser.* – – – Det praktiska skogsvårdsarbetet på stiftets skogar har redan tidigare skett inom ramen för gällande skogsvårdslag varför det för stiftets skogsbruk enbart är positivt att skogsvårdslagen ändras att omfatta alla markägare.

4.18 Länsstyrelsen i Stockholms län: *Allmänt.* Skogsvårdslagen är en sektorslag som skall ingå som en del i den totala markresurslagstiftningen. Övergripande samhällsintressen måste därför vägas in. Detta innebär att även skogsbrukets friluftslivs- och naturvårdsinriktning måste komma till klart uttryck som ett övergripande mål vid sidan av produktionsmålet redan i skogsvårdslagens inledande bestämmelse.

Det är – – – angeläget att en samordning av skogs- och naturvårdslagarna sker samt att vissa frågeställningar aktualiseras hos den arbetsgrupp inom bostadsdepartementet som arbetar med ändringarna i byggnadslagstiftningen.

– – – Flera av paragraferna är så allmänt hållna att det kan bli svårt att avgöra om myndigheternas anvisningar till och tillämpning av lagen verkligen överensstämmer med lagstiftarens mening.

1 §. Första paragrafen bör kompletteras med en formulering som understryker vikten av att skogsmark nyttjas på sätt som bäst gagnar samhället. – – –

Inledande bestämmelser. – – – Länsstyrelsen anser att även impediment bör omfattas av en ny skogsvårdslag – – –.

Inom byggnadsplaneområde, särskilt för fritidsbebyggelse, finns ofta relativt stora grönområden. Tveksamhet råder huruvida skogsvårdslagen är tillämplig. Länsstyrelsen anser att så bör vara fallet. – – – En samordning med byggnadslagstiftningen är angelägen. Det kan i detta sammanhang böra övervägas om skogsvårdsstyrelserna skall åläggas viss samrådsskyldighet vad gäller definitionen av skogsmark inom byggnadsplaneområde.

Författningsförslaget (3 §) anger inte lagens tillämpningsområde, endast

undantagen härifrån. Stycket bör formuleras om så att lagens tillämpningsområde först anges, därefter undantagen.

Avverkning. – – – Erfarenheterna av anmälningsförfarandet är – – – mycket goda. Utan sådan anmälningsskyldighet nödgas länsstyrelsen att i allt större omfattning avgränsa samrådsområden enligt 20 § naturvårdslagen. Detta skulle innebära ett avsevärt merarbete för såväl länsstyrelsen som skogsvårdsstyrelsen. Länsstyrelsen vill därför starkt understryka behovet av att anmälningsskyldigheter bibehålles.

Det måste vidare anses vara lämpligt att i tillämpningsförfattning föreskriva samrådsskyldighet med länsstyrelserna beträffande sådana skogliga åtgärder som påverkar naturmiljön inom de områden som i riksplanesammanhang angivits vara av särskilt intresse för natur- och kulturminnesvården.

Naturvårdshänsyn. Länsstyrelsen anser – – – att anmälningsskyldigheter bör omfatta även skogsdikning.

Det är även motiverat att i tillämpningsföreskrifter ta in en hänvisning till fornminneslagen och gällande förbud mot plantering inom fornminnesområde.

Även hänsyn till den allmänna miljö-, natur- och kulturminnesvården bör inbegripas i paragrafen (22 §).

Tillsyn – Ansvar. Länsstyrelsen efterlyser slutligen dels bestämmelser som reglerar myndigheternas möjligheter att meddela undantag från olika föreskrifter och bestämmelser, dels besvärsregler, innefattande instansordning m. m.

4.19 Länsstyrelsen i Uppsala län: *Inledande bestämmelser.* – – – Enligt länsstyrelsens mening bör inte – – – dikning och gödsling av impediment medges utan prövning. En sådan åtgärd innebär ändrad markanvändning och bör endast få ske efter ansökan från markägaren samt gemensam prövning av skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen. – – –

Anläggning av ny skog. Länsstyrelsen tillstyrker i princip de olika regler som föreslås för plantering och sådd av ny skog – – –.

Avverkning. – – – De föreslagna avverkningsreglerna tillstyrks – – – i princip. Det är givetvis nödvändigt att all avsedd avverkning och förnyelse anmäls till skogsvårdsstyrelsen som i sin tur samråder med länsstyrelsen då detta är nödvändigt.

Naturvårdshänsyn. Utredningen skulle enligt sina direktiv också närmare belysa de konsekvenser i miljöhänseende som nuvarande och framtida skogspolitik kan komma att leda till. Länsstyrelsen konstaterar att utredningen dock inte utrett denna för naturvården viktiga del av direktiven. I lagförslaget sägs endast att hänsyn till dessa intressen skall tas vid skogens skötsel.

Det traditionella skogsbruket har i mycket ringa utsträckning utgjort något hot mot fornlämningsområdena. Däremot kan nya brukningsmetoder som hyggesplöjning samt användningen av stora skogsmaskiner medföra att fornlämningar skadas eller helt utplånas.

Problemen kan till stor del undanröjas genom utökat samråd mellan kulturminnesvårdens representanter och skogsvårdsstyrelserna. I Uppsala län har sålunda skogsvårdsstyrelsen på senare tid överlämnat skogsbruksplaner till länsantikvarien för granskning och markering av inom planerna belägna kulturminnen.

I skogsvårdslagen finns bestämmelser om hänsynstagande till naturvårdens intressen vid skötsel av skogsmark. Länsstyrelsen finner angeläget

att också kulturminnesvårdens bevarandeanspråk på motsvarande sätt hävdas i lagtexten.

4.20 Länsstyrelsen i Östergötlands län: *1 §.* – – – I annan jämförbar markanvändningslagstiftning är det inte bara sektorintresset och hur dess mål skall uppfyllas som kommer till uttryck. Andra samhällsintressen och betydelsen i stort för samhället poängteras. Länsstyrelsen förordar utifrån detta dels att naturvårdshänsynen skrivs in i 1 § nya lagen något mera markerat än föreslaget och dels att skogens betydelse för samhället som helhet betonas. – – – Jämfört med motsvarande riktlinjer i nuvarande lag, anser länsstyrelsen att förslaget är en klar förbättring såtillvida att de inte längre är en god förräntning på skogskapitalet som i första hand skall eftersträvas.

Inledande bestämmelser. – – – Länsstyrelsen tillstyrker avgränsningen av begreppet skogsmark. Denna gräns bör enligt länsstyrelsens bestämda uppfattning vara tillämplig även vid avgörande om pågående markanvändning. – – –

I lagtexten föreslås att skogsvårdsstyrelsen skall pröva fråga om mark är att anse som skogsmark. Länsstyrelsen anser därvidlag att det är något tveksamt att skogsvårdsstyrelsen som sektororgan ensam skall avgöra dessa frågor. Lösningen har dock praktiska fördelar, men länsstyrelsen anser att skogsvårdsstyrelsen bör samråda med de organ som har att bevaka de motstående intressena, oftast länsstyrelsen och/eller lantbruksnämnden.

Anläggning av ny skog. – – – Vad beträffar 6 § förutsätter länsstyrelsen att det av anvisningar till lagen kommer att framgå hur naturvårdsintresset i detta fall skall tillgodoses. Innan skogsvårdsstyrelsen enligt 7 § föreskriver avverkning och anläggande av nytt bestånd, bör samråd ske med naturvårdsmyndighet.

Naturvårdshänsyn. – – – Utredningens mening att samråd för sådana arbetsföretag (våtmarksdikning) bör ske mellan företagare och naturvårdsmyndighet innan sådana inventeringar slutförts, delas av länsstyrelsen. – – – Länsstyrelsen anser dessa åtgärder väl motiverade under förutsättning att möjlighet kommer att finnas att med stöd av 20 § naturvårdslagen förhindra ett olämpligt dikningsföretag utan att området för den skull behöver avsättas som naturreservat eller naturvårdsområde. Detta förutsätter ändring av 20 § naturvårdslagen.

– – – Utredningens förslag att åsidosättande av naturvårdshänsynen skall vara straffsanktionerade tillstyrkes av länsstyrelsen.

4.21 Länsstyrelsen i Jönköpings län: *Inledande bestämmelser.* – – – Länsstyrelsen anser att begreppet skogsmark och pågående markanvändning måste ses tillsammans, i annat fall försvåras länsstyrelsens arbete med säkerställande av skyddsvärd natur.

Anläggning av ny skog. Utredningen föreslår vidare att det i en ny skogsvårdslag skall införas en tvingande bestämmelse om hur skogsmark skall utnyttjas och vilka trädslag som skall väljas. Regeln kan ha ett berättigande men måste nyanseras så att för naturvården betydelsefulla marker kan sparas.

Naturvårdshänsyn. – – – Det – – – innebär att skogsbrukets skyldighet att ta viss hänsyn till naturmiljön ges en särställning jämfört med andra arbetsföretags. Om sanktioner av denna typ skall kunna utdömas enligt skogsvårdslagen måste detta få till följd en ändring också av naturvårdslagen.

4.22 Länsstyrelsen i Kronobergs län: *Allmänt.* Länsstyrelsen anser liksom utredningen, att skogsvårdslagen är ett nödvändigt och viktigt styrmedel. Utredningen föreslår att den nya lagen utformas som en ramförfattning, vars närmare innebörd preciseras genom tillämpningsföreskrifter. Länsstyrelsen finner dock att de föreslagna lagramarna i vissa fall är allt för vida och därigenom lämnar även stora och viktiga principfrågor öppna för administrativt avgörande.

1 §. – – – Länsstyrelsen föreslår – – – ett förtydligande av 1 §, så att det framgår klart att de ekonomiska förutsättningarna i skogsbruket skall vara ett av de kriterier som åsyftas med formuleringen "övriga förutsättningar". På motsvarande sätt bör övervägas om inte strävan efter hög kvalitet också bör anges i samma paragraf.

Inledande bestämmelser. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang framhålla att det är angeläget att skogsvårds- och naturvårdslagstiftningen ses över, så att definitionerna av skogsmark och begreppet pågående markanvändning samt den s. k. tålighetsgränsen i samband med naturvårdshänsyn i skogsbruk överensstämmer enligt de båda lagstiftningarna.

Anläggning av ny skog. Enligt förslaget skall gälla skyldighet att anlägga ny skog "om ett skogsbestånds tillväxt på grund av gleshet eller olämpligt trädslag avsevärt understiger den tillväxt som är möjlig". Denna ovillkorliga formulering är olämplig enligt länsstyrelsens uppfattning. Den innebär att det skulle strida mot skogsvårdslagens bestämmelser att ha kvar lövskog, vilket i sin tur skulle strida mot skyldigheten att ta hänsyn till naturvårdens intressen i vissa fall. Det skulle t. o. m. kunna leda till att man blir skyldig att avveckla produktiv barrskog till förmån för något annat snabbväxande trädslag eller s. k. energiskog, eftersom det avgörande kriteriet är "den tillväxt som är möjlig". Länsstyrelsen föreslår att 6 § formuleras mindre kategoriskt och dessutom så att möjlig tillväxt inte skall vara enda bedömningsgrund för huruvida ny skog bör anläggas.

4.23 Länsstyrelsen i Kalmar län: *Allmänt.* – – – Länsstyrelsen finner det rationellt och riktigt att lagen utformas som en ramförfattning med särskild tillämpningsförfattning där detaljbestämmelserna kan ändras i takt med att skogsbrukssätten förändras genom ny teknik m. m.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget till ny skogsvårdslag. – – – Det är – – – angeläget att ramlagstiftningen ges en mer distinkt utformning så att tolkningen av skogsvårdslagen underlättas. Tillämpningsföreskrifterna bör utformas i samråd med företrädare för det praktiska skogsbruket och bli föremål för remissförfarande. – – –

1 §. I paragraf 1 har man betonat att den bärande tankegången bör vara att åstadkomma en hög och jämn virkesproduktion. Det måste därför ställas stora krav på dess utformning så att inriktningen blir såväl nationalekonomiskt som företagsekonomiskt acceptabel. Från denna synpunkt är det betänkligt att den ekonomiska skäligheten inte kommer till uttryck i lagtexten. Enligt länsstyrelsens uppfattning bör detta liksom tidigare komma till uttryck i § 1. Vidare bör under 1 § hänsyn till naturvårdens intressen anges på samma sätt som i nu gällande skogsvårdslag.

Inledande bestämmelser. – – – Länsstyrelsen finner det rationellt och riktigt att lagen skall omfatta all skogsmark – – –.

Anläggningar av ny skog. Länsstyrelsen anser det viktigt att röjning ingår i beståndsanläggningsfasen och att röjning utföres till produktionsförband. Det är även väsentligt att det uppdämda röjningsbehov som i dag finns i möjligaste mån åtgärdas. Länsstyrelsen finner det därför angeläget

att skogsvårdsstyrelsen får förstärkta resurer för att kunna påverka skogsägarna i denna riktning.

– – – Det är nödvändigt att man i § 6 punkt 3 definierar vad som avses med olämpligt trädslag. Utdraget till sin yttersta konsekvens skulle – – – denna punkt kunna innebära att lövskog i större eller mindre omfattning tvångsvis skulle avverkas för att ge plats åt barrskogsplanteringar – – –. Lagpunkten kan få omfattande negativa konsekvenser för naturvården i stort. Länsstyrelsen anser att lagtexten på denna punkt bör omarbetas och ges en klarare utformning så att detta ej kan inträffa. Detsamma synsättet vill länsstyrelsen även anlägga på § 7 vad avser så kallad urskogsbestånd, i vart fall tills dess inventeringar företagits som utpekar vilka urskogsbestånd som bör finnas kvar med hänsyn till naturvårdens intressen, förslagsvis under en 10-årsperiod.

Avverkning. – – – Anmälningsplikten vid slutavverkning ser länsstyrelsen som positiv.

Tillsyn. Det bör – – – prövas om inte i 25 § i lagförslaget skall intagas en bestämmelse, som möjliggör att ett beslut om föreläggande eller förbud kan träda i kraft omedelbart utan hinder av besvär. Tillsynsmyndigheten skall således kunna förorda att dess beslut skall lända till efterrättelse omedelbart.

Övrigt. Det är en brist i lagförslaget – – – att besvärsbestämmelser helt saknas i lagen. – – –

4.24 Fem av länsstyrelsens i Kalmar län ordinarie ledamöter (Christersson, Johansson, Kronblad, Nilsson och Schultz) **samt två av suppleanterna** (Adolfsson och Jonsson) anför i reservation: Förslaget till ny lag bedömer länsstyrelsen, bör ytterligare skärpas under paragrafen 7 till följande lydelse: Om skogsbestånd är så överårigt att markens virkesproducerande förmåga tillgodogöres i ringa utsträckning skall skogsvårdsstyrelsen föreskriva att beståndet slutavverkas och ny skog anläggas.

4.25 Länsstyrelsen i Gotlands län: *Allmänt.* Att den nya skogsvårdslagen föreslås få formen av en ramförfattning finner länsstyrelsen ändamålsenligt.

Inledande bestämmelser. Länsstyrelsen tillstyrker att särskilt tillstånd inte längre skall krävas för omläggning av skogsmark för annat ändamål än skogsproduktion. – – – Liksom utredningen finner länsstyrelsen det angeläget att skogsvårdsstyrelsen ges möjlighet att påverka andra myndigheters beslut om ianspråktagande av skogsmark, t. ex. för kraftledningar, vägar och större militära anläggningar. De berörda myndigheterna och organen borde åläggas samrådsskyldighet med skogsvårdsstyrelsen i dessa frågor.

Förslaget att skogsvårdslagen i fortsättningen blir tillämplig på all skogsmark tillstyrkes liksom förslaget att skogsmarkens ägare skall vara ansvarig enligt lagen.

Anläggning av ny skog. – – – Utredningens förslag att utvidga röjningsskyldigheten att avse röjning i produktionsfrämjande syfte tillstyrks. Länsstyrelsen tillstyrker även förslaget att utvidga återväxtskyldigheten vid skador på skogen. Även förslaget om skyldighet att sörja för återväxt efter avverkning av bestånd, som genom gleshet, av annan orsak än avverkning eller skador, eller genom olämpliga trädslag har en oförsvarligt låg tillväxt, tillstyrkes. Länsstyrelsen förutsätter då att stor hänsyn i dessa fall kan tas till naturvårdens och andras intressen, eftersom bestånd av här

aktuellt slag ofta utgöres av lövskog, hagar och gärdesbackar.

Det är inte acceptabelt att skog av hög ålder eller rötangrepp självgallrar sig och förstörs. Utredningens förslag om avverkning och återväxtskyldighet i fråga om sådan skog tillstyrkes även.

Avverkning. Utredningens förslag beträffande regler för gränsdragningen mellan utvecklingsbar och ej utvecklingsbar skog tillstyrkes.

– – – Att jämnhetskravet slopas på de minsta enheterna tillstyrks också. Gränsen 50 m³sk i produktion bör kompletteras med en arealgräns, förslagsvis 15 ha. – – – Utredningen föreslår att avverkning i framtiden får bedrivas endast antingen som ändamålsenlig gallring eller som slutavverkning som är ändamålsenligt för anläggning av ny skog. Länsstyrelsen anser att detta i princip är riktigt och tillstyrker förslaget. – – – Länsstyrelsen anser, att mindre husbehovsuttag i fortsättningen bör kunna ske inte som plockhuggning utan som ändamålsenlig gallring antingen i den rena gallringsskogen eller vid behov i skog som i och för sig är slutavverkningsmogen. Större husbehovsavverkningar bör kunna ske i form av ändamålsenlig slutavverkning.

Svårföryngrad skog och skyddsskog. Skötseln av de svårföryngrade skogarna och skyddsskogarna bör som utredningen föreslår även i fortsättningen regleras genom särskilda bestämmelser i skogsvårdslagen.

Länsstyrelsen förutsätter att skogarna inom Gotlands län i fortsättningen förklaras som svårföryngrade. Att skogen på Avanäset på Fårö klassas som skyddsskog är onödigt, – – –.

– – –Länsstyrelsen anser – – – att nuvarande regler om husbehovsuttag bör ändras så att de blir tillståndspliktiga såsom avverkningarna för avsalu är enligt nuvarande lag och detta oberoende av om uttagen sker i form av slutavverkning eller gallring.

Med hänvisning till det anförda avstyrker länsstyrelsen utredningens förslag om att gallring skall få ske utan tillstånd. Länsstyrelsen anser att – – – tillstånd skall krävas för gallring i medelålders och äldre skog.

Länsstyrelsen förutsätter att utsyning i svårföryngrad skog även i fortsättningen får ske kostnadsfritt och att stickvägsplanering får ingå i den fria utsyningen. – – – I fråga om skogar, som förvaltas av fackutbildad personal, t. ex. statens och kyrkans skog, bör all utsyning kunna ske av vederbörande själva. Skogsvårdsstyrelsen gör vid tillståndsgivningen endast stickprovskontroller.

Enligt nuvarande regler krävs ingen särskild anmälan av avverkning inom svårföryngrad skog. Ansökan om avverkningstillstånd ersätter sådan anmälan. Länsstyrelsen förutsätter att denna ordning får gälla även i framtiden.

Skogsskydd. Vad utredningen framför under denna rubrik tillstyrks.

Marknadsföring av skogsodlingsmaterial. Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredningens förslag.

Naturvårdshänsyn. Utredningens förslag tillstyrks.

Tillsyn. Länsstyrelsen tillstyrker det framlagda förslaget. – – –

4.26 Länsstyrelsen i Blekinge län: *Allmänt.* Länsstyrelsen ansluter sig – – – till utredningens förslag till ny skogsvårdslag.

Anläggning av ny skog. – – – I anslutning till förslaget till § 7 i skogsvårdslagen vill länsstyrelsen erinra om, att överåriga bestånd av "naturskog" kan vara av stort intresse dels som s. k. genbank, dels ur naturvårdssynpunkt. I de fåtaliga fall där skogsvårdsstyrelsen kan antas behöva tillgripa ett åläggande enligt denna paragraf bör därför samråd ske med länsstyrelsen.

4.27 Länsstyrelsen i Kristianstads län: *1 §.* – – – Inledningsvis slås – – – fast principen om hög virkesavkastning. Länsstyrelsen tillstyrker detta – – –. Däremot anser länsstyrelsen att skäl inte föreligger att ta bort hänsynen till naturvården ur 1 § trots att det stadgas om naturvårdshänsyn i 22 §. Länsstyrelsen föreslår att 1 § får följande lydelse. Skogsmark och därpå växande skog skall skötas så att den varaktigt ger en med hänsyn till markens virkesproducerande förmåga hög avkastning varvid tillbörlig hänsyn skall tagas till övriga allmänna och enskilda intressen.

Inledande bestämmelser. Länsstyrelsen anser att skogsmarksbegreppet i 1948 års lag är i stort behov av ändring. Ändringen bör dock enligt länsstyrelsens mening gå i en annan riktning än vad utredningen föreslår. Skogsmarksbegreppet bör anknytas till kommunernas översiktliga markanvändningsplaner. Härigenom löses även sådana frågor som utredningen avser lösa med 3 § i förslaget. Oklarheterna om sambandet mellan begreppet skogsmark i skogsvårdslagen och begreppet pågående markanvändning i t. ex. den fysiska riksplaneringen och naturvårdslagstiftningen skulle också kunna lösas. Länsstyrelsen ifrågasätter lämpligheten av att skogsvårdsstyrelsen ensam skall avgöra vad som bör betraktas som skogsmark. I första hand bör detta vara en fråga för kommunerna i samråd med länsstyrelsen, skogsvårdsstyrelsen, lantbruksnämnden m. fl. d. v. s. i princip enligt vad som skett i den fysiska riksplaneringen. Det skogsmarksbegrepp utredningen föreslagit anser länsstyrelsen i ett icke ringa antal fall strida mot andra allmänna och enskilda intressen. Länsstyrelsen föreslår därför att det nuvarande skogsmarksbegreppet bibehålles i avvaktan på en ny utredning, som bör söka anknyta skogsmarksbegreppet till generalplanemässiga överväganden. Detta innebär att de mot §§ 2 och 3 i förslaget svarande delarna av gällande lag kvarstår. Länsstyrelsen tillstyrker att skogsvårdslagen göres tillämplig för all skogsmark.

Anläggning av ny skog. När det gäller anläggning av ny skog har länsstyrelsen inget att erinra mot lagförslaget under förutsättning av att hänsyn till natur- och miljövårdsintresset och till enskilda intressen kommer till uttryck i 1 §. Förslaget står – – – i uppenbar strid mot det allmännas strävan att skydda lövskogsmiljöer och urskogsliknande bestånd av olika slag och en varierande landskapsbild – – –.

Naturvårdshänsyn. I 22 § om naturvårdshänsyn bör för tydlighets skull i andra stycket inskjutas "vad beträffar skogsmark".

4.28 Länsstyrelsen i Malmöhus län: *1 §.* Enligt länsstyrelsens uppfattning är målformuleringen för det framtida skogsbruket alltför ensidigt inriktad på virkesproduktion. En bättre och tydligare formulering vore exempelvis .... varaktig virkesavkastning och hög volymproduktion med hänsyn till miljö-, sysselsättnings- och lönsamhetskrav.

Inledande bestämmelser. Enligt länsstyrelsens uppfattning skall skogsvårdslagen ej gälla inom områden som avsatts som naturreservat, oavsett om skogsbruket regleras i reservatsbeslutet eller ej. Även om skogen inte har något primärt skyddsintresse enligt reservatsbeslutet och därför kanske ej reglerats, är skogen och dess skötsel av vital betydelse för upplevelsen av naturreservatet. Reservatets skog bör därför skötas efter det synsättet och skötseln helt regleras i skötselplanen. – – –

Avverkning. Länsstyrelsen vill understryka att avverkningsanmälan även i fortsättningen skall inlämnas. – – – Sekretessbestämmelserna i samband med anmälan bör slopas, då dessa onödigtvis försvårar handläggningen.

Naturvårdshänsyn. – – – Inom de områden som särskilt avgränsats av länsstyrelsen enligt 4 § kungörelsen (1974: 1029) om anmälan av skogsavverkning eller enligt 20 § naturvårdslagen synes det lämpligt att prövningen rörande naturvårdshänsynen endast sker enligt naturvårdslagen.

– – – Länsstyrelsen föreslår att bestämmelsen om böter för brott mot naturvårdsföreskrifterna i skogsvårdslagen utgår.

Övrigt. Länsstyrelsen föreslår att lagen förses med regler om fullföljd av talan mot beslut enligt lagen.

4.29 Länsstyrelsen i Hallands län: *Naturvårdshänsyn.* Utredningens starka koncentration till produktionsförmåga och produktionsförutsättningar har medfört att de totala samhällsaspekterna på utnyttjandet av skogsmarken kommit att behandlas mera översiktligt eller i vissa fall rent av bristfälligt. Konsekvenserna för naturvården och påverkan av kraven på rekreationsmöjligheterna har utredningen behandlat mycket kortfattat och de direkta miljövårdskonsekvenserna i form av hydrologiska effekter, försurning m. m. har överhuvudtaget inte behandlats.

Det är erforderligt att skogsbrukets inverkan på naturmiljön penetreras mera ingående än vad som nu skett. Länsstyrelsen anser det – – – motiverat, att hänsynen till naturvårdens intressen – precis som i nuvarande skogsvårdslag – intages i den föreslagna lagens första paragraf – – – och inte som i lagförslaget ges en mera undanskymd plats, om än med egen paragrafbeteckning (22 §).

Övrigt. – – – Då lagförslaget medger att tillsynsmyndighet (skogsstyrelse och skogsvårdsstyrelse) utfärdar vitesföreläggande av måhända betungande slag för enskilda får det anses vara av stor betydelse att entydiga besvärsregler införs i den nya lagen. – – –

4.30 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: *Allmänt.* – – – I stort kan länsstyrelsen ansluta sig till det i utredningen framlagda förslaget till ny skogsvårdslag – – –.

– – – De föreslagna skärpningarna av kraven på skogsbrukets skötsel allmänt sett har stöd i statsmakternas åren 1972 och 1975 meddelade riktlinjer för den fysiska riksplaneringen – – –. Anledning har inte framkommit att ifrågasätta rimligheten av sådana föreslagna skärpningar som på ekologisk grundval ger samhället större möjligheter att verka för ett bättre utnyttjande av skogsmarkens resurser.

Inledande bestämmelser. Det kan konstateras att samordning av bestämmelserna angående statens och kyrkans skogar med övrigt jämförligt skogsbruk framstår som ändamålsenlig – – –.

Naturvårdshänsyn. – – – Som en allmän erinran om kopplingen till naturvårdslagen borde i ett tredje stycke i 22 § anges att särskilda regler om hänsyn till naturen kan gälla enligt förordnanden jämlikt 7–11, 19 och 20 §§ naturvårdslagen. Men det måste klart fastslås att "hänsynen till naturvårdens intressen" enligt 22 § ej omsluter sådana vittomfattande ekologiska samband som ligger i skillnaderna mellan de olika i utredningen studerade produktionsprogrammen.

Med stöd av 22 § skall också den ansvariga myndigheten – – – i föreskrifter från fall till fall specificerat kunna ange vilka naturvårdshänsyn som skall iakttas vid avverkningar. – – – Förändringen innebär en förenkling vad beträffar myndigheternas "inblandning" och kommer av den enskilde skogsägaren sannolikt att uppfattas som en lindring i byråkratin. Länsstyrelsen anser det rimligt att myndigheternas ansvar i dessa frågor

samlas till ett enda regionalt organ och att alltså överflyttningen av denna befogenhet är ändamålsenlig. – – –

Tillsyn. – – – Länsstyrelsen finner ingen anledning invända mot reglernas avsedda innehåll men vill göra följande kommentarer angående paragrafernas innehåll: Om föreläggande inte efterkommes får enligt 25 § sista stycket myndigheten låta vidtaga åtgärder på den försumliges bekostnad. Det bör i samma stycke anges att sådan åtgärd i likhet med vitet skall anges i myndighetens föreläggande.

Föreläggande jämlikt 25 § gäller enligt lagförslaget markägaren som person. Det betyder att föreläggandet upphör att gälla vid markägarbyte. För att underlätta myndighetens arbete bör föreläggande i stället knytas till fastigheten. – – –

Ansvar. – – – Sannolikt skulle 27 § i lagförslaget avsevärt kunna förenklas utan att därvid avkall skulle göras på syftet.

4.31 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: *Inledande bestämmelser.* Utredningen föreslår att även statens och kyrkans skogar inordnas under skogsvårdslagen. Länsstyrelsen ansluter sig helt till detta förslag.

Naturvårdshänsyn. Föreskriften – – – om "hänsyn till naturvårdens intressen" föreslås få en särskild lagparagraf, § 22, som dessutom avses bli förenad med straffsanktion – – –. Denna förändring torde ge större tyngd åt de föreskrifter som kommer att meddelas.

För att skapa bättre förståelse för att omsorgen om den skogliga miljön måste ingå som ett normalt led i all skoglig verksamhet bör uttrycket "naturvårdens intressen" ersättas av uttrycket "naturmiljön". – – –

– – – Begreppet "naturmiljön" överenstämmer bättre med den totala miljöhänsyn som skall prägla allt skogsbruk, t.ex. beträffande dikning, gödsling och användande av biocider.

4.32 Fyra av länsstyrelsens i Älvsborgs län ordinarie ledamöter (Agardtsson, Larsson, Peterson och Rudolfsson) **en suppleant** (Blomberg) **samt naturvårdsdirektören** (Rahmn) anmälde skiljaktig mening innebärande följande tillägg till slutet av avsnittet "Skogsbruket och miljövården": "För att ytterligare förbättra möjligheterna till miljöhänsyn i skogsbruket anser länsstyrelsen det angeläget att anläggande av skogsbilväg, dikning och gödsling i känsliga områden blir samrådspliktiga arbetsföretag enligt 20 § naturvårdslagen".

4.33 Länsstyrelsen i Värmlands län: *Allmänt.* Något ekonomiskt kriterium återfinns – – – ej i lagförslagets första paragraf vilket länsstyrelsen anser vara en brist. I övriga delar ansluter sig länsstyrelsen helt till det lagda förslaget.

Avverkning. – – – Länsstyrelsen vill framhålla det angelägna i att anmälningsplikten för slutavverkning kvarstår i i huvudsak gällande form. – – –

4.34 Sex av ledamöterna i länsstyrelsen i Värmlands län (Jonasson, Sven Nilsson, Hult, Johansson, Carl Nilsson och Knutson) anför i reservation: Evad gäller anmälningsplikten anser vi att den ej fyller någon positiv uppgift.

4.35 Länsstyrelsen i Örebro län: *Allmänt.* – – – Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att en – – – skärpning behövs om målen för sam-

hällets skogspolitik skall uppnås och tillstyrker i allt väsentligt utredningens lagförslag. – – –

Naturvårdshänsyn. En detalj i lagförslaget som direkt kan beröra länsstyrelsens tillämpning av naturvårdslagen är att sanktionsmöjligheter för skogsvårdsstyrelsen nu införs även för naturvårdshänsynen i skogsvårdslagen. – – – Länsstyrelsen ser denna ändring som positiv.

Utredningen föreslår att skyldighet införs att anmäla planerad våtmarksdikning till länsstyrelsen för samråd på samma sätt som nu gäller för hyggesplöjning. Länsstyrelsen tillstyrker detta förslag och vill som princip framhålla att samråd med länsstyrelsen som naturvårdsmyndighet bör ske för alla sådana åtgärder inom skogsbruket som innebär förändring i markanvändningen medan åtgärder inom pågående skogsbruk och de krav på hänsyn samhället ställer på dessa bör bedömas av skogsvårdsstyrelsen.

4.36 Länsstyrelsen i Västmanlands län: *1 §.* – – – Länsstyrelsen bedömer, att det är nödvändigt, att sådana anvisningar utformas till lagen, att skogsägarna ej tvingas att tillämpa skötselmetoder som, ehuru lönsamma för samhället på lång sikt, blir olönsamma för de enskilda brukarna eller företagen. – – –

Inledande bestämmelser. Länsstyrelsen noterar med tillfredsställelse, att även statens och kyrkans skogar skall inordnas under skogsvårdslagen.

Avverkning. – – – Anmälningsskyldighet gör det möjligt för länsstyrelserna att ha tillsyn över slutavverkningarnas utformning och inverkan på landskapsbilden. Detta har varit till påtagligt gagn för naturvården. Anmälningsskyldigheten – – – bör bestå.

Naturvårdshänsyn. Länsstyrelsen ser med tillfredsställelse, att bestämmelserna om skogsbrukets hänsynstagande till naturvårdens intressen nu hänförs till en särskild paragraf i skogsvårdslagen. – – – I detta sammanhang vill länsstyrelsen också uttala sin tillfredsställelse med förslaget om att skogsvårdsstyrelsen i fortsättningen skall kunna meddela vitesföreläggande vid påtagliga avsteg från hänsynstagande till naturvården.

4.37 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: *Avverkning.* § 17 bör kompletteras med tillämpningsanvisningar med innebörd att anmälan bör ske innan åtgärd som binder avverkningen till visst utförande vidtages.

Naturvårdshänsyn. Skogsvårdens och miljövårdens krav sammanfaller i hög grad och behöver enligt nuvarande bestämmelser i skogsvårdslagen och naturvårdslagen icke innebära något nämnvärt produktionsbortfall. Länsstyrelsen – – – vill understryka angelägenheten av att nuvarande bestämmelser och tillämpningsföreskrifter får fortsätta att gälla utan utvidgningar. – – –

De följdbestämmelser som införts rörande uraktlåtenhet att ta föreskrivna hänsyn till naturvårdens intressen – – – bör vara tillfyllest för att tillgodose miljövårdens krav.

4.38 Sex av ledamöterna i länsstyrelsen i Gävleborgs län (Grenholm, Johansson, Birger Olsson, Johan A. Olsson, Sigfridsson och Sandgren) anför i reservation beträffande 1 §: – – – Vi anser att en klar formulering av kravet på långsiktig lönsamhet borde ingå i lagtexten.

4.39 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: *1 §* – – – Länsstyrelsen kan acceptera § 1 under förutsättning att "övriga förutsättningar" preciseras i tillämpningsförfattning till vad som är förenligt med ett ekonomiskt skogsbruk.

Inledande bestämmelser. Länsstyrelsen tillstyrker att en ny skogsvårdslag görs tillämplig på all skogsmark.

Definitionen av skogsmark (§ 2) liksom prövning av vad som är att anse som skogsmark (§§ 2 och 3) tillstyrks. I de fall då det skall prövas om ett visst naturvårdsintresse är ett annat "godtagbart ändamål" med markanvändningen bör samråd ske med naturvårdsenheten.

Anläggning av ny skog. Den föreslagna nya bestämmelsen i § 7 om att skogsvårdsstyrelsen skall kunna föreskriva att överårig skog skall avverkas är begränsad till klart överåriga skogar med låg eller ingen tillväxt. Förekomsten av sådana skogar är ringa men länsstyrelsen tillstyrker ändå att en sådan bestämmelse tas in i lagen.

Reproduktionsplikten föreslås i § 10 bli utökad att även omfatta röjning av plant- eller ungskog. Trots att ett sådant stadgande väsentligt ökar skogsvårdsstyrelsens tillsynsansvar till såväl tid som volym vill länsstyrelsen tillstyrka förslaget. – – –

– – – I svåra avsättningslägen kan – – – inte fullständiga åtgärder krävas utan visst samhällsekonomiskt stöd. Var, när och hur detta skall ske måste preciseras i tillämpningsföreskrifterna.

Avverkning. – – – Länsstyrelsen tillstyrker förslaget – – – .

Naturvårdshänsyn. – – – Genom den egna paragrafen – – – kopplad med sanktionsbestämmelser kan naturvårdshänsynen – – – anses ha fått en stärkt ställning – – – varför förslaget tillstyrks.

Tillsyn. Länsstyrelsen anser att de föreslagna nya reglerna väsentligt förbättrar skogsvårdsstyrelsens möjligheter att när så behövs snabbt ingripa och få rättelse till stånd inom rimlig tid. – – –

Ansvar. Länsstyrelsen har i sak inga invändningar mot i § 27 föreslagna ansvarsbestämmelser. – – –

4.40 Länsstyrelsen i Jämtlands län: *Allmänt.* – – – Så som förslaget till skogsvårdslag är utformat har den karaktären av ramlagstiftning och det är därför av vikt att tillämpningsföreskrifter icke fastställs förrän de blivit föremål för remissbehandling i samma omfattning som det nu remitterade lagförslaget. – – –

I §. I lagförslaget har kriteriet ekonomiskt utbyte i skötseln av skogsmark och växande skog slopats. I stället föreslås "varaktig hög virkesavkastning" som målsättning. Detta är tydligare och torde bli enklare att precisera och göra likformigt rättvist mellan olika skogsägare.

– – – Länsstyrelsen föreslår – – – att ett tillägg görs i lagen av följande innebörd: "Åtgärder enligt denna lag utöver vad som för skogsmarkägaren är ekonomiskt skäligt skall vara tvingande endast om bidrag till täckande av kostnaderna för åtgärderna kan erhållas av allmänna medel".

Inledande bestämmelser. – – – Frågan huruvida mark är att anse som skogsmark bör – – – prövas i samråd med lantbruksnämnden i de fall frågan avser mark som tidigare använts som åker eller bete.

– – – För att – – – komplikationer ej skall kunna uppstå i framtiden föreslår länsstyrelsen att i anvisningarna till skogsvårdslagen intas regler som innebär att endast lagfaren ägare eller köpare som erhållit förvärvstillstånd får avverka eller upplåta avverkningsrätt på fastigheten.

Avverkning. Länsstyrelsen ifrågasätter lämpligheten i att knyta ransoneringsgraden för den slutavverkningsmogna skogen till en viss arealandel. – – –

I lagtexten bör ej fastläggas att kommun skall utgöra gräns inom vilken sammanslagning till brukningsenhet normalt skall ske. – – –

Svårföryngrad skog och skyddsskog. – – – Länsstyrelsen anser – – – att tillstånd även måste fordras för röjning eller gallring.

4.41 Länsstyrelsen i Västerbottens län: *I §.* – – – Mot bakgrund av erfarenheterna från tillämpningen av nuvarande lag, där företagsekonomiska synpunkter måst vägas in i samband med relativt kortvariga konjunkturändringar, hälsas förslaget med tillfredsställelse. – – – Länsstyrelsen vill – – – ifrågasätta om inte kraven på åtgärder i svåra avsättningslägen i lagtexten eller tillämpningsföreskrifterna borde kopplas till bidragsmöjligheterna. – – –

Inledande bestämmelser. Definitionen av skogsmarksbegreppet i förslagets 2 § innebär en ändring såtillvida att dikningsvärda myrmarker inte längre skulle betraktas som – – – skogsmark. Detta förefaller mindre konsekvent – – – .

Styrelsen anser det helt konsekvent, att även statens och kyrkans skogar förs under skogsvårdslagen. – – –

Anläggning av ny skog. De föreslagna skärpningarna i kraven på beståndsanläggning och möjligheten att genom åläggande sanera klart oräntabla bestånd, synes ändamålsenliga.

– – – Åläggande om utförande av restskogsavverkning – liksom den slutavverkning av överårig skog, som åsyftas i § 7 – bör utformas så att skogsägaren inte tvingas till åtgärd vid en tidpunkt, då den skulle medföra oskälig förlust, alltså i en utpräglad lågkonjunktur.

– – – Länsstyrelsen ser det – – – som mycket värdefullt att möjligheter öppnas att med lagens hjälp kräva utförande av röjning i rätt tid.

Avverkning. – – – Länsstyrelsen måste – – – erinra om att vi fortfarande inte har fullgod kunskap om möjligheterna att utnyttja vissa fjällnära marker på annat sätt än genom den förhållandevis extensiva bruknings-form, som kallas fjällskogshuggning. En urkopplingsregel för dessa områden, där trakthyggesbruk kan leda till oönskade effekter, bör finnas i likhet med vad som är fallet i anvisningarna till 14 § i nuvarande skogsvårdslag.

Länsstyrelsen kan helt ansluta sig till utredningssynpunkterna beträffande bestämmelserna om avverkning.

Länsstyrelsen förutsätter, att tillämpningsanvisningarna till § 11 kommer att starkt betona vikten av att avverkningsmetoderna vid gallring måste vara skonsamma mot mark och kvarstående bestånd.

– – – Länsstyrelsen anser det – – – angeläget att anmälningsplikten bibehålls också fortsättningsvis.

Naturvårdshänsyn. – – – Länsstyrelsen ansluter sig härtill, men det är samtidigt styrelsens uppfattning att, om konkreta föreläggande med vite skall kunna utfärdas, måste tillämpningsföreskrifterna preciseras jämfört med de nuvarande.

Tillsyn. Länsstyrelsen har intet att invända mot att det nu gällande förfarandet med överenskommelse utbyts mot ett föreläggande. – – –

4.42 Sju av ledamöterna i länsstyrelsen i Västerbottens län (Eriksson, Hedlund, Hellgren, Löfstedt, Nilsson, Schmidt och Svanberg) anför i reservation: Vi instämmer i utredningens konstaterande att en god lönsamhet för skogsbruket är en förutsättning för att uppnå det förordade höga produktionsmålet. I följd härav bör frågan om lönsamheten på lämpligt sätt inskrivas i skogsvårdslagen.

4.43 Länsstyrelsen i Norrbottens län: *Allmänt.* Den allmänna modernise-

ringen av lagens utformning och förenklingen av procedurreglerna hälsas med stor tillfredsställelse.

Inledande bestämmelser. – – – Länsstyrelsen tillstyrker slopandet av omläggningsbestämmelserna men anser att tillämpningsföreskrifterna bör utformas så att längre anmälningstid tillämpas när avverkning föranleds av att mark skall nyttjas för annat ändamål än skogsproduktion.

Anläggning av ny skog. Den nya bestämmelsen om avverkning av överårig skog torde inte i dagsläget kunna bilda underlag för ingripande i speciellt många fall men principen att i lagen införa gardering mot destruktiv överhållning motiverar bestämmelsen.

4.44 Delegationen för företagens uppgiftslämnande: *Avverkning.* – – – DEFU ifrågasätter om inte utredningen i större utsträckning borde ha övervägt olika former av undantagsrapportering eller dispensförfaranden i stället för ett allmänt anmälningsförfarande. Anmälan om avverkning för omläggning är ett exempel där detta borde vara möjligt. – – – Enligt DEFUs mening bör man – – – kunna förutsätta att befogenheterna inom skogsvårdslagens ramar definieras så tydligt att det står klart för den enskilde skogsägaren vad som är tillåtet. En anmälan som inte föranleder någon reaktion från myndigheten skulle då kunna undvikas.

4.45 Institutet för skogsförbättring: *Marknadsföring av skogsodlingsmaterial.* Utredningen framhåller behovet av kontroll och dokumentation när det gäller skogsodlingsmaterial eftersom användningen av sticklingar framdeles kan komma ifråga i större skala och nya kategorier plantproducenter kan komma in i bilden. Det är viktigt att betona detta samt att understryka att en eventuell användning inom skogsbruket av klonmaterial (t. ex. sticklingar) kräver en uppläggning av skogsodlingen som garanterar erforderlig variation inom skogsbeståndet och regionen. Bestånd som grundats på ett fåtal kloner eller kloner som år efter år fått dominera skogsodlingen inom en del av landet kan eljest utsätta skogsbruket för stora framtida risker i form av t. ex. svamp- och insektsangrepp.

4.46 Hushållningssällskapens förbund: Även om förbundet finner, att flera av bestämmelserna i den nya skogsvårdslagen blir betungande för skogsägarna, vill förbundet icke motsätta sig dem. – – –

4.47 Lantbrukarnas riksförbund – Sveriges skogsägareföreningars riksförbund: *Allmänt.* Vi delar i många stycken utredningens syn på ambitionsnivån för de framtida skogsvårdsinsatserna och de krav som bör ställas i en ny skogsvårdslag, dock med reservation för att en bristande lönsamhet i skogsbruket kan komma att lägga hinder i vägen.

Vi anser att kravet på lönsamhet i skogsbruket inte kan efterges. Det måste därför framgå av skogsvårdslagen att skogsbruket skall bedrivas med en ekonomisk målsättning som grund.

Vi delar utredningens uppfattning att den nuvarande lagstiftningen är i behov av översyn och vi är i stort positiva till den inriktning det presenterade förslaget har fått. – – –

Vi kan inte godta en ordning där tillsynsmyndigheten ges mycket stor frihet att utforma lagens faktiska innehåll. – – –

Vi vill därför yrka på att lagtexten skall vara så precis i sin utformning att inga oklarheter kommer att råda om vad som avses.

Vi förutsätter att företrädare för olika intressenter inom skogsnäringen

får möjlighet att delta i utformningen av den nämnda tillämpningsförfattningen. – – –

I §. Vi har i och för sig inget att invända mot att det i paragrafen införs ett krav på "hög virkesavkastning". Vi vänder oss emellertid med skärpa emot att paragrafen får en sådan formulering att ingen hänsyn tas till skogsbrukets krav på lönsamhet. – – –

Vi vill därför föreslå att 1 § får följande lydelse: "Skogsmark och därå växande skog skall skötas så att den varaktigt ger en med hänsyn till markens virkesproducerande förmåga hög virkesavkastning och så att ett tillfredsställande ekonomiskt utbyte vinnes".

Inledande bestämmelser. Vi godtar det förslag till lydelse som paragrafen (om skogsmark) fått. Den förändring av begreppet skogsmark som föreslås finner vi motiverad.

Vi förutsätter att det inte finns något samband mellan begreppet pågående markanvändning i naturvårdslagens ersättningsregler och skogsvårdslagens nya skogsmarksbegrepp.

Anläggning av ny skog. § 8. I paragrafens andra stycke sägs: "Närmare föreskrifter om föryngringsmetod, markberedning, sådd, plantering, plantskogsvård eller andra åtgärder meddelas av . . .".

Vi anser att denna bestämmelse kan komma att medföra en olämplig detaljstyrning av återväxtarbetets utförande och föreslår därför att paragrafens andra stycke skall utgå.

Avverkning. – – – Vi anser – – – att bestämmelsen om generell förhandsanmälan skall slopas. Vi kan däremot se vissa motiv för en obligatorisk anmälan i efterhand vid slutavverkning och föreslår därför en utredning om formerna för en sådan.

I från naturvårdssynpunkt speciellt känsliga områden bör även i framtiden någon form av förhandsanmälan vara aktuell.

Naturvårdshänsyn. Liksom utredningen anser vi att de principer som låg till grund för att i SVL 1975 införa en aktsamhetsregel med hänsynstagande till naturvårdens intressen också bör gälla i fortsättningen. Det är vår uppfattning att erforderlig hänsyn till naturvårdens krav på den övervägande delen av skogsmarken kan tillgodoses med de åtgärder som åsyftas i denna regel.

Utredningens förslag att överföra naturvårdshänsynen till en särskild paragraf i SVL och att sanktionsbelägga denna innebär att man tillskapar två lagar med samma syfte och delvis samma verkningsområden. Vi anser det i och för sig felaktigt att i två författningar reglera samma frågor med vad det innebär att i lag söka fastlägga gränser för vad markägarna bör tåla. Trots detta kan vi ansluta oss till utredningens uppfattning att det kan vara ändamålsenligt att låta SVL styra viss naturvård.

Vi menar – – – att det hänsynstagande som kan bli aktuellt enligt SVL måste underordnas det krav – enligt första paragrafens lydelse i vårt förslag – som stadgar att skogen skall skötas så att "tillfredsställande ekonomiskt utbyte vinnes".

Som § 22 har utformats i utredningens förslag öppnar den möjligheter för regering eller tillämpningsmyndighet att gå in med föreläggande som nu inte kan överblickas. Vi anser därför att det på denna punkt måste skapas klarhet vid utarbetandet av ny skogsvårdslag.

Vi föreslår att § 22 ges följande lydelse: "Vid skogens skötsel skall hänsyn tagas till naturvårdens intressen inom ramen för vad som stadgas i första paragrafen."

Vi förutsätter vidare att handläggare av SVL respektive NVL har klara

gränser sinsemellan. Markägarna måste kunna kräva full klarhet i vilken myndighet som har ansvar för en viss fråga.

4.48 Skogssällskapet: *Inledande bestämmelser.* – – – En ny skogsvårdslag skall gälla samtliga skogsägare. Mot denna utökade giltighet torde intet vara att erinra men om den nya skogsvårdslagen skall få erforderlig effekt måste skogsvårdsstyrelsernas personella resurser väsentligt utökas.

Naturvårdshänsyn. – – – I sin omfattande praktiska verksamhet med avseende på tätortsnära skogsbruk har Skogssällskapet funnit att konflikter med allmänheten uteblir i de fall skogsstyrelsens anvisningar till skogsvårdslagen av 1975 tillämpas med urskiljning och omdöme.

4.49 Sveriges häradsallmänningsförbund: *1 §.* – – – Från vårt förbunds sida vänder vi oss mot att lönsamhetskravet, som det är formulerat i nu gällande lag, upphäves. – – –

Avverkning. – – – Vi utgår från att § 14 får tolkas så att om exempelvis en häradsallmänning är belägen i mer än en kommun, allmänningen som sådan betraktas som en brukningsenhet. – – –

4.50 Skogsindustriernas samarbetsutskott: *Allmänt.* – – – Samarbetsutskottet förutsätter vid sitt ställningstagande till lagförslaget att tillämpningsanvisningarna kommer att i allt väsentligt baseras på de analyser och uttalanden som återfinnes i betänkandet. Det är vidare angeläget att tillämpningsanvisningarna lämnar ett så stort utrymme som möjligt för anpassning till de starkt skiftande förhållanden som kännetecknar skogsbruket. För uppnående därav måste tillämpningsanvisningarna utarbetas i nära kontakt med företrädare för det praktiska skogsbruket.

1 §. – – – Enligt vår uppfattning har – – – utredningen på flera ställen i betänkandet understrukit att de ekonomiska förutsättningarna ytterst blir avgörande för den intensitet med vilken skogen kan skötas och alltså även för de krav som skall kunna ställas på skogsägarna. Mot bakgrunden av den oklarhet, som tycks råda på denna viktiga punkt vill vi föreslå en omformulering av § 1 av vilken klart framgår att de ekonomiska förutsättningarna för skogsbruket skall utgöra ett av de kriterier som åsyftas med formuleringen "och övriga förutsättningar".

Avverkning. – – – I strävandena att så snabbt som möjligt uppnå en hög och värdefull tillväxt är en riktig prioritering av slutavverkningsobjekten av grundläggande betydelse. § 12 kan vid en bokstavlig tillämpning motverka en sådan inriktning. Det främsta kriteriet för en slutavverkning bör icke vara åldern utan tillväxtens storlek i relation till den möjliga tillväxten jämte det aktuella beståndets trädslagsblandning och kvalitet. Denna synpunkt måste komma till klart uttryck i tillämpningsanvisningarna.

– – – En restriktiv tillämpning av jämnhetskravet på enskilda brukningsenheter kan med hänsyn till den stora variation i skogens ålder som föreligger mellan olika brukningsenheter lätt leda till underavverkning.

– – – Vid utarbetandet av föreskrifterna till § 14 bör särskilt observeras att kommunen endast undantagsvis är en lämplig enhet inom bolagsskogsbruket. Vi förutsätter därför att som hittills förvaltningsenhet eller annan för företaget gällande resultatsenhet skall få utgöra brukningsenhet i lagens mening. Inte minst viktigt är detta för möjliggörande av en effektiv och långsiktig planering av sysselsättningen.

Beträffande skyldigheten att i enlighet med § 15 slutavverka skog vill vi understryka att begreppet "inom skälig tid" i § 6 punkt 3 måste ges en med

hänsyn till vederbörande skogsägares ekonomiska situation anpassad tillämpning.

Naturvårdshänsyn. Utredningen föreslår – – – att skogsvårdslagens naturvårdsföreskrifter – – – skall förenas med sanktionsmöjligheter. – – –

Det hade varit önskvärt att parallellt härmed de i många avseende motsägelsefulla eller överlappande bestämmelserna i skogsvårds- resp. naturvårdslagarna och för dessa gällande tillämpningsanvisningar hade tagits upp till behandling av utredningen i syfte att uppnå klarlägganden och förenklingar. Det är en rimlig begäran att en skogsägare skall kunna veta vilken lagstiftning och vilken tillsynsmyndighet han i olika situationer har att hålla sig till. En översyn av hela problemkomplexet bör komma till stånd. I avvaktan härpå måste vid utarbetandet av tillämpningsanvisningarna till den nya skogsvårdslagen tillses att klarast möjliga gräns kommer att föreligga till naturvårdslagens kompetensområde.

Samarbetsutskottet anser att de naturvårdskrav som fortsättningsvis skall regleras via skogsvårdslagen och dess anvisningar bör avse den allmänna hänsyn som rimligen kan begäras av skogsägaren. Längre gående krav på skogsbruket, vare sig de ställes enligt naturvårdslagen eller skogsvårdslagen, måste – på samma sätt som enligt naturvårdslagen nu gäller vid avsevärt försvårad markanvändning – föranleda rimlig ekonomisk ersättning till skogsägaren.

Ansvar. Ifråga om övriga stadganden i förslaget till SVL vill vi endast uttala önskemålet om en omformulering av ansvarsparagrafen (§ 27), vilken fått en alltför komplicerad utformning.

4.51 Sågverkens råvaruförening: *I §.* – – – en satsning på kvalitetsproduktion, vilket är nödvändigt för god lönsamhet, kan – – – ställas i konflikt med den föreslagna första paragrafen i skogsvårdslagen.

Avverkning. – – – förslaget om åläganden att avverka dålig eller överårig skog är bra.

4.52 Svenska pappersindustriarbetareförbundet – Svenska skogsarbetareförbundet – Svenska träindustriarbetareförbundet: Förbunden tillstyrker den föreslagna lagstiftningen och det tekniska utförande som lagförslaget har. – – –

4.53 Tjänstemännens centralorganisation: *Allmänt.* Det krävs tvingande regler för att samhällets mål för skogsbruket skall uppnås. Det föreliggande lagförslaget har i princip fått en tillfredsställande utformning. Det krävs emellertid att tillämpningen blir sådan att vanskötsel förhindras och att överårig skog verkligen avverkas.

Inledande bestämmelser. Det är positivt att lagen avses omfatta all skogsmark oavsett ägarekategori. – – –

Anläggning av ny skog. Lagförslagets skärpningar beträffande anläggning av ny skog är synnerligen befogade. De vidgade möjligheter som lämnas beträffande avverkning, i första hand av tras- och restskogar uppkomna genom olämpliga avverkningsformer, är tillfredsställande. Införandet av röjningsplikten är också synnerligen angelägen och motiverad.

Avverkning. Utredningen föreslår slopandet av jämnhetskravet för brukningsenheter vars produktionsförmåga ligger under 50 m³ sk per år. – – – Denna gräns måste betraktas som för låg, en rationellt bedriven skogsavverkning skulle starkt försvåras med en sådan bestämmelse. – – –

Utredningens förslag beträffande ett bibehållande av – – – anmälningsplikten vid avverkning – – – tillstyrkes. Det kan därvid ifrågasättas om inte anmälningsplikten borde omfatta all kalavverkning.

Tillsyn. De föreslagna förenklingarna och effektiviseringarna beträffande tillsyn och uppföljning av föreslagen skogsvårdslag är nödvändiga om lagen i fråga skall få önskat resultat. Nuvarande lagstiftning är i dessa avseenden betänkligt ineffektiv.

4.54 Svenska kommunförbundet: *Allmänt.* Styrelsen tillstyrker huvuddragen i det framlagda förslaget. – – –

Styrelsen vill – – – skissera en modell för hur skogsvårdslagen kan anknytas till kommunernas översiktliga fysiska planering. Syftet är inte att styra skogsbruket via den kommunala planeringen utan att finna former för tidigt samarbete mellan olika parter så att onödiga konflikter kan undvikas.

– – – I flertalet fall är kommunen mest lämpad att samordna olika lokala intressen. Styrelsen föreslår därför att kommunen skall ta initiativ till överläggningar rörande skogsmarkens utnyttjande inom vissa delar av kommunens yta. Kommunen bör i sin fysiska översiktsplanering avgränsa skogsområden av särskilt intresse för naturvården och friluftslivet. Kommunen bör vidare sammankalla berörda skogsägare, intresseorganisationer samt representanter för skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen till gemensamma överläggningar som ett naturligt led i arbetet med den översiktliga planeringen. Vid överläggningarna kan parterna precisera avgränsningen av områdena och precisera vilka av Skogsstyrelsens riktlinjer som är av särskild vikt med hänsyn till de lokala förhållandena. Många gånger torde kommunen också genom positiva åtgärder – t ex kommunala beredskapsarbeten – kunna bidra till ett företagsekonomiskt skogsbruk inom de berörda områdena.

Om de skogliga frågorna integreras i den kommunala planeringen vinner man en ökad insyn och ett bredare inflytande för medborgarna. På sikt måste ett sådant förfarande leda till större förståelse för skogsbrukets förutsättningar.

Styrelsen hemställer att den skisserade modellen övervägs närmare vid arbetet med den nya skogsvårdslagen.

Inledande bestämmelser. – – – Styrelsen anser att skogsvårdslagen inte bör gälla för område med stadsplan eller byggnadsplan och att ett sådant uttryckligt undantag bör införas i skogsvårdslagen. – – – Omförande av skogsmark till annat ändamål bör enligt styrelsen generellt undantas från anmälningsplikten, om åtgärden har stöd i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan. I annat fall införs dubbelprövning och onödig byråkrati.

Anläggning av ny skog. – – – Det kan inte vara rimligt att kommunerna skall åläggas att avverka överårig skog, skogsplantera icke betade hagmarker eller att vidta åtgärder för att reducera lövinslaget inom fastigheter som snart skall exploateras eller som förvärvats av naturvårdsskäl. Reglerna om anläggning av ny skog i förslaget till skogsvårdslag bör därför kompletteras med regler om undantag för ifrågavarande fastigheter.

Naturvårdshänsyn. Styrelsen vill i sammanhanget även framhålla att skogsbruket inte bör regleras med förordnanden enligt naturvårdslagen annat än i undantagsfall – – –. Styrelsen förordar i stället att en regel om hänsyn till naturvården införs även i den nya skogsvårdslagen, att skogsägarna själva skall ge information om planerade skogsbruksåtgärder och att överläggningar skall komma till stånd tidigt mellan intressenter av olika

slag. Inom viktigare friluftsområden och områden som ligger nära tätorterna bör kommunen normalt kunna fungera som samordnare mellan olika intressen.

4.55 Landstingsförbundet: *Naturvårdshänsyn.* Förbundsstyrelsen har inget att invända mot att i en ny skogsvårdslag införs en bestämmelse som uttryckligt reglerar skogsbrukets normala hänsyntagande till naturvårdsintresset. Tillsammans med naturvårdslagens bestämmelser om naturreservat och samrådsplikt bör skogsvårdslagen därmed kunna tillgodose naturvårdens och friluftslivets anspråk på skogsmarken.

4.56 Svenska jägareförbundet: *Avverkning.* Någon annan form för slutavverkning än trakthygge med eller utan fröträd tillåtes ej annat än under speciella förhållanden, exempelvis i fjällskogar eller liknande.

En viss konflikt med naturvårdsintressen kan uppstå här. En markägare som vill skydda en viss faunatyp eller enstaka arter – eller en märklig flora – kan förbjudas att överhålla skogsbestånd som är helt nödvändiga för det aktuella syftet. Även i andra sammanhang, exempelvis inom vilthägn, kan liknande problem uppstå.

4.57 Friluftsfrämjandet: *1 §.* De flesta är idag överens om att skogen är en resurs som ska skötas för många olika ändamål, bl. a. avverkning, friluftsliv, bete, jakt, vattenhushållning. Det är då också befogat att denna syn på skogens mångsidiga användning också markeras i lagens inledande paragraf. – – – Vi föreslår – – – att lagens första paragraf får lydelsen: "Skogsmark och därå växande skog ska skötas på det sätt som bäst gagnar svenska folkets intresse."

4.58 Ingenjörsvetenskapsakademien: *Allmänt.* – – – Det är – – – angeläget att tillämpningsföreskrifterna utformas i samråd med företrädare för det praktiska skogsbruket samt att lagtexten så långt möjligt ges en mer distinkt utformning med klarare anvisningar om vad som kan krävas av skogsägarna. – – –

1 §. – – – IVA föreslår – – – att kravet på lönsamhet eller ekonomisk bärkraft anges redan i portalparagrafen.

4.59 Fältbiologerna: *1 §.* De ospecificerade "övriga förutsättningarna" är inte tillräckliga för att få den ur samhällelig syn bästa användningen av skogsmarken. I stället bör i SVL inledningsvis fastslås att ekosystemet skogen är en resurs som utnyttjas så att den varaktigt ger den optimala samhällsnyttan. – – –

Naturvårdshänsyn. Fältbiologerna föreslår att hela naturvårdslagstiftningen som rör skogsbruket ses över och ges en sådan inriktning att den för framtiden garanterar vissa fastställda miljökvaliteter. – – –

4.60 Riksantikvarieämbetet: *Naturvårdshänsyn.* – – – Kulturminnesvårdens bevarandeintressen bör – – – i lika mån som naturvårdens komma till uttryck i de bestämmelser som särskilt reglerar skogsbruket.

– – – Ämbetet anser att utredningens förslag bör kompletteras med föreskrifter om hänsyn till kulturminnesvårdens intressen. Bevarandeintresset skall i samband med planering av skogsbruket beaktas på samma sätt som vid övrig exploatering.

4.61 Kooperativa förbundet: KF har inte något att erinra mot den allmänna inriktningen i utredningens förslag till ny skogsvårdslag. – – –

4.62 Miljöförbundet: *Allmänt.* I princip ställer vi oss positiva till skogsutredningens förslag till ny skogsvårdslag. Den har genom en välbehövlig omarbetning blivit bättre och klarare formulerad. Förslaget är överskådligt samtidigt som det ger utökade och förenklade möjligheter för skogsvårdsstyrelsen att övervaka skogsskötseln och göra snabba ingripanden när så behövs. Positivt är också att den nya lagen föreslås omfatta all skogsmark, alltså även Domänverkets och kyrkans skogar. Vi har dock en rad synpunkter på ett flertal av paragraferna – – –.

1 §. Skogsmark har enligt vår mening en lång rad uppgifter att fylla förutom att vara producent av skogsråvara, och av den anledningen anser vi att följande lydelse av § 1 är nödvändig. – – –

"Skogsmark och vad som därpå växer skall skötas på det sätt som långsiktigt och på bästa sätt gagnar det svenska folket. Skogsproduktionen skall ge en jämn avkastning av hög kvalitet."

Inledande bestämmelser. Vi anser att § 2 ska behålla sin nuvarande lydelse. – – – Den av skogsutredningen föreslagna skärpningen av denna paragraf anser vi vara oacceptabel.

– – – Det måste anses rimligt att även en nyttjanderättsinnehavare, t. ex. en rotpostköpare, skall ha skyldighet att ta ansvar för utförda arbeten.

Anläggning av ny skog. § 7. Denna paragraf bör enligt Miljöförbundet helt utgå.

– – – Beträffande trädslagsblandningen anser vi att skogsodlingen i huvudsak bör inriktas på barrträd, men att en inblandning av löv ska godtas. Kravet på trädslagets lämplighet för marken bör gälla lika för barr- och lövträd. – – –

Det är positivt att röjningsplikten innefattas i SVL. – – –

Avverkning. § 11. I anvisningarna till paragrafens väl formulerade punkt 2 skall hyggesstorlekens inverkan på klimat, markekologi, miljöaspekter i övrigt samt det oestetiska intrycket i känsliga lägen noga övervägas och en begränsning av hyggesstorleken eftersträvas. – – –

Svårföryngrad skog och skyddsskog. – – – vi anser att skogsvårdsstyrelsens tillstånd bör krävas även vid röjning och gallring.

Naturvårdshänsyn. – – – Vi stöder naturvårdsverkets förslag på ett tioårigt avverkningsförbud för urskog och fjällskog i avvaktan på att frågan om den framtida vården av dessa skogar utreds.

4.63 Dalby Norra skogsägareförening u. p. a.: – Förslaget till skogsvårdslag biträdes.

4.64 Centerns ungdomsförbund: *Inledande bestämmelser.* En positiv förändring är att utredningen föreslår att all skogsmark skall underordnas skogsvårdslagen. – – –

Anläggning av ny skog. Det är bra att även röjning kommer att ingå i reproduktionsåtgärderna och därmed omfattas av hårda regler från skogsvårdslagens sida.

Avverkning. – – – Vi tycker det är fel att man vill gå över till generella regler vad gäller tillåtna brukningsmetoder. Förslaget innebär t. ex. att blädningsmetoden blir förbjuden. – – –

Naturvårdshänsyn. – – – CUF har sedan länge krävt att alla kalhyggens storlek ska begränsas till max 5 ha, av miljöskäl.

Det samrådsförfarande som idag finns vid planerad hyggesplöjning, vill vi ska slopas och ersättas med ett generellt förbud.

4.65 Rektorsämbetet vid Uppsala universitet: *Allmänt.* Utredningen försöker låsa också själva skogsbruksmetoderna genom lagtext. Detta kan förväntas ge en stor stelhet samt förhindra att än lämpligare metoder provas ut.

Förslaget lägger mycket stora befogenheter hos skogsvårdsstyrelserna utan att ha analyserat dessa organs lämplighet vad gäller att fatta beslut som innebär att samhällsintressena totalt tillvaratas.

Om ny skogsvårdslag som bygger på de föreslagna principerna antas, kommer svårigheterna att inpassa användningen av skogsbruksområden i samhällsplaneringen att bli synnerligen omfattande. Denna risk kan motverkas genom att invänta en markanvändningslag samt naturresursutredningen.

De krav som ställs på skogsmarksägare att vara aktivt verksamma för att tillgodose annan än dem själva torde vara svåra att passa in i svensk rättslig tradition.

Avverkning. Slutavverkning, som föreslås som enda tillåtna avverkningsmetod när skogen inte längre har god tillväxt, kan i vissa situationer vara direkt olämplig också från skogliga synpunkter men ändå krävas enligt lagförslagets ordalydelse.

Naturvårdshänsyn. Skogsbrukets naturvårdshänsyn bör formuleras klarare och närmare riktlinjer bör inte dras upp av skogsstyrelsen ensam – – – utan av skogsstyrelsen och naturvårdsverket tillsammans med underställningsmöjlighet hos regeringen.

4.66 Rektorsämbetet vid Lunds universitet: – – – Den föreslagna skogsvårdslagen, som innebär en kraftig nedskärning av den enskildes beslutanderätt, är tillämplig främst om Alt 2 föredras och om inga andra värden än virkesråvaran behöver beaktas i skogsekosystem. Den kan därför knappast accepteras i sin nuvarande förslagsform.

4.67 Statens industriverk: *Allmänt.* Verket är emellertid inte berett att nu föreslå ett avskaffande av den gällande skogsvårdslagen, men enligt verkets mening bör förutsättningarna för en samhällsekonomiskt optimal skogspolitik närmare utredas. Eventuellt skulle en sådan politik kunna genomföras genom en tillämpning av den nuvarande lagen som mer överensstämmer med de ursprungliga intentionerna vid dess tillkomst.

Avverkning. – – – Tillkomsten av anmälningsplikten torde ha medfört en icke oväsentlig skärpning av tillämpningen av såväl återväxt- som avverkningsbestämmelserna (inkl bestämmelsen om skydd för utvecklingsbar skog) i skogsvårdslagen. Detta torde ha bidragit till – – – sänkningen av råvaruutbudet 1975–77.

Sammanfattningsvis finner industriverket att det avgörande samhällsekonomiska problemet för avverkningspolitiken är risken för ekonomiskt orationella begränsningar i råvaruutbudet med åtföljande samhällsekonomiska förluster som följd av ett alltför lågt utnyttjande av skogsindustrins kapacitet. Enligt verkets mening talar samhällsekonomiska överväganden för ett undanröjande av förekommande hinder för ett rationellt utnyttjande av virkeskapitalet. Ett sådant hinder är skogsvårdslagens avverkningsbegränsande bestämmelser. Verket kan därför inte tillstyrka 1973 års skogsutrednings förslag att ytterligare skärpa de avverkningsreglerande bestämmelserna.

4.68 Länsstyrelsen i Södermanlands län: *Allmänt.* – – – Länsstyrelsen avstyrker detta förslag – – –.

Inledande bestämmelser. Fråga om mark är att anse som skogsmark – – – bör – – – prövas av länsstyrelsen i samråd med skogsvårdsstyrelsen och respektive kommun.

3 §. I specialmotiveringen till denna paragraf bör särskilt följande mening observeras: "Den nya lagens vidgade krav på att lågproduktiva bestånd skall ersättas med ny skog kommer inte alltid att kunna förenas med markägarnas önskemål om att t. ex. i anslutning till bebyggelse behålla öppna marker eller skog av hagmarkskaraktär."

Motiveringen strider helt mot naturvårdens intressen och de önskemål som brukar framföras i olika sammanhang om att man skall undvika att plantera igen områden närmast torp och gårdar och annan bebyggelse. Naturvårdens, kulturminnesvårdens och den enskilda människans önskemål åsidosätts helt av det synsätt som utredningen här ger uttryck för.

Anläggning av ny skog. 6 §. Under punkt 3 i denna paragraf sägs att ny skog skall anläggas om skogsbestånds tillväxt på grund av gleshet eller olämpligt trädslag avsevärt understiger den tillväxt som är möjlig.

– – – Den – – – föreslagna föreskriften innebär att länsstyrelsernas arbete med bibehållandet av Mälarlandskapets lövskogar tvingas gå andra vägar. Alternativet synes vara att göra naturreservat eller nationalpark av hela Mälarområdet.

Naturvårdshänsyn. – – – Denna föreskrift hör hemma i målsättningsparagrafen och bör återföras dit.

4.69 Svenska naturskyddsföreningen: *Allmänt.* – – – Lagförslaget innehåller regler som är klart skadliga även från skogliga synpunkter. I själva verket bygger förslaget på en sektorsyn som är förlegad. Skillnaden mot 1948 års skogsvårdslag är att det nya förslaget tillgodoser skogsindustrin, men inte alltid skogsbruket.

En avgörande anmärkning mot den lagstiftning som utredningen föreslår är enligt föreningens mening att den snarast är att karaktärisera som en lag om skyldighet att leverera virke till skogsindustrin och inte som en skogsvårdslag. Den saknar en grundläggande regel om att skogsbrukets utformning måste vara lämplig från allmän, samhällelig synpunkt.

Vidare synes i vissa fall de föreslagna reglerna vara riskabla för skogsmarkens produktionspotential i längre tidsperspektiv och sakna möjlighet till anpassning efter skiftande, lokala förhållanden. Detta gäller särskilt avverkningsreglerna. – – –

Avverkning. – – – I lagtexten anges att den enda form av avverkning som tillåts, när skogen nått viss ålder, är slutavverkning. Blädning skulle då enligt lagtexten normalt vara förbjuden, även om de lokala förhållandena (starkt sluttande exponerade lägen etc.) innebär att blädning skulle vara lämpligare också från skoglig synpunkt.

Vidare saknar lagförslaget något så självklart som en tydlig skyddsregel för att hindra olämplig avverkning. Nu gällande skogsvårdslag har däremot en sådan – – –. Att som utredningen gjort föreslå en lagregel, som binder till en viss avverkningsform vilken för övrigt anses som kontroversiell i flera hänseenden, understryker förslagets karaktär av en ren partsinlaga för de intressen, som vill tillgodose skogsindustrins råvaruförsörjning i kort och medellångt tidsperspektiv. Att utredningen avlägsnat sig från de hittills i skogsvårdslagstiftningen tillgodosedda skogliga aspekterna visar sig också i att man vill tvinga fram avverkning också när en avverkning inte är lönsam för skogsägaren.

Naturvårdshänsyn. I framtiden måste tillses att inga ytterligare försämringar inträder i möjligheterna att använda skogsområden för rörligt friluftsliv etc. Lämpligt torde vara att införa ett slags plankrav för större avverkningar – – – samt tillståndsplikt – – – i övrigt för avverkning och andra skogliga åtgärder som mer än helt tillfälligt förändrar markens tillgänglighet.

Kanske bör t. o. m. införas ett nytt skyddsinstitut i naturvårdslagen, nämligen skogsskyddsområde – – – inom vilket gäller särskild tillståndsplikt och restriktiv tillståndsgivning beträffande åtgärder som försämrar tillgängligheten. – – –

I detta sammanhang bör övervägas införande av en särskild skogsskyddsavgift – – – vid all slutavverkning. Denna bör utgöra en viss procentsats av nettovinsten av avverkningen och användas direkt för reservatsersättningar. – – – I dag gäller att den markägare, som har skyddsvärda naturmiljöer på sitt område, får tåla vissa inskränkningar – – – utan ersättning, medan grannen kanske tillåts bedriva skogsbruk fullt ut och därmed får en större intäkt. Om den senare fick erlägga en avgift, motsvarande den inskränkning han kunnat råka ut för utan ersättning, blir markägarna likställda och pengar kommer dessutom att finnas för längre gående skydd av skogsmiljöer.

4.70 Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund: *Allmänt.* – – – Styrelsen anser att den nya skogsvårdslagen i vart fall inte göres tillämplig på kyrklig jord. Inte heller på den församlingsägda bör lagen tillämpas om ingen uppmjukning sker av bestämmelsen om insättande av medel på skogsvårdskonto.

Inledande bestämmelser. – – – När nu utredningen vill, att den nya skogsvårdslagen skall omfatta all skog, finns det skäl att notera, att därmed också följer, att även skötseln av den kyrkliga skogen skall underkastas tillsyn av skogsvårdsstyrelserna. Den kyrkliga skogen förvaltas nu av stiftsnämnderna. Om denna förvaltning skall fortsätta, kommer stiftsnämnderna i sin förvaltning av skogen att vara underkastade skogsvårdsstyrelsernas tillsyn. Denna dualism verkar inte genomtänkt. – – –

4.71 Sveriges jordägareförbund: – – – Skogsvårdslagstiftningen bör liksom hittills grundas på ekonomiska överväganden. – – –

Sveriges Jordägareförbund anser att förslaget till ny skogsvårdslag måste omarbetas för att ge mindre utrymme för byråkratisk styrning och större möjligheter för skogsägarna att själva bestämma över sitt skogsbruk – – –.

– – – Avvägningen mellan skogsbruket och andra behov bör – – – göras i särskild ordning när sådana behov gör sig gällande.

5 Självfinansiering

Ett stort antal remissinstanser avstyrker helt införandet av ett obligatoriskt skogsvårdskonto. Ungefär lika många är för det föreslagna systemet eller ett modifierat sådant. Ofta kommer olika meningar till uttryck inom remissinstansen. Några anser att frågan bör utredas ytterligare.

5.1 Statskontoret: *Skogsvårdskonto.* Statskontoret tillstyrker förslaget beträffande skogsvårdskonton. – – –

5.2 Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet: *Skogsvårdskonto.* Styrelsen vill tillstyrka förslaget om införande av skogsvårdskonton men anser att den nedre gränsen för obligatorisk avsättning bör höjas. – – –

5.3 En av ledamöterna i styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet (Jonsson) anför avvikande mening såvitt avser avsnittet finansiering av skogsbruksåtgärder.

5.4 Skogsstyrelsen: *Skogsvårdskonto.* Skogsstyrelsen anser – – – att ett skogsvårdskonto i princip enligt det förslag som utredningen utarbetat är ett angeläget komplement till övriga skogspolitiska medel som föreslagits. – – – Styrelsen anser – – – att systemet kan utformas på ett administrativt enkelt sätt och således beträffande normbeloppen samtidigt anknytas till befintlig anmälnings- och hyggeskortrutin. I anslutning till den skyldighet som kommer att föreligga för alla skogsägare att deklarera efter bokföringsmässiga principer torde reglerna för skogsvårdskontot innebära ett ytterst begränsat merarbete för dem.

– – – Skogsstyrelsen anser att gränsen för obligatorisk 1 %-insättning på skogsvårdskonto borde ligga vid 25 000 kronors taxeringsvärde. Av åtgärden berörda antalet fastigheter skulle därvid reduceras till 125 000.

Skogsstyrelsen vill – – – för det fall förslaget om skogsvårdskonto inte skulle genomföras, understryka nödvändigheten av att särskilda bestämmelser om säkerhet för återväxtåtgärder införes i lagen.

5.5 Tre av skogsstyrelsens ledamöter (Christoffersson, Jonasson och Kilander) delar inte i yttrandet framförda synpunkter på finansieringen av skogsvårdsåtgärder via ett skogsvårdskonto. Reservanterna ansluter sig i stort till den av Sven Jansson i utredningen gjorda reservationen och menar att ett obligatoriskt system enligt utredningens förslag av principiella skäl inte kan godtas. I stället önskar man att nuvarande skogskontosystem byggs ut.

5.6 Domänverket: *Allmänt.* Verket instämmer i utredningens åsikt, att skogsbruket liksom hittills normalt självt bör finansiera skogsvårdsåtgärderna. Detta förutsätter då att virkespriserna förutom andra kostnader även förmår bära skogsvårdskostnaden. Om så inte blir fallet, eller om samhället av sysselsättningsskäl eller andra orsaker, vill öka skogsvårdsinsatserna är det rimligt att statligt stöd utgår, såsom utredningen föreslår.

Skogsvårdskonto. – – – Med dagens höga planterings- och röjningskostnader är det kanske nödvändigt att säkerställa tillgång på medel till fullgoda skogsvårdsåtgärder vid ett icke kontinuerligt skogsbruk. Önskvärt är givetvis att även den mindre men aktive skogsägaren inte drabbas av ett besvärligt byråkratiskt system. Om reglerna utformas så, att det passiva skogsägandet motverkas, är det däremot bra.

5.7 Stiftsnämnden i Strängnäs: *Skogsvårdskonto.* Insättning på skogsvårdskonto bör för kyrkans del ske vid den skogsförvaltande myndigheten, nämligen stiftsnämnden. – – – Paragrafens lydelse är – – – inte tillämpbar för kyrkans skogsinnehav.

5.8 Länsstyrelsen i Uppsala län: – – – Utredningens huvudtanke att skogsbruket i princip bör vara självfinansierande är enligt länsstyrelsens mening riktig. – – –

5.9 Länsstyrelsen i Kalmar län: *Allmänt.* – – – Kostnaderna för återväxtåtgärder bör ingå i avverkningskalkylen. Länsstyrelsen tillstryker utredningens förslag till lag om insättning på skogsvårdskonto. – – – Innan lagen genomförs anser – – – länsstyrelsen att den bör bli föremål för ytterligare översyn för att anpassas till det nuvarande taxeringssystemet.

5.10 Fyra av länsstyrelsens i Kalmar län ordinarie ledamöter (Andersson, Hansson, Nilsson och Schött) **samt en suppleant** (Åborn) anför i reservation: Förslaget om inrättande av skogsvårdskonton avstyrkes – – –.

– – – Skogsägare som ej avverkar skog och som därför saknar skogsinkomster under ett antal år torde beredas möjlighet att göra frivilliga insättningar på skogskonton. – – – Det är viktigt att medel finns för att säkerställa återväxten av skogen. Detta torde dock kunna ske genom en utökning av möjligheten till insättning på nuvarande skogskonton.

Tjf länsråd (Hallström) anmälde skiljaktig mening i enlighet med reservationen.

5.11 Länsstyrelsen i Malmöhus län: *Skogsvårdskonto.* Länsstyrelsen accepterar i stort sett de synpunkter och förslag som utredningen framlagt för att bl. a. skapa finansiella garantier för skogsvårdsåtgärder som krävs enligt skogsvårdslagen. Med full förståelse för de invändningar som kan resas mot föreslaget finansieringssystem bedöms fördelarna med den personliga kontoinsättningen påtaglig. – – –

Beträffande den insättning som föreslås i samband med slutavverkning bör uppmärksammas att problem kan uppstå vid avveckling av dålig skog som saknar rotnetto. I Malmöhus län kan som exempel nämnas avverkning av dålig lövskog. Medelsinsättningen får inte verka bromsande på intresset för sådan avverkning och det är därför viktigt att stimulansåtgärder kan tillgripas för efterföljande återväxtåtgärder.

5.12 Sju av ledamöterna i länsstyrelsen i Malmöhus län (Samzelius, Ekholm, Engholm, Hansson, Håkansson, Lynge och Sterning) anför i reservation: Under åberopande av vad som anförts i reservation av ledmoten i utredningen Sven Jansson och i remissyttranden i ärendet av LRF:s provinsförbund och Skånes Handelskammare avstyrker vi förslaget om införande av ett finansieringssystem i form av skogsvårdskonto.

5.13 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: *Skogsvårdskonto.* – – – Länsstyrelsen biträder utredningens förslag om obligatorisk insättning av medel på särskilt skogskonto i samband med slutavverkningar.

Förslaget om årlig insättning av 1% av skogsbruksvärdet får bl. a. ses mot bakgrund av förslaget att i skogsvårdslagen föreskriva skyldighet att utföra plant- och ungskogsröjningar. – – – Länsstyrelsen tillstyrker även detta förslag.

5.14 Sex av ledamöterna i länsstyrelsen i Älvsborgs län (Kerstin Andersson, Boger, Josefson, Karlson och Larsson samt Arne Andersson) anmälde vid beslutets fattande skiljaktig mening innebärande bifall till den av utredningsledamoten Sven Jansson avgivna reservationer beträffande avsnittet "Förslag till lag om insättning på skogsvårdskonto".

5.15 Länsstyrelsen i Skaraborgs län: *Skogsvärdskonto.* – – – lagstiftningen om insättning på skogsvärdskonto tillstyrks – – –. Kommunerna bör emellertid undantas från skyldigheten att avsätta medel till skogsvärdskonto – –.

5.16 Fem av ledamöterna i länsstyrelsen i Skaraborgs län (Andersson, Carlsson, Davidsson, A-M Gustafsson och Svensson) anför i reservation: Vi instämmer i länsstyrelsens yttrande med de ändringar däri som föranleds av bifall till reservationen av utredningsledamoten Sven Jansson med instämmande av experten Magnus Toll i motsvarande del.

5.17 En ledamot i länsstyrelsen i Skaraborgs län (Ekered) anför i reservation: "– – – Länsstyrelsen kan inte biträda detta förslag. Redan inom ramen för den föreslagna skogsvårdslagstiftningen har skogsvårdsstyrelserna fått medel att se till att erforderliga åtgärder vidtas i fall man konstaterar försummelse".

5.18 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: *Allmänt.* Länsstyrelsen biträder utredningens grundinställning att skogsbruket skall bära sina egna kostnader. – – –

Skogsvärdskonto. Beträffande det belopp som skall avsättas i samband med slutavverkning för att täcka de efterföljande återväxtkostnaderna biträder länsstyrelsen utredningens förslag. – – –

Den andra delen, 1 % av skogsbruksvärdet årligen, kan befaras bli något mera administrativt betungande. Med tanke på dess betydelse för att garantera vården av kostnadskrävande nyanlagda bestånd vill styrelsen ändock tillstyrka utredningens förslag. – – –

I det fall obligatorisk avsättning på skogsvårdskonto icke skulle vara möjlig att genomföra är nuvarande bestämmelser angående ställande av säkerhet för återväxtåtgärder ett minimikrav. Det är vidare angläget att nämnda bestämmelser utvidgas att gälla även eftersläpande åtgärder.

5.19 Sex av ledamöterna i länsstyrelsen i Gävleborgs län (Grenholm, Johansson, Birger Olsson, Johan A Olsson, Sigfridsson och Sandgren) anför i reservation: – – – Vi avvisar förslaget om den tvångsvisa avsättningen till personligt skogsvårdskonto samt den årliga avsättningsskyldigheten med viss procent på fastighetens skogsbruksvärde.

Enligt vår mening är anmälningsplikten i förening med möjligheten att begära säkerhet för återväxtåtgärderna tillräckliga för att trygga fullgörandet av åtgärder för skogsåterväxten. Vi ansluter oss därför till utredningsledamoten Sven Janssons reservation.

5.20 Länsstyrelsen i Västernorrlandes län: *Skogsvärdskonto.* – – – Styrelsen tillstyrker utredningens förslag att skogsägare skall vara skyldiga att avsätta medel för återväxtåtgärder då slutavverkning skett och medel för röjning med visst belopp varje år.

– – – Skulle inte ett sådant system införas anser länsstyrelsen att bestämmelser motsvarande nuvarande § 24 måste ingå i lagen.

5.21 Fem av ledamöterna i länsstyrelsen i Västernorrlands län (Winberg, Martin Olsson, Harald Olsson, Mehlin och Erik Ohlsson) anför i reservation: Med hänvisning till vad som anförts i utredningens betänkande av ledamoten Sven Jansson och experten Magnus Toll avstyrker vi utredningens förslag om obligatoriska avsättningar till skogsvårdskonton.

5.22 Länsstyrelsen i Västerbottens län: *Skogsvårdskonto.* – – – Det föreslagna obligatoriska skogsvårdskontot kan – om reglerna för kontot utformas på ett ändamålsenligt sätt – påtagligt underlätta självfinansieringen. – – – Länsstyrelsen anser det vara förenat med många fördelar att reservation av pengar för återväxtåtgärder redan vid slutavverkningen görs till en självklarhet.

Länsstyrelsen är klart positiv till det föreslagna obligatoriska skogsvårdskontot. – – –

Om skogsvårdskontot blir verklighet, är det angeläget att den administrativa hanteringen och antalet blanketter för ändamålet begränsas så långt det är praktiskt och formellt möjligt. Länsstyrelsen får därför föreslå att blanketten för avverkningsanmälan redigeras på ett sådant sätt att den vid insättning på bankkonto i samband med slutavverkning kan användas för kommunikation mellan samtliga parter, d. v. s markägaren, skattemyndigheterna, bankerna och skogsvårdsstyrelsen.

5.23 Sju av ledamöterna i länsstyrelsen i Västerbottens län (Eriksson, Hedlund, Hellgren, Löfstedt, Nilsson, Schmidt och Svanberg) anför i reservation: Enligt vår mening ges tillsynsmyndigheten i förslaget till skärpt skogsvårdslag fullt tillräckliga befogenheter att bevaka skogsägarnas ekonomiska skyldigheter för skogsproduktion och skogsvård för att upprätthålla lagens ambition och målsättning. Förslaget om obligatorisk avsättning till skogsvårdsfonder är därför obehövligt och bör inte genomföras. – – –

5.24 Två av de i länsstyrelsens i Västerbottens län slutliga handläggning deltagande tjänstemännen (Hedström och Stocke) var av skiljaktig mening och anför: – – – Erfarenheter från tillämpningen av lagen om investeringskonto för skog visar en stark benägenhet hos skogsägaren att – när fråga är om tvångsvisa åtgärder – underlåta förete erforderliga utredningar. – – – Enligt skatteavdelningens mening bör en förbättrad skogsvård åstadkommas helt inom ramen för en skogsvårdslagstiftning. Förslaget om skogsvårdskonto avstyrkes därför.

– – – I samband med att anmälan kommit in till skogsvårdsstyrelsen borde styrelsen kunna kräva att skogsägaren ställer säkerhet för att återväxtåtgärder inom viss tid efter slutavverkningen utföres. Vid ett sådant förfarande är skogsägaren helt på det klara med att en del av likviden för avverkat virke eller upplåten avverkninsrätt måste reserveras för återväxtåtgärder. Förfarandet innebär ett bibehållande av säkerhetskraven i nuvarande skogsvårdslagstiftning – – – men bör ges en mera generell tillämpning. – – – Med hänsyn till utgången i ett ärende om förhandsbesked – RSV/FB Dt 1977:2 – torde skogsägaren kunna medges avdrag vid taxeringen för i räkenskaperna gjord avsättning för beräknade kostnader för framtida skogsvårdsåtgärder med belopp motsvarande den för kostnadernas bestridande hos skogsvårdsstyrelsen ställda säkerheten. – – –

– – – Införes obligatorisk skyldighet för skattskyldiga att avsätta vid taxeringen avdragsgilla småbelopp inverkar detta negativt på kontrollen i övrigt. – – –

Med hänsyn till det ovan anförda bör förslaget beträffande obligatorisk insättningsskyldighet för röjningskostnader inte genomföras. Skulle emellertid utredningens förslag om skogsvårdskonto genomföras bör lägsta obligatoriska avsättning vara 500 kronor dvs. en procent av skogsbruksvärde 50 000 kronor. Avsättningar under nämnda belopp bör kunna ske på frivillig väg.

5.25 **Länsstyrelsen i Norrbottens län:** *Skogsvårdskonto.* – – – Länsstyrelsen anser att föreslagen avsättning till reproduktionsåtgärder kommer att starkt underlätta ett intensivt återväxtarbete.

Länsstyrelsen vill således tillstyrka föreslagen självfinansiering.

5.26 **Fem av ledamöterna i länsstyrelsen i Norrbottens län** (Filip Johansson, Birger Simu, Thorsten Lindfors, Bo-Gunnar Ledin och Owe Ericson) reserverar sig mot styrelsens tillstyrkan av utredningens förslag att årligen avsätta en procent av skogsbruksvärdet för främst röjningsändamål.

5.27 **Svenska pappersindustriarbetareförbundet – Svenska skogsarbetareförbundet – Svenska träindustriarbetareförbundet:** *Allmänt.* Beträffande finansieringen av skogsvårdsåtgärder m. m. anser förbunden rent principiellt att åtgärderna skall självfinansieras. – – –

Skogsvårdskonto. – – – Förbunden tillstyrker inrättandet av skogsvårdskonto. Vi anser emellertid att skogsvårdskontona skall knytas till fastigheten i stället för till fastighetsägaren – – –.

5.28 **Tjänstemännens centralorganisation:** *Skogsvårdskonto.* Den principiella utgångspunkten bör vara att skogsbruket självt skall bära sina kostnader. Genom obligatoriska avsättningar till skogsvårdskonto ökar förutsättningarna härför.

5.29 **Dalby Norra skogsägareförening u. p. a.:** *Skogsvårdskonto.* Förslaget till lag om insättning på skogsvårdskonto biträdes i motsats till vad övriga privatskogsbruksorganisationer i landet förordat.

5.30 **Fortifikationsförvaltningen:** *Skogsvårdskonto.* – – – Förvaltningen – – – anser att en uppsamling av medel på skogsvårdskonto för egen del är svåradministrerad och onödig.

5.31 **Kammarkollegiet:** *Skogsvårdskonto.* – – – Stiftsnämnd deklarerar och inbetalar skatt endast för inkomst från prästlönefondsfastighet och kyrkofondsfastighet. För den övervägande delen av skogsintäkterna – – – deklarerar och beskattas de enskilda pastoraten. Inom vissa stift finns närmare hundratalet pastorat. En specialreglering av innebörd antingen att den kontoförande skyldigheten läggs på vederbörande deklarationsskyldiga pastorat eller att deklarationsskyldigheten och kontoföringsskyldigheten i dess nu berörda omfattning helt överföres till stiftsnämnd skulle – – – möta skilda praktiska svårigheter.

– – – Kostnaderna för sådana under året utförda skogsvårdsåtgärder för stiftet som helhet överstiger enligt stiftsnämndernas erfarenhet i regel vad som – – – behöver insättas på kontot. Därför skulle sådan insättning bli aktuell endast i undantagsfall.

Under hand har från flera stiftsnämnder framhållits att redan föreliggande förvaltningsbestämmelser – – – innefattar i sig tillräcklig garanti för ekonomisk beredskap i berörda hänseende – – –.

På grund av berörda förhållanden får kollegiet föreslå att den kyrkliga skogen undantas från den föreslagna lagens tillämpningsområde.

5.32 **Riksrevisionsverket:** *Allmänt.* RRV delar utredningens uppfattning att skogsbruket i princip skall vara självfinansierat. – – –

Skogsvårdskonto. Den föreslagna obligatoriska insättningen på skogs-

vårdskonto påverkar – – – endast en del av orsakerna till de konstaterade bristerna i återväxten. Det kan därför enligt RRV:s mening ifrågasättas om man inte med en skogsvårdslag av föreslagen typ med förbättrade tillsynsmöjligheter för skogsvårdsstyrelserna kan komma till rätta med vissa av de problem som föreligger. I och för sig bör ett system med obligatoriskt skogskonto kunna underlätta en tillämpning av lagstiftningen. Mot inrättande av ett sådande system talar dock att systemet synes bli administrativt komplicerat. Vissa oklarheter finns också i systemet t. ex. vid försäljning och arv av skogsfastighet. RRV föreslår därför att frågan om obligatoriskt skogsvårdskonto övervägs ytterligare.

5.33 Stiftsnämnden i Växjö: *Skogsvårdskonto.* För att undvika kostnadskrävande administrativt arbete borde syftet med dessa konton kunna uppnås enklast vad de kyrkliga skogarna beträffar genom en kontroll av stiftsnämndens årsredovisning vari bl. a. skogsvårdsåtgärdernas omfattning redovisas.

Stiftsnämnden vill dock avvisa detta förslag vad kyrkans skogar beträffar.

5.34 Stiftsnämnden i Karlstad: *Skogsvårdskonto.* Då med största sannolikhet kostnaderna för de av stiftsnämnd varje år nedlagda skogsvårdsåtgärderna överstiger de enligt 3 § beräknade beloppen, saknas motiv för att bestämmelserna om insättning på skogsvårdskonto skulle omfatta även kyrkan. Stiftsnämnden föreslår därför att lagen undantar kyrkan från dessa bestämmelser.

5.35 En ledamot (Jacobson) **i länsstyrelsen i Stockholms län** anför i reservation till länsstyrelsens yttrande: – – – Ett skogsvårdskonto av den typ som utredningen förordat bör införas. Det bör dock förenklas administrativt så långt detta visar sig möjligt.

5.36 Länsstyrelsen i Östergötlands län: *Skogsvårdskonto.* Vad beträffar förslaget till lag om insättning på skogsvårdskonto är länsstyrelsen tveksam. – – –

5.37 Länsstyrelsen i Jönköpings län: *Skogsvårdskonto.* – – – Man skapar – – – en stor och kostsam apparat som inte synes stå i rimlig proportion till dess värde ur skogsvårdssynpunkt. – – – Ett genomförande av förslaget om skogsvårdskonton innebär att man ytterligare belastar taxeringsorgnisationen – – –.

– – – Länsstyrelsen anser att utredningens förslag i denna del i varje fall bör bli föremål för en ordentlig översyn.

5.38 Länsstyrelsen i Gotlands län: *Allmänt.* Länsstyrelsen anser liksom utredningen, att kostnaderna för kommande återväxter bör betraktas som en kostnad för avverkning av det aktuella beståndet. – – –

Skogsvårdskonto. – – – Utredningen föreslår att ett särskilt obligatoriskt skogsvårdskonto inrättas för avsättningar av medel för kommande återväxter. – – – Länsstyrelsen anser – – – av flera skäl, bl. a. den föreslagna utökningen av skattefri insättning, enklare administration och kontroll m. m. att övervägande skäl talar för att ett särskilt konto skapas för insättning av medel för kommande återväxter. Länsstyrelsen tillstyrker således utredningens förslag på denna punkt. Vad utredningen föreslår om

kontinuerlig insättning grundad på skogens skogsbruksvärde kan länsstyrelsen inte tillstyrka. – – – Länsstyrelsen anser att skogsägarna i stället genom rådgivning bör stimuleras till att avsätta medel för röjning och andra skogsvårdsåtgärder utöver återväxter på de vanliga skogskontona.

5.39 Länsstyrelsen i Blekinge län: *Skogsvårdskonto.* Länsstyrelsen finner – – – att goda skäl kan anföras för förslaget om skogsvårdskonto men att det också har avsevärda nackdelar. Länsstyrelsen finner då anledning erinra om det så sent som 1975 införda systemet med obligatorisk avverkningsanmälan för slutavverkning – – –. Skogsvårdsstyrelserna har därmed fått ett instrument för övervakning, som tillsammans med den föreslagna lagbestämmelsen om röjningsskyldighet bör kunna ge goda resultat. Först om dessa efter en skälig prövotid uteblir bör enligt vår mening frågan om skogsvårdskonto tas upp till prövning.

Länsstyrelsen finner alltså övervägande skäl tala för att en lagstiftning om skogsvårdskonto kan uppskjutas tills vidare och icke för närvarande bör komma till stånd.

5.40 En av ledamöterna i länsstyrelsen i Blekinge län (Karlsson) anmälde skiljaktig mening mot styrelsens beslut i fråga om obligatorisk avsättning till skogsvårdskonto – – – och ansåg att styrelsen i dessa frågor bort tillstyrka utredningsmajoritetens förslag.

5.41 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: *Allmänt.* Finansiering av ett intensivare och mer planmässigt bedrivet skogsbruk föreslås ske dels genom självfinansiering via skogsvårdskonton dels genom statliga stödåtgärder. Länsstyrelsen anser sådana åtgärder vara principiellt nödvändiga för att nå bättre resultat i utnyttjandet av våra skogsmarker.

– – – Lagstiftning enligt förslaget skulle medföra en belastning på taxeringsorganisationen som inte står i proportion till de fördelar som kan vinnas. – – –

Med hänsyn till det anförda anser länsstyrelsen att förslaget till lag om insättning på skogsvårdskonto bör omarbetas. Därvid bör tillses att belastningen på taxeringsorganisationen inte blir så stor, att mera angelägna arbetsuppgifter måste eftersättas.

5.42 Länsstyrelsen i Värmlands län: *Skogsvårdskonto.* – – – Länsstyrelsen hyser – – – tveksamhet till den tekniska utformningen av det föreslagna skogsvårdskontosystemet vad avser den årliga enprocentiga avsättningen. – – –

– – – Inbetalning på respektive konton bör i stället kunna ske genom att medlen tas ut via skatten på samma sätt som skogsvårdsavgiften och sedan med utnyttjande av ADB förs över till skogsägarens bankkonto.

För skogsvårdsåtgärder i samband med slutavverkningar anser länsstyrelsen att ett skogsvårdskonto av föreslaget slag kan var ett lämpligt styrmedel. Möjligheten att förenkla konstruktionen bör dock ses över ytterligare. – – –

5.43 Sex av ledamöterna i länsstyrelsen i Värmlands län (Jonasson, Sven Nilsson, Hult, Johansson, Carl Nilsson och Knutson) anför i reservation: – – – Enligt vår uppfattning bör i stället det nuvarande skogskontosystemet byggas ut så att avsättningsmöjligheter för framtida skogsvårdsåtgärder kan inrymmas inom bestämmelsernas ram. Insättningsbeloppets stor-

lek liksom uppskovstid bör medges i sådan omfattning att avverkningar av skadad eller skadehotad skog liksom utnyttjandet av rationell avverkning möjliggöres. – – – Vår uppfattning överensstämmer således med reservanten Sven Janssons.

5.44 Länsstyrelsen i Västmanlands län: *Skogsvårdskonto.* – – – Länsstyrelsen tillstyrker – – – i princip förslaget till lag om skogsvårdskonton. Skyldighet att avsätta medel bör emellertid begränsas till beräknade kostnader för återväxtåtgärder efter slutavverkning.

Styrelsen förutsätter, att enklare anvisningar utformas än de som presenterats i betänkandet.

5.45 Fem av ledamöterna i länsstyrelsen i Västmanlands län (Björzén, Broström, Eriksson, Carlsson och Källgren) anför i reservation: – – – Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag att skogsägarna skall vara skyldiga att avsätta medel på särskilda skogsvårdskonton. – – –

Som en följd av detta avstyrkande – – – föreslår länsstyrelsen, att en bestämmelse som motsvarar den nu gällande 24 § SVL införes i den nya lagen. – – –

Två av de i ärendets handläggning deltagande tjänstemännen (Wåhlén och Storck) anmälde skiljaktig mening i enlighet med reservationen.

5.46 Länsstyrelsen i Kopparbergs län: *Skogsvårdskonto.* Förslaget om skogsvårdskonton finner länsstyrelsen vara positivt. Det måste dock ifrågasättas om förslaget har fått en sådan utformning att det får avsedd effekt dvs. en effektivare skogsvård. Sannolikt fordras en mer skärpt lag om insättning än den nu föreslagna. Systemet med skogsvårdskonton, i den här föreslagna formen, torde dessutom bli administrativt tungrott. Utredningsförslaget i detta avsnittet bör inte läggas till grund för lagstiftning.

5.47 Sju av ledamöterna i länsstyrelsen i Kopparbergs län (Aarnseth, Bergström, Dahlén, Helldin, Lång, Olsson och Steiving) anför i reservation: Det föreslagna skogsvårdskontot synes bli alltför byråkratiskt och tungrott. Förslaget avstyrkes. Skogsvårdsstyrelsen bör, liksom nu, få begära säkerhet för skogsvårdsåtgärder i den mån det anses nödvändigt.

5.48 Länsstyrelsen i Jämtlands län: *Skogsvärdskonto.* – – – Länsstyrelsen anser – – – att det borde införas någon form av obligatorisk skyldighet för skogsägare att avsätta medel som motsvarar kostnaderna för föreskrivna återväxtåtgärder. – – –

Det personliga skogsvårdskonto som utredningen föreslår – – – förefaller dock innebära ett omfattande administrativt merarbete – – –. Länsstyrelsen kan mot den bakgrunden ifrågasätta om fördelarna uppväger det merarbete som dessa konton innebär. – – – Om personliga skogsvårdskonton – – – införes bör det övervägas att göra systemet skattetekniskt mer lätthanterligt. Vidare bör skogsvårdskontona knytas till fastigheten vilket underlättar kontinuiteten i skogsvårdsarbetet vid ägarbyte. Någon tidsbegränsning för hur länge medlen skall få stå inne på kontot bör ej finnas.

Mycket av – – – problem skulle kunna elimineras om de personliga skogsvårdskontona ersattes med avsättning till en för alla skogsägare gemensam fond. – – – Länsstyrelsen anser därför att frågan om en gemensam fond för hela skogsbruket bör bli föremål för ett särskilt utredningsarbete.

En annan möjlighet som närmare borde prövas är obligatorisk medelsavsättning i form av säkerheter enligt nuvarande skogsvårdslag med förenklade procedurregler. – – –

5.49 Sex av ledamöterna i länsstyrelsen i Jämtlands län (Axelsson, Stjernström, Ekwärn, Nordberg, Cars och Jönsson) ansluter sig i reservation helt till de uttalanden i frågan som gjorts av sakkunnige Sven Jansson i en till utredningen fogad reservation.

5.50 En av tjänstemännen i länsstyrelsen i Jämtlands län (Pettersson) anmälde avvikande mening och anför: Jag ansluter mig till reservanternas förslag vad gäller avsättning av medel för skogsvårdsåtgärder innebärande överensstämmelse med Janssons reservation till betänkandet. – – –

5.51 Delegationen för företagens uppgiftslämnande: *Skogsvårdskonto.* – – – En anpassning och sammanslagning av det nu föreslagna skogsvårdskontot med t. ex. skogskontot borde skapa större förutsättningar för förenklad kontroll, adminstration och service gentemot skogsägarna. Med hänsyn till att utredningen inte närmare beaktat de administrativa effekterna för uppgiftslämnare och myndigheter, föreslår DEFU att dessa konsekvenser utreds ytterligare. I samband därmed bör också möjligheterna till samordning med befintligt och/eller av företagsskatteberedningen föreslaget avsättningssystem övervägas.

5.52 Skogsindustriernas samarbetsutskott: *Allmänt.* SISU delar utredningens uppfattning att skogsbruket i princip skall vara självfinansierande dock att en skogspolitik med föreslagen innebörd skall medge statliga bidrag i vissa situationer.

Skogsvårdskonto. Samarbetsutskottet delar utredningens uppfattning att effektiva återväxtåtgärder och ändamålsenlig röjning av ungskogarna är det kanske angelägnaste området för en intensifiering av skogsvården. Vår pricipiella inställning är emellertid att tvångsavsättning skall tillgripas endast om sådan är helt nödvändig och att man då så långt möjligt bör undvika en byråkratisering. Vi anser därför att den del av förslaget som avser obligatorisk, årlig insättning av ca 1 % av skogsbruksvärdet inte bör förverkligas.

För att komma tillrätta med de fall där en betydande eftersläpning i röjningarna föreligger bör skogsvårdsstyrelsen i stället, liksom i den nuvarande skogsvårdslagen (§ 24), ha möjlighet att kräva säkerhet för erforderliga åtgärder.

Beträffande den obligatoriska avsättningen på skogsvårdskonto i samband med slutavverkning anser Samarbetsutskottet att denna i många situationer på ett olyckligt sätt ingriper i skogsägarens möjligheter att disponera sina tillgångar och planera sin framtida likviditet. Vi förslår därför att skogsvårdsstyrelsen skall ges möjlighet att befria skogsägaren från denna skyldighet om annan betryggande säkerhet kan ställas.

5.53 Hovrätten för nedre Norrland: *Skogsvårdskonto.* Vad – – – angår förslaget om att skogsägare skall åläggas insätta medel på skogsvårdskonto avstyrker hovrätten utredningens förslag på i huvudsak de skäl som anförts av reservanten Sven Jansson. Hovrätten ansluter sig vidare i denna del till reservantens förslag om att skogsvårdsstyrelsen i stället bör ges möjlighet att inom ramen för skogsvårdslagens bestämmelser kräva stäl-

lande av säkerhet för reproduktionskostnader i samband med avverkning.

Beträffande lagtexten kan vidare följande erinringar göras.

Hovrätten ifrågasätter om det är nödvändigt – – – att i princip samtliga skogsägare skall vara skyldiga att sätta in medel på skogsvårdskonto. – – – I detta sammanhang kan även övervägas om ej skogsvårdsstyrelse generellt skall kunna medge befrielse från insättningsskyldighet för det fall skogsägare ställer säkerhet för kommande skogsvårdsåtgärder.

Frågan om val av föryngringsmetod torde vara mindre väl lämpad för en bedömning i ett taxeringsärende. Insättning på skogsvårdskonto i anledning av att avverkning skett bör därför ske med visst belopp för varje hektar utan att någon åtskillnad görs med hänsyn till valet av föryngringsmetod.

– – – Då, med hänsyn till bl. a. den föreslagna röjningsskyldigheten, mer än tio år kan komma att förflyta mellan avverkning och den sista röjningen av ungskogen, kan det ifrågasättas om medlen, för att fylla sitt ändamål, ej bör få kvarstå på kontot längre tid än tio år.

– – – De fall när endast en del av föreskrivet belopp inbetalts på grund av att genom ändring i ingiven deklararion taxeringsmyndigheten fastställer ett högre belopp än vad skogsägaren vid sin inbetalning räknat med, bör också regleras – – – varvid även bör övervägas om ej någon form av avgift bör utgå på överskjutande belopp i enlighet med vad som jämlikt 27 § 2 mom uppbördslagen gäller när skattskyldigs slutliga skatt överstiger den preliminära skatten. Det torde även vara lämpligt att i detta sammanhang reglera behandlingen av medel som inbetalts med högre belopp än vad som följer av 3 och 5 §§.

– – – Enligt hovrättens mening bör det även övervägas om ej också restavgift enligt 58 § 1 mom uppbördslagen samt ränta bör utgå på restfört belopp.

5.54 Riksskatteverket: *Skogsvårdskonto.* – – – I samband med den nyligen gjorda översynen av skogsbeskattningen – – – som f n är föremål för remissbehandling, har också föreslagits vissa ändringar i skogskontolagen (1954:142). Bl. a. uttalas som skäl härför – – – att det är lämpligt att utnyttja skogskontosystemet för att säkerställa att medel finns tillgängliga för framtida återväxtåtgärder. Såsom skogsutredningen påpekar är emellertid skogskontolagen endast tillämplig på vissa skattskyldiga. Möjligheter till i stort sett motsvarande reservering finns emellertid för vissa av de skattskyldiga som inte medtagits i skogskontosystemet genom lagen (1955:256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning. Enligt RSVs förhandsbesked RSV/FB Dt 1977:2 medges dessutom viss reservering i räkenskaperna för framtida kostnader för återväxtåtgärder. Om företagsskatteberedningens förslag till lag om allmän investeringsreserv – – – leder till lagstiftning, utökas de frivilliga reserveringsmöjligheterna ytterligare.

De nu nämnda reglerna ger, enligt RSVs mening, den skattskyldige tillfredsställande möjligheter till reservering för framtida återväxtåtgärder. Om ytterligare reserveringsmöjligheter införs, torde det leda till att den skattskyldige i stort sett själv kan bestämma när skogsintäkter skall beskattas, i synnerhet som skogsutredningen uttalar – – – att taxeringsnämnden bör medge uppskov med beskattningen för de på skogsvårdskonto faktiskt insatta medlen. Det senare uttalandet torde emellertid stå i strid mot allmänna skatterättsliga principer. Mot bakgrund av det anförda bör enligt RSVs mening, någon utökning av uppskovsmöjligheterna vid be-

skattning av skogsbruk inte införas. Om tvångsåtgärder krävs för att medel skall finnas till bestridande av kostnaderna för tillfredsställande återväxtåtgärder bör, enligt RSVs mening, andra utvägar prövas, i första hand utanför beskattningssystemets ram.

RSV har följande principiella och tekniska synpunkter på förslaget.

– – – Skogsutredningens nu framlagda förslag omfattar inte arrendatorer och skulle leda till att fastighetsägares insättningsskyldighet blir beroende av arrendators skogsuttag. – – – Även om skogsvårdsstyrelsen föreslås kunna medge befrielse från insättningsskyldighet kan RSV inte finna en sådan konstruktion av lagstiftningen rimlig.

Förslaget förutsätter ett nära samarbete mellan beskattningsmyndighet och skogsvårdsstyrelsen alternativt skogsstyrelsen. Ett sådant samarbete erfordras såväl vid taxeringsnämndens granskningsarbete som vid kontrollåtgärder och kan leda till avsevärd fördröjning av beskattningsmyndighetens arbete. Dessutom måste vid övervägandet om en sådan konstruktion är lämplig beaktas, att samtliga jordbrukare senast from 1980 års taxering skall ha gått över till bokföringsmässig redovisning av inkomst av jordbruksfastighet (SFS 1976:103). Detta för med sig att beskattningsår för jordbrukare inte nödvändigtvis behöver sammanfalla med kalenderår. – – – Förhållandet leder – – – till att lagens ikraftträdandetidpunkt inte kan bestämmas till visst datum såsom utredningen har föreslagit.

I de fall avverkningen pågår under flera år föreslår skogsutredningen en särskild fördelningsregel – – –. Det ligger i sakens natur att en sådan regel medför tillämpningssvårigheter. Även mot bakgrund av den – – – föreslagna påföljdsregeln bör en regel av nu berörd art undvikas.

Självverksamhet och annat oavlönat arbete föreslås – – – inräknas i de kostnader som ger rätt till uttag från skogsvårdskonto. – – – En sådan regel medför – – – att – – – påföljdsregeln blir svårtillämpad.

Enligt förslagets 10 § skall medel som stått inne i tio år återbetalas till insättaren. Den – – – föreslagna sanktionen gäller inte sådan återbetalning. Härigenom försvagas garantierna för att insatta medel används för återväxtåtgärder. – – – Om syftet med den föreslagna lagstiftningen om insättning på skogsvårdskonto bl a är att garantera att medel finns tillgängliga för att täcka tillsynsmyndighetens – – – gjorda utlägg, torde krävas uttryckliga regler som ger möjlighet att genom exekutiva åtgärder ta i anspråk på skogsvårdskonto innestående medel innan tioårsfristens utgång. – – – Det kan – – – inte uteslutas att det rättsligt är omöjligt att tvångsmässigt ta de innestående medlen i anspråk. Om lagförslagets syfte skall uppnås måste nu berörda frågor regleras.

– – – RSV anser – – – att det principiellt sett är tvivelaktigt att använda inkomstbeskattnigen som ett sanktionsmedel på sätt som föreslagits. – – – Normala sanktionsmedel i en lagstiftning av förevarande slag är straff, vite o. dyl. Enligt RSVs mening är därför den föreslagna konstruktionen klart olämplig.

Enligt förslagets 12 § skall, vid överlåtelse av någon eller del av någon i förvärvskällan ingående fastighet, de på skogsvårdskontot insatta medlen fördelas på det överlåtna respektive det behållna fastighetsinnehavet. – – – Detta leder till att deklarationerna i förevarande hänseende måste bevaras i tio år, vilket enligt 50 § 2 mom taxeringslagen (1956:623) kräver särskild föreskrift av regering och om så föreskrivs medför betydande administrativa svårigheter.

– – – Lagförslaget innehåller – – – inga bestämmelser om hur ett genom indrivning insatt belopp skall behandlas skattemässigt. – – –

Mot bakgrund av det anförda anser RSV att förslaget inte bör läggas till grund för lagstiftning.

5.55 **Lantbruksstyrelsen:** *Allmänt.* Lantbruksstyrelsen instämmer i utredningens påpekande att skogsbruket i princip skall vara självfinansierat. – – –

Skogsvårdskonto. Lantbruksstyrelsen delar inte utredningens uppfattning om behovet av skogsvårdskonto. Nuvarande möjligheter att finansiera skogsvårdsåtgärder måste anses tillfredsställande. – – – Skulle det av företagsekonomiska skäl vara svårt att avsätta erforderliga medel för åtgärderna exempelvis i svåra konjunktursvackor kan ett garantilånesystem ge erforderlig effekt.

5.56 **En ledamot av lantbruksstyrelsens styrelse** (Lindberg) var av skiljaktig mening och ansåg att styrelsen bort tillstyrka utredningens förslag om obligatorisk avsättning till skogsvårdskonto.

5.57 **Statens industriverk:** Endast i de fall då det rent ekologiskt är nödvändigt att vidta återväxtåtgärder finns det enligt verkets uppfattning skäl att betrakta återväxtkostnaderna som en kostnad för avverkningen.

5.58 **Stiftsnämnden i Härnösand:** *Skogsvårdskonto.* – – – Skogsvårdskontona kan komma att ge problem vid fastställande av kontomedelsinnehavare genom att kyrkans markförvaltning genom särskilda lagar är delat på olika ägare och förvaltningsorgan. Stiftsnämnden finner därför att skogsvårdskonto inte bör inrättas.

5.59 **Stiftsnämnden i Luleå:** *Skogsvårdskonto.* En obligatorisk insättning på särskilt skogsvårdskonto för att täcka kommande skogsvårdskostnader är inte meningsfull för stiftets skogsbruk. – – – En årlig granskning av upprättade skogsvårdsplaner samt kontroll av utförda åtgärder av skogsvårdsstyrelserna torde utgöra bättre garanti för att skogsvården ej blir eftersatt.

5.60 **Länsstyrelsen i Södermanlands län:** *Skogsvårdskonto.* Länsstyrelsen avstyrker förslaget som skulle innebära en utökad byråkrati och medföra en ytterligare uppgift för skattemyndigheterna i ett skede då den nya granskningsorganisationen ännu inte kommer att vara fullt utbyggd.

5.61 **Länsstyrelsen i Kronobergs län:** *Skogsvårdskonto.* Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag om obligatorisk årlig avsättning av pengar på ett skogsvårdskonto, eftersom ett sådant system synes bli alltför byråkratiskt och svårhanterligt.

Länsstyrelsen ansluter sig i stället till Sven Janssons reservation, som innebär att skogsvårdslagen jämte möjlighet att kräva ställande av säkerhet bedöms ge tillräcklig garanti för att skogsvårdsinsatserna blir genomförda.

5.62 **Länsstyrelsen i Kristianstads län:** *Skogsvårdskonto.* – – – Länsstyrelsen anser att den nya lagen ger skogsvårdsstyrelsen ökade befogenheter i framtiden. Det generella skogsvårdskontot torde därför vara onödigt. Skogsvårdsstyrelsens möjligheter till åläggande för skogsägare som inte sköter sin skog är fullt tillräcklig.

5.63 Fem av länsstyrelsens i Kristianstads län ordinarie ledamöter (Å. Nilsson, Hansson, Bladh, Johansson och Karlsson), **en suppleant** (Bergh) **samt två av tjänstemännen** (A. Johansson och B. Retzner) anför i skiljaktig mening: – – – Länsstyrelsen tillstyrker därför utredningens förslag om skogsvårdskonto, men innan förslag läggs att frågan ses över dels ur administrativa synpunkter och dels så att inte mängder av meningslösa skogsvårdskonton inrättas.

5.64 Länsrådet i Kristianstads län S-E. Nilsson anför i särskilt yttrande: – – – Däremot bör möjligheter öppnas för frivilliga insättningar på skogsvårdskonton för dem som på grund av avsaknad av skogsinkomster under ett antal år ej har möjlighet till insättning på skogskonton, men då bör också ett lägsta belopp för insättningar och uttag stipuleras för begränsning av administrationen. – – –

5.65 Länsstyrelsen i Hallands län: *Skogsvårdskonto.* Länsstyrelsen avstyrker – – – förslaget om skogsvårdskonto. – – –

5.66 Fem av ledamöterna i länsstyrelsen i Hallands län (Persson, Johansson, Björk, Ekelund och Jansson) anför i reservation samt föredraganden (Djuräng) i skiljaktig mening: "– – – Länsstyrelsen vill för sin del förorda, att frågan om skogsvårdskonto ses över ytterligare, särskilt om avsättning skall vara frivillig eller obligatorisk. Blir resultatet vid en förnyad översyn att ett obligatorium förordas bör enligt länsstyrelsens mening ett sådant komma till stånd och då under sådana former att minsta möjliga administrativa insats erfordras."

5.67 Länsstyrelsen i Örebro län: *Skogsvårdskonto.* – – – Länsstyrelsen kan – – – inte ställa sig bakom att det föreslagna skogsvårdskontot införs, men kan tänka sig en utvidgning av nuvarande system med säkerheter för att lösa föryngringsfrågorna.

5.68 Hushållningssällskapens förbund: *Skogsvårdskonto.* Förbundet avvisar förslaget och ifrågasätter, om förhållandet att en relativt fåtalig kategori skogsägare vid en aktuell tidpunkt saknat medel för skogsåtgärder kan vara anledning till tvångsinsättning på skogsvårdskonto för alla skogsägare utan undantag.

Förbundet finner en bättre väg vara, att skogsvårdslagen kompletteras med en bestämmelse genom vilken skogsvårdsstyrelsen – då försummelser i reproduktionsåtgärder kan befaras – kan begära säkerhet av skogsägaren i detta avseende både i samband med pågående eller avslutad avverkning och i anknytning till planlagda men icke påbörjade avverkningar. – – –

– – – Förbundet tillstyrker statlig lånegaranti för skogsvårdsåtgärder av sådan storleksordning att skogsägaren icke kan genomföra dem utan lånemedel. – – –

5.69 Lantbrukarnas riksförbund—Sveriges skogsägareföreningars riksförbund: *Allmänt.* Vi delar utredningens mening att skogsbruket i princip skall vara självfinansierat. – – –

Skogsvårdskonto. Vi anser att utredningens motiveringar för detta konto är synnerligen bristfälliga och beträffande den enprocentiga avsättningen för röjning dessutom helt saknar koppling mellan avsättning och behov

för de enskilda fastigheterna. Vi vill därför bestämt avisa förslaget om skogsvårdskonton och ansluter oss i allt väsentligt till de synpunkter som framförs i en reservation av Sven Jansson.

Man bör enligt vår mening överväga enkla riktlinjer för krav på säkerhet – – –. Säkerhet borde generellt kunna krävas av t. ex. flerägda fastigheter utan förvaltningsansvarig.

Vi menar alltså att skogsvårdslagstiftningen – med de ovan föreslagna komplementen – ger samhället fullt tillräckliga medel att påverka skogsvårdsinsatserna.

I likhet med utredningen anser vi att det i vissa fall finns motiv för statligt garanterade lån.

Vi anser också att det finns anledning att närmare utreda möjligheterna att utveckla det nuvarande skogskontot så att det blir ett bättre instrument för finansiering av skogsvårdsåtgärder.

5.70 Skogssällskapet: *Skogsvårdskonto.* – – – Det borde inte ha varit svårt att finna enklare, effektivare och mera stimulerande förfarande mot en lojal företagarekår. I varje fall bör den årliga insättningen av 1% av skogsbruksvärdet avföras såsom verkningslös och administrativt betungande. Om starkare medel mot försumliga skogsägare eftersträvas borde en skoglig vanhävdslag vara att föredra. – – –

5.71 Sveriges häradsallmänningsförbund: *Skogsvårdskonto.* – – – Förslaget till lag om insättning på skogsvårdskonto vänder vi oss helt emot. – – – Skogsvårdslagen bör i stället tillföras sådana bestämmelser som gör det möjligt för skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän att på ett effektivt sätt beivra lagöverträdelser.

5.72 Svenska arbetsgivareföreningen–Sveriges industriförbund: *Skogsvårdskonto.* Tvångsavsättningar för att underlätta finansieringen av skogsvårdande åtgärder bör principiellt undvikas. Det föreslagna obligatoriska systemet skulle leda till en betydande byråkratisering.

– – – Emellertid finns i gällande skogsvårdslag bestämmelser som ger skogsvårdsstyrelsen möjlighet att kräva säkerhet för återväxtåtgärder efter avverkning. Enligt organisationernas uppfattning ger denna väg tillräckliga möjligheter att tillgodose berättigade önskemål om en tillfredsställande skogsvård.

5.73 Svenska kommunförbundet: *Skogsvårdskonto.* Styrelsen avstyrker förslaget och instämmer i den kritik som framförs av reservanten Sven Jansson och experten Magnus Toll.

Om lagförslaget trots allt skulle genomföras anser styrelsen att kommunerna måste undantas från lagens tillämpning. – – –

5.74 Kooperativa förbundet: *Skogsvårdskonto.* – – – Det synes enligt KF:s mening – – – ej vara erforderligt med obligatoriska avsättningar till skogsvårdskonto.

KF anser att obligatoriska avsättningar till skogsvårdskonto endast bör tillgripas i sådana fall, där det visar sig eller skäligen kan förväntas att lagens anda och bestämmelser inte efterlevs.

5.75 Sveriges jordägareförbund: *Skogsvårdskonto.* Sveriges Jordägareförbund avstyrker förslaget om ett obligatoriskt skogsvårdskonto.

5.76 Centerns ungdomsförbund: *Skogsvårdskonto.* CUF delar utredningens uppfattning om att det är nödvändigt att större resurser satsas på skogsvårdande åtgärder. Men vi är tveksamma om det föreslagna kontosystemet ger denna avsedda effekt.

CUF vill i stället kortfattat föreslå ett system som bygger på "tecknande av avtal om skogsvård". Detta innebär att samhället "auktoriserar" vissa ekonomiska föreningars företag plus skogsvårdsstyrelsen som kan teckna avtal med skogsägarna för en viss period.

För perioden läggs sedan upp ett åtgärdsprogram över den skogsvård som ska vidtas. Skogsägare kan sedan efter tid och möjlighet utföra dessa åtgärder själv. Det som man inte hinner med ansvarar den förening e. dyl. som avtalet är tecknat med, för att det blir utfört.

De skogsägare som inte vill teckna något avtal, skall ingå i ett kontosystem typ det som föreslås i utredningen.

6 Statligt stöd

Utredningens förslag har mottagits positivt. De kritiska synpunkter som förts fram rör i huvudsak enskildheter. Ett par remissinstanser har dock mera principiella anmärkningar mot förslaget.

6.1 Hovrätten för nedre Norrland: Vad angår finansieringen av olika åtgärder inom skogsskötseln har hovrätten ingenting att erinra mot de förslag till statligt stöd och bidrag i olika former som utredningen redovisar. – – –

6.2 Kammarkollegiet: Utredningen har föreslagit att det statliga stödet till skogsbruket skall utgå med samma bidragsprocent oberoende av skogsägarekategori. Utredningen har bedömt ett stöd utformat på detta sätt ge de största samlade produktions- och sysselsättningseffekterna. – – – Detta uttalande synes enligt kollegiets mening väl harmoniera med utredningens allmänna målsättning – högsta möjliga volymproduktion.

Mot Hjorths reservation kan enligt kollegiets mening riktas den väsentliga invändningen att den strider mot nämnda allmänna målsättning.

6.3 Statskontoret: Verket biträder – – – de riktlinjer för det statliga stödet som utredningen föreslår. Bidragsreglerna bör utformas på ett sådant sätt att den administrativa hanteringen underlättas.

6.4 Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet: *Skogsvård.* En stor del av det statliga stöd som föreslås utgå till skogsbruket är ämnat för föryngringsarbeten och ungskogsvård. Styrelsen anser att detta är lämpligt. Det kan också övervägas om man inte i tider av dålig avsättning för klent virke skulle ge stöd även för gallring, särskilt för s. k. förstagångsgallring. – – –

6.5 Skogsstyrelsen: *Skogsvård.* – – – Om vissa åtgärder – – – är tvingande enligt lag och under vissa förhållanden kan anses bli betungande för skogsägaren eller är i hög grad av regionalpolitisk betydelse föreligger enligt skogsstyrelsens mening klara skäl för statligt stöd.

– – – Eftersom skälen i princip bör vara att åtgärderna antingen är ekonomiskt betungande eller har regionalpolitisk betydelse kan ifrågasättas

om bidrag till enbart markberedning för självföryngring bör utgå. Dels är kostnaden relativt måttlig, dels kan stödet uppmuntra till val av mindre lämplig föryngringsmetod.

Beträffande stödet till röjning borde en utökning till att gälla hela landet kunna motiveras bl. a. av det skälet att åtgärden föreslås bli tvingande samt att det är angeläget att nuvarande eftersläpning tas igen under inte allt för lång tidsperiod. – – – Skogsstyrelsen föreslår därför att bidrag till röjning skall gälla även landet i övrigt under förslagsvis en 5-årsperiod.

– – – Framför allt i de södra delarna av landet finns stora arealer med dålig lövskog. Dessa marker är illa utnyttjade i förhållande till sin produktionsförmåga samtidigt som kostnaderna för omföring i regel blir mycket stora. Utredningen föreslår att bidrag till anläggning av skog skall utgå efter prövning från fall till fall även utanför det skogliga stödområdet bl. a. till iståndsättning av dylika marker. Skogsstyrelsen föreslår att bidrag får utgå generellt om rotvärde inte erhålls eller utgör en förhållandevis liten del av anläggningskostnaden.

Beträffande de övriga åtgärder som utredningen föreslagit skall stödjas med bidrag eller genom beviljande av statlig lånegaranti tillstyrker skogsstyrelsen utredningens förslag.

– – – Skogsstyrelsen tillstyrker de gränser för det skogliga stödet som utredningen föreslagit.

– – – Under förutsättning att tillräckliga medel – – – ställs till förfogande har skogsstyrelsen ingen erinran mot förslaget att samma bidragsprocent skall tillämpas oberoende av skogsägarekategori. Skogsstyrelsen ansluter sig till Bo Hedströms yttrande syftande till en differentiering av stödet därest tillräckliga medel ej anslås.

Bekämpning av skadeinsekter. Skogsstyrelsen delar utredningens uppfattning i avseende på behovet av ekonomisk stimulans vid genomförandet av det skogshygieniska arbete som är föreskrivet i skogsvårdslagen. – – – Skogsstyrelsen har – – – ansett, att en stimulans för tillvaratagande av klenvirke vid röjningar och avverkningar är nödvändig och brådskande. Styrelsen har därför beslutat, att omedelbart utreda denna fråga – – –. Skogsstyrelsen avser att under hösten 1978 inkomma till regeringen med rapport och förslag.

Skogsväghållning. Styrelsen tillstyrker förslaget – – –.

Gränsdragningen mot länsstyrelsernas bidragsgivning till enskild vägh ållning synes lämplig och innebär att vägar som betjänar bebyggelse av någon omfattning erhåller de högre bidrag som länsstyrelserna kan erbjuda medan mera typiska skogsvägar får sina bidrag från skogsvårdsstyrelsen. Gränsen överensstämmer väl med den föreslagna kommunvägslagens tillämpningsområde vilket också torde innebära fördelar för de praktiska tillämpningarna.

6.6 Statens planverk: *Allmänt.* Generellt bör prövningen av statsbidrag för skogsvårdande åtgärder beakta såväl effekterna för skogsbruket som för andra intressen. Skogsodling av jordbruksmark som slutat brukas kan – – – förändra landskapet radikalt. Även byggandet av skogsbilvägar kan medföra stora ingrepp i känsliga områden. Enligt planverkets uppfattning bör prövningen ske mot bakgrund av kommunala markanvändningsplaner. I samband med prövningen kan samråd behöva ske med kommun och länsstyrelse inom vissa områden.

Skogsvård. – – – Ovanför gränsen för svårföryngrad skog bör enligt betänkandet särskilda bidragsförmåner gälla.

Planverket vill ifrågasätta om ett intensivare skogsbruk är önskvärt överallt inom dessa områden. – – –

*Skogsvägh*ållning. – – – Enligt planverkets uppfattning är det angeläget att de samordningsmöjligheter som finns mellan utbyggnad av skogsbilvägar och friluftslivets intressen tas tillvara. Bidragen bör utformas så att de på lämpligt sätt tjänar detta syfte.

6.7 Statens lantmäteriverk: *Skogsvägh*ållning. Skogsutredningen föreslår att möjligheten att ge statliga lån till vägbyggnadsföretag skall slopas och ersättas av en möjlighet att lämna statlig lånegaranti till markägare som är i behov därav. Som skäl för förslaget anges bl. a. att vägsamfällighet sedan anläggningslagen infördes inte kan uppträda som låntagare. Med anledning härav bör påpekas att den gällande lagstiftningen inte innebär hinder för samfällighetsförening att ta upp lån som behövs för byggande av väg. Genom de bestämmelser som gäller om förmånsrätt för samfällighetsförenings bidragsfordringar hos delägarna och om förvaltningen i övrigt har en sådan förening en utmärkt kreditvärdighet och stor handlingsfrihet inom ramen för samfällighetsändamålet. – – –

– – – LMV vill allmänt uttala att det är väsentligt att skogsvägbyggandet stöds i tillräcklig omfattning. LMV tillstyrker från stimulanssynpunkt förslaget att alla markägare som driver skogsbruk skall ingå i den bidragsberättigade gruppen.

6.8 Domänverket: Enligt statsmakternas direktiv skall domänverket arbeta på samma villkor som övrigt skogsbruk. Verket finner det då också naturligt att jämställas med övriga skogsägarkategorier, när samhället bedömer det lämpligt och nödvändigt att lämna stöd till skogsbruket – – –.

6.9 Stiftsnämnden i Strängnäs: – – – Bidragsregler för skogsvårdsåtgärder bör gälla för alla skogsägare. – – –

6.10 Stiftsnämnden i Karlstad: – – – Stiftsnämnden utgår ifrån som självklart att kyrkans skogsbruk – – – skall erhålla samma bidrag som privatskogsbruket.

6.11 Stiftsnämnden i Härnösand: – – – Stiftsnämnden vill – – – tillstyrka utredningens förslag till bidragsformer och samtidigt påpeka att bidragen för kyrkans skogar prövas utgå enligt samma principer som för övriga skogsägare.

6.12 Stiftsnämnden i Luleå: Det nuvarande systemet med skilda bidragsprocent för olika skogsägarekategorier till skogsvården innebär stora nackdelar särskilt vid åtgärder som kräver samverkan mellan olika markägare, t. ex. dikning och vägbyggnad. Stiftsnämnden vill kraftigt understödja betänkandets förslag om att reglerna för statsbidragen utformas lika för alla markägare.

6.13 Länsstyrelsen i Uppsala län: *Skogsvård.* Länsstyrelsen tillstyrker i princip de olika regler som föreslås för plantering och sådd av ny skog samt de föreslagna formerna för bidrag till detta ändamål. – – –

6.14 Länsstyrelsen i Östergötlands län: Beträffande statligt stöd till skogsvårdande åtgärder vill länsstyrelsen peka på att det även i Syd- och

Mellansverige finns regioner där ett sådant statligt stöd ur regionalpolitisk synpunkt skulle vara värdefullt. Ett sådant stöd skulle enligt länsstyrelsens uppfattning kunna utgå efter särskild prövning.

I övrigt tillstyrker länsstyrelsen utredningens förslag.

6.15 Länsstyrelsen i Kalmar län: Länsstyrelsen har i princip inget att erinra mot de av utredningen föreslagna statliga stödet till skogsbruket. Emellertid anser länsstyrelsen att statligt stöd till dikning av tidigare helt odikade myrar eller myrkomplex ej bör utgå om särskilt intresse från naturvårdssynpunkt finns för dessa. Länsstyrelsen finner det även angeläget att poängtera vikten av att under alla förhållanden tillräckliga medel ställs till förfogande i tillräcklig omfattning. Om detta inte sker anser länsstyrelsen att statens egna skogar och bolagsskogsbruket får lättast att bära skogsvårdskostnaderna och att i ett sådant fall de privata skogsägarna bör prioriteras i fråga om statligt stöd.

6.16 Länsstyrelsen i Gotlands län: *Allmänt.* Länsstyrelsen finner utredningens förslag till bidrag väl avvägt och tillstyrker förslaget såväl beträffande bidragsberättigade åtgärder som bidragsprocent.

Skogsvård. – – – Länsstyrelsen ser – – – med tillfredsställelse att det skogliga stödområdet föreslås innefatta även Gotland.

– – – Inte minst måste hjälp- eller omplantering efter torka och skador, stödjas mer än vad som sker f. n.

Utredningen föreslår att bidrag kan utgå till om- eller hjälpplantering till följd av ihållande torka eller andra ogynnsamma klimatförhållanden eller till följd av sork- eller insektsskador. Länsstyrelsen utgår ifrån att – – – att viltskador t. ex. efter vildkanin också räknas dit.

Länsstyrelsen anser att hjälpåtgärder efter skador inom de svårföryngrade skogarna alltid kunna stödjas utan särskilda uttalanden om skadeområden. – – –

Skogsväghållning. – – – Vad utredningen framför om stöd till skogsväghållningen tillstyrks. – – –

6.17 Länsstyrelsen i Kristianstads län: *Allmänt.* Statligt stöd till skogsvård är även i fortsättningen nödvändig som skogspolitiskt styrmedel eftersom det är ett allmänt intresse att skogsbruk bedrives på så stora arealer som möjligt. Länsstyrelsen vill här endast understryka nödvändigheten av att bidragsanvisningarna utformas så att stöd inte kan utgå till arbetsföretag som ur natur- och miljövårdssynpunkt är olämpliga. Lämpliga former för ett samarbete mellan länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen bör utarbetas av naturvårdsverket och skogsstyrelsen gemensamt. – – –

Skogsväghållning. Länsstyrelsen instämmer i att ett ökat statligt stöd till skogsväghållningen erfordras. Samråd med länsstyrelsen kan erfordras vid planering av vägbyggnadsåtgärder.

6.18 Länsstyrelsen i Malmöhus län: Länsstyrelsen har ej någon erinran mot utredningens förslag om utvidgat statligt stöd till skogsbruket. Det är härvid av vikt att ekonomiskt stöd inte lämnas utan vidare till plantering av jordbruksmark, dikning och gödsling av myrmark inom områden där naturvården har intressen att bevaka, exempelvis områden av riksintresse för naturvården och det rörliga friluftslivet samt områden angivna i länets naturvårdsplan. Statsbidrag bör endast i sådana fall kunna beviljas i de fall naturvårdsmyndigheten samtyckt härtill.

6.19 Länsstyrelsen i Hallands län tillstyrker förslaget om statligt stöd till skogsbruket.

6.20 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Finansiering av ett intensivare och mer planmässigt bedrivet skogsbruk föreslås ske dels genom självfinansiering via skogsvårdskonton dels genom statliga stödåtgärder. Länsstyrelsen anser sådana åtgärder vara principiellt nödvändiga för att nå bättre resultat i utnyttjandet av våra skogsmarker.

6.21 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: Länsstyrelsen ansluter sig till de synpunkter som förs fram av Bo S Hedström i särskilt yttrande, att om statsmakterna inte anvisar medel som motsvarar mot behovet vid lika bidragsprocent för alla skogsägargrupper bör bidragen differentieras så att storskogsbruket erhåller bidrag med lägre procentenheter.

I övrigt har länsstyrelsen inga erinringar mot förslaget.

6.22 Länsstyrelsen i Blekinge län: I fråga om statsbidrag till skogsvård m. m. anser vi i likhet med reservanterna i utredningen att bidragsprocenten liksom hittills bör vara differentierade – – –.

6.23 *En ledamot i länsstyrelsen i Blekinge län* (Karlsson) anser i reservation att länsstyrelsen i fråga om differentierade statsbidrag bort tillstyrka utredningsmajoritetens förslag.

6.24 Länsstyrelsen i Skaraborgs län: – – – Det föreslagna stödet i form av lån och bidrag – – – tillstyrks.

6.25 Länsstyrelsen i Värmlands län: Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag till bidragsberättigade åtgärder men anser sig inte ha möjlighet att uttala sig beträffande bidragsnivåerna.

Ett ökat statligt stöd till skogsvårdande åtgärder fyller den dubbla uppgiften att öka sysselsättningen på kort sikt samtidigt som underlag skapas för en långsiktigt ökad sysselsättning i skogsbruk och industri. Med hänsyn härtill anser länsstyrelsen att det skulle vara naturligt med en anpassning av de skogliga stödområdesavgränsningarna till de gränser som i övrigt gäller inom regionalpolitiken. Länsstyrelsen anser därför bl. a. att Torsby kommun från skoglig bidragssynpunkt bör kvarstå i det inre stödområdet.

6.26 Länsstyrelsen i Örebro län: Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag, men ifrågasätter – – – om inte stödet för ungskogsröjning bör utgå för hela landet och läggas på samma nivå som för yttre stödområdet, i varje fall temporärt tills dess den stora eftersläpningen med sådana åtgärder inhämtats. – – –

6.27 Länsstyrelsen i Västmanlands län: – – – Länsstyrelsen vill – – – framhålla, att samhällets stöd och stimulans måste hållas på en hög nivå under skogliga lågkonjunkturer. – – –

– – – Länsstyrelsen har intet att erinra mot utredningens förslag till förstärkt stöd till olika produktionshöjande åtgärder. Ifråga om den relativa bidragsnivån vill styrelsen emellertid tillstyrka reservationen av Bo Hedström – – –.

6.28 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: – – – Styrelsen har – – – intet att invända mot gränsdragningen då det gäller generellt stöd.

Beträffande bidragsprocenten biträder styrelsen utredningens förslag om samma nivå oavsett ägarkategori – – –.

6.29 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: *Allmänt.* – – – Länsstyrelsen finner det – – – lämpligt att visst statligt stöd kan utgå dels som stimulansbidrag till åtgärder utöver skogsvårdslagens krav, dels i de fall då i lagen föreskrivna åtgärder anses bli alltför betungande.

Länsstyrelsen tillstyrker – – – att möjlighet öppnas för att erhålla statlig garanti för lån i samband med betydande eftersläpningar i återväxtarbetet. – – –

Skogsvård. – – – Länsstyrelsen tillstyrker i princip det av utredningen föreslagna stödet till skogsvård.

Länsstyrelsen kan acceptera utredningens förslag till bidragsberättigade åtgärder och därvid föreslagna bidragsprocent.

I fråga om stödområdets gränser anser styrelsen att en alltför snäv avgränsning skett, något som inte kompenseras genom övergångsbidrag från anslaget till intensifierad skogsvård i norra Sverige. Styrelsen vill föreslå att gränserna för det nya stödområdets yttre och inre zoner får sammanfalla med vad som gäller för nyssnämnda anslag.

Länsstyrelsen – – – anser att röjningsbidrag bör utgå i hela länet.

Bekämpning av skadeinsekter. Styrelsen vill starkt betona vikten av att bidragsmedel och lånegaranti kan utgå vid bekämpning av insekter som massförökas. – – –

Skogsväghållning. Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag till ökat stöd till skogsväghållning. – – –

6.30 Länsstyrelsen i Jämtlands län: – – – Länsstyrelsen tillstyrker – – – de av utredningen föreslagna stödformerna.

Utöver föreslagna bidrag bör möjligheterna undersökas för införande av ett bidrag för särskild naturvårdshänsyn. – – –

6.31 Länsstyrelsen i Västerbottens län: *Skogsvård.* Länsstyrelsen är i huvudsak positiv till den utformning av bidragen till skogsvård, som utredningen föreslår – – –.

– – – Länsstyrelsen anser det angeläget att Norrlandsstödets bidragsmöjligheter vid gallring införs även i de kommande bidragsbestämmelserna.

Beträffande bidragsprocenten har länsstyrelsen i princip ingenting att invända mot att alla skogsägarekategorier behandlas lika. – – – Bestämmelserna bör, enligt länsstyrelsens mening, utformas så att bidragsprocenten kan differentieras när medelstillgången blir lägre än behovet. Bidragen till privatskogsbruket bör då kunna sättas 10–20 %-enheter högre än till storskogsbruket.

Beträffande "Norrlandsstödet" förutsätter länsstyrelsen att detta får tillämpas under hela den ursprungliga planerade 10-årsperioden, det vill säga t. o. m. budgetåret 1983/84.

Skogsväghållning. – – – Utredningens förslag, att bidrag skall utgå till statens och kyrkans skogar i de fall de ingår i vägsamfälligheter, är ytterst värdefullt. En sådan möjlighet skulle i många fall underlätta utformningen av ett rationellt vägsystem.

6.32 Länsstyrelsen i Norrbottens län: *Allmänt.* Länsstyrelsen hälsar av utredningen framlagda stödmotiv och angivna åtgärdsinriktning med tillfredsställelse. – – – Länsstyrelsen vill dock understryka vikten av att bidragsramarna blir sådana att ett långsiktigt samhällsengagemang kan upprätthållas utan starka konjunktursvängningar. – – –

Styrelsen anser det vara principiellt mest tilltalande med lika stödnivå till alla ägarekategorier och vill således stödja utredningens grundsyn. Skogsvårdsstyrelsen bör dock ges möjlighet att om anslagstillgången så kräver göra den kvotering mellan ägarekategorierna som i en viss situation ger den regionalekonomiskt bäst anpassade skogsvårds- och sysselsättningseffekten.

Skogsvård. – – – För länet kommer den presenterade utformningen att avvika från för annat samhällsstöd angivna områden enbart rörande Haparanda och Kalix kommun. Styrelsen är medveten om de svårigheter som kan uppstå vid överväganden av gränsdragningar men anser dock att inga speciella skäl talar mot att inlemma Kalix och Haparanda i den inre zonen på samma sätt som nu råder vid tillämpning av anslaget "Åtgärder för intensifierade skogsvårdsåtgärder i norra Sverige". Beträffande Haparanda kan under alla förhållanden både produktions- och regionalekonomiska hänsyn anses väga tungt för ett förmånligare statligt stöd.

Länsstyrelsen vill även understryka vikten av att nuvarande anslag av budgetmedel ges sådan volym under en övergångstid att de åtgärder som omfattas av delvis andra regler hinner verkställas före övergången till ett mer enhetligt bidragssystem.

– – – Ett intensivt återväxtarbete kombinerad med en god älgstam kommer att ge skador på ungskog. Den ökade avskjutningen torde ge en relativt kraftig tillströmning av medel till älgskadefonden. Länsstyrelsen anser att en översyn av fondens regler till att även omfatta svårare skogsskador verksamt skulle underlätta samordningen av dessa intressen.

Skogsvägh ållning. Utredningens förslag hälsas med tillfredsställelse.

6.33 Delegationen för glesbygdsfrågor: – – – Delegationen delar utredningens uppfattning om att det är nödvändigt att införa någon form av skogligt stödområde och att gradera bidragsprocenten inom detta område.

Det är enligt delegationens uppfattning av stor betydelse att avgränsningen av ett skogligt stödområde så långt möjligt samordnas med de regionalpolitiska strävandena. Avgränsningen av det skogliga stödområdet bör därför enligt delegationens uppfattning ske i samband med att ställning tas till sysselsättningsutredningens förslag.

Beträffande utredningens förslag om bidrag till olika typer av skogsvårdsåtgärder – – – vill delegationen särskilt framhålla att det är av stor betydelse att de sysselsättningstillfällen som tillkommer genom dessa åtgärder kommer ortens eller områdets befolkning till del. Detta bör även gälla de sysselsättningstillfällen som skapas genom bidrag till skogsvägh ållning. – – –

6.34 Institutet för skogsförbättring: – – – Eftersom det just nu är aktuellt att bygga upp en ny plantagegeneration som för framtiden kan ersätta och utöka de nu producerande plantagerna är det nödvändigt att finansieringen av detta förädlingsprogram kan garanteras på ett tillfredsställande sätt.

6.35 Hushållningssällskapens förbund: Förbundet har icke något att erinra mot att statsbidrag utgår till av utredningen föreslagna åtgärder. Däremot

delar förbundet icke utredningens uppfattning, att det statliga stödet skall utgå med samma bidragsprocent oberoende av skogsägarekategori. – – –

– – – Förbundet ansluter sig till reservationen från ledmoten Hjort – – –.

6.36 Lantbrukarnas riksförbund – Sveriges skogsägareföreningars riksförbund: *Allmänt.* Vi anser – – – i likhet med utredningen – att det i vissa fall finns motiv för samhällsstöd. Det gäller framförallt för skogsvårdsåtgärder – inom lagens ram – i de delar av landet där markens svaga produktionsförmåga och avsättningsläget inte gör det möjligt för skogsbruket att bära fulla kostnader. Av främst regionalpolitiska skäl bör det från samhällets sida vara lönsamt med ett betydande stöd till skogsbruket i dessa områden. Det bör regelmässigt kunna ingå som en del i ett fortlöpande regionalpolitiskt program.

Vi vill – – – kraftigt understryka att det av utredningen föreslagna stödet måste tas av budgetmedel.

– – – Att genom transfereringar inom näringen, t. ex. avgifter, försöka uppbringa dessa medel är en principiellt felaktig väg. Motiven för statsbidragen är främst samhällsekonomiska och i stor utsträckning betingade av regional- och sysselsättningspolitiska hänsyn.

Skogsvård. Vi biträder i allt väsentligt utredningens förslag vad gäller stödets inriktning och omfattning.

– – – Vi delar utredningens uppfattning om bidragsnivå och bidragsberättigade åtgärder.

Vi ansluter oss till vad ledamoten Bo S. Hedström i ett särskilt yttrande anför om bidragsprocent för olika skogsägargrupper.

Bekämpning av skadeinsekter – Skogsväghållning. Vi biträder utredningens förslag om stöd/bidrag till bekämpning av skadeinsekter – – – och skogsväghållning.

6.37 Sveriges häradsallmänningsförbund: *Allmänt.* Beträffande statligt stöd – – – får allmänningsförbundet med tillfredsställelse konstatera att häradsallmänningarna inte längre tycks vara diskriminerade utan får samma behandling som övriga skogar, vilka lyder under skogsvårdslagen. – – –

Skogsvård. – – – Någon anledning att ha olika bidragsnivåer förefinnes inte.

6.38 Svenska arbetsgivareföreningen – Sveriges industriförbund: – – – I den mån samhället ålägger markägaren att vidta skogsvårdande åtgärder som ter sig företagsekonomiskt olönsamma men som ur samhällsekonomisk synpunkt anses önskvärda menar organisationerna att statligt stöd bör utgå. Stödets storlek bör då självfallet inte vara större än de merkostnader som föranleds av de skogsvårdande åtgärder samhället kräver. Subventioner för att kompensera för ett allmänt högt kostnadsläge finner organisationerna olyckligt.

6.39 Skogsindustriernas samarbetsutskott: – – – Vi vill särskilt framhålla att stöd till reproduktionsarbeten i övre och inre Norrland och nordvästra Svealand är ett villkor för att arbetenas omfattning och kvalitet skall kunna upprätthållas. På grund av de högre kostnaderna och den lägre avkastningen inom dessa områden framstår dessa ofta som företagsekonomiskt olönsamma – den regionalpolitiska kalkylen kan vara en annan.

– – – Statliga stöd- och stimulansåtgärder bör i vissa lägen kunna tillgripas i större omfattning än hittills och än vad som föreslagits av utredningen.

Vi vill slutligen understryka vikten av att bidrag som utgår i form av en viss andel av kostnaderna för en åtgärd motsvaras av tillräckliga totala anslag för varje år. Om så ej är fallet kan skogsägarna väntas uppskjuta sina insatser tills dess medel finns tillgängliga.

6.40 Sågverkens råvaruförening: *Skogsvård.* Genom stamkvistning kan kvaliteten mekaniskt påverkas i positiv riktning på såväl gran som tall, om den utförs rätt och vid rätt tidpunkt i trädets ålder. Med hänsyn till den långa tid som förflyter mellan stamkvistning och avverkning-försäljning av de kvistade träden, är stamkvistning en typisk sådan åtgärd till vilken statsbidrag bör utgå.

– – – Genom att utveckla teknik- och arbetsmetoder samt propagera för stamkvistning, kan ökat intresse för kvistning uppammas, vilket intresse bör understödjas med ökade statsbidrag.

6.41 Ingenjörsvetenskapsakademien: Som ett exempel på mera intensiv skogsvård som ur allmän synpunkt är önskvärd men som för många enskilda skogsägare kan te sig alltför långsiktig och osäker kan nämnas stamkvistning. Ökat stöd härför framstår som väl motiverat med hänsyn till de strategiska fördelarna med en virkesråvara av hög kvalitet.

6.42 Kooperativa förbundet: – – – I vissa situationer och för täckande av särskilda kostnader, såsom vissa slag av långsiktiga investeringar och följderna av förbud liknande DDT-förbudet med därav följande insektshärjningar, kan det vara rimligt att särskilda statliga bidrag tillfälligt utgår innan andra åtgärder hunnit vidtas. – – –

6.43 Statens vägverk: *Skogsväghållning.* Det är – – – ett väsentligt samhällsintresse att skogsbruket har tillgång till ett rationellt och effektivt skogsvägsystem. Ett utökat stöd för att ytterligare tillgodose detta behov syns motiverat om båtnadskravet uppfylls.

Två principiellt olika huvudtyper av skogsvägar kan urskiljas i bidragshänseende, nämligen

A. skogsvägar *utan* stor andel främmande trafik, och

B. skogsvägar *med* stor andel främmande trafik.

På den första typen har i regel förstärkt och egentligt underhåll inte kontinuerlig utan intermittent karaktär, varför, när dessa åtgärder vidtages, de får relativt stor omfattning och medför relativt sett stora kostnader. De får således prägel av investeringar och bör av den anledningen kunna erhålla bidrag från skogsvägsanslagets byggnadsdel.

Serviceåtgärder på skogsvägar ansågs av skogsstyrelsen i dess hemställan till regeringen år 1974 – på vilken 1973 års skogsutredning grundar sitt förslag – i flertalet fall böra hänföras till de direkta avverkningskostnaderna och därmed normalt ej vara bidragsberättigade. Detta torde i särskilt hög grad gälla skogsvägar av typ A.

Den andra typen, B, med stor andel främmande trafik, bör enligt vår mening i bidragshänseende behandlas som enskilda vägar med statsbidrag. De har i regel mer kontinuerlig trafikbelastning. Den främmande trafiken utsätter vägen för slitage för vilket väghållaren bör kompenseras och det ligger i den främmande trafikens intresse att vägen hålls öppen för denna

trafik. Dessa faktorer motiverar statsbidrag till främst serviceåtgärder, men även till visst egentligt underhåll som t. ex. grusning.

Statsbidrag till drift av denna typ av skogsvägar kan redan lämnas med stöd av statsbidragskungörelsen avseende enskild väghållning (SFS 1952:953). För att kunna utöka detta stöd – i enlighet med skogsutredningens intentioner – bör det s. k. enskilda väganslaget höjas. Ett alternativ synes kunna vara att administrationen av statsbidrag till såväl A-skogsvägar som B-skogsvägar sker genom länsstyrelserna. Detta skulle gagna en enhetlig bedömning och underlätta ställningstagande till de gränsfall som alltid förekommer.

Gemensamt för samtliga skogsvägar med statsbidrag bör vara att de ej får avstängas utan tillstånd av länsstyrelsen.

Vidare vill vi framhålla vikten av att det i statsbidragshänseende inte bör vara förmånligare att vara väghållare för en skogsväg än för en enskild väg vilken har betydelse för bygdens befolkning, det rörliga friluftslivet etc.

I konsekvens med denna princip bör bidragsprocenten till skogsvägar i den av utredningen avgränsade inre zonen högst uppgå till 70%, dvs. ej överstiga bidragsprocenten för enskilda vägar.

Statsbidrag till byggande av skogsflygplatser bör, enligt vår mening, inte direkt sammankopplas med statsbidrag till skogsvägar.

6.44 Riksrevisionsverket: – – – Enligt RRVs uppfattning bör bidragsnivån sättas utifrån förväntad stimulanseffekt. RRV ifrågasätter därför de höga bidragsprocenter som utredningen generellt föreslår.

Vid utformningen av reglerna för de bidrag som blir aktuella bör stor vikt läggas vid att bidragsadministrationen underlättas. Av bl. a. denna orsak bör rollfördelningen mellan den centrala och de regionala skogsvårdsmyndigheterna noga övervägas.

6.45 Rektorsämbetet vid Lunds universitet: – – – Om inte skogsbruket kan bära sina egna kostnader, eftersom de producerade varorna då tycks bli för dyra, måste ambitionerna sänkas.

6.46 Lantbruksstyrelsen: *Allmänt.* – – – Lantbruksstyrelsen är medveten om att förhållandena i skogsbruket och jordbruket är olika och att en direkt överföring av erfarenheter från jordbrukets förhållanden inte kan göras, men anser att systemet med kreditgarantier bort diskuteras närmare särskilt som en kraftig ökning av det statliga ekonomiska stödet föreslås.

– – – Enligt lantbruksstyrelsens mening bör stödet – – – ges en strukturbefrämjande inriktning genom direkt stöd i samband med strukturrationalisering, men också genom att i första hand stödja aktiva brukare så att passivt ägande åtminstone inte underlättas genom stödgivningen. – – –

Utredningen föreslår samma bidragsnivåer för alla skogsägargrupper. Motivet anges vara att de företagsekonomiska villkoren inte skiljer sig mellan olika grupper. Lantbruksstyrelsen kan inte dela denna uppfattning, utan anser att betydande skillnader föreligger mellan privatskogsbruk och övrigt skogsbruk bl. a. i fråga om långsiktigheten i verksamheten.

Lantbruksstyrelsen anser att de statliga bidragen i många fall bör ges formen av avskrivningslån. Detta ger generellt bättre möjligheter till kontroll av att syftet med bidragen uppnås.

Skogsvård. Lantbruksstyrelsen tillstyrker att bidrag utgår inom s. k. skadeområden till omplantering eller omfattande hjälpplantering samt till skogsplantering på nedlagd jordbruksmark.

I övriga fall – skogsodling, röjning, dikning – anser styrelsen att den föreslagna omfattningen av stödet ingående bör prövas, varvid också möjligheterna att basera stödet på garantilån undersöks ytterligare. I den mån bidrag bör utgå av regionalpolitiska skäl, bör samordning ske med regionalpolitiken i övrigt. – – –

Skogsväghållning. – – – Enligt styrelsens mening passar stöd i form av kreditgaranti väl för skogsväghållning och bör i många fall kunna reducera behovet av bidrag.

6.47 En ledamot i lantbruksstyrelsens styrelse (Lindberg) var av skiljaktig mening och ansåg att styrelsen bort tillstyrka förslaget att statsbidrag till skogsvårdsåtgärder skall utgå efter samma grunder till alla skogsägarkategorier.

6.48 Arbetsmarknadsstyrelsen: *Skogsvård.* I utredningen föreslås ett skogligt stödområde, som avviker från det stödområde som gäller för regionalpolitiken. Styrelsen vill här peka på att tillkomsten av ytterligare stödområden för statliga insatser kan leda till en viss begreppsförvirring och försvåra den administrativa handläggningen hos myndigheter och företag av olika stödformer.

6.49 Statens industriverk: *Allmänt.* – – – Enligt industriverkets mening är det i och för sig rimligt – – – att räkna med förhållandevis låga samhällsekonomiska arbetskostnader i glesbygderna. Detta gäller emellertid för alla typer av verksamhet i dessa regioner. Teoretiskt bör därför justering av skillnaderna mellan samhällsekonomiska och företagsekonomiska arbetskostnader i glesbygderna snarare ske genom regionalt avgränsade, men näringsgrensneutrala sysselsättningsstöd, än genom branschavgränsade stöd.

Skogsvård. Den skogspolitiska utredningens analys visade – – – att även om man helt bortser från arbetskostnaderna på den norrländska landsbygden – – –, så blir kostnaderna ändå så höga på grund av den långa omloppstiden, att ökade återväxtåtgärder i första hand bör sättas in i syd- och mellansverige.

Detta talar enligt industriverkets uppfattning emot att man, såsom föreslagits av 1973 års skogsutredning, använder återväxtåtgärder som generellt sysselsättningsskapande instrument inom det av utredningen föreslagna stödområdet – – –.

– – – Både den nuvarande, och i än högre grad den föreslagna, intensiteten i återväxtåtgärderna innebär sannolikt – – – en betydande felanvändning av kapitalresurser.

6.50 Länsstyrelsen i Södermanlands län: Vad gäller statligt stöd vill länsstyrelsen förorda att sådant i första hand utgår generellt för att få fram skogsplantor av så god kvalitet som möjligt och samtidigt till lägsta möjliga kostnad.

Med hänsyn till medelstillgången får avgöras hur mycket som skall satsas från statens sida. Vid denna fördelning bör också regionalpolitiska hänsyn tas.

6.51 Länsstyrelsen i Kronobergs län: Länsstyrelsen avstyrker utredningens förslag att samtliga markägare oavsett ägarkategori alltid skall ha lika bidragsmöjligheter och ansluter sig i stället till Bo S Hedströms reservation.

Länsstyrelsen är tveksam till om statsbidragsreglerna för bl. a. dikning och skogsväghållning ger en tillräcklig styrning av dessa verksamheter. I båda fallen är en noggrann planering ett verksamt sätt att motverka att för skogsbruket och naturvården olämpliga projekt genomförs. Länsstyrelsen föreslår därför att planläggning av sådan verksamhet blir obligatorisk samt att skogsvårdsstyrelsen skall ha kännedom om dessa planer innan arbetet utförs.

Landshövdingen samt ledamöterna Bo Jansson, Ingvar Karlsson och Thorsten Nilsson anmälde avvikande mening beträffande majoritetens förslag om obligatorisk planläggning av dikning och skogsväghållning och ansåg därför att andra stycket i avsnittet om "Statligt stöd" borde ha utgått.

6.52 Delegationen för företagens uppgiftslämnande: – – – DEFU saknar – – – en beräkning av kostnaderna för administration av det statliga stödet. DEFU efterlyser dessutom en beräkning av de kostnader som föreslagen anmälningsskyldighet m. m. medför för uppgiftslämnarna.

6.53 Skogssällskapet: – – – Bestämmelser bör – – – införas, som medger statsbidrag även utanför nuvarande stödområden. – – –

6.54 Svenska pappersindustriarbetareförbundet – Svenska skogsarbetareförbundet – Svenska träindustriarbetareförbundet: Eftersom skogsproduktionen måste upprätthållas på all produktiv skogsmark, kommer de stora skillnaderna i förutsättningar att verka onödigt höjande på prisnivån för råvaran.

Därför anser förbunden att förutsättningarna för inrättandet av en kollektiv skogsvårdsfond närmare bör utredas. Därvid bör såväl omfattningen av en sådan fond som den tekniska utformningen och anknytningen till de fastighetsvisa fonderna övervägas, samt vidare kopplingen till samhällets insatser för främjandet av en hög skogsproduktion. Målsättningen måste vara att med hänsyn till geografiska och biologiska förutsättningar skapa likartade villkor för en hög skogsproduktion.

6.55 Miljöförbundet: – – – Vi förordar ett omedelbart bidragsstopp för alla former av gödsling, kemisk bekämpning och dikning av sumpskogs- och myrmarker.

Vi anser också att stödåtgärderna bör prioriteras så, att ekologiskt och sysselsättningsmässigt fördelaktiga alternativ gynnas som t. ex. mekanisk lövröjning framför kemisk.

6.56 Sveriges jordägareförbund: Sveriges Jordägareförbund motsätter sig även förslaget om särskilt stöd för plantering, dikning, gödsling m. m. under förutsättning att skogsvårdsavgiften avvecklas. Om ett stöd ändå införes bör det differentieras så att en större andel kommer privatskogsbruket till godo. – – –

6.57 Centerns undgdomsförbund: Det stöd som i dag finns för plantering av åkermark, anser vi ska slopas. – – –

7 Strukturfrågor

Utöver en i stort sett allmän uppslutning kring utredningens uttalanden i strukturfrågorna efterlyses från flera håll åtgärder för att komma till rätta med de rådande förhållandena.

7.1 Lantbruksstyrelsen: Lantbruksstyrelsen vill understryka behovet av en fortsatt strukturrationalisering. Detta arbete försvåras emellertid av att en ökande andel av fastigheterna ägs av passiva ägare, som ofta är dödsbon eller på annan ort boende släktingar till tidigare ägare. Dessutom utnyttjas i många fall jordens eller skogens produktionsförmåga svagt eller inte alls. – – –

Genom olika jordpolitiska medel bör man söka minska omfattningen av det passiva ägandet. Enligt styrelsens uppfattning bör detta ske även genom skogspolitiska åtgärder.

– – – Därför får skogspolitiken enligt styrelsens mening inte utformas så att ägandet av små och orationella företag underlättas.

– – – Styrelsen vill särskilt framhålla behovet av att reglerna för beskattning av gemensamhetsskog reformeras.

– – – Genom att strukturförbättrande åtgärder är långsiktigt verkande finns – – – inte alltid företagsekonomiska motiv att investera i sådana åtgärder. Därför är det enligt styrelsens uppfattning minst lika välmotiverat ur skogspolitisk synpunkt att statligt stöd till sådana åtgärder utgår som till andra åtgärder inom skogsbruket. – – –

– – – Svårigheterna att bilda gemensamhetsskog är – – – mycket stora p. g. a. markägarnas ovilja att gå in i denna ägandeform. – – – Reglerna för bildande av gemensamhetsskog måste – – –, som utredningen föreslår, ses över så att en mindre grupp markägare inte kan förhindra bildandet av gemensamhetsskog.

Lantbruksstyrelsen har inget att erinra mot vad utredningen anfört i fråga om samverkan. – – –

7.2 Skogsstyrelsen: Skogsstyrelsen instämmer i utredningens mening, att det är nödvändigt att de uppenbara brister i strukturhänseende som belastar skogsbruket upphävs eller motverkas.

Med hänsyn till att det från skogsbrukets synpunkt är angeläget med en accelerande takt i strukturarbetet inom privatskogsbruket, anser skogsstyrelsen att skogsvårdsstyrelserna återigen bör göras medansvariga i det strukturarbete som lantbruksnämnderna bedriver. – – –

Frågan är – – – hur arbetet med att organisera gemensamhetsskogar kan underlättas. Mycket tyder därvid på att en översyn av lagstiftningen krävs.

I avvaktan på att strukturrationaliseringen skall ge önskade resultat – – – bör skogsvårdsorganisationen tilldelas resurser för planering och samordning av den kapacitet som finns inom en region och för att främja utbyggnaden av en serviceorganisation på ett rationellt sätt.

7.3 Statens lantmäteriverk: LMV delar skogsutredningens allmänna syn på den förhandenvarande företags- och fastighetsstrukturen inom privatskogsbruket samt utredningens uppfattning att det är angeläget att storleksrationaliseringen och omarronderingsverksamheten får fortgå i minst samma takt som hittills. – – – Det finns enligt LMVs uppfattning skäl för

en avsevärd ökning av insatserna för strukturrationalisering främst i privatskogsbruket. – – – Takten i verksamheten är – – – enligt LMVs uppfattning väsentligen en fråga om vilken satsning det allmänna är berett att göra. Det gäller därvid inte enbart storleken av de resurser man vill satsa utan också uppläggningen och planeringen av insatserna så att de kan sättas in där behovet är störst och så att de kan ges en lämplig inriktning.

– – – I en utredning rörande aktivare fastighetsbildning för strukturomvandlingen, som LMV i samråd med lantbruksstyrelsen samtidigt med detta yttrande överlämnar till justitiedepartementet med anledning av särskilt uppdrag, redovisas hur förfarandet enligt LMVs mening lämpligen kan läggas upp. – – –

Skogsutredningen framhåller att det från skogsbrukssynpunkt är särskilt viktigt att arbetet med bildande av gemensamhetsskogar i de svårast ägosplittrade områdena kan bedrivas i snabbare takt än hittills. – – – LMV delar utredningens bedömning. – – –

– – – Enligt LMVs uppfattning finns det vissa svagheter i reglerna om gemensamhetsskog och LMVs förslag syftar till att undanröja dessa svagheter. Samtidigt bör emellertid sägas att den långsamma takten i gemensamhetsskogsbildningen hittills enligt LMVs bedömning i huvudsak har berott på andra saker än brister i lagstiftningen, främst på den tröghet som i största allmänhet har förelegat när det gäller genomgripande strukturrationalisering.

– – – De nya skatteregler för gemensamhetsskog som infördes år 1975 har inverkat mycket oförmånligt på markägarnas inställning till gemensamhetsskog.

– – – Driftssamverkan och strukturförbättring utgör åtgärder som kompletterar varandra. I områden där strukturen är som sämst utgör strukturförbättring oftast en förutsättning för att en väl fungerande driftssamverkan skall kunna etableras.

7.4 Domänverket: – – – Förbättringar av brukningsstrukturen är i hög grad angelägna, både i form av ökad driftssamverkan och på längre sikt en bättre fastighetsarrondering.

7.5 Stiftsnämnden i Strängnäs: – – – Med tanke på den ofta mycket besvärande ägosplittringen i vissa delar av landet torde stödåtgärder för att åstadkomma mera rationella fastigheter vara välmotiverade.

7.6 Länsstyrelsen i Södermanlands län: – – – För att göra markägarna mera intresserade av att strukturförbättra sina skogsmarksinnehav bör staten delvis svara för kostnaderna för fastighetsregleringarna och i samband därmed eventuellt erforderliga utredningar enligt äganderättsutredningslagen.

7.7 Länsstyrelsen i Gotlands län: – – – Enligt länsstyrelsens mening är samverkan skogsägarna emellan det förnämsta sättet att motverka brister i strukturen. – – –

7.8 Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Enligt länsstyrelsens mening skulle rationaliseringstakten kunna ökas om fastighetsbildningslagstiftningen ändrades så att t ex bättre förutsättningar fanns att bilda gemensamhetsskog. Vidare borde resurser avsättas för information till fastighetsägarna om negativa effekter på skogsproduktionen av en orationell fastighetsstruktur och för stöd till strukturrationalisering.

7.9 Länsstyrelsen i Värmlands län: – – – Skogsmarkernas värdeproducerande förmåga skulle öka väsentligt om man får fram rationellare former för att lösa problemen med ägosplittringen. Specialdestinerade medel bör enligt länsstyrelsens mening anslås för försöksverksamhet när det gäller koncentrerade insatser.

7.10 Länsstyrelsen i Örebro län: – – – Länsstyrelsen vill understryka skogsutredningens uppfattning, att en förbättring av fastighetsstrukturen i vissa områden är nödvändig för att det skall bli möjligt att bedriva ett rationellt skogsbruk.

Skogsägarnas intresse att gå in i strukturrationaliseringsprojekt måste enligt länsstyrelsens mening stimuleras på olika sätt, bl a genom ökade statliga bidrag till förrättningskostnader. – – – Även bildande av gemensamhetsskogar bör stimuleras exempelvis genom statligt stöd till sådana åtgärder.

– – – I avvaktan på en förbättring av fastighetsstrukturen är det angeläget att få till stånd olika former av samverkan mellan skogsägare på det sätt som utredningen föreslagit.

7.11 Länsstyrelsen i Västmanlands län: – – – Länsstyrelsen förordar – – – att man – – – söker stimulera skogsägare av alla kategorier till samverkan kring konkreta åtgärder. – – –

7.12 Länsstyrelsen i Kopparbergs län: – – – För att öka möjligheterna att få igång strukturrationaliserande åtgärder – – – föreslår länsstyrelsen att gränsen för det skogliga stödområdet inom länet flyttas österut så att Gagnefs, Leksands och Rättviks kommuner inkluderas.

7.13 Sju av ledamöterna i länsstyrelsen i Kopparbergs län (Aarnseth, Bergström, Dahlén, Helldin, Lång, Olsson och Steiving) anför i reservation: Ytterligare stimulans för omarrondering bör kunna uppnås genom ändringar i skattelagstiftningen med skärpning för dödsbon och passiva ägare. Avdragsrätt för förrättningskostnader bör övervägas.

7.14 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: – – – Länsstyrelsen får för sin del förorda att man avväger de skogspolitiska medlen, jordförvärvs- och fastighetsbildningsbestämmelserna samt beskattningsreglerna så att struktur- och driftsfrågorna inom skogsbruket successivt förbättras. Det torde inte vara möjligt att exv ensidigt skärpa skogsvårdslagens krav på små och ur struktursynpunkt orationella enheter.

Att förbättra fastighetsstrukturen är emellertid en långsiktig process – – –. Samverkan kring såväl resurser som åtgärder bör stimuleras. – – –

7.15 Länsstyrelsen i Jämtlands län: Strukturfrågorna bör enligt länsstyrelsens mening ägnas en större uppmärksamhet i det fortsatta arbetet med de skogliga frågorna.

7.16 Länsstyrelsen i Västerbottens län: – – – Länsstyrelsen anser – – – att en intensifierad arronderingsverksamhet inom skogsbruket bör ingå som ett led i den framtida skogspolitiken. – – –

7.17 Länsstyrelsen i Norrbottens län: I rådande läge vill länsstyrelsen med

hänsyn till det ökande samröre med markägare även ur formell synvinkel som flera av utredningens förslag synes leda till framhålla att om alla dödsbon skulle få ett ansvarigt ombud, något som vid olika tillfällen aktualiserats skulle detta kraftigt underlätta olika instansers hantering av olika skogliga ärenden.

7.18 Lantbrukarnas riksförbund – Sveriges skogsägareföreningars riksförbund: Vi instämmer i utredningens beskrivning av strukturfrågornas betydelse för en effektiv skogsproduktion i framtiden. Vidare delar vi utredningens mening när den konstaterar att "ökad driftsamverkan får anses mest verksam i ett bredare perspektiv". Det är alltså främst inom detta område som insatserna bör koncentreras. Bästa möjliga utnyttjande av arbetskraft och andra resurser är en väsentlig förutsättning för ett ekonomiskt skogsbruk.

– – – Vi vill – – – understryka att det borde vara utvecklingsfrämjande om tekniska kostnader för strukturförbättringar får tas upp i sin helhet som kostnader vid inkomsttaxeringen.

Inom det allra svårast ägosplittrade områdena anser vi – i likhet med utredningen – att bildandet av gemensamhetsskogar kan vara ett verksamt medel att åstadkomma nödvändiga strukturförbättringar. Bildandet av gemensamhetsskogar bör därför aktivt stödjas av samhället i sådana områden. Men skall bildande av gemensamhetsskogar möjliggöras måste skattereglerna för dessa förändras. Som de nu är utformade utgör de ett hinder för bildande av gemensamhetsskog. Vi föreslår därför att man närmare utreder möjligheter till beskattningsregler som postivit kan medverka i denna strukturprocess.

– – – Vi vill understryka utredningens krav om att den statliga utredningen om dödsbo och samägande snarast framlägger förslag om ändring av gällande rättsstatus för dessa ägargrupper, så att en ändamålsenlig förvaltning och skötsel av dessa fastigheter främjas.

Det bör – – – framhållas att föreningarna i sin uppdragsverksamhet även åtar sig arbete för icke medlemmar. Skogsägareföreningarna är vidare öppna för ett intensifierat samarbete med andra organisationer och intressenter inom skogsbruket. Skogsägareföreningarna upplever det därvid som naturligt och nödvändigt att främst i samarbete med skogsvårdsstyrelserna verka för en ökad och fördjupad samverkan inom privatskogsbruket.

7.19 Skogssällskapet: Enligt Skogssällskapets erfarenhet föreligger den effektivaste formen av samverkan i det alternativ sällskapet sedan mer än ett halvsekel erbjuder. Skogsägare – ej minst samägare såsom dödsbon, familjebolag, stiftelser och andra som har svårighet att personligen fatta beslut och omsätta dessa i praktisk skogsvård och ekonomisk förvaltning – kan genom anslutning till ett effektivt, obundet och opartiskt förvaltningsorgan få alla sina behov tillgodosedda. Samverkan grundas härvid endast på den nytta envar uppdragsgivare utifrån sina egna intressen kan uppnå. Geografisk belägenhet, grupptillhörighet e d har ingen avgörande betydelse.

7.20 Sveriges häradsallmänningsförbund: – – – Bildande av gemensamhetsskogar är en effektiv, enkel och billig metod att komma tillrätta med den dåliga fastighetsstrukturen i skogsmark och denna möjlighet bör uppmärksammas mer. – – –

7.21 Tjänstemännens centralorganisation: TCO – – – vill särskilt understryka behovet av skärpt lagstiftning beträffande förvaltningen av jordbruksfastigheter ägda av dödsbon eller genom långt drivna former av samäganderätt.

7.22 Svenska kommunförbundet: Styrelsen vill understryka utredningens uppfattning att fastighetsstrukturen måste förbättras i vissa områden för att det skall bli möjligt att bedriva ett rationellt skogsbruk. Den statliga verksamhet som pågår för att förbättra fastighetsstrukturen måste fortsätta och intensifieras.

7.23 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: – – – Enligt länsstyrelsens uppfattning står icke den ändrade hushållningen och vår tids utnyttjande av skogens produkter i rimlig relation till ägosplittringen och uppdelningen av skogsinnehaven. Det är svårt att tänka sig att ett aldrig så ambitiöst program manifesterat i lagar, förordningar eller anvisningar, skall få en större genomslagskraft utan brukarnas aktiva medhjälp och då måste lösningar också finnas på dessa strukturproblem.

Enligt länsstyrelsens uppfattning hade det varit av stort värde om utredningen allsidigare hade behandlat problemen i samband med skogsbrukets strukturrationalisering och även framlagt andra åtgärdsförslag och belyst konsekvenserna av dem.

7.24 Skogsindustriernas samarbetsutskott: – – – Kraftfulla åtgärder måste – – – sättas in för att komma tillrätta med ägosplittringen. Det hade varit önskvärt att skogsutredningen presenterat konkreta förslag till intensifiering av arronderingsverksamheten och andra åtgärder i samma syfte, t ex bildande av gemensamhetsskogar.

Samarbetsutskottet vill i sammanhanget framhålla att de förslag till ändrad jordförvärvslagstiftning som framlagts av jordförvärvsutredningen (SOU 1977:93) fått en sådan inriktning att arronderingsarbetet avsevärt kommer att försvåras. – – –

– – – Det är – – – nödvändigt att samverkan över ägogränserna ytterligare utvecklas och främjas.

8 Skogsinventeringar och skogsbruksplaner

Förslagen stöds av i stort sett samtliga remissinstanser. Önskemål om obligatoriska skogsbruksplaner förs fram från ett par håll.

8.1 Riksskatteverket: – – – Utredningen har inte närmare berört i vilken utsträckning kunskaperna i form av skogliga datauppgifter skall omfattas av någon sekretess. RSV ser det emellertid som viktigt att de uppgifter som kommer att inhämtas i detta sammanhang inte blir sekretessbelagda utan blir tillgängliga för fastighetstaxeringen, som har stor betydelse för bl a förmögenhetsbeskattning, värdeminskningsavdrag på skog samt den föreslagna lagen om insättning på skogsvårdskonto. En på detta sätt ökad kunskap om de enskilda brukningsenheterna bör således innebära ökade möjligheter att utföra en likformig och rättvis fastighetstaxering av skogen.

– – – RSV ser det som naturligt att omdrevstillfällena för allmän fastighetstaxering av skog och områdesplanering samordnas i tiden. Detta speciellt med hänsyn till förslaget att staten skall svara för hela kostnaden för områdesplaneringen. Kostnaden för att erhålla områdesplaner med fastighetsvis redovisning är dock enligt uppgift relativt hög, ca 27 kr per ha att jämföra med av utredningen bedömd kostnad om 12–17 kr per ha för områdesplan utan fastighetsvis redovisning.

RSV får därför föreslå att formerna för statsbidrag till skogsbruksplaner alternativt områdesplaner med redovisning per brukningsenhet blir sådana att de stimulerar skogsägare till att använda dessa möjligheter även med vetskap om att man kan åläggas att redovisa planinnehållet i fastighetsdeklaration.

8.2 Lantbruksstyrelsen: Lantbruksstyrelsen har inget att invända mot utredningens förslag att stimulansbidrag skall utgå till skogsbruksplaner.

Lantbruksstyrelsen har inte heller något att erinra mot utredningens förslag vad avser översiktliga skogsinventeringar.

8.3 Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet: – – – Styrelsen vill – – – framhålla vikten av att riksskogstaxeringen i olika avseende kan förbättras och utökas.

8.4 Skogsstyrelsen: – – – Skogsstyrelsen är – – – positiv till föreslaget stimulansbidrag till upprättande av skogsbruksplaner.

– – – Bidraget till fastighetsvis plan bör – – – som regel beräknas med hänsyn till den merkostnad som uppstår vid samtidig registrering av fastighetsvisa uppgifter och översiktlig inventering. Då syftet enligt utredningen är att förmå framför allt mindre skogsägare att låta upprätta plan, föreslår styrelsen, att bidrag utgår med 400 kr per plan och brukningsenhet, dock högst motsvarande merkostnaden för planen. Kostnaderna för detta stimulansbidrag beräknas till ca 4 milj kr per år – – –.

Skogsstyrelsen anser att det är utomordentligt betydelsefullt att översiktlig skogsinventering kan bedrivas systematiskt över hela landet. – – – Verksamheten bör bedrivas av skogsvårdsorganisationen och omfatta skogsmark där privata skogsägares innehav i huvudsak finns. – – –

Skogsstyrelsen anser att kostnaden för översiktliga skogsinventeringar är större än utredningen beräknat – – – eller sammanlagt ca 15 milj kr per år – – –.

Utredningen har föreslagit ett 15-årigt revideringsintervall. Normalt är målsättningen att utföra revidering vart 10:e år. Skogsstyrelsen anser att detta revideringsintervall inte bör frångås.

8.5 Statens naturvårdsverk: – – – Naturvårds- och miljövårdshänsynen i skogsbruket, som enligt lag skall ingå som ett normalt led i allt skogsbruk, bör mer konkret än hittills komma till uttryck i alla skogsbruksplaner som upprättas av statliga myndigheter eller med stöd av allmänna medel. De mer naturvårdsinriktade skogsbruksplaner för vilka skogsstyrelsen avsätter särskilda medel, bör i första hand avse områden där överväganden om särskilda åtgärder enligt naturvårdslagen är aktuella. – – –

8.6 Arbetsmarknadsstyrelsen: I betänkandet framhålls också betydelsen av ett utförligt planeringsunderlag inom skogsbrukets område såväl på riks- som på regionalnivå. Styrelsen delar utredningens uppfattning på

denna punkt och vill i detta sammanhang peka på behovet av en förbättrad sysselsättningsstatistik på skogsbrukets område. – – –

8.7 Statens planverk: – – – Planverket vill i detta sammanhang framhålla att de försök med naturvårdsinriktade skogsbruksplaner som påbörjats är av stort intresse i planeringssammanhang. – – – Planverket finner det därför angeläget att särskilt stöd ges för upprättande av sådana planer. Stödet bör i första hand ges till de områden som enligt kommunala planer bör planeras vidare i dessa avseenden.

– – – Planverket vill poängtera betydelsen av att lämpligt inventeringsmaterial om skogen finns att tillgå som underlag för kommunala och regionala planeringsöverväganden. Verket instämmer i utredningens förslag att de uppgifter som kontinuerligt samlas in i samband med skogsbrukets driftsplanläggning bör ställas till förfogande i lämplig form för att bl. a. utgöra underlag för den fysiska planeringen.

– – – Planverket anser att detaljerade skogsmarksinventeringar bör utföras för i första hand begränsade områden där väsentliga intrång på skogsmark sker eller förväntas ske, t ex nära större tätorter eller inom livligt besökta rekreationsområden eller inom områden med starka bevarandeintressen. – – –

8.8 Statens lantmäteriverk: *Skogsbruksplaner.* – – – Det kan – – – förtjäna att påpekas i sammanhanget att åtgärden (att med statsbidrag stödja sådana planer) i likhet med åtskilliga andra förhållanden inom skogsbruket bidrar till att konservera den splittrade företagsstrukturen. De regler som tillämpas för virkesleveranser, samverkan, service och, som här, statsbidrag utjämnar i betydande mån de företagsekonomiska merkostnaderna för små innehav och minskar därigenom intresset för förbättring av strukturen. Samtidigt kvarstår den samhällsekonomiska merkostnad som bristerna i strukturen föranleder.

Översiktliga skogsinventeringar. – – – LMV tillstyrker för sin del detta förslag eftersom inventeringarna har intresse också för verksamhet inom lantmäteriets område, främst strukturrationaliseringen. – – – LMV finner det mycket väsentligt att all verksamhet som kräver grundläggande försörjning med bild- och kartmaterial samplaneras med LMVs allmänna kartverksamhet.

– – – Den allmänna kartläggningen kan inte tillgodose det bild- och kartbehov som den förordade utvidgningen av skogsinventeringsverksamheten medför, vilket från samhällsekonomisk synpunkt är otillfredsställande.

– – – LMV ser det – – – som naturligt att medverka vid samordning såväl i fråga om försörjning med grundläggande kart- och bildmaterial som i samband med utformning av de slutliga kartprodukterna.

8.9 Statens industriverk: En mindre restriktiv regleringspolitik på skogsområdet ställer ökade krav på skogsnäringens företag vad gäller planering såväl på kort som på lång sikt. Eftersom en god planering är en förutsättning för en väl fungerande marknad och därmed för ett effektivt resursutnyttjande är det ett samhällsintresse att stödja företagens planeringsinsatser.

Mot denna bakgrund tillstyrker industriverket 1973 års skogsutrednings förslag om stöd till utarbetande av översiktliga skogsinventeringar. Verket har dessutom tidigare tillstyrkt förslag till utökade resurser åt riksskogs-

taxeringen, vars undersökningar av skogstillståndet är av utomordentligt stor betydelse för möjligheterna till planering på lång sikt inom skogsnäringen.

8.10 Domänverket: *Översiktliga skogsinventeringar.* – – – Verket, som för sin planläggning utnyttjar liknande inventeringar, kan verifiera nyttan av dessa. Enligt verkets bedömning borde de föreslagna inventeringarna bl a kunna utnyttjas för gödslings- och avverkningsplanläggning över ägogränser vid splittrat markinnehav.

8.11 Länsstyrelsen i Stockholms län: Skogsbrukets betydelse för samhällsekonomin måste beaktas vid såväl kommunal som regional planering. Länsstyrelsen vill därför understryka behovet av att ett tillfredsställande skogligt planeringsunderlag – – – ställs till de planerande myndigheternas förfogande.

8.12 Länsstyrelsen i Södermanlands län: *Översiktliga skogsinventeringar.* Länsstyrelsen tillstyrker detta förslag.

8.13 Länsstyrelsen i Kronobergs län: Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om översiktliga skogsinventeringar, eftersom de har stort värde i olika planeringssammanhang, främst den kommunala markanvändningsplaneringen. Inventeringarna borde enkelt kunna tas fram från flygbildsmaterial.

8.14 Länsstyrelsen i Kalmar län: – – – Länsstyrelsen anser det angeläget att statligt stöd utgår till skogsbruksplaner. Bidraget bör då utgå med viss procent på plankostnaderna.

8.15 Länsstyrelsen i Gotlands län: Förslaget att skogsbruksplaner bör stödjas med ett fast bidragsbelopp om 600 kr tillstyrks. – – –

Vad utredningen föreslår om översiktliga länsvisa områdesplaner tillstyrks. Länsstyrelsen vill dock framhålla, att dessa planer inte kan ersätta riksskogstaxeringen. Det är därför angeläget att denna taxering ges sådana resurser att tillfredsställande uppgifter kan erhållas från ett så litet och särpräglat område som Gotland.

8.16 Länsstyrelsen i Kristianstads län: Statsbidrag till skogsbruksplaner bör utgå. I samband med planens upprättande bör anvisningarna ange att samråd bör ske med kommun och länsstyrelse så att skälig hänsyn kan tas till allmänna intressen.

Översiktliga skogsinventeringar, som föreslås av utredningen kan bli av stor betydelse ur många synpunkter.

Skogsinventeringarna bör bedrivas i skogsvårdsstyrelsen regi, men med en ledningsgrupp där även berörda kommuner, länsstyrelsens planeringsavdelning och lantbruksnämnden är representerade.

8.17 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Av stor betydelse för skogsbrukets fortsatta planläggning är ett fullgott inventeringsunderlag. För skogsinventeringar bör hela kostnaden täckas av statliga medel i den mån de utföres genom skogsvårdsstyrelsens försorg.

8.18 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: I många fall skulle det i länsstyrelsens

verksamhet vara av stort värde om aktuella och tillförlitliga data rörande skogsbruket inom länet eller delar av länet funnes tillgängliga. – – –

Även kommunerna torde i många fall uppleva avsaknaden av skogliga data som en påtaglig brist i sitt planeringsarbete. – – –

Länsstyrelsen får därför tillstyrka utredningens förslag – – –.

8.19 Länsstyrelsen i Västmanlands län: – – – Förslagen om bättre resurser till riksskogstaxering tillstyrkes. Länsstyrelsen stöder också utredningens *idéer om länsvisa skogsinventeringar av översiktlig karaktär.* – – – Länsstyrelsen förordar att dessa inventeringar görs med 10 års omdrev. – – –

8.20 Länsstyrelsen i Gävleborgs län: Länsstyrelsen delar utredningens förslag (rörande stöd till skogsbruksplaner) och finner med tillfredsställelse att bidraget frikopplats från utförande av andra åtgärder, som nuvarande bidragssystem föreskriver. – – –

Länsstyrelsen vill understryka utredningens uppfattning om behovet av *översiktliga* skogsinventeringar. – – –

– – – Den föreslagna inventeringen av grundläggande uppgifter om skogen – – – bör genomföras oavsett vilket produktionsalternativ som slutligt kommer att fastställas. Omdrevet bör vara 10 år i stället för föreslagna 15 år.

– – – Naturvårdsinriktade skogsbruksplaner – – – måste erhålla en viss status för att syftet med dem skall uppnås. Avvikelse från planerna bör endast få ske i samråd med skogsvårdsstyrelsen. Medel för deras upprättande bör ställas till skogsvårdsstyrelsernas förfogande.

Länsstyrelsen anser i likhet med utredningen att riksskogstaxeringen – – – erhåller tillräckliga resurser för att bevara och förbättra dess kvalitet.

8.21 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att man bör stödja upprättande av fastighetsvisa planer – – –.

Styrelsen anser vidare att förhöjt bidrag bör kunna utgå vid upprättande av s k naturvårdsanpassade skogsbruksplaner.

Över huvud taget bör naturvårdsaspekterna och behovet av samråd med naturvårdsmyndigheterna beaktas mer i skogsbruksplaneringen. – – – De i utredningen förordade områdesplanerna förefaller vara en lämplig första nivå för intresseredovisning och samordning.

Översiktliga skogsinventeringar. Styrelsen tillstyrker en fortsatt och utökad verksamhet på detta område. – – –

– – – Den starka samhällsnyttan i den översiktliga inventeringen talar för att denna del helt skall bekostas av statliga medel.

8.22 Länsstyrelsen i Norrbottens län: Med erfarenhet av tillgången till områdesplaner vill länsstyrelsen starkt understryka värdet av föreslagna skogsinventeringar.

8.23 Lantbrukarnas riksförbund – Sveriges skogsägareföreningars riksförbund: Vi biträder utredningens förslag om stöd/bidrag till – – – upprättande av skogsbruksplaner – – –.

Vi anser det viktigt att staten stimulerar upprättandet av fastighetsvisa skogsbruksplaner. Vi förutsätter emellertid att sådant bidrag kan utgå oberoende av vem som upprättar planen om denna uppfyller vedertagna normer.

– – – Vi vill helt instämma i vad utredningen anför om riksskogstaxeringens behov av resurser.

Vi delar också utredningens uppfattning att det kan finnas behov av bättre uppgifter om skogarna för mindre områden än riksskogstaxeringen kan redovisa. Vi avvisar däremot utredningens förslag till modell för s k översiktliga skogsinventeringar, då den föreslagna modellen har en onödigt hög ambitionsnivå. Det finns ingen rimlig proportion mellan samhällets behov av information och det antal insamlade data som utredningen föreslår.

Vi föreslår i stället att man utreder möjligheterna att utnyttja "grövre" inventeringsmodeller, som lämpligen bygger på uppskattningar via flygbilder. Sådana modeller bör bli avsevärt billigare och ge möjlighet till tätare uppdatering. De kan även lättare anpassas till olika landsdelars varierande behov.

Vi yrkar på – i motsats till utredningen – att även andra organisationer än skogsvårdsstyrelserna skall kunna delta i inventeringsarbetet och därvid få statligt stöd för sina kostnader. Den föreslagna monopolställningen kommer enligt vår mening att hämma ett konstruktivt utvecklingsarbete.

8.24 Sveriges häradsallmänningsförbund: – – – Det är – – – viktigt – – – att förändringar även för relativt små områden kan följas och att man med anledning härav ger tillräckliga resurser för riksskogstaxering och skogsstyrelse.

8.25 Sågverkens råvaruförening: De förslag som läggs om utökad skogsbruksplanläggning, per fastighet och regionalt, är bra och bör fullföljas med kraft. – – –

Råvaruföreningen anser, att när vi nu håller på att anpassa industrin ner till skogstillväxten och löpande önskar känna till avverkningarnas storlek och utseende. Riksskogstaxeringen måste ges väsentligt ökade anslag för att snabbt ge näringen korrekta uppgifter.

8.26 Svenska kommunförbundet: Utredningen anser att det är angeläget att de översiktliga skogsinventeringarna anpassas så långt det är möjligt till andra användares behov. Styrelsen instämmer i detta. Kommunerna har behov av skogsinventeringar för sin översiktliga fysiska planering. – – – Styrelsen föreslår att skogsstyrelsen tillsammans med Planverket och Naturvårdsverket får i uppdrag att utveckla metoder för redovisning av skogsinventeringar för den fysiska planeringens behov.

8.27 Statskontoret: – – – Statskontoret avstyrker statsbidraget till fastighetsvisa skogsbruksplaner. De medel som skogsutredningen föreslår för detta ändamål bör enligt verkets mening kunna användas effektivare för utökad områdesvis planläggning.

8.28 Riksrevisionsverket: – – – Det är – – – enligt RRVs mening, mer tveksamt om bidrag skall utgå i de fall de åtgärder som krävs i lagstiftningen enbart anses betungande för vissa skogsägare. Principen bör i detta fall snarare vara att priserna för skogsprodukter får påverkas. Mot denna bakgrund avstyrker RRV förslaget om bidrag till upprättande av fastighetsvisa skogsbruksplaner.

8.29 Länsstyrelsen i Blekinge län: – – – Länsstyrelsen avstyrker förslaget (om översiktliga skogsinventeringar) men vill i sammanhanget i stället

föreslå att man – troligen för en bråkdel av kostnaden för heltäckande områdesplaner – utvecklar och genomför ett system för avverkningsstatistik som komplettering till den nuvarande riksskogstaxeringen. – – –

8.30 Länsstyrelsen i Malmöhus län: Länsstyrelsen delar – – – utredningens uppfattning att skogsbruksplanläggning är ett värdefullt hjälpmedel för planmässig skötsel både för enskilda fastigheter och för översiktlig planering – – –.

Jämfört med landet i genomsnitt sker förändringarna i den skånska skogen snabbare på grund av bl. a. hög bonitet, varför ett planeringsintervall av 10 år vore önskvärt. – – – I fråga om inventeringens innehåll måste en avvägning göras mellan syftet och kostnaderna. – – – Länsstyrelsen bedömer det som mera realistiskt att utföra enklare inventeringar med sikt på i första hand behovet av skogsvårdsinsatser och arealredovisning utan förrådsuppskattning.

8.31 Skogsindustriernas samarbetsutskott: Statens medverkan kan bl. a. bestå i att stödja utarbetandet av skogsbruksplaner. Sådana planer omfattande enskilda fastigheter eller brukningsenheter leder ofta till ett mera aktivt skogsbruk. Än större effekt får man emellertid om bidragen i första hand disponeras för aktuella samarbetsprojekt över ägogränserna. Det är därför önskvärt att de allmänna medel för inventering, som utredningen föreslår skall utgå, mera används som stöd för planer av detta slag än för områdesvisa inventeringar och planer utan anknytning till konkreta samverkansobjekt.

8.32 Landsorganisationen i Sverige: – – – LO vill – – – särskilt understryka vikten av att de av förbunden föreslagna obligatoriska skogsbruksplanerna kopplas ihop med skogsvårdslagen. Lagen bör således innehålla klart formulerade krav både på upprättande av skogsbruksplaner och på genomförande av dessa.

8.33 Svenska pappersindustriarbetareförbundet – Svenska skogsarbetareförbundet – Svenska träindustriarbetareförbundet: Vi anser inte att de föreslagna skogspolitiska medlen är tillräckliga för att få till stånd en för samhället tillfredsställande skogsproduktion på dessa fastigheter (många enskilda fastigheter). Vi föreslår därför att obligatoriska skogsbruksplaner efterhand utarbetas för alla skogsfastigheter. För mindre skogsinnehav bör gemensamma skogsbruksplaner kunna utarbetas.

8.34 Tjänstemännens centralorganisation: Förslaget om återkommande skogsinventeringar tillstyrkes. De bör bli utgångspunkt för obligatoriska skogsbruksplaner för enskilda fastigheter.

8.35 Fältbiologerna: I alla skogsbruksplaner bör naturvårdshänsynen enligt skogsvårdslagen preciseras.

8.36 Riksantikvarieämbetet: – – – Enligt ämbetets uppfattning måste det i linje med intentionerna för inventeringen till den ekonomiska kartan anses vara ett samhällsintresse att tillhandahålla den kunskap som kan möjliggöra ett meningsfullt och rimligt bevarande av kulturhistoriskt värdefulla miljöer i skogsmark. – – –

Arbetet kan delas upp i två etapper. Den första skulle omfatta en insam-

ling av befintlig kunskap och kan genomföras som ett särskilt projekt. – – –

Den andra etappen skulle omfatta det kompletterande inventerings- och utredningsarbetet och måste genomföras fortlöpande under en längre tid. – – –

Kulturminnesvården har med nuvarande resurser små möjligheter att genomföra ett sådant arbete som under lång tid framöver kommer att kräva arbetsinsatser. Det är därför nödvändigt att särskilda medel ställs till förfogande. Särskilt angeläget är det att medel till det ovannämnda projektet, etapp I, kan anvisas snarast möjligt. – – –

Det för hela riket framtagna underlagsmaterialet skulle kunna utnyttjas regionalt och lokalt vid alla former av skogsbruksplanering och därmed på ett smidigt sätt skapa förutsättningar för hänsynstagande till bevarandeintressena. – – –

9 Forskning och utbildning

I likhet med utredningen understryker remissinstanserna behovet av forskning. Några remissinstanser anser att forskningen bör breddas till att omfatta även virkesproduktionens följdverkningar för andra samhällsintressen.

9.1 Statskontoret: *Forskning.* – – – Statskontoret anser det angeläget att ökade FoU-insatser kommer till stånd i samverkan mellan olika intressenter inom skogsnäringen.

9.2 Rektorsämbetet vid Stockholms universitet: *Forskning.* I det framtida forskningsarbetet kring skogen, såväl som virkesproducent som producent av andra kvaliteter, bör den forskningskapacitet som finns vid högskolorna utanför lantbruksuniversitetet kunna medverka i ökad omfattning.

9.3 Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet: *Forskning.* – – – Det är – – – angeläget att forskningen får resurser att intensifiera kvalitetsutvecklingen av skogsråvaran.

– – – Förbudet mot användning av DDT och ett ökat motstånd mot användning av herbicider har i hög grad försvårat och fördyrat föryngringsarbetet. Det är därför av största vikt att resurser ställs till förfogande för ökade forskningsinsatser när det gäller alternativa bekämpningsmetoder.

Styrelsen instämmer till fullo i utredningens förslag till ett intensifierat FoU-arbete på skogsbruksområdet. – – –

Styrelsen vill understryka att kraftigt ökade forskningsinsatser är helt nödvändiga om man vill närma sig den intensitetsnivå i skogsbruket som utredningen har angett. Det är viktigt att resurser härför ställs till förfogande i sådan tid att forskningen kan ligga före praktiken – – –.

– – – Utredningen nämner bl. a. behovet av en fortsatt intensiv utveckling mot rationella avverkningsmetoder, forskning kring skogsproduktion på torvmarker och bättre utnyttjande av råvaran. Styrelsen instämmer häri, men vill framhålla betydelsen av produktionsforskning i vidaste bemärkelse – – –. Mot bakgrund av de allt större anspråken från olika intressenter när det gäller skogsmarkens utnyttjande vill styrelsen också understryka behovet av en fortsatt utveckling när det gäller prognosinstrument av den typ som utredningen har använt.

9.4 Skogsstyrelsen: *Forskning.* Skogsstyrelsen anser möjliga effekter av metodförbättringar inom återväxtarbetet utgöra angelägna forsknings- och utvecklingsprojekt. – – –

Skogsstyrelsen bedömer att alla de forsknings- och utvecklingsområden som utredningen beskrivit är mycket angelägna samt att en ökad statlig satsning på FoU är av största betydelse för möjligheterna att förverkliga ett ambitiöst skogsproduktionsprogram. Styrelsen vill särskilt framhäva vikten av FoU-insatser inom områdena plantframställning, metoder för sådd och plantering samt kontroll av för plantorna skadliga insekter.

Utbildning. Skogsstyrelsen vill kraftigt understryka utredningens uttalande om att kunnig och välutbildad personal är en förutsättning för att det föreslagna skogsproduktionsprogrammet skall kunna genomföras. Verket delar de av utredningen – – – framförda synpunkterna och förslagen rörande förbättringarna inom utbildningsområdet, men anser att ytterligare insatser måste göras för den skogliga utbildningen.

Gymnasieskolans grundutbildning – – – tillgodoser f. n. enligt skogsstyrelsens bedömning skogsbrukets behov – – –. Skogsstyrelsen – – – föreslår att åtgärder snarast vidtas för att avhjälpa bristen på behöriga lärare. Bl. a. bör lärarutbildningens kapacitet utökas. – – –

Enligt skogsstyrelsens mening bör snarast möjligt åtgärder vidtas för att öka skolornas utbud av fortbildning och förbättra rekryteringen till fortbildningskurserna. – – – Det fordras – – – en ökad kontakt mellan skola och det praktiska skogsbruket.

9.5 Statens naturvårdsverk: *Forskning.* Det är tydligt att bland de väsentligaste investeringar samhället kan göra för att bättre utnyttja skogen som naturresurs är en intensiv forskning på alla de fronter som kan utnyttjas härför. På denna punkt ställer sig verket bakom utredningen, men vill inte att forskningsresurserna i alltför hög grad förbehålles virkesproduktionen som sådan, utan i lika hög grad virkesproduktionens följdverkningar för andra samhällsintressen, t. ex. natur och miljö.

Utbildning. Utredningens synpunkter delas av verket, men dessutom bör utbildning av skogstjänstemän och skogsägare utvidgas till att omfatta natur- och miljövårdsfrågor.

9.6 Domänverket: *Forskning.* – – – Vid anslagsfördelning och personalrekrytering bör förmedlingsverksamheten få sådant utrymme att forskningsresultat verkligen når ut.

9.7 Länsstyrelsen i Stockholms län: *Forskning.* Länsstyrelsen finner det här angeläget att understryka vikten av att tillräckliga medel ställs till förfogande för forskning för att uppnå ett så miljövänligt skogsbruk som möjligt. Det är vidare nödvändigt att dessa forskningsresultat på ett effektivt sätt når ut till markägarna – – –.

9.8 Länsstyrelsen i Uppsala län: *Forskning.* – – –Länsstyrelsen vill understryka behovet av intensifierad satsning på forskning inom skogsbruksområdet, både med inriktning mot förbättrat skogsodlingsmaterial och miljöanpassade metoder för beståndsanläggning och vård. Forskningen bör även syfta till att ge ökad kunskap om ekologiska konsekvenser av besprutning, gödsling och dikning. – – –

9.9 Länsstyrelsen i Kronobergs län: *Forskning.* Länsstyrelsen anser att det

är mycket angeläget att forskningsinsatserna inom det skogliga området ökar. Särskilt gäller detta i fråga om effekterna på lång sikt av flera av de åtgärder som skogsutredningen föreslagit skall genomföras i stor skala. Dikningens inverkan på vattenbalans, vattenkvalitet, växt- och djurliv bör snarast klarläggas. Gödslingsprogrammets konsekvenser för växt- och djurliv samt för yt-och grundvatten bör också närmare undersökas. Miljöeffekterna av en stark inriktning på barrskog och följderna av omfattande odling av främmande trädslag och trädprovenienser. Givetvis bör också forskningen kring kemiska bekämpningsmedel fortsätta.

9.10 Länsstyrelsen i Gotlands län: *Forskning–Utbildning.* – – – Vad utredningen här framför kan länsstyrelsen helt stödja.

9.11 Länsstyrelsen i Malmöhus län: *Forskning.* – – – För framtiden är det av yttersta vikt att även ekologisk forskning intensifieras och utökas avsevärt. – – –

9.12 Länsstyrelsen i Älvsborgs län: *Forskning.* Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att ökade insatser på den skogliga FoU-verksamheten är i hög grad önskvärda.

Utbildning. Länsstyrelsen har – – – inget att erinra mot utredningens synpunkter på den skogliga utbildningen.

9.13 Sju av ledamöterna i länsstyrelsen i Kopparbergs län (Aarnseth, Bergström, Dahlén, Helldin, Lång, Olsson och Steiving) anför i reservation: Ökade forskningsresurser förordas för att uppnå nya användningsområden för lövvirket, det skulle minska behovet av besprutning i lövbestånd.

9.14 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: *Forskning.* Länsstyrelsen finner det väsentligt att alternativa skötselmetoder utforskas, vilka kan motverka uppkomsten av alltför mycket lövskog i barrskogsföryngringarna. Detsamma gäller mekaniska alternativ till kemisk bekämpning. – – –

– – – Länsstyrelsen vill kraftigt förorda att aktuella problem inom främst beståndsanläggningen prioriteras så att skogsodlingarnas kvalitet snabbt kan höjas. – – –

Utbildning. – – – Inte minst bör fortbildningen av skogsbrukets olika befattningshavare förstärkas.

De privata skogsägarna bör få ökade utbildningsmöjligheter. – – –

9.15 Länsstyrelsen i Västerbottens län: *Forskning.* Med hänsyn till – – – problem rörande föryngringen av skogarna ovan skogsodlingsgränsen, vill styrelsen framhålla vikten av att fjällskogen ägnas ökad uppmärksamhet från skogsforskningens sida.

Utbildning. – – – Styrelsen vill i det sammanhanget erinra om, att drygt 200 000 enskilda skogsägare i landet omfattas av programmet, vilket i betydande omfattning bygger på frivillig medverkan. Mot den bakgrunden framstår det som mycket angläget att utbildningsmöjligheterna för denna kategori förbättras, dels i gymnasieskolan och dels genom förstärkning och stimulans ifråga om den av samhället bekostade rådgivningen.

9.16 Länsstyrelsen i Norrbottens län: *Utbildning.* – – – Utbildning och information både av yrkesverksamma inom näringen och den bredare allmänheten alltifrån skolåldern framstår som allt betydelsefullare om det

skall vara möjligt att i framtiden förena en hög skogsproduktion med skogens förmåga att producera en alltmer eftertrågad miljö för olika samhällsintressen.

9.17 Delegationen för glesbygdsfrågor: *Forskning.* Tillvaratagande av skogsavfallet behandlas inte i skogsutredningen. Delegationen kan dock inte underlåta framhålla att det är synnerligen angeläget att forskningsarbetet och försöksverksamheten på detta område bedrivs med stor intensitet. Ett framgångsrikt arbete i detta avseende skulle kunna bli av stor betydelse för våra glesbygder.

9.18 Forskningsstiftelsen skogsarbeten: *Forskning.* – – – Resultaten av våra alternativa lönsamhetsberäkningar har gett oss den bestämda uppfattningen att en fortsatt kraftfull rationalisering av skogsbrukets verksamhet är ett villkor för att under 1980-talet bibehålla skogsbrukets lönsamhet. För att möjliggöra en sådan rationalisering är det absolut nödvändigt att intensifiera FoU-verksamheten inom skogsbrukets problemområden.

– – – Vi instämmer till alla delar i vad utredningen framför om den skogliga FoU-verksamheten – – –. Med stöd av vår speciella kompetens vill vi starkt understryka vikten av att möjligheter skapas för vidareutveckling av befintliga och framtagning av nya system för i första hand beståndsanläggning och beståndsvård. Härvid framstår skogsodlingens och röjningens mekanisering samt utveckling av rationella metoder och maskiner för gallring som särskilt angelägna. – – –

På grund av den stora betydelse som skogsnäringen har för samhällsutvecklingen – – – samt med hänsyn till den skogliga forskningens långsiktiga karaktär är det enligt vår mening motiverat att staten deltar med en större andel än nuvarande 40 % av kostnaderna för skogsteknisk FoU.

9.19 Institutet för skogsförbättring: *Forskning.* – – – Institutet understryker kraftigt utredningens uttalande att forskningens långsiktiga och allmängiltiga karaktär pekar på att staten avsevärt måste öka sina insatser på den skogliga FoU-verksamheten.

Utbildning. Det finns också anledning att trycka på behovet av ökad utbildning inom det skogsgenetiska området. – – –

9.20 Statens råd för skogs- och jordbruksforskning: *Forskning.* – – – Förutsättningen för att de i samtliga alternativ angivna slutavverkningsvolymerna skall kunna uttagas är att föryngringsytorna beskogas på ett tillfredsställande sätt. Skall detta lyckas måste omedelbart personella och ekonomiska resurser avdelas för ett forsknings- och utvecklingsprogram, som leder till – på ekonomiskt godtagbara villkor – välslutna ungskogar med en biologiskt väl anpassad lövinblandning.

Skall vi kunna bevara och förbättra den för det svenska samhället viktiga naturresursen skog måste betydligt större personella och ekonomiska resurser ställas till forskningens förfogande. – – –

9.21 Lantbrukarnas riksförbund – Sveriges skogsägareföreningars riksförbund: *Forskning.* Vi vill i likhet med utredningen understryka att en intensifierad forskning på skogsbruksområdet bör betraktas som ett viktigt medel för att uppnå den skogspolitiska målsättningen.

Vi instämmer i övrigt i vad utredningen anför om behovet av ökade forskningsinsatser.

Vi anser – – – att det mot bakgrund av skogsbrukets stora samhällsekonomiska betydelse finns vägande skäl för att staten i framtiden ökar anslagen till den skogliga forskningen. – – –

Beträffande finansieringen av den FoU som sker vid branschinstituten måste nya lösningar sökas. För närvarande bidrar endast de organiserade skogsägarna till branschens kostnader. Som lämplig lösning föreslår vi att del av skogsvårdsavgiften får utgöra del av branschens bidrag.

Utbildning. Vi delar utredningens synpunkt i fråga om utbildningens betydelse. Vi vill särskilt understryka behovet av utbildning i skogsbrukets ekonomi. Även sambandet mellan den ekonomiska planeringen och arbetsplaneringen i de kombinerade företagen måste regelmässigt ingå i skogs- och lantbruksskolornas läroplaner. Härigenom skulle en förbättrad skoglig utbildning kunna åstadkommas vid dessa yrkeslinjer. För personer som genomgått grundläggande yrkeskurser vid lantbruksskolorna bör särskilda kurser anordnas vid skogsbruksskolorna.

9.22 Skogsindustriernas samarbetsutskott: *Forskning*. Samarbetsutskottet tillstyrker utredningens förslag om en ökad statlig satsning på forskning och utveckling. – – –

Rationaliseringsarbetet måste som hittills baseras på en målmedveten och framtidsinriktad FoU på olika nivåer; – – – Den framgångsrika verksamhet som branschen bedrivit på detta område har främst bekostats av storskogsbruket och endast till mindre del av privatskogsbruket. Bl. a. mot bakgrunden härav är det nödvändigt att staten ökar sina insatser och i någon form medverkar till att branschens satsning kommer att omfatta alla skogsägare. Vad här sagts gäller icke endast den skogstekniska forskningen utan jämväl den biologiskt inriktade forskning som bedrives bl. a. av Institutet för Skogsförbättring.

– – – Det är – – – av avgörande betydelse för lönsamhet och konkurrenskraft att alla möjligheter att sänka råvarukostnaden eller motverka ytterligare kostnadsökningar utnyttjas. Detta kan ske på flera sätt, t. ex. förbättrad arrondering, koncentration, samarbete över ägogränserna och transportoptimering. Av större betydelse för utvecklingen är dock att skogsbruket får möjlighet att utnyttja de brukningsmetoder och de tekniska och andra hjälpmedel som står till förfogande samt att dessa ytterligare förbättras.Ökade insatser i FoU är därför erforderliga.

Utbildning. – – – En förbättrad utbildning av skogsägarna ifråga om beståndsanläggning och skogsvård är – – – betydelsefullt.

9.23 Sågverkens råvaruförening: *Forskning*. – – – Den successiva kvalitetssänkning som pågår i våra slutavverkningsbestånd, beror till största delen på att kvalitetssynen i skogsvården försummats. – – – Metoder för biologisk kvalitetsdaning, exv. täta självföryngringar, måste diskuteras så att ekonomiskt försvarbara metoder att dana kvalitetsvirket utvecklas. – – –

9.24 Svenska pappersindustriarbetareförbundet – Svenska skogsarbetareförbundet – Svenska träindustriarbetareförbundet: *Forskning*. Förbunden vill – – – understryka att kraftigt ökade forskningsinsatser måste kopplas till en skogspolitik enligt utredningens alternativ 2. – – –

Samhället måste vidare tillhandahålla betydande forskningsinsatser på alla områden inom skogsbruket och bekosta insatser som kan betraktas som utvecklingsarbete där ingen eller ringa avkastning kan förväntas inom överskådlig tid.

9.25 Tjänstemännens centralorganisation: *Forskning.* Ett fortsatt omfattande forskningsarbete måste bedrivas beträffande skogsodlingsmaterial. – – –

Det finns ett starkt behov av fortsatt utvecklingsarbete kring skogsodlingens mekanisering. Den fortsatta mekaniseringen måste bedrivas med krav på ökade biologiska hänsynstaganden. Tekniken har alltför ensidigt inriktats på att minimera kostnadssidan inom skogsbruket – – –.

9.26 Svenska kommunförbundet: *Forskning.* – – – Kraftfulla forskningsinsatser måste göras för att utveckla ekologiskt riktiga metoder i skogsbruket. – – –

9.27 Svenska samernas riksförbund: *Forskning.* Överhuvudtaget måste det avsättas resurser av helt annan omfattning för forskning kring frågor skogsbruk–rennäring. – – –

9.28 Ingenjörsvetenskapsakademien: *Forskning.* Med den uppmärksamhet som användningen av kemiska bekämpningsmedel medför, synes det angeläget att särskilt betona vikten av ytterligare forskningsinsatser för utveckling av preparat med god ekologisk anpassning, liksom för utveckling av kontrollmetoder. – – –

IVA stöder utredningens förslag om ökad satsning på forskning och utveckling. – – –

IVA vill – – – förorda – förutom en väsentligt ökad satsning på skogsforskning – en omedelbar översyn av forskningsorganisationen inom Skogshögskolan och de övriga institutioner som medverkar i skoglig FoU.

Sambandet mellan skoglig forskning och trätekniska utvecklingsinsatser bör i detta sammanhang beaktas med större hänsyn än hittills.

Utbildning. IVA vill förorda en översyn av utbildningsresurserna mot bakgrund av de erfarenheter som nu kan konstateras från Skogshögskolans utlokalisering.

10 Övriga frågor

10.1 Lantbruksstyrelsen: I fråga om rådgivningsverksamheten vill styrelsen instämma i utredningens betoning av behovet att utveckla samarbetsformerna med andra organ i rådgivningsarbetet. – – –

10.2 Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet: – – – Styrelsen ser – – – förbättrad information, rådgivning och fortbildning som en viktig förutsättning för att skogsvården skall kunna förbättras. En annan viktig uppgift är att utveckla samarbetsformerna mellan forskningsorganen och det praktiska skogsbruket. – – –

10.3 Skogsstyrelsen: – – – Det torde – – – vara angeläget att även skogsvårdsorganisationen under en uppbyggnadsperiod i nära kontakt med andra skogliga organisationer och företag och inom givna ekonomiska ramar bedriver viss uppdragsverksamhet avseende utförande av angelägna skogsvårdsåtgärder. – – –

– – – Skogsstyrelsen bedömer att, för att målet skall nås, skogsvårdsstyrelsernas massrådgivning, gruppprådgivning och enskilda rådgivning

måste utökas och i huvudsak inriktas mot det privata skogsbruket.

– – – Förmedling av forskningsresultat från den skogliga fakulteten och andra forskningsinstitutioner – – – måste intensifieras i syfte att förbättra skogsägarnas förmåga att sköta sin skog och använda rationella och säkra arbetsmetoder. – – – Ytterligare resurser behövs till både skogsstyrelsen och lantbruksuniversitetet om verksamheten skall få tillfredsställande bredd och effektivitet.

– – – Det behövs en utökad och kontinuerlig information till allmänheten, skolor m. fl. om skogsbrukets förutsättningar, mål och arbetsformer.

Liksom skogsutredningen anser skogsstyrelsen det mycket angeläget med en regional samverkan för rådgivning mellan skogsvårdsstyrelser och skogsägarföreningar. Styrelsen anser att en samverkan bör omfatta även skogsyrkesutbildningen i länet – – –.

10.4 Länsstyrelsen i Västernorrlands län: – – – Länsstyrelsen vill – – – för sin del – – – konstatera att de väsentligt höjda ambitionerna ifråga om skogsproduktion och de i anslutning därtill föreslagna skogspolitiska medlen måste innebära ökade arbetsuppgifter för skogsvårdsorganisationen. Om inte skogsvårdsstyrelserna samtidigt ges ökade resurser för rådgivning, lagövervakning, bidragsgivning och skogsplanläggning kan genomförandet av en ny skogspolitik mer eller mindre förfelas. Otillräckliga resurser kommer därtill att fördröja effekten av insatta medel. Även skogsvårdsstyrelsens ökade roll i naturvården motiverar en förstärkning.

10.5 Lantbrukarnas riksförbund – Sveriges skogsägareföreningars riksförbund: Skogsutredningens förslag, bl. a. beträffande den nya skogsvårdslagen och de ökade ambitionerna för skogsproduktionen, medför enligt vår mening ökade krav på skogsvårdsstyrelserna vad gäller lagövervakning, rådgivning och information. Vi ser dessa arbetsuppgifter som primära för styrelserna och menar att de bör få ökad tyngd i verksamheten.

Den direkta serviceverksamheten vad gäller skogsvårdsarbeten m. m. bör på sikt handhas av skogsbrukets egna organisationer. Vi anser det mindre lämpligt att den lagövervakande myndigheten samtidigt arbetar som säljare av tjänster. I framtiden bör styrelserna därför begränsa sin verksamhet inom detta område till samordning av service samt administration av nödvändiga beredskapsarbeten.

10.6 Skogssällskapet: Enligt utredningens förslag tillägges den statliga skogsvårdsorganisationen en rad nya eller utökade uppgifter av stor betydelse för skogsägarens ekonomi och frihet att förfoga över sina produktionsmedel. – – – Då skogsvårdsorganisationen jämväl förmedlar statsbidrag, administrerar AMS-arbeten och handlägger andra ärenden av grannlaga natur, blir kravet på oväld och neutralitet oavvisligt. Fasta engagemang med anknytning till skogsförvaltning bör sålunda upphöra i och med att skogsvårdsorganisationen tillföres dessa uppgifter som därtill ställer anspråk på alla tillgängliga resurser.

10.7 Svenska pappersindustriarbetareförbundet – Svenska skogsarbetareförbundet – Svenska träindustriarbetareförbundet: – – – Förbunden vill – – – peka på nödvändigheten av att de lokala tillsynsorganen, skogsvårdsstyrelserna, får tillräckliga resurser för att kunna följa upp den framtida skogspolitiken. Skogsvårdsstyrelsernas roll är viktig inte bara som lagövervakare utan även som informatörer och rådgivare.

10.8 Riksantikvarieämbetet: Utredningen har framhållit att det är mycket angeläget med en brett upplagd upplysning och information till markägarna innan och i samband med att en ny skogsvårdslag träder i kraft. I en sådan kampanj bör givetvis också infogas information både om allmän hänsyn till kulturminnesvårdens intressen och om redan nu gällande bestämmelser i fornminneslagen.

10.9 Statskontoret: – – – Med hänsyn till energifrågornas stora aktualitet är det enligt statskontorets mening en brist att denna användning av skogsproduktionen inte har blivit närmare belyst av utredningen.

10.10 Svenska kommunförbundet: Styrelsen anser att energiaspekterna borde ha belysts mera ingående. – – –

10.11 Statens naturvårdsverk: Ansvaret för naturvårdshänsynen bör primärt åvila den som utnyttjar en naturresurs. Skogsbruksnäringen måste således ta på sig ansvaret för naturvårdshänsynen i skogen. Ser man detta ansvar i stort bör detta ansvar omfatta även bevarande i lämplig omfattning av urskogsliknande områden. Dessa har ett betydande skogsvetenskapligt värde. Urskogsskyddet bör på grund av sin karaktär behandlas i annan ordning än övrig skoglig naturvård. Naturvårdsmyndigheternas resurser räcker inte för att klara denna fråga. Finansieringen kan t. ex. ske genom uttaxering av en något höjd skogsvårdsavgift. För att skapa ett preliminärt skydd har verket föreslagit införande av ett allmänt avverkningsförbud under 10 år för redan kända urskogar och sådana som blir kända genom inventeringar.

Domänverket har utarbetat ett särskilt forskningsprojekt om återväxtproblem i fjällskogen som beräknas kräva 20–30 år att genomföra. Naturvårdsverket anser att den nuvarande skogsodlingsgränsen, som tillkommit av biologiska, ekonomiska och skogligt strategiska skäl, inte sammanfaller med gränsen för ett önskvärt skydd ur naturvårdssynpunkt. Närmare utredning behövs för att avgränsa de skyddsvärda områdena. Därför bör tills vidare NVL 20 § om samråd alltid tillämpas vid avverkning ovan den nuvarande skogsodlingsgränsen tills naturvårdsintresset hunnit kartläggas och avgränsas. Om det vid samråd inte föreligger starka naturvårdsskäl skall avverkning naturligtvis inte hindras under 10-årsperioden.

Bokskogslagen har haft betydelse för att skydda landskapsbilden i södra Sverige. Övrig ädellövskog kan komma att hotas om skogsbruket skall tillvarata sina ekonomiska intressen genom optimal barrfiberproduktion. Verket har därför föreslagit en lag om bevarande av ädellövskog av liknande utformning som bokskogslagen.

– – – Naturvårdsverkets anslag står inte i proportion till dessa ekonomiska krav. Vid bildande av skogliga naturreservat där ersättningarna ofta närmar sig hela skogsvärdet är det ur förvaltningssynpunkt angeläget att förvärva marken. Ett generellt problem är härvid att skogsägarna inte vill avstå äganderätten utan att kompensationsmark kan lämnas. Naturvården förfogar inte över sådan mark och det ingår inte i dess uppgift att hålla en egen markfond. Inte heller åligger det andra myndigheter som förfogar över mark- eller jordfonder att ställa bytesmark till naturvårdsmyndigheternas förfogande. Ett samarbete mellan myndigheterna i detta avseende skulle avsevärt underlätta frivilliga marköverlåtelser för naturvårdsändamål. Lantbruksnämnderna som har en utbyggd administration och stor erfarenhet av förvärv till sin rationaliseringsreserv, skulle kunna få i uppdrag

att förvärva bytesmark även till naturvårdsmyndigheterna inom ramen för jordfonden. Ett av de vanligaste hindren i naturvårdsmyndigheternas bevarandeverksamhet skulle undanröjas i de fall kompensationsmark härigenom blev tillgänglig.

10.12 Statens planverk: – – – Planverket anser att ett verkningsfullt skydd för ädellövskogen är viktigt och att denna fråga bör uppmärksammas.

De remitterade lagförslagen

1 Förslag till

Skogsvårdslag

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Skogsmark med dess skog skall genom lämpligt utnyttjande av markens virkesproducerande förmåga skötas så att den varaktigt ger en hög och värdefull virkesavkastning. Vid skötseln skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen.

2 § Med skogsmark avses i denna lag

1. mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål,
2. mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

3 § Denna lag hindrar inte att skogsmark tas i anspråk för annat ändamål än virkesproduktion.

4 § Denna lag skall inte tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av naturvårdslagen (1964: 822) eller annan lag.

Anläggning av skog på skogsmark

5 § Ny skog skall anläggas på skogsmark

1. om markens virkesproducerande förmåga efter avverkning eller på grund av skada på skogen inte tas till vara på ett godtagbart sätt,
2. om marken ligger outnyttjad,
3. om skogen är så gles eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att dess tillväxt är avsevärt lägre än den tillväxt som är möjlig.

Åtgärd enligt första stycket skall vidtas i fall som anges i 1 och 2 utan dröjsmål och i fall som anges i 3 inom skälig tid.

6 § Om ett skogsbestånd är så överårigt att markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning, får skogsvårdsstyrelsen besluta att beståndet skall slutavverkas och ny skog anläggas.

7 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om föryngringsmetod, markberedning, sådd, plantering, vård

av plantskog och andra åtgärder som kan behövas för att trygga återväxten av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt.

8 § Om det är påkallat från skogsvårdssynpunkt, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp villkor för

1. användning av visst slag av skogsodlingsmaterial av inhemskt eller utländskt ursprung vid anläggning av skog,
2. handel med sådant material.

Med skogsodlingsmaterial avses frön, plantor, sticklingar och andra former av förökningsmaterial, avsedda för anläggning av skog.

9 § Röjning av plantskog eller ungskog skall ske, när skogen är så tät eller av sådan beskaffenhet i övrigt att produktionen av värdefullt virke väsentligt hämmas.

Om skogen är nära gallringsbar ålder, får skogsvårdsstyrelsen i särskilda fall medge att röjningen ersätts med tidig gallring.

10 § Skogsmarkens ägare är ansvarig för anläggning och vård av ny skog.

11 § Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från 5 och 9 §§.

Avverkning av skog på skogsmark

12 § Avverkning på skogsmark får inte ske på annat sätt än genom

1. röjning eller gallring som främjar skogens utveckling,
2. slutavverkning som är ändamålsenlig för anläggning av ny skog.

13 § Skog får inte slutavverkas förrän den har nått sådan ålder att endast en mindre ökning av dess medelproduktion kan erhållas, om skogen får stå kvar. Medelproduktionen beräknas som tillväxten i medeltal per år från det att skogen anlades.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om den tidigaste slutavverkningsålder som skall gälla för olika trädslag inom skilda delar av landet på mark av olika bonitet.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

14 § Skogsmarkens ägare svarar för att slutavverkning bedrivs så att en jämn åldersfördelning av skogen på hans brukningsenhet främjas.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om hur stor andel av en brukningsenhets skogsmarksareal som årligen eller eljest periodvis får slutavverkas.

Skogsvårdsstyrelsen får i särskilda fall medge undantag från första stycket.

15 § Som brukningsenhet skall räknas den skogsmark inom en kommun som tillhör samma ägare, om ej annat följer av föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

16 § Skogsvårdsstyrelsen skall på begäran meddela beslut på förhand huruvida viss avverkning är förenlig med 13 eller 14 §.

17 § Skogsmarkens ägare är skyldig att underrätta skogsvårdsstyrelsen om avverkning som skall äga rum på hans mark enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Svårföryngrad skog och skyddsskog

18 § Regeringen får föreskriva att skog som är svår att föryngra på grund av dess ogynnsamma läge eller som behövs som skydd mot sand- eller jordflykt eller för att förhindra att fjällgränsen flyttas ned skall avsättas som svårföryngrad skog eller skyddsskog.

19 § I svårföryngrad skog eller skyddsskog får avverkning inte ske utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

I samband med att tillstånd ges kan skogsvårdsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring som främjar skogens utveckling.

Insektshärjning

20 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om bekämpning av insektshärjning i skog, upparbetning av skadad skog, utforsling eller lagring av virke och om andra åtgärder som behövs för att motverka uppkomsten av yngelhärdar.

Skogsmarkens ägare är ansvarig för att sådana åtgärder utförs. För förebyggande åtgärder i samband med avverkning och lagring av virke är också annan som har rätt att förfoga över skog eller virke ansvarig.

Naturvårdshänsyn

21 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av trädsamlingar, skogsbilvägars sträckning och om den hänsyn i övrigt som skall tas till naturvårdens intressen vid skötseln av skog.

Bemyndigandet medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Tillsyn

22 § Skogsstyrelsen utövar den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter. Skogsvårdsstyrelsen utövar den närmare tillsynen inom länet.

23 § Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen enligt denna lag.

24 § Tillsynsmyndigheten får meddela föreläggande eller förbud som behövs för att denna lag eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. I brådskande fall eller när det annars finns särskilda skäl, får föreläggande eller förbud meddelas omedelbart och i annat fall först sedan det har visat sig att myndighetens råd och anvisningar inte har följts.

I beslut om föreläggande eller förbud kan tillsynsmyndigheten utsätta vite.

Iakttas inte föreläggande, får tillsynsmyndigheten låta vidta åtgärden på den försumliges bekostnad.

25 § Kan avverkning föranleda jämförelsevis dyra och omfattande återväxtåtgärder, får skogsvårdsstyrelsen i samband med att avverkningen företas kräva att säkerhet ställs för fullgörandet av åtgärderna.

Säkerhet får även krävas som villkor för tillstånd enligt 19 §.

Ställs inte säkerhet i fall som avses i första stycket, får skogsvårdsstyrelsen meddela förbud att avverka skog på brukningsenheten utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd.

26 § Regeringen kan föreskriva att särskilda avgifter skall tas ut i ärende enligt denna lag.

Ansvar och besvär m. m.

27 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet
1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 § första stycket eller 20 § första stycket,
2. bryter mot 12 §, 13 § första stycket eller 14 § första stycket,
3. bryter mot 19 § första stycket eller mot föreskrift om avverkning som har meddelats med stöd av 19 § andra stycket,
4. bryter mot avverkningsförbud som avses i 25 §,
5. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 17 §,
6. underlåter att iaktta föreläggande eller bryter mot förbud som har meddelats för att föreskrift enligt 21 § skall efterlevas.

I ringa fall döms ej till ansvar.

Har flera medverkat till gärning som avses i första stycket gäller 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken.

Den som har överträtt vitesföreläggande eller vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

28 § Virke efter avverkning som innebär brott enligt denna lag eller värdet därav skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart obilligt.

29 § Talan mot skogsvårdsstyrelsens beslut enligt denna lag förs hos skogsstyrelsen genom besvär. Mot skogsstyrelsens beslut förs talan hos regeringen genom besvär.

30 § Myndighet får förordna att dess beslut skall lända till efterrättelse utan hinder av förd talan.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

2. Genom lagen upphävs skogsvårdslagen (1948: 237) och förordningen (1894: 17 s. 1) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket.

3. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som har ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

4. Den som innehar skogsmark med fideikommissrätt eller under stän-

dig besittningsrätt och äger tillgodogöra sig skogens avkastning utöver husbehovet, skall vid tillämpningen av nya lagen anses som skogsmarkens ägare.

5. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva de avvikelser från nya lagen som kan behövas med hänsyn till övergångssvårigheter som kan föranledas av den genom lagen införda röjningsskyldigheten.

6. Tillstånd eller beslut som meddelats med stöd av 6, 7, 10, 13, 24 eller 26 § gamla lagen skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelse i nya lagen, om inte regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordnar annat. Med stöd av 25 § meddelade förordnanden skall gälla tills vidare. Avverkningsanmälan som gjorts före nya lagens ikraftträdande skall anses ha fullgjorts enligt nya lagen.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog skall ha nedan angiven lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	6 §
Vägras tillstånd till avverkning av *icke utvecklingsbar bokskog* och föranleder detta att rationellt bokskogsbruk avsevärt försvåras, är ägaren av fastigheten och innehavare av särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av staten för den skada de härigenom lider.	Vägras tillstånd till avverkning av *bokskog när hinder mot avverkningen inte föreligger enligt 13 § skogsvårdslagen* ( ) och föranleder detta att rationellt bokskogsbruk avsevärt försvåras, är ägaren av fastigheten och innehavare av särskild rätt till fastigheten berättigade till ersättning av staten för den skada de härigenom lider.
Vägras i annat fall tillstånd enligt denna lag, utgår ej ersättning.	Vägras i annat fall tillstånd enligt denna lag, utgår ej ersättning.
Med utvecklingsbar skog avses skog som anses utvecklingsbar enligt skogsvårdslagen (1948:237).	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1979-02-19

Närvarande: justitierådet Hesser, regeringsrådet Hamdahl, justitierådet Höglund, justitierådet Hessler.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 11 januari 1979 har regeringen på hemställan av statsrådet Enlund beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. skogsvårdslag,
2. lag om ändring i lagen (1974:434) om bevarande av bokskog.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Hans Petterson.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet:*

Förslaget till skogsvårdslag

4 §

Den föreslagna bestämmelsen innehåller att skogsvårdslagen inte skall tillämpas i den mån den strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av naturvårdslagen (1964:822) eller annan lag. När det gäller naturvårdslagen anges i specialmotiveringen som ett exempel på föreskrifter som här avses skötselföreskrifter för naturreservat. I motiven anförs vidare exempel på annan lagstiftning som innebär inskränkningar för skogsbruket; härvid anges bl. a. lagen (1974:434) om bevarande av bokskog, lagen (1942:350) om fornminnen och de förbud mot trädfällning som gäller enligt 17 och 40 §§ byggnadslagen (1947:385). Sistnämnda motivuttalande ger anledning påpeka, att det nu föreslagna stadgandet inte avser att reglera fall då skogsvårdslagen strider mot annan lag utan endast fall då den strider mot föreskrifter som meddelats med stöd av annan lag. När det gäller gränsdragningen mot tillämpningsområdet för annan lag får frågan bedömas enligt allmänna grundsatser. Av dessa torde följa att skogsvårdslagen ej skall tillämpas i den mån den strider mot lag, vars föreskrifter i fråga om sådana ämnen som regleras i skogsvårdslagen är att anse som speciallag. De i motivuttalandet nämnda lagarna och lagrummen får anses utgöra sådan lag.

6 §

Enligt denna paragraf får skogsvårdsstyrelsen besluta att ett skogsbestånd skall slutavverkas och ny skog anläggas, om beståndet är så över-

årigt att markens virkesproducerande förmåga tas till vara endast i ringa utsträckning. I motiveringen uttalas, att paragrafen inte är tillämplig i andra fall än när tillväxten är onormalt låg på grund av röta eller självgallring. Vidare anförs, att ett skogsbestånd bör anses så överårigt som anges i paragrafen när den löpande tillväxten efter avdrag för självgallring och annan virkesförlust är mindre än hälften av den genomsnittliga produktion som ett nytt bestånd kan ge.

Av den föreslagna lydelsen framgår inte att den låga tillväxt, som skall vara en förutsättning för ingripande med stöd av paragrafen, skall bero på röta eller självgallring. Enligt vad som upplysts vid lagrådsföredragningen anses dock den i motiveringen angivna normen, att den löpande tillväxten efter avdrag för virkesförlust på grund av självgallring m. m. är mindre än hälften av den genomsnittliga produktion som ett nytt bestånd kan ge, innebära att till överårig skog kommer att hänföras endast skog där orsaken till den låga tillväxten är röta eller självgallring i beståndet. En så stor nedgång i produktionen som den angivna skulle nämligen inte vara möjlig utan att beståndet är angripet av röta eller utsatt för självgallring.

Avsikten är alltså inte att möjliggöra tvångsavverkning av frisk skog, som alltjämt växer men vars tillväxt på grund av hög ålder nedgått mycket kraftigt. Det torde inte kunna uteslutas att den i motiveringen angivna produktionsnedgången kan föreligga utan att orsaken är röta eller självgallring. För att förebygga en tolkning som möjliggör ingripanden mot gammal skog i andra fall än de avsedda bör enligt lagrådets mening lagtexten bringas i närmare samklang med motiven. Detta kan ske genom att i paragrafen anges att, om ett skogsbestånd är överårigt och markens virkesproducerande förmåga på grund av röta eller självgallring tas till vara endast i ringa utsträckning, skogsvårdsstyrelsen får besluta att beståndet skall slutavverkas och ny skog anläggas.

7 §

Enligt denna paragraf får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter för hur anläggningen av ny skog skall gå till och hur den nyanlagda skogen skall vårdas. Föreskrifterna får avse föryngringsmetod, markberedning, sådd, plantering, vård av plantskog och andra åtgärder som kan behövas för att trygga återväxten av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt.

Paragrafen motsvarar 8 § i skogsutredningens förslag. Den ändrade lydelsen i förhållande till detta senare förslag är tydligen avsedd att vara enbart redaktionell. Ändringen har emellertid såtillvida fått en saklig innebörd, att den i remissprotokollet föreslagna lydelsen inte innefattar ett direkt åläggande för skogsägare att vid anläggning av ny skog vidta de föryngringsåtgärder som behövs. En sådan skyldighet för skogsägare inträder endast om föreskrifter enligt paragrafen meddelas. Genom ändringen har det också blivit mindre klart hur långt föreskrifterna får gå i fråga om de

särskilt uppräknade åtgärderna. Utredningens förslag utsäger däremot klart ändamålet med alla de åtgärder som avses. Lagrådet vill därför förorda den ändringen att paragrafen, liksom i utredningens förslag, inleds med en huvudregel som anger ändamålet med och ramen för de åtgärder som avses. Regeln bör i överensstämmelse med utredningens förslag innehålla, att vid anläggning av ny skog de föryngringsåtgärder skall vidtas som kan behövas för att trygga återväxten av skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt. Därefter torde få följa bestämmelsen, att närmare föreskrifter om föryngringsmetod, markberedning, sådd, plantering, vård av plantskog och andra åtgärder i nämnda syfte meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Om paragrafen ändras i enlighet med vad som nu förordats torde bemyndigandet i 11 § i det remitterade förslaget för skogsvårdsstyrelsen att medge vissa undantag böra omfatta även förevarande 7 §.

24 §

I förevarande paragraf ges bestämmelser om föreläggande och förbud som tillsynsmyndighet kan ge skogsmarks ägare för genomförande av lagens föreskrifter, t. ex. om plantering, samt om möjlighet för myndigheten att stadga vite och att utföra åtgärd, beträffande vilken föreläggande givits, på försumlig markägares bekostnad. Närmast motsvarande bestämmelser ges i 19 och 20 §§ gällande lag, enligt vilka stadganden myndigheten skall försöka träffa överenskommelse om åtgärd och i sista hand kan utverka dom. Gällande lag upptar också bestämmelse i 21 §, att vad i överenskommelse eller dom blivit bestämt skall gälla även mot ny ägare.

Någon motsvarighet till sistnämnda bestämmelse har inte tagits upp i remissförslaget. I motiven framhålls att en bestämmelse om verkan av föreläggande mot ny ägare skulle få begränsad verkan, eftersom den inte skulle kunna gälla ett förelagt vite; jfr 19 § lagen (1976: 666) om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande m. m.

Det förtjänar dock framhållas att en regel om verkan mot ny ägare av ett föreläggande att utföra viss åtgärd ingalunda skulle komma att sakna praktisk betydelse blott därför att vitesförläggande ej kunde ges sådan verkan. Ägde föreläggande om åtgärd verkan mot ny ägare, skulle ägarbytet komma att sakna betydelse för möjligheten att låta utföra den ifrågavarande åtgärden på markägarens bekostnad. Tvångsuppfyllelse kunde tillgripas utan hinder av att fastigheten fått ny ägare. Såsom regeln nu utformats bortfaller vid ägarbyte denna möjlighet intill dess nytt föreläggande hunnit meddelas.

Klart är emellertid att behovet att göra ett föreläggande verksamt mot ny ägare är mindre än att tillägga överenskommelse eller dom sådan verkan. Ett föreläggande är en ensidig myndighetsåtgärd som utan större omgång kan förnyas mot ny ägare. I 19 § i 1976 års lag om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande m. m. har visserligen upptagits bestämmelse om

att föreläggande skall gälla mot ny ägare: anteckning om föreläggande skall, enligt 20 §, göras i fastighetsboken. Säkerligen skulle dock riskerna för försök att genom skentransaktioner eliminera föreläggandet vara större på nämnda lags, den s. k. svartbyggelagens, område än man behöver befara då fråga är om en skogsvårdslag. Lagrådet anser sig därför inte böra föreslå någon annan reglering i förevarande hänseende än den som upptagits i remissprotokollet.

29 §

I denna paragraf föreskrivs att skogsvårdsstyrelsens beslut överklagas hos skogsstyrelsen och skogsstyrelsens beslut hos regeringen. Frågan om en instansordning som inbegriper förvaltningsdomstol har inte berörts i remissprotokollet. Principerna för fördelningen av administrativa besvärsärenden mellan regeringen och förvaltningsdomstol var föremål för ingående behandling i samband med 1971 års förvaltningsrättsreform. Statsmakterna godtog därvid i huvudsak de riktlinjer som dragits upp av förvaltningsdomstolskommittén i dess betänkande (SOU 1966:70) "Förvaltningsrättskipning". I propositionen (1971:30) med anledning av kommitténs förslag föreslogs ingen ändring i 43 § skogsvårdslagen (1948:237). Enligt sistnämnda paragraf är instansordningen densamma som den som föreslås i den nya lagen.

I förvaltningsdomstolskommitténs betänkande anfördes i fråga om skogsvårdslagen, att såväl ärenden om meddelande och återkallelse av tillstånd som ärenden om avverkningsförbud och skogsmyndighets föreskrifter i stor utsträckning rörde skogstekniska frågor, vartill kom att det ej var uteslutet att vid lagtillämpningen ställning kunde behöva tas till spörsmål av betydelse för skogsbrukets utveckling i stort. På grund härav talade enligt kommitténs uppfattning övervägande skäl för att ärendena borde avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet. Även när det gällde ärenden om ställande av säkerhet för kostnad för skogsodlingsåtgärder och om tvångsutförande av sådana åtgärder ansåg kommittén att besvär borde avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet.

Med den nu föreslagna ordningen för tillsynsmyndigheternas verksamhet, som ger dessa myndigheter möjlighet att utsätta vite i beslut om föreläggande eller förbud, har frågan om fullföljd till förvaltningsdomstol i viss mån kommit i ett annat läge än vid prövningen i samband med 1971 års förvaltningsrättsreform. Administrativa myndigheters föreläggande och förbud vid vite skall på många områden överklagas till kammarrätt. Skäl kunde därför föreligga att göra en mera fullständig genomgång av de olika typer av beslut som kan förekomma enligt den föreslagna skogsvårdslagen med tanke på att göra en uppdelning av besvärsärendena mellan förvaltningsdomstol och administrativ myndighet. För åtskilliga slag av ärenden skulle säkerligen det starka inslaget av lämplighetsprövning mot bakgrunden av speciell skoglig och annan sakkunskap leda till att en besvärsprov-

ning hos administrativ myndighet skulle framstå som mest ändamålsenlig. I andra ärenden kan det tänkas att rättsfrågorna har en sådan övervikt att en domstolsprövning är att föredra. Vad särskilt gäller ärenden om tvångsutförande enligt 24 § i förslaget och om ställande av säkerhet enligt 25 § synes goda skäl föreligga för besvärsprövning i förvaltningsdomstol. En anledning att inte ha olika besvärsgång i olika typer av ärenden enligt skogsvårdslagen kan vara att besvärsfrekvensen inom de ärendegrupper som lämpar sig för prövning i förvaltningsdomstol är låg. Med hänsyn till svårigheterna att på förhand bedöma den faktiska utvecklingen i detta hänseende vill lagrådet inte nu föreslå någon ändring i förevarande paragraf. Frågan om en överflyttning till förvaltningsdomstol av besvärsprövningen beträffande vissa grupper av beslut bör dock uppmärksammas sedan närmare erfarenhet vunnits av den nya lagens tillämpning.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog

Förslaget lämnas utan erinran.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-02-22

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Cars, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam

Föredragande: statsrådet Enlund

Proposition om riktlinjer för skogspolitiken, m. m.

---

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande[1] över förslag till

1. skogsvårdslag,
2. lag om ändring i lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Vad lagrådet har anfört till förtydligande av motivuttalandena till 4 § i förslaget till skogsvårdslag föranleder ingen erinran från min sida. Jag finner inte anledning motsätta mig att 6 § utformas i enlighet med lagrådets förslag. Jag ansluter mig till lagrådets förslag till ändrad utformning av 7 §. Som lagrådet har påpekat bör till följd härav också 7 § omfattas av bemyndigandet i 11 §. Mot lagrådets uttalanden i anslutning till 24 och 29 §§ har jag inte något att erinra. Vidare bör vissa redaktionella jämkningar göras i förslaget till skogsvårdslag.

2 Statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket

2.1 Allmänt

Staten ger i olika former stöd till skogsbruket. Det direkta ekonomiska stödet ges huvudsakligen i form av statsbidrag och, i viss mindre utsträckning, även i form av lån eller som garanti för lån. Statligt stöd utgår även på indirekt väg genom bl. a. anslag till forskning, utveckling, undervisning, rådgivning och serviceverksamhet inom skogsbrukets område.

[1] Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 11 januari 1979.

Statsbidrag kan utgå till dikning och skogsvägbyggnad och, när särskilda skäl föreligger, till återväxtåtgärder, ungskogsröjning, gallring och slutavverkning och även till upprättande av skogsbruksplaner. Vidare kan bidrag utgå till åtgärder i samband med skada på skog. Staten kan i vissa fall även lämna garanti för lån som behöver tas upp i samband med sådana skador. Till byggande av skogsvägar kan också statliga lån lämnas.

Vissa statsbidrag som utgår f. n. är i huvudsak direkt knutna till de krav på skogsvårdande åtgärder som ställs i nu gällande skogsvårdslag. I vissa fall då skogen har skadats eller annars är otillfredsställande kan krav på fullständiga återväxtåtgärder göras gällande endast under förutsättning att statsbidrag lämnas. Samma är förhållandet när det gäller skyldigheten att, under vissa i lagen närmare angivna omständigheter, efter åläggande utföra åtgärder för att motverka insektshärjning.

Under innevarande budgetår får statsbidrag beviljas till skogsvård, avverkning och skogsvägbyggnader med sammanlagt drygt 90 milj. kr. Därtill kommer de statsbidrag som utgår när sådana arbeten bedrivs som beredskapsarbeten. Dessa bidrag har under de senaste åren uppgått till ca 30 milj. kr. årligen.

Skogsutredningen föreslår statligt stöd dels i form av stimulansbidrag till sådana åtgärder som inte anses möjliga att föreskriva i lag och för vilka de företagsekonomiska förutsättningarna inte har bedömts tillräckligt starka, dels i form av statlig medverkan i finansieringen av sådana i skogsvårdslagstiftningen föreskrivna åtgärder som får anses bli betungande för skogsägaren eller har regionalpolitisk betydelse.

De allra flesta remissinstanserna är positiva till den av utredningen föreslagna principiella inriktningen av det statliga stödet till skogsbruket. Endast industriverket har en avvikande mening. Verket anser i fråga om den regionalpolitiska inriktningen av statligt stöd att skillnader mellan samhällsekonomiska och företagsekonomiska arbetskostnader bör utjämnas med vad verket betecknar som näringsgrensneutrala sysselsättningsstöd. Enligt verket talar tidigare utredningar för övrigt mot att använda återväxtåtgärder som generellt sysselsättningsskapande instrument i Norrland.

För egen del anser jag att det även i fortsättningen bör finnas möjligheter att ge statligt stöd i olika former till skogsbruket. Rent allmänt anser jag att det statliga stödet i huvudsak bör inriktas mot sådana åtgärder som från samhällets synpunkt är angelägna men som för skogsägaren ger avkastning först i en förhållandevis avlägsen framtid. Vidare anser jag att regionalpolitiska skäl liksom hittills talar för statligt stöd till bl. a. vissa åtgärder som i och för sig kan vara föreskrivna i skogsvårdslagstiftningen men som med hjälp av stöd kan bli utförda på ett kvalitativt bättre sätt. Jag vill i sammanhanget erinra om den stora betydelse som skogsbruket har i glesbygden som en del i det sammantagna syssel-

sättnings- och serviceunderlaget. Det bör också påpekas att skogsbruket i inte obetydlig utsträckning åstadkommer sysselsättning i flera angränsande näringar och att insatser inom skogsbruket torde tillhöra de minst kostsamma sysselsättningsskapande åtgärderna.

Det nuvarande av regionalpolitiska skäl motiverade statliga stödet till skogsbruket utgår inom ett särskilt stödområde som är indelat i en inre och en yttre zon. Den inre zonen överensstämmer med inre stödområdet enligt förordningen (1970: 180) om statligt regionalpolitiskt stöd. Yttre gränsen för den yttre zonen är väsentligt mera snäv än yttre gränsen för det allmänna stödområdet enligt samma förordning. Sålunda ingår i stödområdet t. ex. inte vissa delar av Kopparbergs, Värmlands och Älvsborgs län och inte heller Öland och Gotland.

Skogsutredningen har föreslagit en justering av gränserna för det område inom vilket utredningen anser att statsbidrag bör utgå av regionalpolitiska skäl. Utredningen har delat området i en inre zon och en yttre. För att fastlägga gränserna har utredningen gjort en bedömning av förutsättningarna för skogsproduktionen. Jämfört med det nuvarande skogliga stödområdet innebär förslaget en krympning i fråga om både stödområdet som sådant och den inre zonen. I ett avseende har utredningen föreslagit en utvidgning, nämligen att Gotland skall ingå i stödområdet.

Endast ett fåtal remissinstanser har kommenterat utredningens förslag. Några länsstyrelser anser sålunda att stödområdet i huvudsak bör vara oförändrat. Ett par remissinstanser ifrågasätter om inte ett skogligt stödområde bör överensstämma med stödområdet för statligt regionalpolitiskt stöd.

Förutsättningarna för skogsproduktion skiljer sig väsentligt mellan olika delar av landet. Sämst är de i det inre av Norrland. Som jag nyss har framhållit bör det statliga stödet till skogsbruket ha en regionalpolitisk funktion även i fortsättningen. Härigenom kan en högre skogsproduktion upprätthållas i norra Sverige för att möjliggöra skogsindustriell verksamhet där. Mot denna bakgrund är det nödvändigt att ha någon form av stödområdesavgränsning som grund för fördelning och differentiering av det statliga stödet. Av det jag nyss har sagt följer att områdesavgränsningen måste göras med utgångspunkt i förutsättningarna för skogsproduktion. Det innebär bl. a. att den avgränsning som tillämpas för det regionalpolitiska stödet inte kan följas. Så var också fallet när riksdagen år 1974 beslutade om stöd till intensifierad skogsvård i norra Sverige. Bakom utredningens förslag ligger noggranna bedömningar av förutsättningarna för skogsproduktion i olika områden. Bedömningarna har lett till en minskning av det skogliga stödområdet i förhållande till vad som nu gäller. Jag anser att utredningens förslag är väl avvägt och att det i huvudsak bör följas.

Gräns för det skogliga stödområdet

De mindre justeringar som efterhand kan visa sig behövas bör få göras efter beslut av regeringen. Mitt förslag framgår av följande karta.

De nya riktlinjerna för statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket som jag förordar i det följande bör gälla fr. o. m. den 1 januari 1980.

2.2 Stöd till skogsvård m. m.

I fråga om gällande riktlinjer för det statliga ekonomiska stödet till skogsvård m. m. hänvisar jag till skogsutredningens betänkande.

Skogsutredningen har föreslagit ett väsentligt utökat statligt stöd till skogsvård i form av bidrag. Huvuddelen av förslaget rör generella bidrag inom det skogliga stödområde som jag nyss har redovisat. Förslaget omfattar också vissa generella bidrag för hela landet. Jämfört med det nuvarande stödet till intensifierad skogsvård i norra Sverige innebär förslaget dels något sänkta bidragsprocenter, dels att någon begränsning till s. k. eftersatta åtgärder inte görs. Utredningen beräknar kostnaderna för det föreslagna stödet fullt utbyggt till ca 233 milj. kr. om året. Därutöver föreslår utredningen en sammanlagd statlig kreditgaranti om 13 milj. kr. i huvudsak knuten till det förordade skogsvårdskontosystemet.

Remissinstanserna är som jag tidigare har redovisat i allmänhet positiva till utredningens förslag. I vissa detaljer framförs dock förslag både till utvidgningar och begränsningar. Vidare har skogsstyrelsen i en egen utredning föreslagit ett statligt ekonomiskt stöd för att stimulera tillvaratagande av klenvirke. Bidrag föreslås utgå med 30 kr. per m^3 för sådant virke som kommer till användning och med 20 kr. per m^3 för virke som endast behandlas för att insektsskador skall motverkas. Skogsstyrelsen beräknar behovet av statliga medel för stödet till sammanlagt 90 milj. kr. om året. Skogsstyrelsens förslag har remissbehandlats. Av de remissinstanser som har tagit ställning till förslagen är drygt hälften oreserverat positiva eller positiva om vissa ändringar görs. Övriga remissinstanser avstyrker eller är tveksamma.

För egen del är jag inte beredd att föreslå ett statligt ekonomiskt stöd av den omfattning som skogsutredningen har förordat. Min bedömning utgår därvid bl. a. från vad jag tidigare har förordat om skogsproduktionens omfattning. Även det statsfinansiella läget gör f. n. att ett så omfattande statligt stöd inte är möjligt. Därav följer att jag inte är beredd att föreslå generella bidrag till skogsvård av den omfattning som utredningen har förordat. Enligt min mening bör det statliga stödet utformas på i princip samma sätt som f. n. Det innebär bl. a. att de generella delarna bör ges en begränsad omfattning och att stödet i övrigt inriktas mot det nyss föreslagna stödområdet i norra Sverige. Jag vill framhålla att de högsta bidragsprocent jag föreslår i det följande inte bör användas generellt. En differentiering av bidragen bör emellertid normalt inte göras med hänsyn till skogsägargrupp. Jag ansluter mig alltså i den

frågan till utredningens majoritet. För att förenkla handläggningen av stödet bör i likhet med vad som nu gäller för stödet till intensifierad skogsvård i norra Sverige bidragen kunna räknas om till visst belopp per hektar eller på annat lämpligt sätt. I den bidragsgrundande kostnaden bör inräknas de av skogsvårdsstyrelsens kostnader för projektering m. m. som kan hänföras direkt till aktuellt objekt.

Jag föreslår att statligt stöd även i fortsättningen skall kunna utgå i hela landet till fullständiga återväxtåtgärder på nedlagd jordbruksmark och till skogsdikning. Bidrag bör kunna utgå med högst 50 % av godkänd kostnad.

Vidare bör statligt stöd kunna utgå i hela landet till fullständiga återväxtåtgärder efter avverkning av sådana bestånd som är så glesa eller till så stor del består av för marken olämpligt trädslag att tillväxten är avsevärt lägre än vad som är möjligt. Bidrag bör i samband härmed också kunna utgå för att täcka mellanskillnaden mellan kostnader och intäkter för avverkningen i de fall kostnaderna överstiger intäkterna. Bidrag till återväxtåtgärderna bör kunna utgå med högst 50 % av godkänd kostnad i den inre zonen av stödområdet och med högst 30 % i resten av landet. I de fall avverkningen ger ett överskott som är jämförbart med överskottet vid normal avverkning bör bidrag inte utgå.

Det statliga stödet till skogsvård som inriktas särskilt mot det skogliga stödområdet bör kunna omfatta fullständiga återväxtåtgärder genom plantering eller sådd och dessutom sådana åtgärder till vilka statligt stöd kan utgå f. n. Med de senare avser jag fullständiga återväxtåtgärder på skogsmark där åtgärderna är försenade på grund av att självföryngring har misslyckats eller där återväxtåtgärder inte har gett tillfredsställande resultat och behöver kompletteras, röjning i plant- och ungskog där sådana åtgärder har blivit eftersatta samt skogsvårdande gallring i bestånd med förhållandevis låga virkesförråd eller klena dimensioner. När det gäller bidraget till återväxtåtgärder bör detta till en början i huvudsak inriktas mot eftersatta åtgärder och i övrigt mot återväxtåtgärder i den inre zonen där avverkning av normala bestånd inte ger sådant överskott att tillfredsställande återväxt kan åstadkommas utan förlust. Det innebär att det program som påbörjades år 1974 i första hand bör fullföljas. Jag är angelägen att framhålla att jag med eftersatta åtgärder avser detsamma som gäller för det nuvarande stödet nämligen i fråga om försenade återväxtåtgärder åtgärder på hyggen upptagna före år 1964, i fråga om kompletterande återväxtåtgärder åtgärder på hyggen upptagna före den 1 juli 1974 och i fråga om eftersatt röjning sådan röjning som är eftersatt vid den tidpunkt då inventering har gjorts av skogsvårdsstyrelsen eller redovisning har begärts. Ett krav för att bidrag till röjning skall ges bör vara att lämpliga förebyggande åtgärder mot insektsskador samtidigt vidtas. Eventuella kostnader för kemisk lövslybekämpning bör inte få inräknas i bidragsunderlaget.

Bidraget till återväxtåtgärder och till röjning bör i den inre zonen av stödområdet kunna utgå med högst 50 % och i den yttre zonen med högst 30 %. I mindre utsträckning bör bidrag kunna utgå även för omplantering av skogskulturer som har skadats av sork eller kanin. Bidraget bör härvid kunna uppgå till högst 70 % vid första om- eller hjälpplanteringen och till högst 90 % om ytterligare omplantering i särskilda fall skulle fordras. Bidrag till gallring bör kunna utgå med ett belopp motsvarande den beräknade skillnaden mellan kostnaderna för avverkningen och intäkterna för det virke som avverkas.

Som jag tidigare har framhållit anser jag att det är nödvändigt med ett tillfredsställande planeringsunderlag i form av översiktliga skogsinventeringar och skogsbruksplaner. De översiktliga skogsinventeringarna bör som jag har anfört göras så enkla som möjligt så att tillgängliga resurser utnyttjas effektivt. Inventeringarna bör göras i skogsvårdsstyrelsernas regi och utformas i nära samråd med olika intressenter. Staten bör svara för hela kostnaden för inventeringarna.

Jag har tidigare också påpekat nödvändigheten av att få till stånd ett aktivt och rationellt brukande av skogsmarken i landet och har framhållit skogsbruksplanernas roll i detta sammanhang. Även i fortsättningen bör statligt stöd kunna utgå till enskilda skogsägare för kostnaderna för skogsbruksplaner. Bidrag bör som skogsutredningen har föreslagit bestämmas till ett visst belopp per plan som för medelfastigheten ungefär motsvarar halva kostnaden. Olika belopp bör kunna gälla för planer med skilda krav på detaljeringsgrad. Bidrag bör kunna utgå oavsett vem som upprättar planen. Planen bör emellertid uppfylla vissa minimikrav som bör fastställas av skogsstyrelsen. Så t. ex. bör alla planer innehålla uppgifter om nödvändiga skogsvårdsåtgärder och om lämplig avverkning. Vidare bör i planer för skogsfastigheter i områden av särskild betydelse för naturvården eller det rörliga friluftslivet anges vilka hänsyn som bör tas till dessa intressen. Det är angeläget att varje skogsägare skaffar sig en skogsbruksplan. Jag anser därför att det som förutsättning för att statligt stöd skall utgå bör krävas att skogsägaren har en skogsbruksplan. Med hänsyn till tekniska och personella begränsningar är det emellertid inte möjligt att f. n. ställa ett generellt krav på fullständig skogsbruksplan. Till en början bör det sålunda vara tillräckligt med en förteckning över nödvändiga skogsvårdsåtgärder och lämpliga avverkningar under de närmaste åren. När det är särskilt påkallat med hänsyn till att ett visst område är av utpräglat intresse för naturvården eller det rörliga friluftslivet bör en särskild s. k. naturvårdsinriktad skogsbruksplan kunna bekostas helt av staten. Ett begränsat antal områden bör här komma i fråga. Områdena bör anges av länsstyrelsen i samråd med skogsvårdsstyrelsen och planerna upprättas av skogsvårdsstyrelsen.

Skogsutredningen har föreslagit att reglerna för statsbidrag för åtgärder i samband med massförökning av skadeinsekter skall behållas oförändrade. Utredningen föreslår vidare att statlig garanti för lån även i

fortsättningen skall kunna ges enligt kungörelsen (1969: 705) om statligt stöd vid skada på skog. Jag ansluter mig till utredningens förslag i denna del. Det innebär sålunda att statsbidrag bör kunna utgå till kostnaderna för sådana bekämpningsåtgärder som föreskrivs i samband med katastrofbetonad massförökning av skadeinsekter. Bidrag bör liksom hittills kunna utgå med normalt högst 75 % av den s. k. merkostnaden för åtgärden. Vidare bör statlig kreditgaranti kunna ges för att finansiellt underlätta att virke tas om hand genom snabb upparbetning, transport m. m. i samband med omfattande skador på skog. I fråga om ram för denna kreditgaranti bör regeringen liksom hittills inhämta riksdagens medgivande då behov av garantier uppstår.

Sedan år 1976 har statsbidrag kunnat utgå till kostnaderna för omplantering av skogskulturer som i större omfattning har skadats av snytbagge under åren 1975 och 1976. I prop. 1978/79: 101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för innevarande budgetår har föreslagits att tidigare åtaganden i fråga om dessa år bör fullföljas. Den sammanlagda föreslagna summan för bidrag bör vara tillräcklig för att detta syfte skall nås. Med hänsyn till den tid som nu har gått sedan användningen av DDT-haltiga preparat förbjöds helt och till att det nu bör vara möjligt att i större utsträckning mildra effekterna av förbudet föreslår jag att bidragsformen avvecklas.

I detta sammanhang vill jag ta upp skogsstyrelsens förslag till s. k. klenvirkesstöd. Som jag har nämnt är remissutfallet blandat. De remissinstanser som är negativa eller tveksamma till förslaget anser bl. a. att skogsstyrelsen har övervärderat klenvirkets praktiska betydelse som energikälla f. n. Några remissinstanser anser att reglerna för stödet borde ha utformats annorlunda. För egen del är jag med hänsyn bl. a. till vad dessa remissinstanser har anfört inte beredd att förorda ett klenvirkesstöd i överensstämmelse med skogsstyrelsens förslag. Givetvis är det angeläget att så mycket som möjligt av det virke som produceras i skogarna tas till vara. Skattefriheten för förmånen av bränsle från egen skog som infördes för ett par år sedan bör stimulera härtill. När det gäller användning av bränsleflis i större skala bör pågående utvecklingsarbete avvaktas. Jag vill också påpeka att det statliga stödet till röjning som jag har föreslagit i det föregående delvis tillgodoser det av skogsstyrelsen avsedda syftet med klenvirkesstödet.

Det ankommer på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att utfärda de särskilda föreskrifter som kan föranledas av bifall till vad jag nu har förordat om stöd till skogsvård m. m.

2.3 Stöd till byggande av skogsvägar

Statligt ekonomiskt stöd till byggande av skogsvägar har utgått sedan länge. Stöd kan ges dels som lån från den s. k. skogsväglånefonden, dels som bidrag. Bidrag kan utgå med högst 75 % i det inre stödområdet och

med högst 50 % i övriga landet. I vissa fall, t. ex. om vägen är av betydelse från fritidssynpunkt, kan högre bidrag utgå även i övriga landet. I vissa fall inom inre stödområdet och om förhöjt bidrag utgår får vägen inte avstängas för allmän trafik utan länsstyrelsens tillstånd. Bidrag kan utgå endast till skogsägare vars mark omfattas av bestämmelserna i skogsvårdslagen.

Skogsutredningen har föreslagit att de bidragsberättigade åtgärderna skall vidgas till att även omfatta dels byggande av skogsflygplatser, dels allt som ryms inom begreppet väghållning, dvs. även underhållsåtgärder. Vidare har utredningen föreslagit att byggnadsbidraget inom området utanför den inre zonen av det skogliga stödområdet höjs till högst 60 % av godkänd kostnad. För underhåll m. m. bör enligt utredningen bidrag kunna utgå med högst 40 %. Utredningen föreslår slutligen att skogsväglånefonden avvecklas och ersätts med statlig garanti för lån. Utredningen beräknar kostnaderna för det föreslagna stödet fullt utbyggt efter 3—5 år till 85 milj. kr. om året.

Ett rationellt nät av skogsvägar är en förutsättning för att skogsbruket skall kunna bedrivas effektivt. Det statliga stödet till byggande av skogsvägar har hittills varit ett angeläget och effektivt medel för att nå detta syfte. Jag föreslår därför att byggnadsbidrag skall kunna utgå även i fortsättningen. De krav som hittills har ställts för bidrag, nämligen att åtgärderna skall ha s. k. båtnad och kunna passas in i en vägnätsplan för trakten, bör gälla även i fortsättningen. Det gäller även kravet att vägen skall ha väsentlig betydelse för utforsling av skogsprodukter med motordrivna fordon. Bidrag bör kunna utgå till nybyggnad, ombyggnad och större förbättringsarbeten med högst 75 % av godkänd kostnad i den inre zonen av det skogliga stödområdet och med högst 60 % i övriga landet. Som jag har framhållit tidigare i fråga om statsbidrag till skogsvård bör den högsta bidragsprocenten inte användas regelmässigt inom resp. område. Bl. a. bör en differentiering ske så att den högsta bidragsprocenten i området utanför den inre zonen används endast i gränsområdet till denna. I övrigt bör differentiering ske som hittills, t. ex. med utgångspunkt i vägklass.

I den bidragsgrundande kostnaden bör inräknas de av skogsvårdsstyrelsens kostnader för projektering m. m. som kan hänföras direkt till aktuellt objekt. Vägar för vilka bidrag utgår och som kan användas för allmän trafik bör inte få stängas av för sådan trafik utan länsstyrelsens medgivande. I likhet med utredningen föreslår jag att det särskilda bidraget för vägar som är av särskild betydelse från fritidssynpunkt slopas. Denna bidragsform har nämligen visat sig ha liten betydelse. Liksom hittills bör bidrag förbehållas skogsägare vars mark omfattas av bestämmelserna i skogsvårdslagen. Det innebär t. ex. att fritidshusägare med del i vägföretag inte bör komma i fråga för bidrag av detta slag. Som utredningen har föreslagit bör bidrag till staten, kyrkan och skogsindu-

striföretagen utgå endast när de är delägare i gemensamma vägföretag och när vägar över deras mark har stor främmande trafik.

Liksom hittills bör skogsvårdsstyrelserna utarbeta långsiktiga planer för skogsvägnätets utbyggnad och förbättring och därvid samråda med berörda organ, bl. a. kommuner och länsstyrelser. Planerna utgör underlag för länsstyrelsernas beslut om handlingsprogram för ifrågavarande område.

Jag är inte beredd att förorda byggnadsbidrag till skogsflygplatser eller bidrag till underhåll av skogsvägar. Underhållsbidrag kan väsentligen motiveras med att vägen har stor allmän trafik som ger upphov till större underhållskostnader än normalt. Till underhåll av vägar av detta slag kan bidrag utgå från anslaget Bidrag till drift av enskilda vägar m. m. under sjätte huvudtiteln. Att skapa ytterligare ett anslag för detta ändamål anser jag inte ändamålsenligt. Bl. a. skulle det innebära samordningsproblem därför att två olika myndigheter blir engagerade i samma verksamhet.

I likhet med utredningen föreslår jag att skogsväglånefonden upplöses och ersätts med statlig kreditgaranti. Jag bedömer att kreditgarantin i vissa fall kan vara ett värdefullt komplement till bidragen särskilt utanför den inre zonen av stödområdet. Kreditgaranti och bidrag bör inte sammantagna få överstiga den godkända kostnaden för vägbyggnadsföretaget.

Enligt nu gällande bestämmelser kan bidrag beviljas till byggande, omläggning eller förbättring av flottled och till uppförande av skogshärbärge eller liknande förläggning på skog som tillhör enskild person. Denna möjlighet har inte utnyttjats på många år. Jag föreslår därför att bidrag för dessa ändamål inte längre skall kunna utgå.

Det ankommer på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att utfärda de särskilda föreskrifter som kan föranledas av bifall till vad jag nu har förordat om stöd till byggande av skogsbilvägar.

3 Skogsvårdsavgiften

Skogsbruket medverkar genom den s. k. skogsvårdsavgiften i finansieringen av det statliga ekonomiska stödet till skogsbruket. Enligt lagen (1946: 324) om skogsvårdsavgift (ändrad senast 1975:1181) är sålunda den för vilken vid taxering till kommunal inkomstskatt såsom skattepliktig inkomst har tagits upp garantibelopp för jordbruksfastighet som vid fastighetstaxering åsatts delvärdet skogsbruksvärde, skyldig att erlägga skogsvårdsavgift. Avgiften utgår med 0,9 promille av skogsbruksvärdet.

Skogsvårdsavgiften finansierade till en början två tredjedelar av skogsvårdsstyrelsernas beräknade nettomedelsbehov. Fr. o. m. budgetåret 1960/61 ändrades principerna för finansiering av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Ändringen innebar bl. a. att skogsvårdsavgiften

skulle användas för subventionering av skogsvårdsstyrelsernas taxebelagda verksamhet. I samband med 1975 års allmänna fastighetstaxering höjdes skogsbruksvärdena. Det innebar att det sammanlagda beloppet av inflytande skogsvårdsavgifter ökade med nära 65 %. Riksdagen beslutade i avvaktan på ställningstagandena till bl. a. förslagen från 1973 års skogsutredning att merinkomsten skulle användas för åtgärder som främjar skogsvård samt arbetarskydd och arbetsmiljö i skogsbruket (prop. 1975: 56, SkU 1975: 23, rskr 1975:157). Exempel på sådana åtgärder är rådgivnings- och informationsverksamhet samt undersökningar eller utredningar som behövs som underlag för verksamheten. Skogsutredningen har inte tagit upp frågan om skogsvårdsavgiften.

Frågan om skogsvårdsavgiften berör skogsadministrativa utredningens arbete. Utredningen ser över bl. a. principerna för skogsvårdsstyrelsernas finansiering. Utredningens förslag väntas senare i år.

Jag anser emellertid att frågan om skogsvårdsavgiftens användning bör tas upp redan nu utan att avvakta förslagen från skogsadministrativa utredningen. Enligt min mening är det rimligt att skogsägarna i större utsträckning medverkar i finansieringen av vissa statliga åtgärder på det skogliga området. En lämplig form för detta är skogsvårdsavgiften. Den är väl inarbetad och lättadministrerad.

Skogsvårdsavgiften har sedan lång tid varit 0,9 promille. Räknat i absoluta tal måste skogsvårdsavgiften anses vara obetydlig. Som genomsnitt kan den f. n. beräknas uppgå till ca 65 kr. per fastighet och år. Därtill kommer att avgiften vid beräkning av nettointäkt av jordbruksfastighet får dras av som driftkostnad. Jag föreslår att skogsvårdsavgiften höjs till 3 promille av skogsbruksvärdet med verkan fr. o. m. 1981 års taxering. Höjningen förutsätter ändring av 1 § lagen (1946: 324) om skogsvårdsavgift. Efter samråd med chefen för budgetdepartementet föreslår jag också vissa ändringar av redaktionell karaktär i 1 och 2 §§ nämnda lag.

Jag har nyss redogjort för hur skogsvårdsavgiftsmedlen f. n. används. Enligt min mening bör subventioneringen av skogsvårdsstyrelsernas taxor upphöra. Eftersom den taxebelagda verksamheten skall bedrivas enligt självkostnadsprincipen innebär detta att taxorna måste höjas. För att undvika negativa effekter av taxehöjningen bör subventioneringen avvecklas successivt. Jag återkommer senare till denna fråga när jag tar upp anslagsfrågorna.

Skogsvårdsavgiften redovisas på inkomstsidan i statsbudgeten. Någon formell avräkning av utgifter för skogligt stöd mot dessa inkomster såsom sker i fråga om automobilskattemedlen görs dock inte. Så bör vara fallet även i fortsättningen. Jag anser emellertid att skogsvårdsavgiftsmedlen huvudsakligen bör användas för sådana ändamål som är till nytta för skogsbruket som sådant eller på sådant sätt att alla skogsbrukare kan få del av dem. Jag avser därmed sådana områden som forsk-

nings- och utvecklingsarbete, information, utredningsarbete, översiktliga skogsinventeringar, bidrag som är tillgängliga för alla skogsägare m. m. Dessa principer tillämpar jag när jag i det följande beräknar medel för olika ändamål. Någon exakt redovisning av hur avgiften används är dock inte möjlig.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att antaga de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar,

dels att antaga det till regeringsprotokollet den 22 februari 1979 fogade förslaget till

3. lag om ändring i lagen (1946: 324) om skogsvårdsavgift,

dels att

4. godkänna de i regeringsprotokollet den 11 januari 1979 förordade riktlinjerna för skogspolitiken,
5. godkänna de av mig förordade grunderna för statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket,
6. godkänna vad jag har anfört om användningen av skogsvårdsavgiftsmedlen.

5 Anslagsfrågor för budgetåret 1979/80

I prop. 1978/79: 100 (bil. 13 s. 47 och 105) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1979/80 under angivna anslagsrubriker beräkna följande belopp.

D 1.	Skogsstyrelsen	18 433 000 kr.
D 2.	Bidrag till skogsvårdsstyrelserna	86 384 000 kr.
D 3.	Bidrag till skogsförbättringar	12 000 000 kr.
D 4.	Vägbyggnader på skogar i enskild ägo	20 000 000 kr.
D 5.	Åtgärder för intensifierad skogsvård i norra Sverige, m. m.	45 000 000 kr.
D 6.	Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.	2 515 000 kr.
D 7.	Främjande av skogsvård m. m.	7 500 000 kr.
G 13.	Skoglig forskning	7 057 000 kr.
G 14.	Stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m.	2 743 000 kr.
G 15.	Stöd till kollektiv skogsteknisk forskning	5 040 000 kr.

Jag anhåller att nu få anmäla dessa frågor.

DRIFTBUDGETEN

TIONDE HUVUDTITELN

D. Skogsbruk

D 1. Skogsstyrelsen

1977/78	Utgift	17 472 609
1978/79	Anslag	18 433 000
1979/80	Förslag	19 989 000

Skogsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om skogsbruket på mark, där skogsvårdslagen (1948: 237) äger tillämpning. Det åligger skogsstyrelsen särskilt att leda de statliga åtgärderna för att främja det enskilda skogsbruket och att verka för dettas och skogsnäringens utveckling. Styrelsen är ledande, samordnande och rådgivande organ för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet och central myndighet för rådgivnings- och fortbildningsverksamhet rörande det enskilda skogsbrukets rationalisering samt för virkesmätning och skogsstatistik. Styrelsen bedriver den skogliga prognosverksamhet som behövs som underlag bl. a. för utformning och tillämpning av skogspolitiken.

Skogsstyrelsen leds av en styrelse. Chef för skogsstyrelsen är en generaldirektör. Inom styrelsen finns fyra huvudenheter, en för skogsfrågor, en för prognosverksamhet, en för rådgivning och en för administrativa frågor.

	1978/79	Beräknad ändring 1979/80	
		Skogsstyrelsen	Föredraganden
Personal			
Handläggande personal	72	+ 3	—
Övrig personal	49	—	—
	121	+ **3**	—
Anslag			
Utgifter			
Lönekostnader	13 853 000	+1 337 000	+ 895 000
Sjukvård	40 000	+ 1 000	—
Reseersättningar	834 000	+ 146 000	+ 93 000
Därav utrikes resor	(25 000)	(—)	(—)
Lokalkostnader	1 220 000	+ 316 000	+ 316 000
Expenser	2 421 000	+ 404 000	+ 324 000
Därav engångsutgifter	(—)	(+ 37 000)	(—)
Provmätningar	25 000	+ 3 000	+ 3 000
	18 393 000	**+2 207 000**	**+1 631 000**
Inkomster			
Inkomst av fotogrammetrisk uppdragsverksamhet	35 000	—	—
Nettoutgift	**18 358 000**	**+2 207 000**	**+1 631 000**
Anslag enligt statsbudgeten	18 433 000	—	+1 556 000

Skogsstyrelsen

1. Pris- och löneomräkning 1 623 000 kr.

2. Besparingsalternativet innebär att vissa funktioner exempelvis i fråga om prognosverksamheten inte kan byggas ut och utvecklas på avsett sätt samtidigt som möjligheterna beskärs att intensifiera informations- och rådgivningsinsatserna. Bl. a. måste två handläggartjänster dras in. (+ 1 223 000 kr.)

3. För att effektiviteten i organisationens arbete på att höja skogsproduktionen skall kunna ökas behöver huvudenheten för skogsfrågor förstärkas med en byrådirektör för diknings- och gödslingsfrågor (+135 000 kr.).

4. För att möjliggöra en intensifiering av personalutvecklingsverksamheten inom skogsvårdsorganisationen behöver huvudenheten för rådgivning förstärkas med en byrådirektör (+ 135 000 kr.).

5. Ökade krav i fråga om personaladministration gör det nödvändigt att förstärka huvudenheten för administrativa frågor med en byrådirektör (+ 134 000 kr.).

6. I prognosverksamheten behöver datorsystem utnyttjas i vidgad omfattning. Blankettvolymen och blankettkonsumtionen ökar också som en följd härav. (+ 180 000 kr.)

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag förevarande anslag till 19 989 000 kr. Jag har därvid bl. a. räknat ytterligare medel för prognosverksamheten (6).

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Skogsstyrelsen* för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 19 989 000 kr.

D 2. Bidrag till skogsvårdsstyrelserna

1977/78	Utgift	79 734 029
1978/79	Anslag	86 384 000
1979/80	Förslag	87 284 000

Skogsvårdsstyrelserna har till uppgift att främja och stödja den enskilda skogshushållningen samt att verka för att skogsvårdsarbetet inom de enskilda skogarna bedrivs på ett planmässigt sätt. Styrelserna skall också utöva den uppsikt och vidta de åtgärder som enligt gällande skogsvårds-, naturvårds- och andra författningar ankommer på dem.

	1978/79	Beräknad ändring 1979/80	
		Skogsstyrelsen	Föredraganden
Personal			
Förvaltningspersonal	244	—	—
Teknisk personal	450	—	—
	694	—	—
Anslag			
Avlöningar	51 173 000	+ 2 921 000	+2 921 000
Lönekostnadspålägg	26 175 000	+ 139 000	+ 139 000
Skogsvårdsstyrelsernas allmänna verksamhet	8 784 000	+30 999 000	−2 168 000
Skogsvårdsgårdar, ersättning till domänverkets fond	252 000	+ 8 000	+ 8 000
	86 384 000	**+34 067 000**	**+ 900 000**

Skogsstyrelsen

Under budgetåret 1977/78 uppgick skogsvårdsstyrelsernas förrättningsverksamhet till drygt 279 000 dagar eller 14 000 dagar mer än under det närmast föregående budgetåret. Den offentliga verksamheten ökade med 6 000 dagar till 77 800 dagar. De skogliga beredskapsarbetena svarade för 53 % av den totala verksamheten.

Skogsvårdsstyrelsernas offentliga verksamhet måste i högre grad än förut inriktas på insatser av skilda slag för att åstadkomma en ökad virkesproduktion. Framför allt måste bättre återväxter eftersträvas samt röjnings- och gallringsåtgärder i skogsbruket ökas i betydande grad. Även andra produktionshöjande åtgärder måste stimuleras. Dessa ambitioner i förening med kravet på intensifierade insatser för naturvård och uppföljning av den fysiska riksplaneringen m. m. fordrar ökade resurser för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet med främst tillsyn enligt skogsvårdslagen, bidragsgivning, planering och rådgivning.

Mot bakgrund härav bör antalet offentliga förrättningsdagar ökas med 17 800 till 88 000. Den genomsnittliga kostnaden per förrättningsdag under budgetåret 1977/78 har beräknats till 1 144 kr. Den beräknas genom automatiska kostnadsökningar stiga till 1 280 kr. för budgetåret 1979/80. Vid en ökning av dagantalet till 88 000 kan den emellertid begränsas till 1 240 kr.

Det statliga bidraget till skogsvårdsstyrelsernas offentliga verksamhet under budgetåret 1979/80 bör uppgå till 109 120 000 kr. Vissa utgifter av offentlig natur som inte ingår i förrättningsdagskostnaden beräknas till 931 000 kr.

Om den del av statens inkomst av skogsvårdsavgifter som tillförs skogsvårdsstyrelserna via detta anslag kommer att uppgå till oförändrat 11,7 milj. kr. blir för budgetåret 1979/80 det totala statsbidraget till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet 121 751 000 kr. Beloppet bör fördelas på olika anslag enligt följande. Tjänstebrevskostnader bör bestridas

från anslaget Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser. Utgifterna för reseersättningar till personal för viss kursverksamhet bör belasta anslaget Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m. samt vissa förrättningskostnader anslaget Åtgärder för intensifierad skogsvård i norra Sverige, m. m. Beloppen under nyssnämnda anslag bör tas upp med resp. 950 000, 200 000 och 150 000 kr. eller sammanlagt 1 300 000 kr. Resterande 120 451 000 kr. bör anvisas under anslaget Bidrag till skogsvårdsstyrelserna.

Skogsstyrelsen bör bemyndigas att fördela anslaget på skogsvårdsstyrelserna.

1. Pris- och löneomräkning 14 803 000 kr.

2. Besparingsalternativet innebär att skogsvårdsstyrelsernas verksamhet måste minskas i viss utsträckning (+ 12 987 000 kr.).

Föredraganden

Antalet förrättningsdagar i skogsvårdsstyrelsernas offentliga verksamhet för budgetåret 1979/80 beräknar jag till 70 200. Medelstilldelningen per förrättningsdag bör höjas från 1 068 kr. till ca 1 118 kr. Utgiftsramen för skogsvårdsstyrelsernas ej taxebelagda verksamhet blir med utgångspunkt i detta belopp 78 453 000 kr. För vissa andra kostnader av offentlig natur bör beräknas 931 000 kr. Av de medel som flyter in i form av skogsvårdsavgifter bör skogsvårdsstyrelserna över detta anslag tillföras 9,2 milj. kr., dvs. en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 2,5 milj. kr. Motiven härför har jag redovisat i det föregående.

Jag förordar att den totala kostnadsramen för den med statsmedel finansierade delen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet för budgetåret 1979/80 bestäms till 88 584 000 kr. Fördelningen på olika anslag bör ske enligt följande. Tjänstebrevskostnaderna bör bestridas från anslaget Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser under sjätte huvudtiteln. Vidare bör utgifter för reseersättningar till personal för kursverksamheten belasta anslaget Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m. samt vissa förrättningskostnader anslaget Bidrag till skogsvård m. m. Dessa utgifter bör nästa budgetår beräknas till resp. 950 000, 200 000 och 150 000 kr. eller sammanlagt 1 300 000 kr. Återstående 87 284 000 kr. bör anvisas under förevarande anslag. Från anslaget bör liksom hittills kunna bestridas skogsvårdsstyrelsens kostnader för förrättning i samband med att tillstånd ges för avverkning i svårföryngrad skog eller skyddsskog.

Liksom hittills bör regeringen fastställa stat för den av statsmedel finansierade delen av skogsvårdsstyrelsernas omkostnader samt bemyndiga skogsstyrelsen att i övrigt fördela anslaget mellan skogsvårdsstyrelserna.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Bidrag till skogsvårdsstyrelserna* för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 87 284 000 kr.

D 3. Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.

1977/78	Utgift	2 596 986
1978/79	Anslag	2 515 000
1979/80	Förslag	3 385 000

Från anslaget bestrids kostnader för rådgivnings- och kursverksamhet riktad till skogsägare och skogsarbetare med syfte att främja skogsbrukets rationalisering samt för viss personalutbildning och information.

Skogsstyrelsen

Rådgivningsverksamheten, som planeras för femårsperioder, bedrivs dels i direkt kombination med skogsvårdsstyrelsernas uppdragsverksamhet, bidragsgivning och tillsyn enligt skogsvårdslagen, dels som ren utbildning för skogsägare och anställda i privatskogsbruket. Rådgivningen bör under de närmaste åren inriktas främst på produktionsfrämjande åtgärder och arbetsmiljö. När det gäller produktionsfrämjande åtgärder är beståndsanläggningen det väsentligaste arbetsområdet. Rådgivning i återväxtfrågor kräver bl. a. stora insatser med uppsökande verksamhet för att skogsägare som inte bor på sina fastigheter skall nås. Intensivare rådgivning, bl. a. teknisk sådan, behövs i fråga om röjning och gallring. Styrelsen beräknar starta en ny rådgivningskampanj nästa budgetår med syfte att informera om bl. a. den väntade nya skogsvårdslagstiftningen. Den pågående rådgivningen i skogsskyddsfrågor planeras fortsätta de närmaste åren. Med hänsyn till de stora riskerna för olycksfall och ohälsa i skogsarbete måste rådgivningen i arbetsmiljöfrågor ges hög prioritet. För denna krävs ökade resurser.

För information till skogsbrukare om den väntade nya skogsvårdslagstiftningen behövs medel. För att skogsvårdsstyrelserna skall kunna tillgodose myndigheters, företags, organisationers, skolors och allmänhetens efterfrågan på skoglig information krävs väsentligt ökade resurser.

En förstärkning av personalutbildningen planeras främst i fråga om vidareutbildning av förmän, fortbildning av rådgivare och plantskolepersonal och i fråga om organisations- och samarbetsfrågor. Vidare behövs utbildning i fråga om organisation, arbetsformer och samverkan. De pedagogiska hjälpmedel som är nödvändiga i rådgivningsverksamheten behöver förnyas och utökas.

Styrelsen tillstyrker en hemställan från Sveriges skogsvårdsförbund om statsbidrag med 50 000 kr. för intensificrad informationsverksamhet.

Mot denna bakgrund ökar medelsbehovet för budgetåret 1979/80 med 1 540 000 kr. Anslaget bör tas upp med 4 055 000 kr.

1. Pris- och löneomräkning 370 000 kr.

2. Besparingsalternativet innebär att främst rådgivningsverksamheten måste minska i omfattning (+ 313 000 kr.).

Föredraganden

Anslaget bör höjas med 870 000 kr. till 3 385 000 kr. Jag har därvid bl. a. räknat 500 000 kr. för förbättrad information om skogsbruket bl. a. till kommuner, i skolor och till allmänheten m. m.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 3 385 000 kr.

D 4. Bidrag till skogsvård m. m.

1977/78	Utgift	[1]68 586 941
1978/79	Anslag	[1]57 000 000
1979/80	Förslag	85 000 000

[1] Anslagen Bidrag till skogsförbättringar och Åtgärder för intensifierad skogsvård i norra Sverige, m. m.

Anslaget Bidrag till skogsförbättringar utnyttjas för att lämna bidrag till skogsplantering på nedlagd jordbruksmark, till iståndsättning av skogar med otillfredsställande skogstillstånd, bl. a. vissa restskogar, till skogsdikning, till åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter, till inventering av vissa skador på växande skog samt till att täcka förluster till följd av sådan statlig kreditgaranti, som avses i kungörelsen (1969: 705) om statligt stöd vid skada på skog. Bidragsbestämmelserna för anslaget finns i kungörelsen (1948: 239) om statsbidrag till vissa skogsförbättrande åtgärder (ändrad senast 1976: 413).

Från anslaget Åtgärder för intensifierad skogsvård i norra Sverige, m. m. utgår statsbidrag till markägare i Norrland utom Gästrikland samt inom vissa delar av Kopparbergs och Värmlands län. Bidragsbestämmelserna finns i kungörelsen (1974: 472) om statsbidrag till skogsvård i norra Sverige.

	1978/79	Beräknad ändring 1979/80	
		Skogsstyrelsen	Föredraganden
Rambelopp			
1. Skogsodlingsåtgärder på nedlagd jordbruksmark	4 500 000	+ 5 500 000	—
2. Omplantering efter snytbaggeskador m. m.	[1]5 000 000	+35 000 000	− 5 000 000
3. Övriga åtgärder för skogsförbättringar	3 000 000	+ 7 000 000	− 1 500 000
4. Intensifierad skogsvård i norra Sverige/särskilda åtgärder inom det skogliga stödområdet	49 000 000	+46 000 000	+20 000 000
5. Skogsodling efter avverkning av lågproducerande bestånd	—	—	+15 000 000
6. Dikning	—	—	+ 4 000 000
7. Skogsbruksplaner	—	—	+ 1 000 000
8. Översiktliga skogsinventeringar	—	—	+ 5 000 000
	61 500 000	**+93 500 000**	**+38 500 000**
Anslag	**57 000 000**	**+45 000 000**	**+28 000 000**

[1] I anslutning till tilläggsbudget II har föreslagits ytterligare 17 milj. kr.

Skogsstyrelsen

1. Under budgetåret 1977/78 har 3 100 ha definitivt nedlagd jordbruksmark skogsodlats med stöd av medel från anslaget. Den anvisade bidragsramen har förbrukats helt. Efterfrågan på bidrag har överstigit tillgången.

Skogsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och naturvårdsverket har tidigare redovisat förslag till åtgärder på mark som har tagits ur jordbruksproduktionen och inte har kommit till särskilt utnyttjande innebärande en ökning av verksamheten med skogsodling på dessa marker till 7 000 ha årligen under den närmaste tioårsperioden. Om ett sådant skogsodlingsprogram genomförs betyder det att inemot två tredjedelar av den jordbruksmark som nu är nedlagd eller bedöms komma att nedläggas fram till år 1980 och som inte beräknas bli utnyttjad för andra ändamål skulle komma att användas för skogsproduktion. Detta skulle innebära ett råvarutillskott på sikt av ca 0,5 milj. skogskubikmeter per år. Den ökade åkerplanteringen, som framför allt bör ske i de s. k. skogslänen, förutsätter att skogsvårdsstyrelsernas verksamhet vad gäller markanvändningsplanering, propaganda, rådgivning och service avsevärt intensifieras samt att ramen för bidrag till skogsodling på nedlagd jordbruksmark höjs från nuvarande 4,5 milj. kr. till 10 milj. kr. Styrelsen föreslår att en mindre del av rambeloppet i likhet med tidigare budgetår får disponeras för upprättande av markanvändningsplaner.

2. Under budgetåret 1977/78 har för ändamålet tillgängliga 20 milj. kr. anvisats som bidrag för omplantering efter snytbaggeskador m. m.

Snytbaggehärjningarna i södra och mellersta Sverige är fortfarande omfattande. Styrelsen har de senaste åren registrerat en successiv ökning av skadornas omfattning. Den stegrade skadefrekvensen har bl. a. resulterat i att markägarna blivit mindre benägna än tidigare att snabbt utföra lämpliga återväxtåtgärder vilket ökat svårigheterna för skogsvårdsstyrelserna att hävda skogsvårdslagens reproduktionskrav. De stora snytbaggeskadorna kan också antas göra markägarna tveksamma till att slutavverka då de inte anser sig kunna klara återväxterna tillfredsställande. Får denna tveksamhet stor omfattning kan problem uppstå beträffande virkestillgången för framför allt den sågtimmerbaserade industrin.

Ifrågavarande bidrag bör utgå till dess verksamma bekämpningsmetoder får användas eller har tagits fram. Det gäller i första hand bidrag till omplantering av förstagångsskadade kulturer. Vissa med bidrag utförda omplanteringar kan emellertid skadas på nytt så att åtgärden behöver upprepas. Det är i sådana fall skäligt att bidrag utgår med 75 % även till den andra omplanteringen. Styrelsen föreslår därför dels att bidrag får lämnas till omplantering av kulturer som skadats av snytbagge, dels att bidrag får beviljas under 1979/80 inom en ram av 40 milj. kr. Styrelsen bedömer att behovet av att utföra omplanteringar är större än vad som kan ske inom ramen för nu begärda medel. Tilläggsanslag kommer därför med stor sannolikhet att behövas. Mot bakgrund härav och mot bakgrund av behovet att påskynda och förenkla handläggningen är det enligt styrelsen önskvärt att regeringen får riksdagens bemyndigande att i mån av behov besluta om bidrag för ifrågavarande ändamål utan att bidragsramarna belastas. Sådant bemyndigande finns f. n. i fråga om bidrag till åtgärder mot insektshärjning av större omfattning i samband med skada på skog.

3. Ramen för bidrag till övriga åtgärder används främst till åtgärder för att häva otillfredsställande skogstillstånd på vissa försumpade marker i södra och mellersta Sverige. Sammanlagt har ca 4 100 ha dikats och 2 000 ha skogsodlats. Den anvisade bidragsramen har förbrukats helt.

Intresset för skogsdikning är stort hos skogsägarna. Det är därför möjligt att i takt med att personalresurser för planläggningsarbetet kan skapas öka verksamheten betydligt. Styrelsen föreslår att bidrag för detta ändamål får utgå med 5 milj. kr. under budgetåret 1979/80. Länsvisa handlingsprogram för skogsdikningsverksamheten kommer att upprättas.

Det är mycket angeläget att utföra återväxtåtgärder på igenslyade eller med olämpligt trädslag bevuxna hag- och betesmarker. På grund av eftersläpningen i planteringsarbetet på nedlagda jordbruksmarker samt

med hänsyn till att många små och orationella hag- och betesmarker inte längre betas har dålig lövskog invaderat dessa marker. Som skogsmarker med lämpligt trädslag kan de bli mycket produktiva. För detta ändamål bör bidrag kunna beviljas med 5 milj. kr. under budgetåret 1979/80.

Under budgetåren 1966/67 — 1971/72, 1976/77 och 1978/79 har bidrag beviljats inom ifrågavarande ram för försöksverksamhet med mekaniserad dikning, gödsling och skogsodling av myrmark. Försöken skall nu revideras och utvärderas. Efter samråd med Sveriges lantbruksuniversitet föreslår styrelsen att under budgetåret 1979/80 får tas i anspråk 100 000 kr. av ifrågavarande ram för ändamålet.

Sammanlagt föreslår styrelsen att ifrågavarande rambelopp höjs med 7 milj. kr. till 10 milj. kr.

4. Stödet till intensifierad skogsvård i norra Sverige har starkt stimulerat intresset för att utföra skogsvårdsåtgärder och ökat självverksamheten. Bl. a. har inte godtagbara återväxter förbättrats i stor omfattning. Ungskogsröjningarna har ökat påtagligt och dikningsverksamheten har varit omfattande. Stödet har inneburit ett väsentligt tillskott till sysselsättningen. Den för budgetåret 1977/78 anvisade bidragsramen har förbrukats helt. Bidraget har fördelats med 31 % till Norrbottens län, 20 % till Västerbottens län, 16 % till Jämtlands län, 10 % till Västernorrlands län, 9 % till Gävleborgs län, 7 % till Kopparbergs län och 7 % till Värmlands län. Fördelningen på ägargrupper har varit följande, nämligen 56 % till privata skogsägare, 25 % till bolag och 19 % till staten och andra allmänna skogsägare. Sysselsättningseffekten har beräknats till sammanlagt ca 142 000 dagsverken.

Med ledning av inkomna ansökningar om bidrag, det långsiktiga behovet av åtgärder och de praktiska möjligheterna att utföra arbetena har styrelsen efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen bedömt att rambeloppet för budgetåret 1979/80 bör ökas med 46 milj. kr. till 95 milj. kr.

Det regionalpolitiska värdet av den verksamhet som skulle komma till stånd med nu begärda medel — bedömt efter sannolik sysselsättningseffekt — uppgår enligt erfarenhetstal till 250 000 — 300 000 dagsverken. Detta motsvarar en kostnad av 300 resp. 250 kr. per dagsverke räknat på bidragsdelen av anslaget.

Utbetalningarna under anslagen beräknar styrelsen till sammanlagt 102 milj. kr.

Föredraganden

I det föregående har jag redovisat mina förslag i fråga om inriktningen av det statliga stödet till skogsvård m. m. fr. o. m. den 1 januari 1980. Under första hälften av budgetåret 1979/80 bör således bidrag

kunna utgå enligt de regler som f. n. gäller. De rambelopp i sammanställningen som då är aktuella är de under punkterna 1—4. Fr. o. m. den 1 januari 1980 blir endast beloppen under punkterna 1 och 4—8 aktuella. Anslagsberäkningen med anledning av mina förslag till nya riktlinjer kommer med andra ord inte att ge full effekt under budgetåret 1979/80. Jag vill också påpeka att den nya utformningen av stödet leder till viss omfördelning mellan de olika rambeloppen. Så t. ex. ryms f. n. bidraget till dikning under punkterna 3 och 4 medan det fr. o. m. den 1 januari 1980 kommer att finnas under punkten 6. Fr. o. m. denna tidpunkt bör inga utfästelser om bidrag göras enligt äldre bestämmelser.

Med hänvisning till sammanställningen föreslår jag att för budgetåret 1979/80 tas upp en sammanlagd ram av 100 milj. kr. för bidrag till skogsvård m. m. Jag har vid min beräkning tagit hänsyn bl. a. till det av skogsstyrelsen redovisade medelsbehovet för försöksverksamhet med mekaniserad dikning m. m. av myrmark. Medlen under punkten 4 bör liksom hittills få utnyttjas för att täcka skogsvårdsstyrelsernas s. k. förvaltningskostnader i samband med verksamheten utom kostnaderna för översiktliga inventeringar eller s. k. områdesplaner.

Regeringen bör kunna jämka fördelningen mellan de olika ändamålen. För utbetalning under anslaget beräknar jag 85 milj. kr.

Kostnaderna för statligt stöd vid skada på skog täcks f. n. från anslaget Bidrag till skogsförbättringar utan att bidragsramarna belastas. Anledningen härtill är att medelsbehovet varierar så kraftigt år från år att det inte kan beräknas i förväg. Därtill kommer att beslut om bidrag med hänsyn till risken för omfattande följdskador måste fattas snabbt. Jag föreslår därför att medel även i fortsättningen får disponeras utan att bidragsramarna belastas och enligt föreskrifter som regeringen meddelar för varje särskilt fall för åtgärder m. m. mot skadegörelse i samband med katastrofbetonad massförökning av skogsinsekter, för inventering av skador som har uppkommit på skog till följd av storm, snö och is samt angrepp av insekter och svampar samt för att täcka eventuella förluster till följd av sådan statlig kreditgaranti som avses i kungörelsen (1969: 705) om statligt stöd vid skada på skog.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att under budgetåret 1979/80 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 100 000 000 kr. till skogsvård m. m.,
2. till *Bidrag till skogsvård m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 000 kr.

D 5. Stöd till byggande av skogsvägar

1977/78	Utgift	[1]27 297 793
1978/79	Anslag	[1]20 000 000
1979/80	Förslag	30 000 000

[1] Anslaget Vägbyggnader på skogar i enskild ägo.

Från anslaget Vägbyggnader på skogar i enskild ägo utgår statsbidrag för att bygga skogsvägar. Till skogshuvudvägar av särskild betydelse från fritidssynpunkt kan förhöjt bidrag lämnas. Bidragsbestämmelserna finns i kungörelsen (1943: 530) om statsbidrag till vissa väg- och flottledsbyggnader m. m. (ändrad senast 1976: 412).

	1978/79	Beräknad ändring 1979/80	
		Skogsstyrelsen	Föredraganden
Rambelopp			
1. Skogsvägbyggnadsföretag i det inre stödområdet/inre zonen	21 500 000	+ 8 500 000	– 3 000 000
2. Skogsvägbyggnadsföretag utanför det inre stödområdet/inre zonen	8 000 000	+ 6 500 000	+ 6 000 000
3. Förhöjning av statsbidraget till skogshuvudvägar av särskild betydelse från fritidssynpunkt	500 000	—	– 500 000
	30 000 000	**+ 15 000 000**	**+ 2 500 000**
Anslag	***20 000 000***	***+ 15 000 000***	***+ 10 000 000***

Skogsstyrelsen

1. Under budgetåret 1977/78 har bidrag beviljats till ca 750 km skogsvägar i det inre stödområdet varav för ca 600 km från ifrågavarande anslag. Ca 75 % av skogsmarken i området finns nu inom måttligt stora avstånd från väg. Resterande areal representerar avsevärd produktionskapacitet och sysselsättning. Det är därför angeläget att skogsvägar byggs även där. Visst behov finns att bygga om äldre skogsvägar. Fram till år 1985 behöver årligen byggas ca 800 km skogsvägar.

Markägarnas intresse av att bygga skogsvägar är stort i området. Skogsvårdsstyrelserna kan om medel ställs till förfogande öka verksamheten till minst 25 % över långtidsplanens 800 km per år. Styrelsen föreslår att bidragsramen ökas med 8,5 milj. kr. till 30 milj. kr. för att göra detta möjligt. Styrelsen föreslår vidare att 100 000 kr. av ifrågavarande rambelopp i likhet med innevarande budgetår får användas för undersökningar i syfte att förbättra vägbyggnadsmetoder, tekniska normer m. m.

2. I övriga delar av landet har under budgetåret 1977/78 bidrag beviljats till nybyggnad av ca 300 km skogsvägar och ombyggnad av ca 50 km. En standardhöjning av det sydsvenska skogsvägnätet är nödvändig både för att möjliggöra rationellare virkestransporter med mindre omlastningar och för att öka vägnätets framkomlighet under vårmånaderna och därigenom möjliggöra en större avtransport innan insekterna angri-

per skogen. Utbyggnad av vägnätet på avlägset belägna marker är också angelägen inte minst inom de delar av landet som gränsar till det inre stödområdet.

I avvaktan på behandlingen av skogsutredningens förslag föreslår styrelsen med utgångspunkt i nuvarande bidragsbestämmelser, tillströmningen av ansökningar och den beräknade utvecklingen av skogsvårdsstyrelsernas vägplanläggning att ifrågavarande bidragsram höjs med 6,5 milj. kr. till 14,5 milj. kr.

3. Förhöjt statsbidrag till skogshuvudvägar av särskild betydelse från fritidssynpunkt har utgått till fyra vägföretag under budgetåret 1977/78. Styrelsen föreslår att ramen tas upp med oförändrat 500 000 kr.

4. Utbetalningarna under anslaget beräknas till 35 milj. kr.

Föredraganden

I det föregående har jag redovisat mina förslag i fråga om riktlinjerna för det statliga stödet till byggande av skogsvägar fr. o. m. den 1 januari 1980. Under första hälften av budgetåret 1979/80 bör bidrag således utgå enligt de regler som f. n. gäller.

Med hänvisning till sammanställningen föreslår jag att för budgetåret 1979/80 tas upp en sammanlagd ram av 32,5 milj. kr. för bidrag till byggande av skogsvägar. Jag har därvid justerat bidragsramarna med hänsyn till den ändrade områdesavgränsningen. Jag har vidare med hänsyn till det stora behovet av att rusta upp skogsvägar i Syd- och Mellansverige räknat med en förstärkning av stödet utanför den inre zonen av stödområdet. Jag har också tagit hänsyn bl. a. till behovet av medel för vissa undersökningar om vägbyggnadsmetoder m. m. Någon särskild ram för förhöjt bidrag till fritidsvägar bör inte tas upp för nästa budgetår. Regeringen bör kunna jämka fördelningen mellan de båda ändamålen. För utbetalning under anslaget beräknar jag 30 milj. kr.

De nya reglerna för bidrag till byggande av skogsvägar som jag har förordat i det föregående innebär bl. a. att bidragen sänks inom vissa delar av det nuvarande skogliga stödområdet. För företag inom dessa delar som i samband med förrättning enligt anläggningslagen (1973: 1149) eller motsvarande har lämnats förhandsbesked om bidrag innan riksdagen har beslutat om nya riktlinjer bör bidrag övergångsvis få lämnas enligt nuvarande bestämmelser.

Behovet av statlig garanti för lån till skogsvägbyggnadsföretag beräknar jag för budgetåret 1979/80 till 3 milj. kr. Eventuella förluster till följd av denna garanti bör täckas från detta anslag utan att bidragsramarna belastas.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. medge att under budgetåret 1979/80 statsbidrag beviljas med sammanlagt högst 32 500 000 kr. till byggande av skogsvägar,
2. medge att under budgetåret 1979/80 statlig garanti lämnas för

lån till byggande av skogsvägar med sammanlagt högst 3 000 000 kr.,

3. medge att förluster på grund av statlig lånegaranti till byggande av skogsvägar får täckas från anslaget Stöd till byggande av skogsvägar,
4. till *Stöd till byggande av skogsvägar* för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

D 6. Främjande av skogsvård m. m.

1977/78	Utgift	6 223 953	Reservation	3 028 064
1978/79	Anslag	7 500 000		
1979/80	Förslag	4 250 000		

Anslaget är f. n. avsett att användas för åtgärder som främjar skogsvård samt arbetarskydd och arbetsmiljö i skogsbruket. Regeringen har föreskrivit att skogsstyrelsen får disponera medlen efter beslut av regeringen i varje särskilt fall efter förslag av skogsstyrelsen.

Skogsstyrelsen

Anslaget har under budgetåret 1977/78 använts för rådgivningsinsatser inom områdena beståndsanläggning, beståndsvård och avverkning samt för vissa utredningar och undersökningar. Under innevarande budgetår kommer anslaget att användas även för bl. a. rådgivning om arbetsteknik och arbetsmiljö.

För budgetåret 1979/80 föreslår styrelsen att anslaget förs upp med 7,5 milj. kr. och att dessa får användas för samma ändamål som under tidigare budgetår.

Föredraganden

Anslaget, som infördes fr. o. m. budgetåret 1975/76 i avvaktan på ställningstagandena till bl. a. skogsutredningens förslag, finansieras av skogsvårdsavgiftsmedel. I det föregående har jag lagt fram vissa förslag om användningen av dessa medel.

Användningsområdet för anslaget bör vara oförändrat under första hälften av budgetåret 1979/80. Fr. o. m. den 1 januari 1980 bör det få disponeras för särskilda utredningar och undersökningar i syfte att främja bl. a. skogsvården och arbetsmiljön inom skogsbruket. Med hänsyn härtill beräknar jag medelsbehovet för budgetåret 1979/80 till 4 250 000 kr. I sammanhanget vill jag nämna att jag har för avsikt att föreslå regeringen att av anslaget för innevarande budgetår ställa medel till skogsstyrelsens förfogande för information om de nya riktlinjerna för skogspolitiken m. m.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Främjande av skogsvård m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 4 250 000 kr.

G. Utbildning och forskning

Statens stöd till forsknings- och utvecklingsarbete på skogsområdet utgår i huvudsak från anslag under tionde huvudtiteln. Merparten av medlen anvisas till skogsvetenskapliga fakulteten vid Sveriges lantbruksuniversitet. Medel fördelas också av statens råd för skogs- och jordbruksforskning. Slutligen medverkar staten enligt avtal med skogsbranschen i finansieringen av viss skogsteknisk forskning och utveckling samt av forskning om skogsträdsförädling och skogsgödsling.

Jag har tidigare framhållit att forsknings- och utvecklingsarbetet är ett betydelsefullt medel i skogspolitiken och att det därför finns anledning till ökade satsningar härpå även för statens del. Genom en väl avvägd fördelning mellan tillämpad forskning och grundforskning bör det vara möjligt att lösa både omedelbara och något mer långsiktiga problem. Enligt min mening är den svenska skogsforskningen väl skickad att möta högt ställda krav.

Forsknings- och utvecklingsarbetet måste i fortsättningen intensifieras och inriktas på både det biologiska och det skogstekniska området. Miljöfrågor med anknytning till skogsproduktionen bör vara ett normalt inslag i arbetet. Jag avser därvid både den inre och den yttre miljön. Det är nödvändigt med en förbättrad grundläggande forskning i fråga om beståndsanläggning och beståndsvård. Härvid är det naturligt att försöka finna miljömässigt acceptabla metoder t. ex. för kontroll av skadeinsekter och för reglering av trädslagsblandning.

Vid sidan av den rent biologiska forskningen är det nödvändigt att satsa på rationalisering av olika åtgärder i skogsbruket. Det gäller både skogsvården och avverkningen. I det senare fallet måste arbetet i högre grad än hittills inriktas mot att ta fram lämpliga maskiner och metoder för det enskilda mindre skogsbruket. Jag vill framhålla det allmänna behovet av rationalisering i skogsbruket med hänsyn till nödvändigheten att bibehålla och om möjligt stärka vår skogsindustris ställning på den internationella marknaden.

Jag tar härefter upp de olika anslagen till forskning på skogsområdet.

G 7. Sveriges lantbruksuniversitet: Skogsvetenskapliga fakultetens driftkostnader

I prop. 1978/79: 100 (bil. 13 s. 94) har regeringen under denna rubrik föreslagit att 27 457 000 kr. anvisas till skogsvetenskapliga fakulteten vid Sveriges lantbruksuniversitet för budgetåret 1979/80.

Med hänsyn till vad jag nyss har anfört om den skogsbiologiska forskningens betydelse bör ytterligare 700 000 kr. tillföras anslaget för forskning om problem kring skogsföryngring m. m. Vidare bör 600 000 kr. tillföras anslaget för att finansiera den avkommeprövning som jag i det följande behandlar under punkten G 14. Sammantaget förordar jag alltså att ytterligare 1,3 milj. kr. tillförs ifrågavarande anslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Sveriges lantbruksuniversitet: Skogsvetenskapliga fakultetens driftkostnader* för budgetåret 1979/80 utöver i prop. 1978/79: 100 bil. 13 föreslaget reservationsanslag anvisa ytterligare 1 300 000 kr.

G 13. Skoglig forskning

1977/78	Utgift	6 917 220	Reservation	565 951
1978/79	Anslag	7 057 000		
1979/80	Förslag	8 039 000		

Anslaget disponeras av statens råd för skogs- och jordbruksforskning för bidrag till forskning, ägnad att gagna skogsbrukets utveckling och stärka skogsnäringens bärkraft.

Statens råd för skogs- och jordbruksforskning

För att ett skogspolitiskt ramprogram skall kunna framläggas måste resurser till betydligt ökade skogliga forskningsinsatser ges. Rådet förutsätter att de framtida föryngringsytorna behandlas med metoder, som leder till kvalitativt högvärdig skog. I det följande ges några exempel på forskningsuppgifter, som enligt rådets uppfattning måste lösas och till vilka medel saknas.

— Samplingsmetodik för en ny riksskogstaxering,
— hydrologiska konsekvenser av dikning av sumpskog och myrmark,
— långsiktiga förändringar i skogsmark vid upprepad gödsling av fastmark och dikade myrar,
— biologiska konsekvenser av införande av främmande trädslag,
— val av trädslag, proveniens och kulturmetod för norrländska höjdlägen,
— metodik för beräkning av den s. k. inplanteringsskogens långsiktiga produktionsmöjligheter.

Rådet finner det vidare angeläget att ett projekt om arbetsmiljön i morgondagens skogsteknik kommer till stånd. Syftet med projektet är att anpassa produktionsteknik till människans förutsättningar med hänsyn till skapande av arbetstillfällen, risker för ohälsa och olycksfall samt möjligheter till arbetstillfredsställelse och arbetsmotivation. Undersökningar av detta slag har tidigare praktiskt taget helt finansierats av arbe-

tarskyddsfonden. Eftersom skogsnäringen fått en förhållandevis stor andel av fondens anslag, har emellertid fondstyrelsen antytt att projekt med skoglig inriktning framgent inte kan påräkna anslag i samma utsträckning som tidigare. Man förutsätter därför att rådet skall inträda som samfinansiär. Projektet beräknas pågå i fyra år och medföra en årlig kostnad av 400 000 kr. Rådet saknar f. n. medel för att kunna lämna bidrag av tillnärmelsevis denna storleksordning.

Rådet vill också framhålla behovet av ökade resurser till ett förbättrat informationsflöde — både till det praktiska skogsbruket och till olika forskande organ — beträffande såväl pågående projekt som uppnådda resultat inom den skogliga forskningsverksamheten.

Rådet hemställer att anslaget höjs med 2 118 000 kr. till 9 175 000 kr.

Föredraganden

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med sammanlagt 8 039 000 kr. Jag har därvid räknat 400 000 kr. för det särskilda forskningsprojekt om sticklingsskogsbruk som påbörjades budgetåret 1977/78.

Med hänsyn till vad jag tidigare har anfört om angelägenheten av att minska användningen av herbicider har jag även räknat medel för forskning om möjligheterna att genom förebyggande åtgärder minska behovet av kemisk bekämpning av lövsly. Vidare har jag räknat medel för viss forskning om konsekvenser av dikning och gödsling av sumpskog och om biologiska konsekvenser av införande av främmande trädslag.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Skoglig forskning* för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 8 039 000 kr.

G 14. Stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m.

1977/78	Utgift	1 912 000	Reservation	—
1978/79	Anslag	2 743 000		
1979/80	Förslag	3 350 000		

Statens nuvarande stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m. regleras i ett mellan staten och Stiftelsen Skogsförbättring träffat avtal om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m. Avtalet avser tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1979. Enligt avtalet medverkar staten i finansieringen av verksamheten genom ett bidrag av 2 743 000 kr. Stiftelsen skall under avtalsperioden tillskjuta lägst 3 978 000 kr. Ansvaret för den avtalade verksamhetens genomförande åvilar Institutet för skogsförbättring.

Den förhandlingsgrupp som jag har tillkallat med stöd av regeringens bemyndigande den 24 mars 1977 har för statens räkning förhandlat och — under förbehåll av regeringens godkännande — träffat nytt avtal med Stiftelsen Skogsförbättring om den fortsatta gemensamma finansieringen av forsknings- och utvecklingsverksamheten rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m. Förhandlingsgruppen har enligt direktiven haft att beakta de riktlinjer för statligt stöd till kollektiv forskning som redovisades i prop. 1968: 68 angående ökat statligt stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete samt i prop. 1971: 1 (bil. 15 s. 89).

Förhandlingsgruppen har i februari 1979 överlämnat en promemoria (Ds Jo 1979: 3) angående stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m. Till promemorian har som bilaga fogats dels ett under förbehåll av regeringens godkännande ingånget avtal mellan staten och Stiftelsen Skogsförbättring, dels ett till avtalet fogat ramprogram. Enligt avtalet som avser tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1982 åtar sig staten att medverka i finansieringen av verksamheten genom att tillskjuta 11,7 milj. kr., varav 3 350 000 kr. under budgetåret 1979/80, 4 000 000 kr. under budgetåret 1980/81 och 4 350 000 kr. under budgetåret 1981/82. Stiftelsen skall under avtalsperioden tillskjuta sammanlagt lägst 11,7 milj. kr. Totalramen för hela forskningsprogrammet uppgår enligt avtalet till lägst 23,4 milj. kr. Ansvaret för programmets genomförande avses liksom tidigare åvila Institutet för skogsförbättring. Enligt avtalet är parterna ense om att den tidigare gemensamt finansierade avkommeprövningen av skogsfröplantager som Institutet för skogsförbättring bedriver i samråd med lantbruksuniversitetet fr. o. m. budgetåret 1979/80 helt skall finansieras av staten.

Jag biträder förhandlingsgruppens förslag till avtal mellan staten och Stiftelsen Skogsförbättring om att det statliga stödet ökas till de i avtalet föreslagna beloppen. Den kollektiva forskningen rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m. som staten och skogsbruket gemensamt finansierar utgör en viktig del av den samlade skogliga forskningen. Förhandlingsgruppens förslag innebär att det statliga stödet till denna forskning ökas betydligt. Jag biträder även förhandlingsgruppens förslag om att den långsiktiga forskningen med avkommeprövning vid Institutet för skogsförbättring fr. o. m. budgetåret 1979/80 helt finansieras av staten. Jag har som jag nyss anfört räknat medel för detta ändamål under anslaget G 7. Sveriges lantbruksuniversitet: Skogsvetenskapliga fakultetens driftkostnader.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att godkänna avtal angående stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m. i enlighet med vad jag har anfört,

2. till *Stöd till kollektiv forskning rörande skogsträdsförädling och skogsgödsling m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 3 350 000 kr.

G 15. Stöd till kollektiv skogsteknisk forskning

1977/78	Utgift	4 800 000	Reservation	—
1978/79	Anslag	5 040 000		
1979/80	Förslag	7 800 000		

Statens nuvarande stöd till kollektiv skogsteknisk forskning regleras i ett mellan staten och Stiftelsen Skogsteknisk FoU träffat avtal om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet på det skogstekniska området. Avtalet avser tiden den 1 juli 1978—den 30 juni 1979. Enligt avtalet medverkar staten i finansieringen av verksamheten genom ett bidrag av 5 040 000 kr. Stiftelsen skall under avtalsperioden tillskjuta lägst 7 560 000 kr. Ansvaret för den avtalade verksamhetens genomförande åvilar Nämnden för skogsteknisk forskning.

Den förhandlingsgrupp som jag har tillkallat med stöd av regeringens bemyndigande den 24 mars 1977 har för statens räkning förhandlat och — under förbehåll av regeringens godkännande — träffat nytt avtal med Stiftelsen Skogsteknisk FoU om den fortsatta gemensamma finansieringen av forsknings- och utvecklingsarbetet på det skogstekniska området. Förhandlingsgruppen har enligt direktiven haft att beakta de riktlinjer för statligt stöd till kollektiv forskning som angetts i prop. 1968: 68 angående ökat statligt stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete samt i prop. 1971: 1 (bil. 15 s. 89).

Förhandlingsgruppen har i februari 1979 överlämnat en promemoria (Ds Jo 1979: 4) angående stöd till kollektiv skogsteknisk forskning. Till promemorian har som bilagor fogats dels ett under förbehåll av regeringens godkännande ingånget avtal mellan staten och Stiftelsen Skogsteknisk FoU, dels ett till avtalet fogat ramprogram. Enligt avtalet, som avser tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1982 åtar sig staten att medverka i finansieringen av verksamheten genom att tillskjuta 22,1 milj. kr., varav 6 800 000 kr. under budgetåret 1979/80, 7 350 000 kr. under budgetåret 1980/81 och 7 950 000 kr. under budgetåret 1981/82. Staten åtar sig att därutöver tillskjuta 1 milj. kr. under budgetåret 1979/80. Stiftelsen skall under avtalsperioden tillskjuta sammanlagt lägst 22,1 milj. kr. Totalramen för hela forskningsprogrammet uppgår enligt avtalet till lägst 45,2 milj. kr. Ansvaret för genomförandet av den avtalade verksamheten avses liksom tidigare åvila Nämnden för skogsteknisk forskning.

Jag biträder förhandlingsgruppens förslag till avtal mellan staten och Stiftelsen Skogsteknisk FoU om att det statliga stödet ökas till de i avta-

let föreslagna beloppen. Förhandlingsgruppens förslag innebär en väsentlig ökning av det statliga stödet till den skogstekniska forskningen. Det är enligt min uppfattning angeläget att Nämnden för skogsteknisk forskning liksom hittills kan fungera som samordningsorgan när det gäller statligt stöd till skogstekniskt forsknings- och utvecklingsarbete. Det är därför naturligt att bl. a. Norrlandsfonden och styrelsen för teknisk utveckling anlitar nämnden för t. ex. beredning och uppföljning av sådana ärenden där nämnden har den erforderliga sakkunskapen.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att godkänna avtal angående stöd till kollektiv skogsteknisk forskning i enlighet med vad jag har anfört,
2. till *Stöd till kollektiv skogsteknisk forskning* för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 7 800 000 kr.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Proposition ... 1
Propositionens huvudsakliga innehåll ... 1
Lagförslag ... 2
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 11 januari 1979 8
1 Inledning ... 8
2 Föredragandens överväganden ... 10
2.1 Allmänna riktlinjer för skogspolitiken ... 10
2.1.1 Inledning ... 10
2.1.2 Skogspolitikens mål ... 11
2.1.3 Skogsproduktionsprogram ... 18
2.1.4 Skogspolitikens medel ... 25
2.2 Skogsvårdslagstiftningen ... 32
2.2.1 Inledande synpunkter ... 32
2.2.2 Lagens tillämpningsområde ... 34
2.2.3 Anläggning av ny skog ... 38
2.2.4 Avverkning ... 43
2.2.5 Naturvårdshänsyn ... 49
2.2.6 Övriga frågor ... 56
3 Upprättade lagförslag ... 59
4 Specialmotivering ... 59
4.1 Förslaget till skogsvårdslag ... 59
4.2 Förslaget till ändring i lagen (1974: 434) om bevarande av bokskog ... 75
5 Hemställan ... 75
6 Beslut ... 75
Bilaga 1 Sammanfattning av utredningens förslag ... 76
Bilaga 2 Utredningens lagförslag ... 82
Bilaga 3 Sammanställning av remissyttranden ... 89
Bilaga 4 De remitterade lagförslagen ... 217
Utdrag av lagrådets protokoll den 19 februari 1979 ... 222
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 22 februari 1979 22?
1 Anmälan av lagrådsyttrande ... 227
2 Statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket ... 227
2.1 Allmänt ... 227
2.2 Stöd till skogsvård m. m. ... 231
2.3 Stöd till byggande av skogsvägar ... 234
3 Skogsvårdsavgiften ... 236
4 Hemställan ... 238
5 Anslagsfrågor för budgetåret 1979/80 ... 238
6 Beslut ... 257

NORSTEDTS TRYCKERI STOCKHOLM 1979 780569